VAN GOD
AAN HEN DIE ONS
STRIJD DER JAREN
1949 – 1950
ET REGI

RELIGIONI ET REGI

Gegaan ben ik door de witte zonnige gangen rond het bloeiend Carré!

De blanke stilte vertelde mij, zoals altijd, van onbezorgde blije jeugd die hier rondwandelde, levendig uitpratend de in hen zingende idealen van..... later.

Gestaan heb ik voor de grijsmarmeren plaat aan de witte wand:

„Religioni et Regi".

Gestaard heb ik op de bronzen letters en gelezen namen van diezelfde jongens, waarachter een jaartal van..... later.....

Met eerbied en huivering las ik die namen één voor één; en achter alle klonken in mij telkens weer de veelbetekenende en toch raadselachtige woorden: strijd! dood! held!...

Welke strijd? welke dood? welke heldhaftigheid?.....

Droevig peinzend ben ik d'aloude brede trap op gegaan.

De bibliotheek opende ik en zocht en vond: „Rolduc 1945—1946".

Ik bladerde..... en las: *„Ere-galerij van oud-Rolducse Helden".*

Ik ontblootte het hoofd en keek en las met eerbied en bewondering, met droefheid, afschuw en huivering als in een geïllustreerde verzameling van „Martelaren- en Heiligenlegenden" uit verre, verre barbaarse tijden.

Portretten van priesters, militairen en burgers zag ik; van dragers van geestelijk en van wereldlijk gezag.

Beeltenissen van officieren, onderofficieren en soldaten; portretten van bestuurders van bisdommen, parochies en conventen bekeek ik; en langzaam, piëteitvol sloeg ik ze om, één voor één...

Ik zag mannen gesneuveld in Nederland en Indonesië, martelaren doodgehongerd en doodgepijnigd in Nederlandse en Duitse concentratiekampen; gefusilleerden en, misschien de jammerlijkste van allen, vermisten.

Van mannen van boven de zestig las ik en van jongemannen die de twintig nauwelijks waren gepasseerd! Van onverschrokken en onverzettelijke helden op het veld van eer, vóór het vuurpeleton, in vertrekken van folterend verhoor, in besmette barakken en in folterkamers; van helden van de daad, van het woord, van de passie en van het rotsstarre, sterke, beierend..... zwijgen.

Ik keek in het strijdbare, harde gelaat van de onverschrokken officier, gereed tot aanval en afslaan en óók in de zachte, schuchtere ogen van de jonge priester, die door zijn niet verwachte heroieke soldatengeest van de stille held des geloofs, voor de gillende Übermensch en de bloeddorstige beul een prikkelende uitdaging moet zijn geweest.

En na elk heldenverhaal van een Rolducien — geschreven door een fijnvoelend en dieppeilend mede-Rolducien — keek ik van het Jaarboek op en staarde over de cour naar de toren der kerk van het naburige Duitse deel van het land van Roda, naar 's-Hertogenrade, welks klokken in de zomermaanden elke Zaterdagavond zo vreedzaam hun blijfeestelijke klanken door de open ramen van de studiezaal dezer studenten deden binnenklinken als een Christelijke broedergroet ter inleiding van de komende Zondagvreugd...

Ik hoorde het lied der klokken én ik hoorde de verhalen onzer martelaren...

Ik staarde en peinsde en... begreep niet...

„Dulce et decorum est pro patria mori" stond plotseling voor mijn starend oog als 'n antwoord op twee van de vragen die zich opdrongen: hoe waren deze heldendaden mogelijk? Waarom deze heldenoffers van onze Rolduciens?

Rolduc moet voor hen geweest zijn een instituut van opvoeding tot heldendom, tot het

heldendom van hún tijd, tot hún heldendom.

Bovenstaande Latijnse spreuk vertaalden zij als knapen uit hun themaboek in de „sixième latine", en als jongemannen lazen zij hem in de Rhetorica in de „Carmina" van Horatius. En de docenten maakten de harde plicht der Romeinse jongemannen om hun vaderland te verdedigen en zo nodig ervoor te sterven, wanneer het, mét bezit en vrijheid, voor de burgers dreigde verloren te gaan, tot die hunner studenten.

Maar, de Rolducien behoeft, om de deugden van trouw aan en heldenmoed voor het vaderland te leren, niet bij de Romeinen school te gaan: de dragers van de geschiedenis der abdij van Roda hebben het hem door hun voorbeeld geleerd.

Of is het niet zo dat een der abten, ter wille van het behoud der vrijheid van zijn vaderland „Rode", de kerkerstraf verkoos, en dat deze, toen de Hollanders, ten einde de beroemde abdij, de burcht van katholiek geloof in het Zuiden des lands, in hun macht te krijgen, de abt en de zijnen een lijfrente aanboden als zij het vrije Rolduc wilden verraden, niet alleen zelf fier het aanbod van de hand wees, maar ook zijn medebroeders, tot een zelfde houding tegenover verraad aanspoorde door in de drinkbeker die hem gebracht was, de stalen woorden van afwijzing en verzet te schrijven: „Maledicta pensio": vervloekt zij het verraderlijk lijfgeld!

Dat is iets van de geest welke Rolduc zijn leerlingen meegaf en welke hen die wij in onze gangen voor eeuwig zullen gedenken, tot helden maakte.

Bij deze Rolducse abt evenwel hadden vaderland en vrijheid reeds een ruimere en tevens een hogere betekenis. Hem immers ging het niet slechts om het patria terrestris maar ook om het patria caelestis, niet slechts om het aards maar ook, en nog meer, om het hemels vaderland, niet slechts om de aardse maar nog meer om de geestelijke vrijheid, om de vrijheid van geloof.

De inhoud van Horatius' spreuk werd voor de studenten op een hoger, op een christelijk plan geheven en daarmee óók de heldenstrijd voor het vaderland. En dit tweeledige heldendom gaf onze Rolducse studiemakkers een dubbele kracht, zelfs wanneer zij zonder zwaard, zonder geweer of revolver moesten strijden.

In het licht van dit Katholieke, van dit Rolducse heldendom begrijpen wij, dat een bejaard pastoor, die weet dat zijn lichaamskracht totaal gebroken is en die na alle ontberingen en folteringen zijn leven zal moeten geven óf capitúleren voor de vijand van christendom en menselijkheid, zijn verzet kan handhaven met de woorden van de edelste onderwerping en meest kalme en hoopvolle resoluutheid: „Ook dit vraagt O. L. Heer! Fiat! Harten omhoog!"; begrijpen wij, dat een jong kapelaan, die, eveneens in het concentratiekamp, de langzaam wurgende greep van de beul om zijn doodzieke keel voelt, wanneer hij niet meer kan spreken, met een laatste, jubelende glimlach op papier kan zetten: „vreugde is het teken der innerlijke vrijheid".

Voor de oud-Rolduciens is het geen probleem dat een onderofficier, vlak voor zijn dood, in de vuurlinie aan zijn jonge vrouw schrijft: „Ik ben bereid (voor mijn vaderland te sterven) zo God het verlangt" en dat een jongen, die twee jaar nadat hij heeft gezongen „Adieu Rolduc, où règne l'innocence", in een kamp des doods stervend zijn vrienden de boodschap meegeeft: „Ga naar vader en moeder en zeg hun dat ik braaf ben gestorven".

En wanneer een universiteitsstudent uit de verzetsbeweging één uur voordat het vuurpeleton voor hem aantreedt, kan neerschrijven, en dat nog wel in de taal zijner vervolgers en moordenaars: „Ganz ruhig nach der Kommunion gehe ich in den Tod", dan is dat een rustige, beheerste én besliste demonstratie van liefde voor het aardse én hemelse vaderland, die een stervende missionaris onder barbaarse heidenen zeker evenveel eer aandoet als de moedig strijdende verzetsman in zijn christelijk vaderland...

Weer ging mijn blik over het land aan gene zijde van de grens, waar velen van hen wier heldhaftige nagedachtenis wij in een eeuwig gedenkteken eren, in hun studententijd zo vaak als „buurjongens" hadden gewandeld.

En plots klonken de nieuwe klokken van Rolduc, gewijd op de dag der heldenherdenking. En het was alsof zij luiden voor de

Helden van het eeuwige Roda. En weldra mengden zich de klokkeklanken uit het dal van Herzogenrath met die van Rolduc, om te eren de oud-studenten boven op de berg, die — mede uit dankbaarheid voor het geluk en de geloofskracht die dat klokkelied in hun harten had gewekt op zovele vreedzame zomeravonden, als het z'n blijde feestelijke Zondagsboodschap binnendroeg in de studiezaal — hun leven gaven voor de vrijheid van volk en godsdienst óók in hun land.

Ouders, echtgenoten, broers en zusters van de helden en helden-martelaren die thans in deze roemrijke abdij vereeuwigd zijn; wij Rolduciens, treuren om de edelste onzer studiemakkers, wier vriendschap ons dierbaar en onvergetelijk is, wier voorbeeld van heldenmoed bij de verdediging van geloof en geboortegrond wij steeds stralend vóór ons zullen zien. U kwelt een nooit te stillen droefheid om de eeuwig schrijnende misdaad aan een nog zo veel belovend leven van hoogste plichtsvervulling, om het bewust-wreed ontrukken van een leven dat U tot steun en troost, tot geluk en blijheid was en zo gaarne nog lang had willen zijn.

Wij Rolduciens kunnen slechts trachten Uw leed aan te voelen en iets te verzachten door onze verering voor hen. Maar U tróósten kan alleen de Almachtige en Diens Moeder. Wie ooit door iets van dit grootste leed, dit brute verlies van iemand die hem zeer dierbaar was, getroffen werd, weet dat alleen Zij de kracht van de troost kunnen geven. Wij kunnen slechts bidden dat de Almachtige U door Zijn Moeder deze troost schenken moge. Misschien kunnen wij Uw leed verzachten door de plechtige belofte aan de voet van het gedenkteken: nooit zullen wij Uw dierbaren vergeten!

Hun namen zijn aangebracht op het harde marmer; dat zal ons een aansporing zijn tot een harde, onwrikbare houding in de strijd voor de vrijheid van onze geboortegrond en voor ons christelijk geloof, waarvan Rolduc, dat in de beroeringen „tussen drie werelden" steeds zichzelf bleef, een symbool is. De stem van het brons dat hun namen voor eeuwig vasthoudt, zal ons als klokkengelui steeds weer toeroepen: „Strijd nu voor God en het Vaderland!"

Wanneer wij Rolduc bezoeken, zullen wij hen, die zonder twijfel „Stella Duce" de goede strijd, óók voor ons, gestreden hebben, niet vergeten. Geen der Rolduciens zal in de

toekomst ons Vaderhuis binnentreden, zonder enkele ogenblikken eerbiedig stil te staan bij het gedenkteken onzer helden; zonder het hoofd te buigen en hen te gedenken die in christelijke, echt Rolducse geest hun kostbaar leven gaven voor het land van Rode aan deze én aan gene zijde van de grens, voor vriend en voor vijand; voor het heil van ons vaderland en voor de broederschap der mensheid in de geest der eerste christenen, die ontembaar in hen leefde toen zij... stierven.

Nijmegen, op de dag der
Sacramentsprocessie 1952.

WIN. ROUKENS.

KLOKKENWIJDING

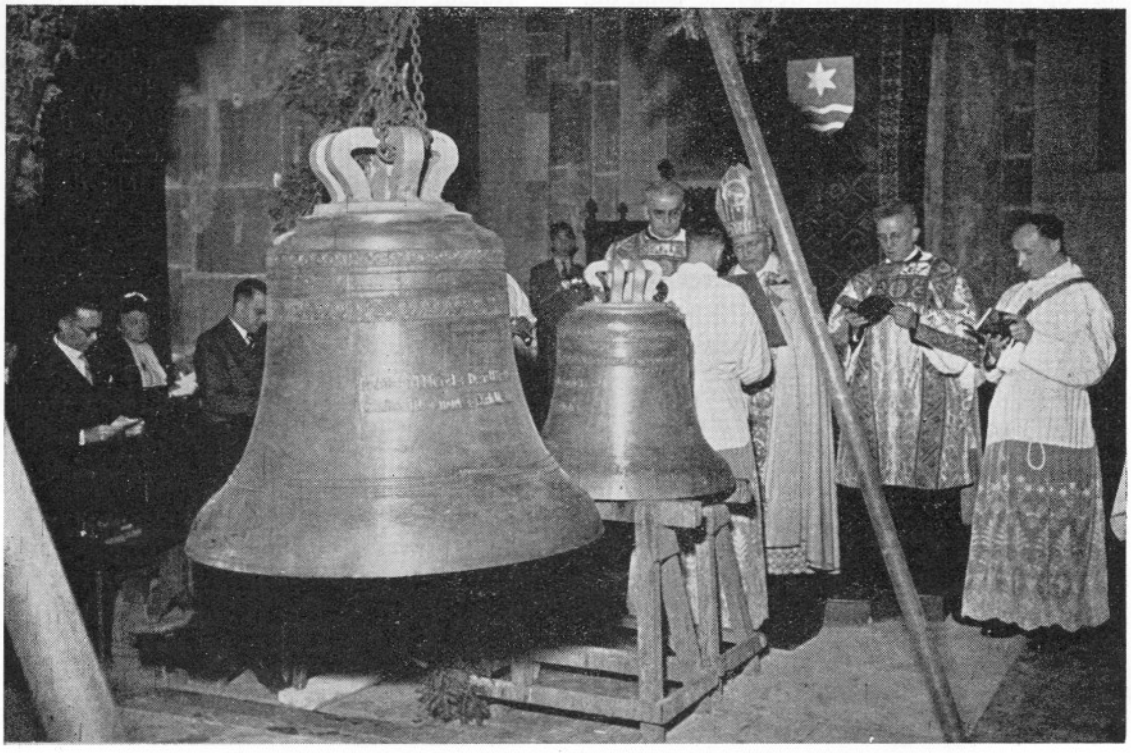

De oorlog ging niet ongemerkt aan Rolduc voorbij. Zonder op andere feiten te wijzen, dient deze constatering slechts als een verklaring voor het feest van de wijding der nieuwe klokken op 3 September 1951. De oude klokken waren geroofd.

U weet waarschijnlijk wat een klok voor een kerk betekent? Ik zou durven zeggen, dat zij voor Rolduc nog veel meer te zeggen heeft. Ik herinner me nog steeds dat feestelijk gebeier der klokken op Zaterdagavond — het uur der vespers — als de Zondag werd ingeluid. Dat gaf iets feestelijks en tegelijk iets onrustigs. De week van werk, van eentonige studie en les was bijna ten einde en de Zondag of het hoge Kerkelijke feest van morgen stond ons te wachten. Ook de Zondagen en Kerkelijke feesten hadden hun vast schema, natuurlijk er moet orde zijn, maar toch het was weer iets anders, iets verfrissends, vergeleken bij de weekdagen.

Als iets een oud-Rolducien is bijgebleven, dan zeker de indrukwekkende stijl van het Kerkelijk Leven, zoals dat op Rolduc gevierd werd. Daar hebben ook de klokken hun aandeel in.

Het was daarom een goede gedachte, die rijpte in het hart van enige oud-leerlingen om Rolduc behulpzaam te zijn bij de aanschaffing van drie nieuwe klokken. De initiatiefnemers gaarne een woord van erkentelijkheid en dank!

Hoe dit initiatief geslaagd is weet ik niet precies, want ik stond buiten dit Roda-klokkencomité. Wel weet ik, dat de Familie van Weede de grootste klok zelf geheel schonk, ter vervanging van de Johannes-klok, die eveneens een geschenk dezer familie was.

Hoe dit overigens ook moge zijn — vele oud-Rolduciens hebben bewezen, Rolduc niet vergeten te zijn en hun dankbaarheid aan Rolduc getoond door hun bijdragen voor de klokken.

Zouden zij, die dit niet deden Rolduc vergeten hebben? Dat kán niet! Het enig mogelijke excuus zal wellicht te vinden zijn in

de onbekendheid met het genomen initiatief en in de nalatigheid het ongetwijfeld goede voornemen dat bij het vernemen ervan in hun hart op kwam, terstond in de goede daad om te zetten. Wij leven zó vlug, zo ontstellend gejaagd, zó verstrooid, en soms ook zo hopeloos nonchalant!

Rolduc vergeve zijn vergeetachtige zonen!

De klokken zijn er gekomen en zij werden gewijd met al de hoge luister, die de Kerk in haar wijdingsgebeden leggen kan.

Indrukwekkend fors stonden de klokken voor het hoogkoor der kerk, gesierd met geurend dennengroen. Mgr. Dr. Lemmens verrichtte de wijding. Er werd gebeden en gezongen. De klokken werden gezegend en gezalfd, gezuiverd en gewijd.

Mogen de nieuwe klokken, zoals het gebed van de Bisschop luidt, door hun klank steeds de vijand van het goede verdrijven, het christenvolk tot geloof aansporen, de vijandelijke legerscharen verschrikken en het christenvolk in de Heer versterken. Dan zullen de klokken Rolduc ten zegen zijn.

Rolduc heeft zo weer terug een rijk bezit voor de beide torens.

De velen, die aanwezig waren, hebben zich hierom blij gevoeld. Blij dat Rolduc weer zijn klokken had, natuurlijk, maar blij ook, dat zij dit feest der wijding mochten meemaken.

Als iets deze blijdschap duidelijk demonstreerde dan was het wel het verlangen, dat die dag bij velen spontaner naar voren kwam, dit jaar met goedvinden van de directie wederom een reünie van oud-Rolduciens te houden.

Op het moment dat dit geschreven wordt staat dit reünie voor de deur.

Rolduc kan nooit vergeten worden.

H. D.

DE NIEUWE KLOKKEN

Vrij spoedig na de bevrijding nam Mevrouw Cornelia Proper-Vaesen van Weede het initiatief om aan Rolduc een nieuwe Johannesklok te geven. Dit was tevens het eerste initiatief voor het herstel van alle klokken. Aan het feestdiner na de klokkenwijding sprak Mevrouw C. Proper-Vaessen van Weede mede namens haar zusters en broers: Jacoba Middendorf-Vaesen van Weede, Gertrude van der Pluym-Vaesen van Weede en Antonius Vaesen van Weede, onder meer het volgende tot Zijne Hoogwaardige Excellentie, de President en alle aanwezigen:

,,Namens de familie Vaesen van Weede, dank ik U zeer, Hoogwaardige Excellentie, dat U deze klokken persoonlijk hebt willen wijden. Toen wij in 1943 de roof vernamen van de Johannesklok, welke onze grootouders in 1871 aan Rolduc schonken ter herinnering aan het levensoffer van hun enigste zoon, besloten wij een nieuwe klok aan Rolduc aan te bieden en daardoor de familietraditie van meer dan zeventig jaar te herstellen.

Wij verheugen ons, dat nu weer zoals vroeger de Johannesklok bij het Angelus kan worden geluid." Zij besloot haar toespraak aldus: ,,Wij maken de wensen van Directeur Corten, waarmede hij zijn artikel in ,,Rolduc in Woord en Beeld" over de Johanneskapel op het Kerkhof en de Johannesklok beëindigt tot de onze: dat geen goddeloze hand dit gezegend oord moge onteren, dat het kruis steeds moge schitteren op zijn toren en dat de metalen tong der klokken steeds de kracht der gebeden van onze oom Johan van Weede moge blijven verkondigen tot zegen van Rolduc en al zijn bewoners."

Het dankbaar applaus was wel verdiend zowel voor de prachtige geste van de familie Vaesen van Weede, alsook voor het misschien enige feit, dat een dame in onze eetzaal het woord heeft gevoerd tot onze Bisschop en onze President.

1951-1952

Het afgelopen jaar bracht weer een bont allerlei van alledaagse gebeurtenissen. Kort en bondig verslaan we ze voor onze lezers.

22 Juli. De jongens zijn vertrokken, ook de heren hebben voor en na hun koffers gepakt, nu breekt voor de Zusters de gunstige tijd aan van schrobben, boenen en vegen; maar eerst nemen ze zich zelf onder handen in een fikse retraite.

1 Augustus. De gemeente Kerkrade krijgt een nieuwe burgemeester in de persoon van Mr. C. J. G. Becht, die tot nu toe dezelfde functie in Vaals vervulde.

3 Augustus. Kerkrade is, al vele maanden lang, vol van het Internationale Muziekconcours. En eindelijk is het dan zo ver. Vandaag heeft de opening plaats. Talrijke bezoekers komen ook eens een kijkje nemen op Rolduc.

5 Augustus. Vele gasten komen traditiegetrouw naar de Sociale Studieweek. Op de openingsavond geeft het Deense corps Harmonieorkestret „Tonica" Arhus een ereconcert op de cour.

6 Augustus. Mgr. Dr. A. Hanssen toont zijn hoge belangstelling voor de Studieweek. Hij blijft vandaag en morgen.

11 Augustus. Onze organist geeft een orgelconcert. Het knapenkoor „Union Choral" uit Anchel zingt hierbij enige liederen.

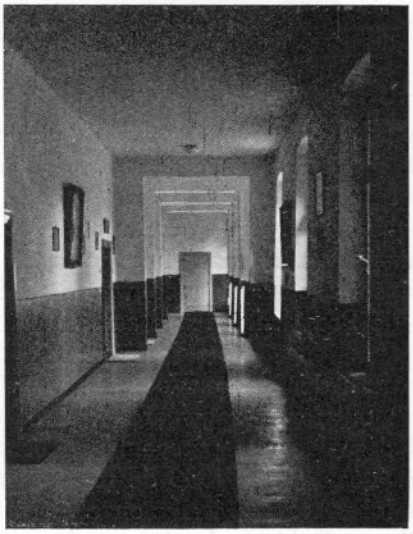

15 Augustus. Pastoor Beukers uit Leiden, oud-leerling, viert zijn gouden priesterfeest. Wij feliciteren.

In de namiddag houden de Eerwaarde Zusters en de andere aanwezige huisgenoten processie naar de Lourdesgrot in het bosquet.

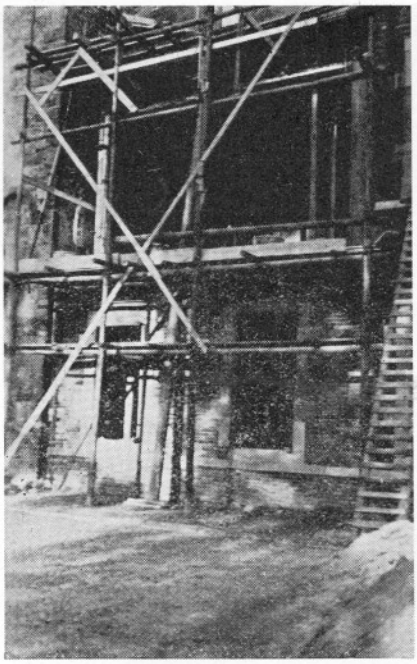

26 Augustus. De kerngroep van de K.A.B. van de Domaniale mijn houdt in onze kerk haar recollectie.

29 Augustus. Te Roermond overlijdt onze oud-leerling Mr. F. J. Bolsius. Hij was oud-lid van de Tweede Kamer en oud-president van de Roermondse Rechtbank. In het sociale leven speelde hij in stad en gewest een voorname rol. Moge de eeuwige Rechter hem mild beoordelen.

31 Augustus. Pater J. Bak S.J. opent vanavond de retraite voor de heren priesterleraren.

3 September. Bij de herstelwerkzaamheden op Klein Rolduc krijgt een der werklui een

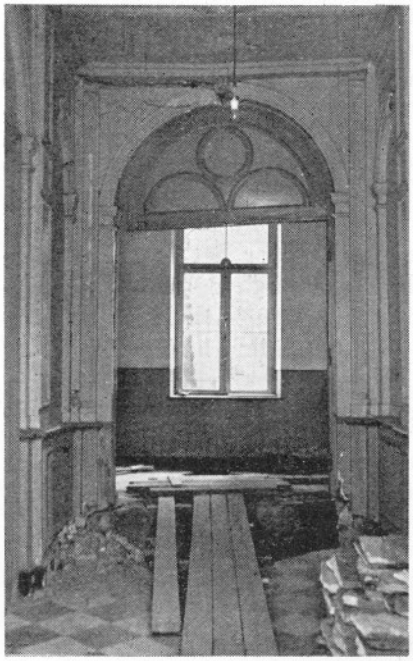

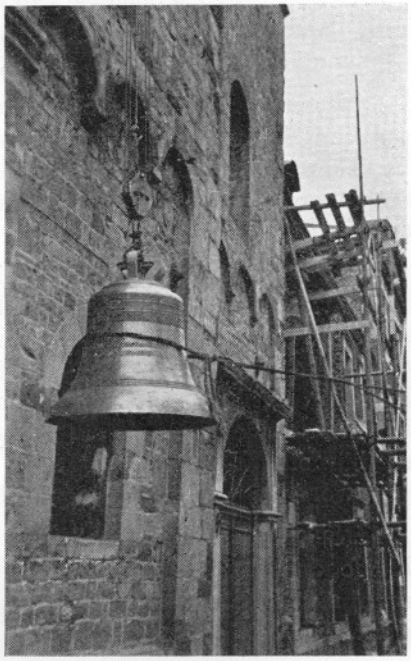

balk op zijn hoofd en wordt met een hersenschudding opgenomen.

Twee gewichtige gebeurtenissen hebben vandaag plaats: het klokken-comité biedt de nieuwe klokken aan, de monumentencommissie het monument voor de gevallenen. Onze Bisschop wijdt zelf de Johannes-, Maria- en Servatiusklok, daarna onthult hij in de kruisgang het monument. Vele autoriteiten en oudleerlingen wonen deze feestelijkheden bij. Omdat elders een meer bevoegde insider dit feest bespreekt, kunnen we hier volstaan met de eenvoudige vermelding der feiten.

4 September. De feestelijkheden zijn afgelopen en het gewone leven begint weer. Tegen de avond komen de jongens terug.

5 September. De eerste dag van het nieuwe schooljaar verloopt in een traditionele gezellige wirwar en drukte: de Mis ter ere van de H. Geest, de eerste les van de hoofdleraar, het sjouwen met boeken en het uitpakken van koffers. Eerst tegen de avond komt de rust als vijf eerwaarde paters Redemptoristen de retraite beginnen te preken.

6 September. In het Blindeninstituut te Grave viert onze oud-portier, nu Broeder Caesarius, zijn zestigjarig professiefeest. Wij wensen hem het beste voor het volgende decennium.

8 September. De nieuwe klokken hebben hun plaats in de toren gekregen en luiden vandaag voor het eerst.

9 September. Na de laatste raadgevingen van een der retraiteleiders en een plechtig Te Deum besluiten de leerlingen met de beste voornemens hun goed geslaagde retraite.

10 September. Maar nu begint het pas!

In het lerarencorps zijn enige kleine veranderingen ingetreden: onze classicus W. Peters is benoemd te Groningen, de heer A. Ruyters volgt hem op. Tijdelijk komt R. D. C. Meertens engelse les geven; in de maanden die hij nodig heeft om zijn studie te beëindigen, wordt hij vervangen door de heer Heuts.

14 September. Een jubilerende fabriek uit Herzogenrath doet ons vanaf het voetbalveld even meegenieten van een feestelijk vuurwerk.

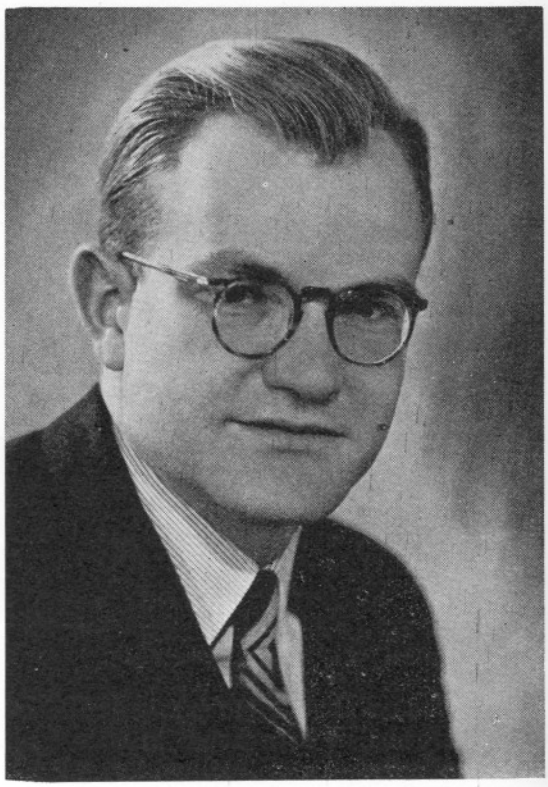

Drs W. J. TH. PETERS 1948—1951.

15 September. Voor het eerst na zoveel jaren luiden de klokken onder de tweede avondstudie de Zondag in.

20 September. Geestelijk zijn we fit om het nieuwe studiejaar aan te kunnen, of we het ook lichamelijk zijn, komt Dr. Appelman constateren.

26 September. Te Maastricht overlijdt Dr. A. J. H. Thijwissen, die van 1901—1920 leraar was te Rolduc, daarna te Maastricht de grondslag legde voor het katholiek middelbaar onderwijs door de oprichting van het R.K. Gymnasium en de R.K. H.B.S., waarvan hij tot 1946 de leiding had. Het In Memoriam wijdt verder over zijn vele verdiensten en hoedanigheden uit.

29 September. De President en enige leraren wonen de begrafenis van Dr. Thijwissen bij.

2 October. De middagrecreatie wordt verkort, de studie en het lof vervroegd, want we moeten tijd winnen voor de spreker van deze

avond, de heer L. Huizinga, die ons een kijk geeft op de invloed van vreemde cultuurstromingen op de Indonesische samenleving.

5 October. Een Oberprima uit Duisburg komt Rolduc bezichtigen.

Ter ere van de surveillanten is vanmiddag congé.

7 October. Op deze Zondagmiddag komen de ouders der nieuwelingen hun zonen en zoontjes bezoeken. Het afscheid kost hier en daar traantjes.

13 October. Een niet afgesloten waterkraan veroorzaakt een ravage op Klein Rolduc. Het nieuwe plafond in de eetzaal komt naar beneden.

Aan tafel deelt de President de datums van halftrimester mee.

Na het souper beluisteren we „Negen heit de klok", een experiment van de R.R.O., dat wel beloften inhoudt.

16 October. Het Orkest zonder naam van de K.R.O., dat op tournée door Limburg is, verschaft ons een aardige middag.

18 October. De boerinnenbond van Swolgen bezoekt Rolduc; Sjang laat zijn ouddorpsgenoten natuurlijk alles bewonderen.

21 October. Missiezondag. Spreker van de dag is Mr. Jan Derks, hoofdredacteur van De Tijd. De enigszins vreemde titel van zijn rede „Aarle-Rixtel is de wereld" moet wijzen op de universaliteit der Kerk, want voor een eenvoudig man uit Aarle-Rixtel is de wereld even nabij als de heggen van zijn dorp, wanneer hij de wereld beziet vanuit zijn gedachte van de universele Kerk. In de aula loopt vanavond „Blanke Misdaad".

22 October. De zweefvliegclub wordt geboren. Als moderator fungeert R. D. J. Penders.

23 October. In de afgelopen nacht overleed te Almelo Dr. L. H. Veeger, leerling 1893—1899. Reeds het vorige jaar bij zijn zeventigste verjaardag verkondigden kranten, tijdschriften en jaarboeken om strijd zijn grote verdiensten. Waar Rolduc hem vooral dankbaar voor moet zijn, is zijn principiële katholieke levenshouding, die hij als huisarts en geneeskundig inspecteur steeds heeft getoond.

Dr L. A. VEEGER. †

Hij beleefde zijn geloof in volle zin van het woord. Ook om zijn liefde voor Limburg moet hij herdacht worden. Want, ofschoon hij van Groningen afkomstig was, kreeg hij reeds als student Limburg lief en door zijn later werk in dit gewest groeide die liefde nog voor „dat mooie land met zijn zangerige, sympathieke bevolking, met zijn deugden en zijn eigenaardigheden", zoals hij zelf eens schreef. Rolduc herdenkt hem daarom met piëteit.

De heilige Romeinse maagd en martelares Daphne eren we door een plechtige hoogmis.

31 October. Hoe kort de middaglessen ook zijn, het is moeilijk om je aandacht erbij te houden, want na het gouter begint halftrimester.

3 November. In Kerkrade viert de hoogeerwaarde heer Deken P. de Hesselle zijn zeventigste verjaardag. Namens Rolduc wordt hij door de provisor gelukgewenst.

Onze oud-leraar Dr. H. J. Verhagen

wordt van de laatste H.H. Sacramenten voorzien.

5 November. Tegen zes uur keren we vanavond terug van halftrimester. Heldhaftig gooien we ons na het souper nog op de avondstudie.

6 November. De Commissaris der Koningin in onze provincie brengt met de Directeur-Generaal der Franse Electriciteitswerken een bezoek aan Rolduc.

8 November. R.D. M. Berkels ziet enige jaren van hard werken beloond, doordat hij slaagt voor het M.O.-examen Aardrijkskunde.

9 November. Ter ere van de geslaagde, die door handgeklap en 'n woordje van de President in de eetzaal wordt gehuldigd, steken we na het diner en het souper een sigaar op. Een film wordt in het vooruitzicht gesteld.

10 November. Vandaag komt dan de beloofde film: Francis, de sprekende ezel.

11 November. De heemclub heeft drs. J. Hansen op bezoek, die een spreekbeurt houdt over Limburgse cultuur.

18 November. Na het lof worden voor het eerst de voetbaluitslagen van de vandaag gespeelde wedstrijden bekend gemaakt via onze eigen omroep.

25 November. Het feest van Sint Katrien is naar morgen verplaatst.

Om twee uur beluisteren we in de aula de wedstrijd Nederland-België.

Na het souper zijn we er weer, nu om het klankbeeld van de R.R.O. te beluisteren: De weg der werkers. Het geeft een inzicht in de geschiedenis van de arbeid en van de arbeidende mens in ons vaderland.

26 November. Om kwart over elf overlijdt vanmorgen in het Mariaoord te Kerkrade Dr. H. Verhagen.

Het feest van Sint Katrien wordt op de gebruikelijke wijze gevierd. Het stuk van dit jaar is een detectivespel: De wraak van Bantanadar. De regie berust bij R.D. G. Janssen.

30 November. Onder overweldigende belangstelling heeft de begrafenis van Dr. Verhagen plaats.

3 December. Op Klein Rolduc verschijnt Sinterklaas in de studiezaal. Hij deelt de nodige wijze raadgevingen aan ondeugende jongens uit.

De post brengt karrevrachten pakjes.

5 December. Na het diner gaat het in stormpas naar de slaapzalen, want daar liggen de surprises klaar. De surprise die de prefect ons allen aanbiedt, is de film Odette Churchill.

6 December. Onder leiding van een eerwaarde pater Carmeliet beginnen we een mental training als voorbereiding op het feest van O. L. Vrouw.

8 December. De plechtige hoogmis wordt door de K.R.O. uitgezonden.

Onder het lof vernieuwen we onze toewijding van O. L. Vrouw.

15 December. Weer breken de hondsdagen der composities aan.

20 December. R.D. J. Bohnen doet te Nijmegen doctoraal examen in de Nederlandse Taal en Letteren. Naar aanleiding hiervan richtte Dr. W. Roukens aan de Redactie een schrijven, waaraan we het volgende ontlenen: „Na afloop van het examen, dat werd afgenomen door Prof. Brom (voorzitter), Prof. Michels en ondergetekende constateerde Prof. Brom, dat doctorandus Bohnen in de geest van de traditie der aloude abdij Rolduc bij zijn drukke paedagogische werkzaamheden de wetenschap wilde dienen. Het deed hem genoegen te kunnen zeggen dat de doctorandus bewezen had zulks te doen tot lof van hemzelf en tot eer van Rolduc.

Toen drs. Bohnen de gelegenheid kreeg enkele officiële woorden te zeggen, memoreerde hij dat twee van zijn examinatoren oud-leraren van Rolduc waren.

Een uitzonderlijk aangrijpend moment was het, toen na afloop van het examen in de hal van de aula drs. Bohnen, diens vrienden en examinatoren samen spontaan het „Lève Rolduc, ton front radieux" zongen".

22 December. Na een studie en een compositie gaan de leerlingen op vacantie, de heren blijven nog even vergaderen en dan valt de vacantiestilte.

25 December. De Eerwaarde Zusters en aanwezige huisgenoten vieren om twaalf uur de nachtmis in de kapel van de Zusters.

28 December. Te Maastricht overlijdt rector Jos. Cremers. Hij was van 1899—1909 leraar te Rolduc.

31 December. Op de begrafenis van rector Cremers is ook Rolduc vertegenwoordigd.

14 Januari. De eerste dagen van het nieuwe jaar zijn zonder schokkende gebeurtenissen verlopen. We beginnen vanavond het tweede trimester.

21 Januari. De eerste sneeuw valt. Bij een heftig sneeuwgevecht op de cour valt één slachtoffer te betreuren, dat enige dagen met een geblesseerd oog naar de infirmerie verhuist.

22 Januari. In verband met de Internationale Bidweek spreekt pater drs. J. B. Franken, assumptionist, over Kerk en Communisme in Rusland.

24 Januari. Na het souper roken we een sigaar ter ere van het herstel van de prefect, die in de afgelopen vacantie een ongeluk kreeg met zijn bromfiets.

29 Januari. Onder leiding van de heren Norbertijnen Van Kaathoven en Van den Bosch beleven we enkele dagen een korte herhaling van de misweek.

1 Februari. Tot besluit van de misweek wordt in de kerk een missa sicca opgedragen.

2 Februari. Onder het lof doen de nieuwe gardisten hun opdracht.

In de aula speelt de toneelgroep Puck uit Amsterdam Joseph in Dothan. Vóór deze uitvoering wordt de nieuwe burgemeester Mr. C. J. G. Becht officieel ontvangen.

3 Februari. Wat nog nooit is gebeurd: we maken zelf ons bed op, want de Zusters moeten vandaag vroeg klaar zijn om na de hoogmis met ons in de aula de film over Fatima te gaan zien.

4 Februari. De leerlingen van de grote studiezaal gaan vanaf vandaag iedere avond na de tweede studie even naar buiten om een rokertje op te steken.

10 Februari. De pingpongers spelen vandaag hun intercollegiale op onze tafels. De eindstand is: Weert, Sittard, Rolduc, Roermond.

13 Februari. De Bisschop brengt zijn jaarlijks bezoek aan de filosofen. Hij verschijnt even in de eetzaal en dat betekent vanmiddag vrij.

14 Februari. We staan pas om zeven uur op, want Monseigneur draagt zelf de communiteitsmis op.

21 Februari. Het jeugdconcert, dat de vo-

BEZOEK
Mr. C. J. G. BECHT,
BURGEMEESTER
VAN KERKRADE

rige week geen doorgang kon vinden wegens ziekte van een der artisten, heeft nu plaats.

24 Februari. De drie vastenavondsdagen zijn weer aangebroken. Het programma vermeldt vele punten. Allereerst drie dagen aanbidding; na het diner binden Sparta en Minor elk de strijd aan tegen een jeugdelftal uit Chèvremont; de pingpongers hebben de H.B.S. te gast; voor de heemclub spreekt R.D. M. Berkels over „De Peel in verleden, heden en toekomst"; tot slot van de dag de film Wooden Horse.

25 Februari. Even schrikken we als we horen dat Jean Simons, filosoof, die sinds enkele dagen ziek is, een acute ontsteking van de hartspier heeft en van de laatste heilige Sacramenten moet worden voorzien.

In de aula zingt de heer L. Bosten uit Bleijerheide enige liederen; na de pauze presenteert de R.R.O. een revue: De lof der zotheid.

26 Februari. Onze zieke maakt het al veel beter.

In de middagrecreatie is het woord aan de jongeren, die ons in de aula amuseren met drie toneelstukjes: De dappere markies, Eén dag huisknecht, Jopie als standbeeld.

28 Februari. Aan de Universiteit te Groningen legt R.D. Chr. Meertens zijn doctoraal examen Engels af.

1 Maart. De nieuwe maand beginnen we goed, want het is halftrimester.

4 Maart. Om zes uur keren we vanavond terug.

8 Maart. Pastoor Th. Pol van Hushoven-Weert houdt in de aula een spreekbeurt met lichtbeelden ten bate van zijn nieuwe parochie.

11 Maart. De boomplanters vangen in het bosquet onder leiding van hun chef een haas.

19 Maart. Al dagen lang hebben de vele spelers en figuranten onder regie van R.D. G. Janssen gerepeteerd voor het grote stuk van halfvasten: Julius Caesar. Albert van Dalsum komt nu de regie der massascènes op zich nemen.

Op het voetbalveld deelt ons elftal de punten met St. Bernardinus uit Heerlen.

De missievereniging biedt een voordracht door de heer Joop Biekman „De Vreemdeling", een missievoordracht geïnspireerd door het lijden van Christus.

22 Maart. Het feest van morgen wordt ingezet met een vrije middag.

23 Maart. Dr. P. S. Everts viert zijn veertigjarig priesterfeest. Na de plechtige hoogmis wordt de jubilaris in de aula gehuldigd, allereerst door een leerling van Klein Rolduc, dan door een der eindexaminandi, die tevens een boek aanbiedt, tenslotte namens allen

door de President. De feesteling legt bescheiden alle hem toegezwaaide lof terzijde door te verklaren dat de huldigingsspeeches altijd een aparte waarheid bezitten en dat men daarom veel van wat daarin gezegd wordt cum grano salis moet opvatten. De plechtigheid wordt opgeluisterd door zangkoor en blaasorkest.

Julius Caesar van Shakespeare, gespeeld onder regie van R.D. G. Janssen, met Albert van Dalsum in de titelrol, zet een waardige kroon op deze feestdag.

Mgr. Dr. A. Hanssen, die de voorstelling bijwoonde, huldigde van te voren de feesteling in besloten kring en bracht hem tevens een kleine verrassing mee wegens zijn verdiensten in de Bisschoppelijke Bouwcommissie. Na afloop van de voorstelling in de aula prees Monseigneur spelers en regie en beloofde een vrije middag.

25 Maart. Door een misverstand is er vandaag geen celebrant voor de hoogmis. We bidden daarom maar gezamenlijk de rozenkrans.

1 April. Onder de middagrecreatie zorgt drie gym voor een amusante klucht: Het paard op zolder. Regie R.D. M. Berkels.

2 April. We feliciteren twee priesterjubilarissen: onze oud-leerling Louis Geenen, die in de abdij Sion te Diepenveen zijn zestigjarig priesterfeest viert en onze oud-leraar G. Raeven, pastoor te Borgharen, die de eerste kwarteeuw erop heeft zitten.

3 April. De voorbereidende klas speelt een uitwedstrijd op het K.V.C.-terrein tegen de voorbereidende klas van de H.B.S. te Kerkrade. Met een overwinning keren ze naar huis. Bravo!

4 April. Weer verschaft de compositie ons koude rillingen.

6 April. Palmzondag. De palmwijding heeft plaats op het bordes. De processie trekt door het carré en dan door de hoofdingang de kerk binnen. De passie van Pothast verhoogt weer de plechtigheid.

11 April. Na de laatste lijdensmeditatie voelen we ons als in de hemel, want de paasvacantie begint. Onmiddellijk starten de heren voor de vergaderingen en achter elkaar worden alle klassen behandeld.

12 April. We vieren de paasplechtigheden nog op de oude manier in het vroege morgenuur.

Om de vissen een rustige vacantie te bezorgen worden bij de vijvers bordjes „Verboden te vissen" aangebracht.

19 April. De theologanten van Wittem komen op bezoek.

23 April. Onder leiding van professor Ter Kuijle bezoeken studenten van de Technische Hogeschool van Delft ons huis.

26 April. Professoren en overheidsambtenaren, die deelnemen aan het congres van het Instituut voor Bestuurswetenschappen, brengen een bezoek onder leiding van professor Poelje. Zij gebruiken hier de koffie. De provisor houdt voor hen een inleiding over Rolduc als streekcentrum.

1 Mei. We keren terug van de vacantie, de spelers van Julius Caesar reeds voor het diner, omdat zij nog willen repeteren voor de heropvoering van Zondag.

2 Mei. We betreuren de dood van onze oud-leraar drs. M. P. M. Daniëls, die van 1901—1909 aan onze scholen wis- en natuurkundelessen gaf.

4 Mei. Heropvoering van Julius Caesar voor de ouders der leerlingen en andere belangstellenden.

5 Mei. Nationale feestdag. Al vroeg vertrekken we voor onze jaarlijkse bedevaart naar Schaesberg. Ons voetbalelftal maakt deze tocht niet mee, want zij moeten Rolduc vertegenwoordigen op de Intercollegiale te Weert.

Als we later op de dag horen dat Rolduc de eerste wedstrijd tegen Sittard gewonnen heeft, komt een sfeer van spanning over ons, die ineens in blijdschap losbreekt als we onder de avondstudie horen, dat ons elftal de eerste plaats bezet heeft. Het is al vrij donker als enige bromfietsers, de harmonie en deputaties van de verschillende sportclubs de overwinnaars binnenhalen. Op de cour heeft dan een in grootse stijl opgezette huldiging plaats.

6 Mei. Jeugdconcert.

10 Mei. Het jubileumfeest der Staatsmijnen wordt op verschillende plaatsen met een vuurwerk besloten. Ook wij trekken allen naar Terwinselen. De nieuwe dag is al begonnen als we de dortoirs opzoeken.

11 Mei. Terwille van de nachtelijke vermoeienissen staan we veel later op. Na het morgengebed herdenken we in een plechtige Requiemmis de in de oorlog gevallen oud-Rolduciens.

14 Mei. Drie dagen leeft zes gymnasium in spanning: het schriftelijk eindexamen houdt hen bezig.

15 Mei. Om enigszins van de inspanning te bekomen duikt zes gym in het zwembad en opent daarmee het zwemseizoen.

18 Mei. Na de hoogmis start de Mythologieclub onder leiding van mhr. A. Ruyters.

20 Mei. Een droeve dag voor onze boerderij: een marter bijt zes jonge ganzen dood.

Groot Rolduc vermaakt zich vanmiddag in het zwembad. Klein Rolduc in de aula, waar jonge artisten onder regie van hun prefect, geassisteerd door R.D. M. Berkels opvoeren: Zigeuners in parelland.

Na de tweede avondstudie draait voor allen de jubileumfilm der Staatsmijnen: „De Zwarte Stroom".

21 Mei. Eigenlijk moest vandaag de K.R.O. onze gast zijn, maar doordat brand in een studio is uitgebroken, kan deze gebeurtenis niet doorgaan.

25 Mei. Dag van het grote handbal- en volleytournooi. Zes gymnasium wint in de eerste afdeling op beide fronten.

26 Mei. In het Sanatorium te Heerlen overlijdt een onzer alleroudste oud-leerlingen: pastoor Fr. Knops, emeritus van Holset. In 1872 kwam hij reeds als achtjarige op de buitenschool van Rolduc, maakte daar de brand van 1874 nog mee. Later ging hij over naar het gymnasium en de philosophie. Tot op zijn oude dag bleef hij zich nog steeds voor Rolduc interesseren en was er trots op een der alleroudste oud-leerlingen te zijn.

28 Mei. Het Amerikaanse volkslied wordt ingestudeerd.

30 Mei. Na de onderbreking komt Mr. Selden Chapin, Amerikaans Ambassadeur in Nederland, in naam van Care, Cooperative for American Remittances to Europe, Rolduc bezoeken en op Klein Rolduc een boekenuitdeling houden. Op het bordes voor de kerk verwelkomt hem de President, nadat met be-

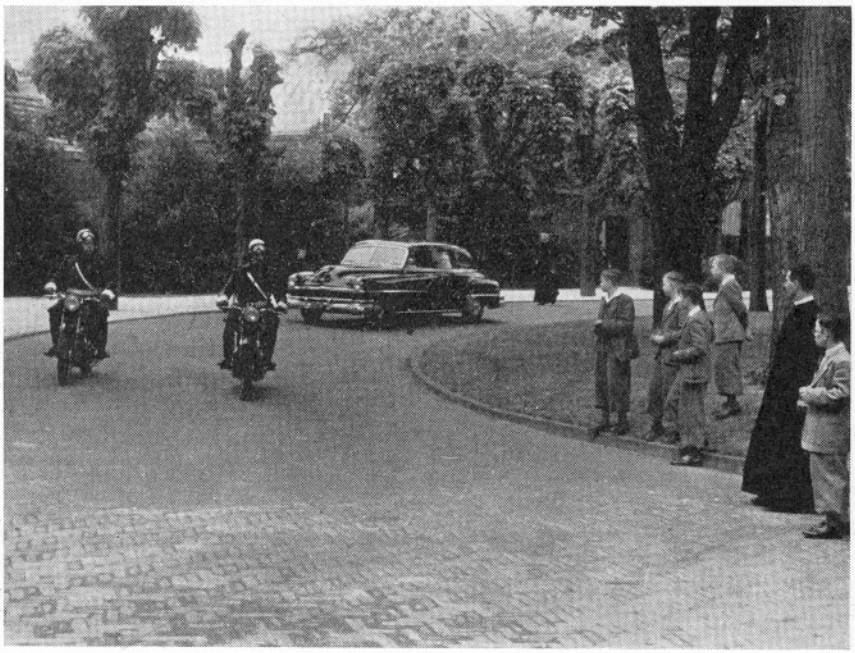

geleiding van het blaasorkest het Amerikaanse volkslied gezongen is. In recordtijd bedankt de Ambassadeur, deelt de boeken uit en bezichtigt ook nog ons huis.

1 Juni. Op deze Pinksterzondag bespreekt pater P. J. van Geloven M.S.C. de problemen van ..De Komende Missie".

De film Treasure Island houdt ons na de Vespers bez'g.

Na het souper breekt zulk een noodweer los dat de vastgestelde bekerwedstrijd geen doorgang kan vinden. In plaats daarvan wordt als inleiding op de dag van morgen een documentaire film over Limburg vertoond.

2 Juni. Eerste lustrum van de heemclub Maasland. Haar vlag wappert vandaag aan de vlaggemast op de cour. In de stijl van de dag wordt de hoogmis opgedragen voor de geestelijke en tijdelijke belangen van Limburg. In het amphitheater in het bosquet spreekt daarna Harie Loontjens over Limburgse gezinsgebruiken. De schutterij St. Sebastianus van Voerendaal laat ons een stukje Limburgse folklore beleven door de demonstratie- en exercitieoefeningen, welke zij op de cour geeft. Zelf proberen we daarna het vogelschieten en al heel spoedig haalt Pie Houben (philosoof) de vogel omlaag. De koning van Sint Sebastianus staat hem bereidwillig voor enige uren het koningszilver af. We sluiten de dag met een kampvuur, waar alle dialecten in voordrachten zijn vertegenwoordigd.

6 Juni. Jeugdconcert.

8 Juni. Als supporter gaan we mee naar het terrein van K.V.C. Oranje, waar ons elftal een uitwedstrijd speelt.

11 Juni. Op de vooravond van de K.R.O.-dag opent de R.R.O. met een radioprogramma: Eén dag in één uur. We beluisteren Rolducse weerberichten, Rolducse mededelingen voor land- en tuinbouw, Rolducse karakieten en Rolducse Bietebouwers.

12 Juni. Na de hoogmis zoeken we het „ding" onder leiding van „Wim Janssen". Terwijl, na het diner, voor de jongeren in de aula lichtbeelden over de K.R.O.-studio worden vertoond, spreekt Toon Rammelt in het casino voor de hoogste klassen over radio-

problemen. Voor deze gelegenheid hebben de heren filosofen bereidwillig het casino ontruimd. Later op de dag treffen allen elkaar weer in de aula om voordrachten en een concert door een K.R.O.-orkest te beluisteren.

15 Juni. Wegens het slechte weer trekt de processie van Kerkrade niet uit. We houden daarom na de hoogmis zelf processie, waarin ook voor het eerst onze harmonie meetrekt. Het was een goed idee van enige heren filosofen om voor deze gelegenheid een kleurrijk zandtapijt voor de kerk aan te brengen.

18 Juni. Feest van de President. Het programma van deze dag is van oude en beproefde makelij: een plechtige hoogmis, waarna défilé, een lang diner met tafelspeeches en 's avonds een concert op de cour. Zo verloopt ook dit jaar weer het feest. Als nadere bijzonderheden moeten nog vermeld worden dat het défilé door stromende regen niet kan doorgaan en dat in plaats daarvan een huldiging in de aula plaats vindt. In deze huldiging wordt ook Sjang, de portier, betrokken, want de President deelt hem mee, dat hij door Z.H. de Paus met het erekruis Pro Ecclesia et Pontifice is begiftigd. Onder luid handgeklap spelt de President onze jubilerende portier het ereteken op.

Het harmonie-orkest der Oranje Nassau mijnen, dat het avondconcert verzorgt, brengt van te voren een serenade aan de onderscheidene en biedt hem een cadeau aan.

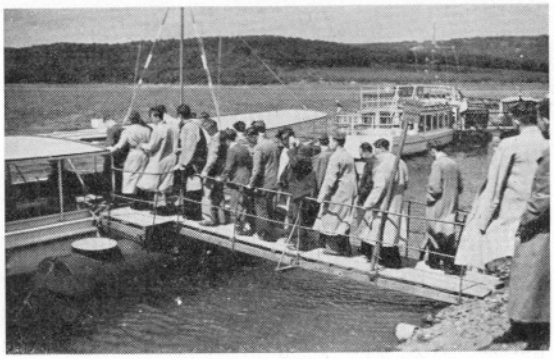

19 Juni. De eindexamencandidaten maken een tochtje door de Eifel. Vele heren gaan mee als busvulling.

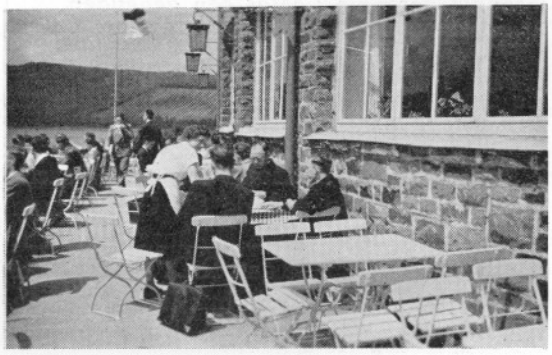

22 Juni. Het feest van het Heilig Hart werd in de loop van de week gevierd en daarom maken we op deze Zondagmiddag onze jaarlijkse processie naar het H. Hartbeeld om onze toewijding te hernieuwen.

23 Juni. De mondelinge eindexamens beginnen. Als gecommiteerden treden op prof. dr. H. H. Janssen uit Nijmegen; prof. dr. H. L. M. van Rooyen uit Leiden en prof. D. J. M. Bijvoet uit Utrecht.

Zolang als het examen duurt hebben de andere klassen voorcomposities.

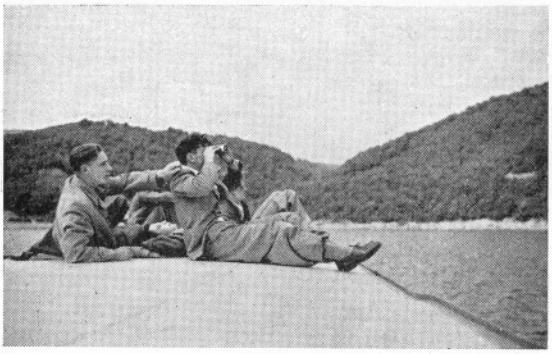

25 Juni. Degenen die zich in de loop van het jaar bekwaamd hebben in muzikale kunsten, geven voor het luisterend oor van een jury een bewijs van hun kunnen.

26 Juni. Na de avondstudie beginnen de eerste spelen als opening van de jour de jeux.

2 Juni. Sportiviteit viert vandaag hoogtij; overal, op de cour, op het voetbalveld, op het geitenweitje zijn jonge athleten bezig. Hun voorbeeld werkt zo aanstekelijk, dat zes jongere of zich jong voelende heren de strijd aanbinden tegen een volleyzestal. Om collegiaal te blijven vermelden we de uitslag niet.

Na de prijsuitdeling presenteert de „Philosophia perennis": Wat een geheugen.....! een retrospectief mysteriespel in vijf bedrijven. Vroeger noemde men zoiets een revue. Ze mocht er zijn om haar rake en gepaste geestigheid.

29 Juni. Onze harmonie luistert de sacramentsprocessie op van de St. Catharinaparochie te Holz-Kerkrade. Bij haar thuiskomst brengt zij een aubade aan R.D. P. Everts en aan de prefect, die beide hun naamfeest vieren.

1 Juli In de loop van de voorbije week zijn de eindexamens in verschillende groepen onder het mes geweest. De totaaluitslag is: 24 geslaagden, van wie vier na herexamen, een afgewezen.

2 Juli. Bij de Zusters is vandaag feest: Zuster Ivona viert haar zilveren professiefeest. Wij feliciteren haar.

4 Juli. Vandaag en morgen neemt drs. Salomons de zangersexamens van de St. Gregoriusvereniging af voor de heren filosofen, die dit jaar naar het Groot Seminarie gaan.

5 Juli. De eindexamencandidaten treden nogmaals aan, nu voor het godsdienstexamen.

9 Juli. Na de morgenonderbreking beginnen de overgangsexamens.

12 Juli. We zetten een punt achter de examens en, om een beetje af te koelen, duiken we in het zwembad.

13 Juli. De plechtige Hoogmis, opgedragen door de President, is een Mis van dankzegging bij het jubileum van onze portier.

De gehele dag spelen we verder klassewedstrijden, de overwinnende elftallen krijgen telkens als prijs de nodige kilo's kersen.

Na het lof draait in de aula Whiskey Galore.

14 Juli. Een dag van grote spanning. Zenuwachtig worden de koffers gepakt en iedereen vraagt zich af wat over hem beslist wordt. Om de tijd te korten, maken we maar een flinke wandeling in de omgeving van Wylre. Na het souper delen de hoofdleraren de resultaten mee.

15 Juli. Een plechtige Hoogmis van dankzegging besluit het schooljaar. De prijsuitdeling in de aula wordt voorgezeten door de Bisschop. Verschillende heren pastoors wonen deze plechtigheid bij. Ondertussen zijn de eerste reünisten gearriveerd en hebben Sjang gehuldigd.

Na een korte lunch voor de leerlingen is weer een jaar van werken en zwoegen afgelopen.

JAARVERSLAGEN

De Maria-Congregaties

1ste AFDELING.

Directeur: R.D. H. v. d. Mühlen, Pres.
Prefect: G. Moonen.
Assistenten: J. Henkens en L. Martens.
Bibliothecaris: J. Henkens.

Dit jaar behandelde de Directeur in de conferenties uit „Mijn Ideaal" van Dr. E. Neubert S.M. het tweede en derde boek, respectievelijk tot onderwerp hebbend: Wat het ideaal vraagt en Veranderen in Jezus. Bij gelegenheid van de Priesterwijding werd een conferentie gehouden over het Priesterschap en in verband met de tijd van het Kerkelijk Jaar werd o.a. gesproken over het Pinksterfeest.

De opbrengst van de collecten werd bestemd voor H.H. Missen tot intentie van de vervolgde Christenen en andere noden van de Kerk.

2de AFDELING.
(Ve en VIe klas).

Directeur: R.D. W. Meijs.
Prefect: A. Verreck.
Secretaris: H. Smeets.
Penningmeester: G. Kiggen.
Assistenten: H. Eussen, L. Hausmans, Th. Neefs, F. Kessels.

Op de eerste vergadering werd besloten een grote plaats te geven aan buiten-kerkelijke vergaderingen, welke werden gehouden op het „Oud-Casino". Deze vrije vorm van congregatie maakte het mogelijk de leden actief te betrekken in de behandelde onderwerpen. Deelname aan discussies en de belangstelling in het algemeen was bevredigend.

De kerkelijke bijeenkomsten werden gehouden op de verschillende Maria-feesten, welke bijeenkomsten steeds algemene vergaderingen waren.

Tenslotte mogen we wel speciaal vermelden de Sociale Zondag, welke op 25 November door onze congregatie georganiseerd werd in samenwerking met de R.R.O.

De opbrengst van de collecten werd bestemd voor H.H. Missen.

3de AFDELING.
(IIIe en IVe klas).

Directeur: R.D. J. Vogels.
Prefect: W. Plum.
Secretaris: B. Cartigny.
Assistenten: Th. van Els, L. Meulenberg, H. Zelen, L. Crombach, N. Dobbelstein, L. Muytsens.

Evenals verleden jaar, werden op de wekelijks gehouden bestuursvergaderingen belangen en werkprogramma van de congregatie gezamenlijk besproken. Het onderwerp van eerste zes vergaderingen was het gebed, dat door de directeur uitvoerig werd behandeld.

De laatste bijeenkomsten van dit schooljaar werden, na lang beraadslagen van het bestuur, in een enigszins andere vorm gegoten: aan de leden van de congregatie werd de gelegenheid gegeven, door het stellen en beantwoorden van vragen, actief aan de vergadering deel te nemen. Er werd van gedachte gewisseld en opheldering gegeven over kwesties, die samenhingen met het reglement hier en in de vacantie.

Maria-Garde

Directeur: R.D. G. Hommes.
Prefect: R. Gerritsen.
Vice-prefect: H. Zenden.
Secretaris: W. van Hoef.
Penningmeester: H. Groetelaers.
Bibliothecaris: P. Korsten.

De werkzaamheden van de Maria-Garde in het afgelopen jaar verschillen weinig of niets van die der vorige jaren. Er werden bijeenkomsten gehouden; de nieuwe leden deden hun opdracht en stelden zich aldus onder de speciale bescherming van Maria; als afsluiting van het jaar werd een gezellige avond georganiseerd. Ziedaar de telkens weer terugkerende uiterlijke activiteiten. Het effect van dit alles in de harten en zielen van de leden is niet te beschrijven. Mogen allen er hun voordeel mede gedaan hebben.

Missievereniging „Rolduc"

Opgericht 23 Maart 1919

Jaarverslag 1951-1952

Bestuur:

G. Brunenberg, Voorzitter.
H. Smeets, Vice-Voorzitter.
M. Robbertz, Secretaris.
J. Simons, Penningmeester.
P. Magusin, Bestuurslid.
L. Hausmans, Bestuurslid.
W. Plum, Bestuurslid.
R. D. M. Berkels, Moderator.

Het jaarverslag van een vereniging als de onze moge meer zijn dan een louter zakelijke opsomming van de activiteiten van het afgelopen jaar of een min of meer globale schatting van de resultaten die wellicht ook op ideëel terrein zijn bereikt. Het moge ook aanleiding zijn tot een bezinning op de gestelde idealen en de middelen, aangewend om deze idealen te realiseren.

Het ideaal van iedere missieactiviteit mag geen ander zijn dan het grote ideaal van Christus, „ut omnes unum sint — dat allen één zijn". Dit ideaal dient voortdurend zowel de „frontstrijders" als het „thuisfront" te bezielen. Om dit ideaal te verwerkelijken, stierf Christus aan het kruis. Ook wij dienen onze gehele persoon voor dit ideaal in te zetten.

Reeds twintig eeuwen bijna werkt de Kerk aan de feitelijke vestiging van deze eenheid van allen in Christus. Met wisselend succes weliswaar, want overal waar de Kerk die eenheid brengen wil, roept zij ongewild, maar toch in feite, groter of kleiner tegenstellingen op. Evenals Christus brengt de Kerk niet de vrede, maar het zwaard. Onze Kerk is een strijdbare en strijdende Kerk. Met vreedzame wapenen haar offensief voerende, ondervond zij tot op de dag van vandaag een felle bestrijding met minder vreedzame wapenen dan Zij zelf voert.

In deze strijd zijn wij allen persoonlijk nauw betrokken. Om deze strijd succesvol te kunnen voeren, hebben wij hier op Rolduc onze krachten gebundeld in onze missievereniging. Deze neemt aldus in onze Rolducse gemeenschap een zeer belangrijke plaats in.

Wij menen dan ook nog steeds, dat het de primaire doelstelling van onze vereniging moet blijven, haar leden te vormen tot „goede strijders van Christus". Wij dienen onze hoofdaandacht te richten op de vorming van onze leden tot mensen met een grote, diep wortelende missieliefde, tot priesters, die over de grenzen van parochie en bisdom heenzien, die open oog en open hart hebben voor de noden der wereldmissie. Directe stoffelijke steun aan het missiewerk is voor onze vereniging iets secundairs, iets dat wel belangrijk is, maar toch steeds ondergeschikt moet blijven aan onze primaire doelstelling. Ook wij begrijpen, dat de missie stoffelijke steun dringend behoeft, en wij zijn gaarne bereid deze steun, waar en indien mogelijk te geven. Maar wij menen toch, dat wij alleen dan juist handelen, als wij de stoffelijke middelen die

ons ter beschikking staan primair aanwenden, om de primaire doelstelling van onze activiteit te verwezenlijken, temeer daar het toch hoofdzakelijk onze eigen leden zijn, die ons deze stoffelijke middelen aan de hand doen door contributie en tweedehands-boekhandel.

Dit standpunt is des te dwingender omdat de financiële positie van onze vereniging nog steeds zorgwekkend is. Het optimistische geluid, dat in ons vorig jaarverslag klonk, bleek niet langer gegrond toen wij met Kerstmis de balans opmaakten van onze boekhandel, normaliter onze voornaamste bron van inkomsten. Hierdoor zagen wij ons genoodzaakt, voor de rest van het jaar erg zuinig te gaan leven. Buiten de contributies en collectes moest elke directe steun aan het missiewerk komen te vervallen. Wij zagen ons zelfs genoodzaakt, om ons werk „naar binnen", voorzover dit onze kas aanspreekt, te beperken. Dat deze toestand verre van ideaal is, behoeft geen betoog, maar zelfs een ideële vereniging als de onze dient nu eenmaal de tering naar de nering te zetten! Moge deze klaagzang vooral voor onze donateurs een reden temeer zijn, om ons trouw te blijven!

Intussen hebben deze financiële strubbelingen echter ook een goede kant gehad. Wij moesten ons n.l. nu de vraag stellen, hoe de beschikbare geldmiddelen zo verantwoord mogelijk dienden te worden besteed ter realisering van onze primaire doelstelling. Het resultaat van deze „bezinning" zal aan het begin van het nieuwe verenigingsjaar ter bespreking worden voorgelegd aan onze oudste leden en wij durven ook hopen op constructieve critiek van die missietijdschriften, die ons jaarverslag ter bespreking ontvangen. Zodoende kan wellicht een vruchtbare gedachtenwisseling ontstaan over verschillende problemen, die de missie-actie op een middelbare school of een klein-seminarie met zich mee brengt.

Wij menen, dat het „Apostolaat des Gebeds" de centrale plaats in onze activiteit moet blijven behouden. Mits goed beleefd, richt het ons bidden, denken en werken van iedere dag als vanzelf op de grote problemen der strijdende Kerk en schakelt het ons ten nauwste in het missiewerk in. De maandintenties richten iedere maand onze aandacht op een nieuw facet van het katholieke wereldapostolaat. Daardoor worden wij gemakkelijker behoed voor de sleur, die in sacris zo gemakkelijk optreedt. Wij dienen daarom wegen te zoeken, om het „Apostolaat des Gebeds" voor onze leden tot een levende realiteit te maken. Bespreking der maandintentie, tekeningen, enz., dat alles lijkt ons daartoe wel geschikt.

Belangrijk achten wij ook de „Altaarwacht". Deze bestaat hierin, dat dagelijks van elke klas een lid een korte adoratie houdt voor het Allerheiligste, om Gods zegen af te smeken over het missiewerk. Wij zouden dit „missiewerk„ kunnen concretiseren naar aanleiding van een tijdschrift- of krantenartikel, een spreekbeurt of iets anders van dien aard. Het welslagen van de Altaarwacht is sterk afhankelijk van de activiteit van de zelateur en misschien nog meer van de geest in de klas, zoals ook dit jaar weer duidelijk bleek. Contrôle van de zijde van het bestuur, tenzij op de zelateur, mag ons inziens niet worden uitgeoefend.

In het verleden namen lezingen en spreekbeurten van missionarissen en missiologen een zeer ruime plaats in ons program in. Van het belang ervan zijn wij diep overtuigd. Desondanks geloven we, dat we juist hier iets moeten gaan beperken, zoals trouwens in het afgelopen jaar reeds geschiedde, zij het dan vooral uit financiële overwegingen. Spreekbeurten en dergelijke worden nu eenmaal gehouden in de tijd, die voor recreatie is bestemd. Onze jongens met hun zwaar studieprogramma hebben echter hun vrije tijd zó hard nodig, dat wij liefst zo min mogelijk vrije tijd willen opeisen. Verder is het gevaar voor overlading niet denkbeeldig, daar onze jongens ook nog hun meditatie, congregatie, enz. hebben. Tenslotte menen wij, dat wij het effect van het gesproken woord niet moeten overschatten, zeker niet bij jonge mensen, bij wie de indruk vaak erg vluchtig en het opgeroepen enthousiasme vaak erg voorbijgaand is.

Van groter belang achten wij het beschikbaar stellen van goede, boeiende missielectuur. Dat daarvoor belangstelling bestaat, bleek duidelijk in het afgelopen jaar. Onze missiebibliotheek had dit jaar een drukke klandizie, ook van de hogere klassen. Naar aanleiding van een bespreking van ons vorig jaarverslag in „Missie-actie" brachten wij de beste boeken uit onze bibliotheek over naar de speelzaal. Dit bleek dè oplossing te zijn.

We zijn „Missie-actie" dan ook zeer dankbaar voor de gedane suggestie.

Met het lezen van de missietijdschriften zijn we nog niet helemaal zo ver. Vooral de hogere klassen van het Gymnasium tonen hiervoor nog te weinig belangstelling, wat wel hoofdzakelijk zijn verklaring zal vinden in het overladen studieprogram. Gelukkig is de belangstelling bij de lagere klassen ook des te groter en wordt daar soms bijna gevochten om de missietijdschriften. Voor de hogere klassen zoeken wij nog naar een oplossing. Wij denken daarbij ook aan enkele mooie buitenlande tijdschriften als „Maryknoll" en „The Apostle". We achten het regelmatig lezen van missietijdschriften van groot belang, omdat daardoor de liefde en belangstelling voortdurend gevoed worden. De missie en haar problemen blijven daardoor voortdurend binnen de gezichtskring en de opgedane indrukken zullen van meer blijvende aard zijn. Daarom dienen wij te zorgen voor goede tijdschriften, die de interesse hebben van onze jongens .Gelukkig zijn er in ons land verschillende tijdschriften van dat goede soort. Helaas bezit Nederland echter bij ons weten geen missietijdschrift, dat speciaal voor studenten uitgegeven wordt, zoals België dat kent in „Pro Apostolis". De „Garde" heeft de oorlog jammer genoeg niet overleefd. Een initiatief in deze richting zou onze warme sympathie en medewerking hebben. Met het Belgische voorbeeld voor ogen vragen wij ons af, of er ondanks moeilijkheden en bezwaren (financiering, streven naar één algemeen missietijdschrift) ook in Nederland misschien niet iets in deze geest ondernomen kan worden.

Het geldelijk offer beschouwen wij ook als een der middelen ter bereiking van ons primaire doel. Daarom is voor onze leden het lidmaatschap van de Voortplanting des Geloofs verplicht. Door het geldelijk offer van onze leden (contributie en collecten) waren wij in staat dit jaar *f* 475,— af te dragen aan het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs en *f* 45,— aan de Indische Missievereniging.

ALGEMENE VERGADERINGEN.

Zoals boven reeds is aangegeven hebben we dit jaar onze kas moeten ontzien. Daardoor waren de spreekbeurten minder in aantal, maar desondanks zeker niet minder in kwaliteit dan verleden jaar.

Op 2 October, nog vóór de Missievereniging officieel haar programma was begonnen, sprak de Heer L. J. B. Huizinga van de stichting „Conisat" over „De Indonesische samenleving onder invloed van vreemde cultuurstromingen". Vooral wees hij op de ontzaglijke gebondenheid van de Indonesiër aan de oude gebruiken, die uit elke periode van zijn geschiedenis zijn overgebleven. Al die traditionele gebruiken, waarvan hij vaak niets begrijpt, zijn een drukkende last voor de Indonesiër. Ook voor hem is de oplossing het Christendom, omdat de waarheid daarvan hem vrij zal maken.

21 October Missiezondag. In de toespraken van de Voorzitter en de Moderator werd deze dag aangeduid als een dag van bezinning, waarop wij ons opnieuw helder bewust worden van onze missieplicht. Spreker van de algemene vergadering 's morgens was Mr. Jan Derks, Hoofdredacteur van „De Tijd", die aan de hooggespannen verwachtingen van de toehoorders volkomen beantwoordde. Mr. Derks wilde geen rede houden, zoals hij zei, maar een praatje. Het eerste gedeelte was een enthousiast en meeslepend vertellen over Paus Pius XI en Paus Pius XII. Daarna kwam de spreker meer tot zijn eigenlijk onderwerp en werd het raadsel opgelost van de titel van zijn spreekbeurt: „Aarle-Rixtel is de wereld". Verrassend vergeleek Mr. Derks het kleine dorpje met de universele Kerk. Overal op de wereld waar we het onveranderlijk wezen van Kerk herkennen, voelen wij ons thuis. Spreker betoogde, dat missie-romantiek uit de boze is; missionering is geen idylle, maar de harde realiteit van een juist beleden Christendom. Tenslotte wees Mr. Derks ons op de Paus als inspirerend voorbeeld voor ons werken voor de missie: in liefde onze plicht doen. Traditiegetrouw draaide 's avonds een missiefilm. Dit keer was het „Blanke Misdaad", een meer spannend dan overtuigend verhaal van een Portugees missionaris, die zijn naar de Afrikaanse jungle uitgeweken vader, een berucht misdadiger en slavenjager, vlak voor zijn gewelddadige dood weet te redden.

Ter gelegenheid van de Internationale Bidweek sprak op 22 Januari Pater J. B. Francken A.A. over „Kerk en Communisme in

Rusland". Na een korte historische schets van het Katholicisme van Rusland in vroeger tijden gaf hij ons een duidelijk beeld van de situatie der Kerk onder het Communistisch regiem. Zeer interessant was zijn slotbeschouwing over de verwachtingen die van het religieuse leven in Rusland kunnen worden gekoesterd.

Op 19 Maart hadden wij in ons midden de voordrachtkunstenaar Joop Biekmann. Zijn kunstzinnige voordracht, getiteld „De Vreemdeling", bestond uit vijf taferelen, die telkens een schets gaven uit het missionarisleven. Op fijn-psychologische wijze werd ons zowel door tekst als door voordracht het missionarisleven uitgebeeld als nauw aansluitend aan de vijf droevige geheimen van de rozenkrans. Uit het applaus sprak duidelijk de enthousiaste waardering der toehoorders voor deze voordracht.

De laatste algemene vergadering van dit jaar werd gehouden op 1 Juni. Pater J. van Geloven M.S.C. hield een lezing over „De Komende Missie". Hij zette uiteen hoe de missionering in de komende tijd zich zal moeten aanpassen aan de grote structuurveranderingen die in de houdige wereld plaatsgrijpen. Tegenover de wereldomvattende macht van het materialisme zal de missie ook een activiteit moeten ontplooien die de hele wereld omspant. Zij zal daartoe alle beschikbare krachten moeten bundelen. In dit verband belichtte Pater van Geloven ook de moderne missieproblemen.

De verdere algemene activiteiten waren dit jaar niet zo erg groot. De correspondentie met missionarissen liep terug, mede doordat de meeste missionarissen niet terugschreven, wat het enthouiasme uiteraard niet bevorderde. Ook de tijdschriftenactie voor missionarissen liep enigszins terug. Zoals we echter reeds vermeldden genoot de beschikbare missielectuur veel meer dan vorige jaren de belangstelling der leden, iets wat we mogen beschouwen als een flinke winstpost.

AFDELING PHILOSOPHIE.

Waarschijnlijk is het aan het succes van de verleden jaar gehouden lezingencyclus over Voor-Indië te danken, dat ook dit jaar tot zulk een cyclus besloten werd. Als gebied waarop de aandacht gericht was, werd China genomen.

De eerste lezing had de bedoeling land en volk van China te leren kennen en daardoor een beter inzicht te krijgen in de volgende lezingen. Een zeer duidelijk beeld van het leven in China werd gegeven in de lezing over de sociaal-economische structuur. Nadat dan nog de geschiedenis van China was behandeld, volgden twee voortreffelijke slotlezingen, één over het communisme in China en één over de missionering in China. In de eerstgenoemde werd China vooral gezien als springplank voor het communisme naar de randgebieden van Azië. In de laatste werd meer uitvoerig ingegaan op de missioneringsmethoden in China en werd vooral de ritenstrijd besproken.

We mogen de cyclus wel geslaagd noemen: het resultaat is ongetwijfeld dat wij een inzicht hebben gekregen in de problemen die er liggen in China. Vooral het peil van de drie hoofdlezingen lag ver boven het middelmatige en deze lezingen leverden ook zeer goede debatten op. Dat de inleidende lezingen niet zo'n succes waren, lag niet zozeer aan de inleiders als wel aan de iets te vage omschrijving van hun opdracht. Deze lezingen hadden beter in één spreekbeurt kunnen behandeld worden. Daardoor was er later geen tijd meer beschikbaar, om enkele zeer belangrijke aspecten der China-missie grondig te behandelen. Een volgend jaar zal de zaak tevoren grondiger bekeken dienen te worden!

Over de medewerking van de leden bij de vergaderingen mogen wij tevreden zijn. De vergaderingen hadden een vlot verloop.

Tenslotte mag dan onze conclusie luiden, dat wij ook dit jaar weer dankbaar mogen zijn voor de activiteit, die de missievereniging ondanks grote moeilijkheden heeft kunnen ontplooien. Als altijd was deze activiteit steeds gericht op ons eerste doel: missieliefde op te wekken bij onze leden. In hoeverre wij hierin geslaagd zijn kunnen wij niet volledig beoordelen, daar de uitingen van deze missieliefde liggen op geestelijk terrein. Maar voor zover onze resultaten uiterlijk waarneembaar zijn, stemmen zij ons tot tevredenheid en tot dankbaarheid.

Moge onze vereniging in de toekomst het onveranderlijk ideaal, dat zij zich stelt, blijven

nastreven, steeds zoekend naar de meest geeigende middelen. Deze middelen kunnen variëren, het ideaal blijft hetzelfde. En de enige stimulerende en leidinggevende kracht bij al ons werken is en blijft gelegen in Christus' bede tot de hemelse Vader „Adveniat Regnum Tuum".

HET BESTUUR.

Jeugdconferentie „H. Joannes Bosco"

van de vereniging van de H. Vincentius.

1 Jan.—31 Dec. 1951.

W. Poulssen. President.
P. Linssen, Vice-President.
L. Brands, Penningmeester.
R. de Sévaux, Secretaris.
P. Slangen, Geestelijk Adviseur.

Zelfheiliging door naastenliefde.

Twee grote woorden. Hoe vaak hebben wij hen in het afgelopen jaar gehoord en gelezen? Zij zijn misschien reeds te gewoon voor ons geworden. En toch zijn zij voor alle katholieken van vitaal belang, maar vooral voor de Vincentianen, en wellicht nog meer voor de jongeren onder hen. Hun vurigheid vindt hierin een ideaal, dat het nastreven ten volle waard is, te meer omdat zij hun werk in stilte verrichten. Want die stilte, dat onopgemerkt willen blijven, dat de christelijke liefde kenmerkt, is wel de voornaamste karaktertrek van de Vincentiusvereniging. Zo is dit jaar voor onze conferentie bij uitstek een stil jaar geweest. Immers, slechts enkele malen zijn wij min of meer officieel naar buiten getreden. Maar op die momenten juist merken wij, dat ons werk wordt gesteund door heel Rolduc.

Vergaderingen.

Op 11 Februari werd de jaarvergadering gehouden. Hierop waren aanwezig de Hoogeerwaarde Heer President, mhr. Th. Thijssen die vóór mhr. Slangen de functie van geestelijk assistent vervulde, en enige medebroeders uit Kerkrade. De Zeereerwaarde Pater Gardiaan van Bleyerheide sprak over „De Doelstelling van de Vincentiusvereniging". In het kort schetste hij de betekenis van „zelfheiliging door naastenliefde".

„De Vincentiaan staat niet hoger dan zijn medemens. Hij is voor hem een vriend en stelt belang in alles, wat hem aangaat. Hij leert hem begrijpen en wint zijn vertrouwen. Zo dient hij in liefde de meest geliefde kinderen van Christus."

Tegen deze achtergrond kwamen de korte uiteenzettingen van mhr. Slangen in de drie volgende vergaderingen goed tot hun recht. Hierin toonde hij aan, hoe het Vincentiaanzijn volledig past in onze voorbereiding op het Heilig Priesterschap en hoe beide taken elkaar prachtig aanvullen. Wij zijn hiervoor dankbaarheid verschuldigd, maar ook verantwoordelijkheid.

Naast de jaarvergadering droeg ook de bijeenkomst op 13 Juni een feestelijk karakter. Als nieuwe leden werden geïnstalleerd Giel Coumans, Joep Jans en Piet Theuws. In zijn toespraak zette de president het doel van de Vincentiusvereniging en de taak van haar leden uiteen. Hij wees er op, dat dit ogenblik voor de nieuwelingen een gelegenheid was om een blik vooruit te werpen, voor de ouderen om terug te zien.

Op 7 en 8 April hielden de Limburgse Jongerenconferenties in Fort Willem te Maastricht een studie-weekend. Door negen leden was onze conferentie vertegenwoordigd.

Op 21, 22 en 23 Juli waren op „De Breul" te Zeist de nationale Verdiepingsdagen van de Jongeren-Vincentianen. Hier bestond onze vertegenwoordiging uit vijf leden, van wie twee een uitvoerig verslag opmaakten.

Bij beide gelegenheden werden leerzame inleidingen gehouden, waarvan de inhoud vervolgens in vruchtbare debatten werd besproken in het licht van de praktijk.

Leden.

Het aantal leden is dit jaar nogal variërend geweest. Na de zo even genoemde installatie

van drie nieuwe leden bedroeg het aantal achttien. Na de zomervacantie bleken zes leden Rolduc te hebben verlaten. Hub Benden, Michel Kuppens en Fons de Wit waren naar het Groot-Seminarie vertrokken. Leo Brands, Aloys Crolla en Joep Spiertz gingen elders hun studie voltooien. Op het einde van het jaar verliet om dezelfde reden de secretaris Ruud de Sévaux de conferentie.

Hierdoor werden enkele mutaties in de functies noodzakelijk. Piet Linssen, die reeds vice-president was, volgde tevens als penningmeester Leo Brands op, Leo van Els als bibliothecaris Fons de Wit, en Jo Hüskens werd secretaris.

Huisgezinnen.

Het aantal bezochte gezinnen is constant gebleven, namelijk zes. Wel werden nu en dan nog enkele gezinnen bezocht, die vroeger door ons werden gesteund.

Actie.

De enige actie naar buiten is geweest de Sint-Nicolaas-actie. Vóór de herfstvacantie werd de hulp van de Rolduciens ingeroepen door middel van enkele suggestieve tekeningen. Na Allerheiligen kwamen geregeld, naast kleren en schoeisel, versnaperingen en speelgoed binnen. Op surprise-avond bezocht Sint Nicolaas vergezeld van Zwarte Piet en zijn secretaris onze gezinnen plus twee andere, die vroege geregeld werden bezocht.

Bibliotheek.

De uitleenbibliotheek werd aan een grondig onderzoek onderworpen. Het aantal boeken bedraagt ± 600, waarvan een zeer groot deel kinderboeken. Tijdens de Sint-Nicolaas-actie kwamen er wel enkele nieuwe boeken bij, maar een aanvulling met meer moderne lectuur en romans zou zeer gewenst zijn.

Magazijn.

Het magazijn was steeds voorzien van diverse artikelen, zodat wij het hele jaar door in de gelegenheid waren op critieke ogenblikken in de huisgezinnen bij te springen. Vooral de Sint-Nicolaas-actie verschafte de magazijnmeester handen vol werk.

Overzicht:

Goederen op 1 Januari 1951 ter waarde van	f 238,65
binnengekomen gedurende 1951 ter waarde van	f 813,50
Totaal	f 1052,15
afgeschreven wegens ondersteuning gedurende 1951 ter waarde van	f 532,25
nog aanwezig op 1 Januari 1952 ter waarde van	f 519,90

Financiën.

De financiën vormden het punt, waarover wij ons de meeste zorgen hebben gemaakt. Wij weten wel, dat zij slechts een bijzaak vormen, maar een Vincentiusvereniging zonder geld is bijna een contradictio in terminis. Op de meest critieke momenten steunde de Bijzondere Raad van Kerkrade-Eygelshoven ons steeds, hoewel men ook hier de laatste tijd met financiële moeilijkheden heeft te kampen.

Overzicht:

Batig slot op 1 Januari 1951 . .	f 236,35
Inkomsten gedurende 1951:	
Collecte wekelijkse vergadering	f 70,27
Collecte jaarvergadering . . .	f 21,05
Collecte buiten de vergadering	f 201,20
Giften	f 57,70
Steun van de Bijzondere Raad	f 300,—
Diverse ontvangsten	f 113,05
Totaal	f 999,62
Uitgaven gedurende 1951:	
Ondersteuning in geld . . .	f 901.—
Diversen	f 39,12
Totaal	f 940,12
Batig saldo op 1 Januari 1952 .	f 59,50

Geestelijke zijde.

Een aspect hebben wij nog niet beschouwd. Toch is dit het belangrijkste. Hebben wij dit jaar aan ons doel beantwoord? Zeker, wij hebben steeds bijgedragen om onze gezinnen over de materiële moeilijkheden heen te helpen. Maar hebben wij hen ook dichter bij God gebracht? Zijn wij zelf meer gegroeid in liefde tot Hem, zodat wij iets konden geven,

wat van ons was, om dit te bereiken? Iedere Vincentiaan kan op deze vragen voor zich zelf slechts ten dele een antwoord geven. Alleen God overziet alles, alleen Hij kan het volledig antwoord geven.

Toch mogen wij, terugkijkend over dit jaar — al is het ook slechts naar wat wij kunnen zien — zeggen, dat het goed was.

Wij weten echter, dat dit niet alleen ons werk is geweest. Wij zijn heel veel dank verschuldigd. En wel op de eerste plaats aan onze beschermheer, de Hoogeerwaarde Heer President, want hij stelt ons in staat ons werk als Vincentiaan te verrichten. En aan mhr. Slangen, onze geestelijke assistent, die ons steeds met woord en daad ter zijde stond. Een bijzonder woord van dank moet gebracht aan de Bijzondere Raad van Kerkrade-Eygelshoven. Verder aan heel Rolduc, dat ons altijd spontaan steunde, en aan al onze weldoeners. Maar de allergrootste dank komt toch toe aan God, die op de voorspraak van onze patronen Sint Vincentius en de Heilige Joannes Bosco, steeds zijn zegen over ons werk doet neerdalen.

Vol vertrouwen zien wij dan ook de toekomst tegemoet.

Academie „St. Augustinus"

Voorzitter: Ru de Sévaux, daarna Jean-Marie Weerts.
Vice-voorzitter: Jo Mastenbroek.
Secretaris: Wim Engelen.
Moderator: Drs. H. Reynen.

Er is misschien geen enkele vereniging op Rolduc, die zozeer het element der verrassing in zich bergt, dan die waarvan men het het minste zou verwachten: onze Academie, de vereniging, waarin de leden van het Philosophicum samen zijn om zich op hoog niveau met elkaar te meten in het bespreken van allerlei wetenschappelijke onderwerpen. Misschien is het wel dit verrassingselement, dat het bijwonen van haar leerzame vergaderingen tegelijk zo aantrekkelijk maakt; vraagt men, waarin het nu eigenlijk bestaat, dan haasten wij ons te antwoorden, dat dit, hoewel niet tot het wezen van de Academie behorende, nochtans zeer nauw daarmee samenhangt. In de eerste plaats dient in dit verband gewezen te worden op art. II van de statuten, waarin uitdrukkelijk de wens geuit wordt, dat de vergaderingen plaats zullen hebben in gezellig samenzijn; vervolgens wordt het verrassingselement zeer versterkt door de haast onbegrensde vrijheid die het huishoudelijk reglement laat zowel aan het bestuur als aan de leden omtrent aard, aantal en volgorde der bedieningen en de keuze der onderwerpen; tenslotte werd de prettige discontinuïteit, die dergelijke omstandigheden onvermijdelijk met zich meebrengen, speciaal in dit verenigingsjaar nog vergroot door het optreden van twee voorzitters. Men mene niet, dat door dit alles het afgelopen werkjaar minder geslaagd zou moeten genoemd worden! Integendeel: het is een onomstotelijk ervaringsgegeven geworden, dat de gemoedelijkheid een goed middel is om een zo geanimeerd mogelijke gedachtenwisseling te verkrijgen, en dat de grote bewegingsvrijheid aangaande de bedieningen de vrijwillige deelname er aan in hoge mate stimuleert.

Beschouwen wij in concreto de resultaten van het afgelopen jaar, dan valt ons allereerst op het geringe aantal der vergaderingen: in totaal zijn we slechts veertien maal op de gewone wijze bij elkaar geweest. De oorzaak hiervan ligt buiten de vereniging: er waren dit jaar meer Zondagen dan anders die in beslag werden genomen door de een of andere gebeurtenis op Rolduc waardoor de vergadering niet kon doorgaan.

Van meer belang is het, na te gaan, wat er in die veertien vergaderingen gebeurde. En het is zeer verheugend thans te kunnen constateren, dat de reeds meergenoemde vrijheid in het kiezen van onderwerpen ook dit jaar een reeks inleidingen heeft opgeleverd, die opvalt door haar gevariëerdheid: een poging tot classificatie, hoe ruim dan ook opgezet, zou zinloos zijn. De eerste lezing was een historische beschouwing over Kardinaal Manning — een goed begin, vooral door haar heldere opzet en uitstekende stijl. De tweede

vergadering op 30 December had een zeer ongewoon verloop; naar aanleiding van de door de Heemclub georganiseerde tentoonstelling van hedendaagse schilderkunst op 29 Juni 1951, waren nu twee van de exposanten, Gène Eggen en Sjef Diederen, samen met de kunstminnende kapelaan Pfennigs uit Eygelshoven, de gasten van de Academie. Uitgangspunt waren de indertijd schriftelijk gestelde vragen; de beide kunstenaars trachtten in kort bestek hun idealen aan het ietwat critisch gehoor te vertolken, hetgeen niet volkomen kon lukken omdat de tijd te kort was en de kunstenaars klaarblijkelijk beter met het penseel dan met het gesproken woord overweg konden.

Gedurende het eerste trimester konden we nog luisteren naar een lezing over St. Augustinus en diens Confessiones. Vervolgens naar een deels historische, deels abstract-theoretische beschouwing over het dansen en tenslotte naar een zo mogelijk nog meer speculatief gehouden inleiding over jeugdbeweging.

Het tweede trimester werd ingezet met een lezing over St. Thomas van Aquino, wederom naar zijn historisch aspect; een opstel, getiteld: Liturgie, werd een breedopgezette doch daarom juist vrij oppervlakkig gebleven poging om heel het terrein van de eredienst in één slag in al zijn aspecten te overzien; een volgende inleider behandelde op verdienstelijke en interessante wijze de figuur van Blaise Pascal, vooral in diens *Pensées;* een van de beste lezingen van het jaar was die over Alfred Adler en zijn Individual-psychologie, gedegen van opbouw, logisch en helder opgezet, goed voorgedragen; daarna wederom een philosophisch opstel van bijna even goede kwaliteit over William James, speciaal wat betreft diens godsdienst-psychologie; tenslotte hield de voorzitter zelf een geïmproviseerde inleiding met prachtige lichtbeelden over Vincent van Gogh.

In het korte derde trimester luisterden we in de eerste vergadering achtereenvolgens naar een voordracht, een lezing over Goethe en een improvisatie over de Oxford Movement; de volgende bijeenkomst was gewijd aan een zeer actueel en belangrijk onderwerp: ethische aspecten van de woningbouw; de laatste inleider van het jaar had als thema Joh. Seb. Bach gekozen, en illustreerde zijn betoog met enkele karakteristieke muziekstukken door middel van de gramofoon.

Een algemeen oordeel vellend over dit alles kunnen we zeggen, dat de lezingen bijna alle uitstekend verzorgd waren; de sprekers hadden zich over het algemeen goed in hun materie ingewerkt. Twee bezwaren zijn echter in de loop van het jaar duidelijk naar voren gekomen: bijna alle lezingen hebben ingeboet aan aantrekkelijkheid door de minder goede voordracht — men las meestal te snel —, en vervolgens: de manier van behandelen van het onderwerp werkte dikwijls nadelig in op het debat, doordat ofwel enige probleemstelling geheel en al ontbrak, ofwel de grote omvang van het onderwerp van bespreking de aandacht der debaters te zeer verdeelde om tot een vruchtbare gedachtenwisseling over een centraal gesteld gegeven te kunnen komen.

Het is met opzet, dat wij hieraan in ons eindverslag bijzondere aandacht schenken, omdat zelfcritiek en bezinning op wat nog niet volmaakt was een goed en soms snelwerkend geneesmiddel kan zijn voor de toekomst. Alles te zamen genomen echter mogen we met voldoening constateren, dat de balans nog verder in de goede richting is doorgeslagen dan verleden jaar, en dat onze academie ondanks — of liever: juist dóór — haar eigen sfeer van variabiliteit, gezelligheid en vrijmoedigheid een uitstekend werkjaar heeft gehad. Een woord van oprechte dankbaarheid past hier zeker aan de Zeereerwaarde Heer Moderator, die steeds de kunst verstaan heeft aan deze sfeer volledig deel te nemen en die menigmaal het schip weer vlot heeft moeten trekken, als het in de discussie op een zandbank was vastgelopen.

Het afgelopen jaar is goed geweest — had nochtans beter kunnen zijn. Daarom: Academie, ga door op de ingeslagen weg, behoud wat goed was: uw gemoedelijke sfeer, uw veelzijdigheid, uw hoge intellectuele instelling; verbeter ook wat matig was door meer vergaderingen, betere voordracht en grotere zorg voor de debatten. Uw heilige patroon, de rusteloze en hoog geleerde Augustinus, zal u daarbij èn tot voorbeeld èn tot hulp strekken.

SECRETARIS.

Academie „Alberdingk Thijm"

H. v. Wersch, Voorzitter.
P. Baltus, Vice-voorzitter.
Ch. Gemmeke, Secretaris.
Dr. J. Boosten, Moderator.

Wanneer wij, aan het einde gekomen van dit academiejaar, een overzicht moeten geven van de resultaten, welke deze reeks van vergaderingen heeft opgeleverd, komen wij tot de bevinding, dat wij zeer verheugd moeten zijn en dat een uitermate goed academiejaar is afgesloten. Dit zullen zowel zij met mij eens moeten zijn, die dit jaar lid zijn geworden, als zij, die deze vergaderingen kunnen vergelijken met de bijeenkomsten van het vorig jaar.

Afgaande op de verslagen van verleden jaar, geloof ik, dat het geen ijdel gepraat is, wanneer ik zeg, dat dit academiejaar stukken beter was dan het vorige. Dit blijkt allereerst hieruit, dat 't bestuur toen geen Thijmpenning kon uitreiken, terwijl er dit jaar drie in ontvangst konden genomen worden. Ook zat men toen nogal vaak met een tijdsoverschot te kijken. Van de veertien vergaderingen van deze cursus daarentegen waren er slechts drie, waarbij de agenda reeds een ruim kwartier voor het einde was afgewerkt.

De vergaderingen bereikten vaak een hoog niveau, niet slechts door de lezingen, die over 't algemeen zeer goed waren, maar door het verrichten van alle bedieningen. Merkwaardig is, dat het de zogoed als laatste vergaderingen waren, waaraan wij met een zeker genoegen terugdenken. In alle bijeenkomsten heerste een prettige stemming.

Van de veertien lezingen, die er werden gehouden, handelden vijf over de literatuur (waarvan twee over de Nederlandse) en hadden twee een muzikaal onderwerp. In de overige zeven werden belangrijke personen en stromingen uit de kerkelijke en wereldlijke geschiedenis besproken. Geen enkele van deze lezingen was beslist beneden de middelmaat, al kwamen zij door de voordracht niet altijd tot hun recht.

De heren Honée en Oudenhoven werden door 't bestuur begiftigd met 'n Thijm-penning voor hun lezingen resp. over „Frederic Chopin" en „Antoon Coolen", de secretaris door de overige leden van 't bestuur voor zijn verslagen, voordrachten en lezing, getiteld: „Ludwig van Beethoven". Verder mogen nog vermeld worden de heer Drenth voor zijn zeer goede lezing over „Desiderius Erasmus" en de heer Baltus met zijn hoofdopstel, dat handelde over „Thomas van Aquino".

De critieken over de hoofdopstellen werden, naarmate het jaar vorderde, belangrijker. De debatten daarentegen, die in 't begin van het jaar zo goed waren, liepen geleidelijk aan terug. Niet minder dan drie keer moesten in het begin de voordrachten vervallen, eenmaal zelfs de improvisatie. Toch is het jammer, dat er zo weinig beweerd werd in deze debatten, die eigenlijk de meest vruchtbare onderdelen zijn van de academie. Dit zal wel verklaarbaar zijn uit het feit, dat veel, wat ons in de lezingen verteld werd, nieuw voor ons was, waardoor wij over een bepaald onderwerp nog geen eigen mening hadden, die we tegenover de mening van de spreker konden plaatsen.

De improvisaties waren ook over 't algemeen bevredigend. Hier gaat 't minder om het „wat" dan het „hoe"; niet, zoals bij een lezing, dat men een bepaald onderwerp terdege bestudeert en zoveel als men daarover zeggen wil, opschrijft om voor te lezen, maar dat men zorgt van een klein onderwerp iets af te weten, om daar zonder volledige tekst, eventueel met enkele aantekeningen, het zijne van te zeggen. Dat dit in 't begin helemaal niet meevalt, weten zij, die 'n improvisatie hebben moeten houden. We willen de improvisaties en de lezingen niet met elkaar vergelijken, omdat hopenlijk uit bovenstaande voldoende blijkt, dat 't aantal punten van overeenkomst klein is. Van de dertien improvisaties handelden eveneens vijf over literatuur, maar de verdeling lag hier anders: drie over de Nederlandse en twee over de buitenlandse. In één improvisatie werd een kunstschilder besproken, twee hadden een muzikaal onderwerp en de vijf overige een onderwerp van algemene aard.

De voordrachten stonden over 't algemeen niet op zo'n hoog peil als de overige bedie-

ningen, hetgeen wellicht te wijten kan zijn aan een gebrek aan ervaring of aan de te geringe zorg, die eraan besteed werd.

Uit het bovenstaande zien wij dus, dat de middelen, die ons tot het doel van de academie: „De algemene ontwikkeling der leden te bevorderen" (art. 1), moesten brengen, zonder meer goed waren.

Nu ik ook meen te mogen aannemen, dat er bij de leden 'n zekere interesse bestaan heeft voor elkaars verrichtingen en zorg voor hun eigen bedieningen, concludeer ik hieruit, dat ook het doel van de academie ruimschoots bereikt zal zijn.

Tot slot past het enkele woorden van dank te richten; eerst tot de Z.E. H. Moderator, die steeds gereed stond om het bestuur met zijn raad te helpen en de vergaderingen uit een impasse te doen geraken, wanneer deze bij het debat hierin terecht was gekomen; vervolgens tot de voorzitter, die met vaardige hand de vergaderingen leidde en niet in het minst de leden voor hun aanwezigheid, deelname aan het debat of hun activiteiten.

Allen zien wij tevreden terug op dit zeer goede academie-jaar en laten zij, die 't volgende jaar lid blijven, trachten dezelfde sfeer en hetzelfde peil van de vergaderingen te handhaven, neen, laten zij pogen beiden op te voeren, want stilstaan is achteruitgaan!

DE SECRETARIS.

Heemclub „Maasland"

P. Verkoyen, Voorzitter.
N. van Stiphout, Secretaris.
J. Schreurs, Penningmeester.
Fr. Stoks, Lid.
Drs. W. Meijs, Moderator.

Vijf jaar heemkunde op Rolduc. Ofschoon het afgelopen jaar niet het hoogtepunt is geweest van ons eerste lustrum wat de activiteit betreft, kunnen we toch zeggen, dat we ook dit jaar zowel de echte heemkundeliefhebbers stof genoeg geboden hebben en middelen genoeg aan de hand gedaan hebben om hun interesse te vergroten en hun kennis te verrijken, alsook de gehele Rolducse gemeenschap hebben laten meeprofiteren van de mogelijkheden en de ongetwijfeld mooie onderwerpen, die de beoefening van de heemkunde biedt.

In de eerste plaats denken we aan de lezingen, die evenals de vorige jaren afwisselend gehouden werden door leden, leraren en niet-Rolduciens. We zagen onderwerpen besproken als de Peel en de Munsterkerk te Roermond. Drs. Jo Hanssen uit Roermond sprak voor ons op zeer boeiende wijze over Cultuur in Limburg. In de loop van het bestaan van onze club zijn de lezingen wel de hoofdweg geweest voor onze activiteiten en vele leden en bijna nog meer buitenstaanders hebben dan ook over de meest uiteenlopende onderwerpen het woord gevoerd, o.a. dhr. H. Loontjens, Pastoor Welters en Pastoor Schleijden, om de voornaamsten slechts te noemen. Het ligt in de bedoeling van het bestuur dit jaar te besluiten met een lezing door drs. J. Bohnen. De ontwikkeling van de Volkskunde als wetenschap. [1])

Verder werden in de loop van het tweede en derde trimester bezoeken gebracht aan Eygelshoven, waar we de kerk van architect Boosten met haar schilderingen en haar ramen bezichtigden en het oude kerkje onder leiding van kapelaan Pfennings, die ons tevens in de gelegenheid stelde nog enkele schilderijen en beelden te zien van jonge Limburgse kunstenaars, die het vorige jaar op Rolduc exposeerden. [2]) Helaas is het gebied der excursies nu eenmaal beperkt en in de vijf jaren van onze vereniging is dit wel de meest onbeoefende tak van onze activiteit geweest.

Het hoogtepunt van onze activiteit was ook dit jaar weer een Sociale Dag, de Limburgse

[1]) Daar de lezing pas kan plaats hebben na het inzenden van dit verslag, kan hierop niet nader worden ingegaan.

[2]) Op het einde van het vorige jaar organiseerde de Heemclub een Sociale dag waarbij M. v. d. Heijden, J. Diederen, E. Eggen, E. Laudy en H. Nols eigen werk exposeerden. 's Middags was er gelegenheid op een vergadering in de aula om met de kunstenaars in contact te treden.

Dag, die een waardige voortzetting was van de reeks van Rolduc-dag, Dr. Poels-dag, Paus-dag, Limburgse Dag en Sociale Zondagen. Dit jaar was deze dag bijzonder feestelijk, omdat toen tevens het eerste lustrum gevierd werd. Fier wapperde na de opening van de dag onze eigen clubvlag aan de carrémast op de cour. 's Morgens hield de heer H. Loontjens een zeer goede uiteenzetting over Limburgse zeden en gebruiken en, zoals het past op een feestvergadering, de humor ontbrak er niet. Na hem werd een kort, maar enthousiast woord gesproken door dr. W. Roukens. 's Middags hadden er op de cour en het sportveld demonstraties en vogelschieten plaats door de schutterij „St. Sebastianus" uit Voerendaal. Na enkele keurige exercities op de cour trokken allen naar het sportveld voor het koningsschieten. Het trof wel toevallig, dat een onzer eigen leden en oud-bestuurslid, P. Houben, de vogel reeds bij het veertiende schot omlaag haalde en daarmee het koningszilver verdiende, al was het dan ook voor slechts enkele uren. Na deze zeer interessante middag werd de dag besloten met een groot kampvuur.

Zo vierden wij het eerste lustrum. Vijf jaren wordt nu reeds op Rolduc Limburg be-

studeerd, al is het dan tot nu toe ook op een min of meer gemoedelijke wijze gebeurd. De telkens wisselende bestuursleden zochten steeds naar nieuwe mogelijkheden, wat vaak

moeilijk bleek en daarom hier onze oprechte dank aan de man, die steeds in deze vijf jaren de steun en vaak de uitkomst is geweest in lastige momenten: onze zeereerwaarde Heer Moderator W. Meijs.

Vijf jaren trokken ernstige en minder ernstige problemen, oude en nieuwe toestanden en gebruiken, oude steden en dorpen onze belangstelling. Maar laten we ons niet blind staren op Limburgs verleden en heden, maar ook, zoals Dr W. Roukens zei bij zijn bezoek op de Limburgse Dag: vanuit het punt, waar we staan verder kijken in tijd en ruimte: Rolduc, Limburg, Nederland, om zo te komen tot interesse en liefde voor het beeld van de toekomst, één groot, federalistisch West-Europa.

N. v. S.

MUZIEK

Voor de overzichtelijkheid zullen we deze rubriek in drie hoofdstukken onderverdelen: het eerste bevat datgene, wat door Rolduc zelf gepresteerd werd, althans een min of meer beknopt overzicht ervan, 't tweede, wat men ons van buiten heeft laten horen en het derde — eigenlijk behorende bij 1 — 'n kort verslag van de leerlingenuitvoering.

I.

De waarde van het musiceren in de onderwereld werd vorige jaren in deze rubriek vrij uitvoerig nagegaan, waardoor wij volstaan met te zeggen, dat dit musiceren onverdroten is doorgegaan.

Laten wij dan allereerst de verrichtingen van ons zangkoor nader beschouwen dat onder de bezielende leiding van Mhr. Schrijen dit jaar hard gewerkt heeft, al kwam dit in de uitvoeringen niet altijd tot uiting.

De driestemmige mis „In honorem S.S. Innocentium" van Jan Nieland konden wij dit jaar driemaal beluisteren: op het feest van Christus Koning, op 8 December, toen de Hoogmis door de K.R.O. werd uitgezonden en op het 40-jarig Priesterfeest van Dr. P. S. Everts. Bij dit laatste zong men ook het „Te Deum" van Hendrik Andriessen en voor de huldiging in de aula had men het moeilijke Paaskoor uit de opera „Cavalleria Rusticana" van Pietro Mascagni ingestudeerd.

Op Palmzondag verzorgde ons zangkoor, zoals gewoonlijk, de uitroepen van het volk uit de Mattheus Passie, van Pothast.

Het laatste trimester werd de „Missa pro pace" van Jean Schrijvers in studie genomen voor het Hoogfeest van Pinksteren en het Presidentsfeest.

Het orkest werd in 't begin van dit schooljaar gesplitst in 'n salonorkest en 'n blaasorkest, beide o.l.v. dhr. Jean Noé, terwijl de harmonie daarnaast bleef bestaan. Dit salonorkest heeft op zeer verdienstelijke wijze de suggestieve toneelmuziek bij „Julius Caesar" verzorgd, die speciaal voor de opvoeringen op Rolduc gecomponeerd was door Jean Noé.

De harmonie liet zich op halfvasten voor het eerst dit jaar horen, op welke dag het blaasorkest zich aan het publiek voorstelde met „l'attente fait mourir".

Verder dienen nog vermeld te worden de wekelijkse orgelconcerten door dhr. Nico Zeijen jr., die steeds een zeer aandachtig gehoor vonden en waarin werken werden uitgevoerd uit zeer verschillende perioden van de muziekgeschiedenis. Om slechts enkele componisten te noemen, die geregeld op de programma's terugkeerden: J. S. Bach, Pachelbel, Händel, Widor, Franck, H. Andriessen, Fl. Peeters, N. Zeijen jr.

Ook werden dit jaar enkele platenconcerten gegeven, w.o. de gebruikelijke weergave van de wel erg romantisch uitgevoerde Mattheus Passion van J. S. Bach in de Goede Week.

II.

Dit tweede hoofdstuk willen we dus wijden aan de bespreking van datgene, wat men ons van buiten heeft gebracht. Hieronder vallen de jeugdconcerten, die ten getale van vier in onze aula gegeven zijn — drie recitals in het kader: Een uur muziek en een concert van het M.S.O. — en het jaarlijkse Harmonieconcert op het Presidentsfeest.

1ste JEUGDCONCERT
21 Februari 1952.

Dit concert, dat in het kader: een uur muziek op de Nederlandse scholen, gegeven werd door Anneke van der Graaf, coloratuurssopraan en John van Kesteren, tenor van de Nederlandse Opera, bestond uit vijf operafragmenten.

Het feit, dat de tenor een zware koorts had, kwam de uitvoering van de verschillende werken niet ten goede. John van Kesteren heeft een prachtige, warme stem, dat kon men wel horen. De vaak scherpe stem van de sopraan kon ons minder bekoren, vooral in de hoge registers. Jammer was bovendien, dat zij met de door ongesteldheid verzwakte stem van de tenor niet altijd rekening hield, waardoor vooral de duetten aan schoonheid verloren.

Piet Pijnenborg gaf de toelichting bij de verschillende werken en begeleidde uitstekend. Hij begon met een zeer korte uiteenzetting over de opera, die te beknopt was om er enig inzicht in te geven. Hij vertelde slechts, dat de opera meer suggestief is dan 'n gewoon toneelstuk door er o.a. op te wijzen, dat ook in 't dagelijks leven 't uiten van bepaalde gevoelens min of meer melodieus gebeurt. Hij wilde ons deze middag echter „laten horen en zien". „Het een en ander" liet hij over aan de fantasie van de toehoorders.

Als eerste nummer zongen de beide vocalisten de ruzie-scène tussen Iwan en Marie uit „Tsar und Zimmerman" van Lortzing. John van Kesteren was hier nog zwak, maar naarmate 't programma verder afgewerkt werd, kreeg zijn soepele en warme stem meer volheid, al bleef hij beneden het niveau, dat men van hem verwachten mag. Reeds in 't tweede nummer: de scène in Rodolpho's kamer uit Giacomo Puccini's „La Bohème" (1896), mochten wij horen, welk een mooie klank hij kon ontwikkelen. Hij zong hier de prachtige aria „che gelida maniana". De sopraan daarentegen, die ons 't eerste ogenblik wel kon bekoren, daalde gaandeweg in onze bewondering. In 't schitterende duet uit deze scène domineerde zij onnodig.

Het derde nummer was de geestige aria van de pop uit „Les contes d'Hoffmann" van Jacques Offenbach (1880). Hierbij viel de verrassende begeleiding op. Verder vertolkten nu beiden weer 'n fragment uit „Les Pêcheurs des Perles" van George Bizet (1863). Het was evenals bij La Bohème een aaneenschakeling van mooie zangerige melodieën.

Tot slot brachten zij 'n scène uit „Die Verkaufte Braut" van de Tsechische componist Bedrich Smetana ten gehore. Dat beiden behalve vocalisten ook goede acteurs zijn, lieten zij in deze geestige en amusante scène wel zeer duidelijk zien. De puntigheid en humor van de muziek verhoogde de geestigheid nog. Alles bij elkaar genomen was het een genoeglijke en aangename middag.

2de JEUGDCONCERT
17 Maart 1952.

Dit jeugdconcert werd gegeven door het Maastrichts Stedelijk Orkest met als dirigent André Rieu. Het was de eerste en tevens laatste keer, dat we het M.S.O. dit jaar in onze aula mochten horen, waardoor onze belangstelling uiteraard zeer groot was. Op dit concert werden drie werken uitgevoerd van zeer uiteenlopende aard. Hiervòòr vertelde de dirigent ons nog heel in 't kort uit welke groepen van instrumenten en uit welke instrumenten afzonderlijk het orkest bestaat.

Als eerste werk speelde het M.S.O. 'n compositie van de hedendaagse Engelse componist Benjamin Britten (geb. 1913): „The young persons guide to the Orchestra". Zoals de titel zegt, is het 'n gids voor de jongeren om aan de hand ervan met 't orkest en vooral zijn samenstelling kennis te maken. Om het gemakkelijker te maken wordt de toelichting tijdens het spelen gegeven. De componist heeft het werk gebouwd op 'n thema van zijn beroemde landgenoot Henry Purcell († 1695). Eerst wordt dit thema door het hele orkest gespeeld, dan achtereenvol-

gens door de houtblazers, koperblazers en strijkers, telkens gevarieëerd, terwijl de inleider van te voren zegt, welke groep aan de beurt komt. Zelfs het slagwerk laat zich alleen horen. Hierna wordt het thema, steeds weer gevarieëerd, gespeeld door de verschillende instrumenten afzonderlijk met begeleiding op de achtergrond. Het is een zeer origineel werk en het geeft een beter overzicht van de instrumenten dan men dat krijgt, wanneer, zoals gebruikelijk is, ieder instrument afzonderlijk bespeeld wordt met de een of andere melodie, die de bespeler toevallig in zijn hoofd heeft. Britten geeft allen eenzelfde thema, dat hij door ieder verschillend laat spelen met gebruikname van de mogelijkheden, die dat bepaalde instrument heeft, terwijl men ook een indruk krijgt van de instrumenten in hun verband met elkaar, omdat het een orkestwerk blijft.

Het zou echter geen componist als Britten zijn, wanneer hij niet naast dit origineel leerzaam karakter 'n charme en vlotheid eraan gegeven had, sprankelend van musiceerlust, dat dit werk ook voor de geregelde concertbezoeker aangenaam zal maken. André Rieu dirigeerde deze noviteit met de nodige vlotheid, waardoor bij 't orkest aan de afwerking niet altijd de vereiste zorg besteed werd.

Als tweede werk hoorden wij het prachtige „Poème symphonique Rédemption" van de Franse toondichter César Franck (1822—1890). Hierbij werd geen toelichting gegeven, hetgeen voor de ware muziekliefhebber geen tekort zal geweest zijn. De breed uitgewerkte cantilene voor strijkers, de kernachtige melodie der trombonen, daarna de doorwerking werden uitmuntend gespeeld en het geheel vormde wel het mooiste deel van dit programma.

Na de pauze stond op het programma het bekende „Tableaux d'une exposition" van de Rus Modest Moussorgsky (1839—1881), 'n meesterlijke compositie, op meesterlijke wijze georchestreerd door Maurice Ravel (1875—1937). In 'n korte inleiding gaf André Rieu enkele bijzonderheden over de Russische muziek en haar voornaamste vertegenwoordiger Moussorgsky, 'n geniaal kunstenaar, maar weinig onderlegd. Weinig heeft hij gecomponeerd, nog minder afgemaakt. Zijn meesterwerken zijn het symphonisch gedicht „Een nacht op de kale berg", zijn enige opera „Boris Godoenov" en deze schilderijententoonstelling.

In dit werk, oorspronkelijk geschreven voor vier handen, geeft de componist zijn indrukken weer van 'n tentoonstelling, waar schilderijen werden geëxposeerd van zijn overleden vriend Harttmann. De compositie begint met een wandelmotief, door de componist „promenade" genoemd, dat nog enkele malen in gevarieëerde vorm herhaald wordt tussen de delen om zo a.h.w. het gaan van het ene schilderij naar het andere aan te geven.

Moussorgsky beeldt dan tien schilderijen uit op zeer expressieve wijze. Men hoeft waarlijk niet al te veel fantasie te hebben om een Poolse ossenwagen over de hobbelige wegen te zien voorthotsen, de straatjongens in hun ruzie gade te slaan, zich in de „catacombae" te wanen, sprekend „con mortuis in lingua mortua", om er slechts enkele te noemen. Hoe vaak men dit werk ook hoort, steeds blijft men deze boeiende, duidelijke programmamuziek waarderen. Hiermee sloot dit zeer geslaagd jeugd-concert.

Naar aanleiding van dit concert is het goed er de aandacht op te vestigen, dat wij een uitvoering van het M.S.O. in onze reeks jeugdconcerten niet als iets vanzelfsprekends moeten beschouwen! Wanneer wij als enige school in Nederland de gelegenheid hebben een volledig symphonie-orkest in onze eigen aula te beluisteren, is dit voor een belangrijk deel slechts te danken aan de verregaande medewerking, die onze actieve organisator ontvangt van de kant van orkest-bestuur en -leiding. Een grote waardering hiervoor en openlijk dank aan deze instanties te Maastricht is daarom zeker op zijn plaats.

3de JEUGDCONCERT
6 Mei 1952.

In dit derde jeugdconcert van 't schooljaar 1951—'52 trad voor ons op een van Neêrlands grootste violisten: Herman Krebbers, concertmeester van het Residentie-orkest, begeleid door de pianist Willem Hielkema, die tevens de toelichting bij de verschillende werken gaf.

Uiteraard stonden er werken op het programma, waarin het wezen van de viool goed

tot uiting kwam en zo zal het dan niemand verwonderen, dat Nicolo Paganini de hoofdschotel vormde. 't Eerst hoorden wij 'n „Lied ohne Worte" van Felix Mendelssohn-Bartholdy (1809—1847). De viool had hier een zangerige melodie, waarvoor zij bij voorkeur geschikt is.

Daarna speelde Herman Krebbers het bekende „Romance Andalucia" van de grote Spaanse violist Pablo de Sarasate. Men moet zich een zanger voorstellen, die 'n Spaans volkslied zingt en zich daarbij begeleidt op de guitaar. De viool heeft de taak van de zanger, speelt dus de melodie — naar Spaans karakter nu eens teer zangerig, dan weer opbruisend fel —, en de piano begeleidt met guitaar-accoorden. Dit overbekende werk werd door Krebbers met grote schoonheid gespeeld. Herman Krebbers heeft 'n bewonderenswaardige techniek en 'n zeer zuivere toon, hoewel iets week van aard. Daardoor leent hij zich uitstekend voor romantische werken.

Het eerste deel uit het vioolconcert van Nicolo Paganini (1782—1840) vormde het derde programmastuk. Paganini is wellicht de grootste vioolvirtuoos, die er ooit geleefd heeft. In ieder geval bereikte hij op zijn instrument het schier onmogelijke. Snelle passages in tertsen en sexten is iets gewoons voor hem. Zo heeft zijn muziek vaak meer van acrobatiek, dan van serieuze kunst. Dat 't niet geheel van schoonheid ontdaan is en er ook nog melodie en orde in zit, liet Krebbers ons deze middag horen. Vooral met deze compositie toonde hij ook zijn fenomenale techniek.

Tot slot stond Wolfgang Amadeus Mozart (1756—1791) op het programma met een van zijn rondo's dat tintelde van muziek. Het langdurig en bijna ovationeel applaus deed de kunstenaars een toegift spelen en zij kozen hiervoor 'n deel uit 'n sonatine van Antonin Dworsjak (1814—1904). Het was een weemoedig Indianen-klaaglied, dat Dworsjak tijdens zijn verblijf in de Nieuwe Wereld componeerde uit de Indianen-muziek.

4de JEUGDCONCERT
6 Juni 1952.

Het vierde jeugdconcert — eveneens gegeven in de cyclus „Een uur Muziek" — was buitengewoon interessant. Het was eigenlijk geen concert in de strikte zin, maar meer een practische en uiterst leerzame beschouwing over de overeenkomst tussen muziek en literatuur. De kunstenaars, die dit programma verzorgden, waren Albert Vogel, declamatie, en Willem Hielkema, piano.

Deze laatste vertelde in zijn inleiding tot deze uitvoering, dat de wezenselementen van de muziek: maat, rhythme, melodie, klank, ook de elementen zijn van de literatuur en wel in 't bijzonder van de poëzie. Het doel van deze middag was nu om literatuur en muziek naast elkaar te plaatsen en te laten horen, dat 't enige verschil het materiaal is: voor de muziek louter klanken, voor de literatuur woorden, maar dat voor de rest grote overeenkomst bestaat.

Het programma was in vier stukken onderverdeeld: in het eerste deel hadden de uitvoerenden werken gekozen, waarin vooral het rhythme zeer sterk tot uiting kwam. Albert Vogel declameerde twee gedichten: „Schaatsenrijden" van Clara Eggink en „Het geluk" van Adama van Scheltema. Willem Hielkema speelde de rhythmisch zeer sterke Etude in cis kl. t. van Frederic Chopin (1810—1849) zoals wij van hem gewend zijn, uitstekend.

Voor 't aantonen van de klankrijkdom in gedichten droeg Albert Vogel voor: „O, 't ruischen van het ranke riet" van Guido Gezelle en „Zonnige Septembermorgen" van Henri Marsman. Willem Hielkema voerde hierbij uit 'n impressie van Claude Debussy (1862—1918) getiteld: „La Puerta del Vino".

Jammer was, dat de piano, waarop de werken werden uitgevoerd, niet meer in dié staat verkeert, waarbij de composities, met een bepaald elan voorgedragen, ook met datzelfde elan tot de toehoorders komen. Dit viel deze middag meer dan ooit op, nu de piano niet slechts diende ter begeleiding van anderen.

Na 'n korte pauze werd 't element: melodie onder ogen genomen. Melodie, 'n voortgaande beweging met hoogten en laagten, is een zeer voornaam bestanddeel van de muziek. Dat de poëzie evenzeer melodieus kan zijn, toonde Albert Vogel ons aan de hand van Vondel's: „Op Amstelredam", en illustreerde hij daarna nog met „Davos" van Anthonie Donker. De pianist vergeleek dit weer

met een etude van Chopin: de Etude in E gr. t.

Tot slot gaven beiden een overzicht van deze elementen in hun verband met elkaar. De declamator had hiervoor gekozen 'n fragment uit „Electra" van Sophocles in de vertaling van P. C. Boutens, waarin hij wel het hoogtepunt bereikte van zijn uitstekende voordracht. Willem Hielkema speelde hierna 'n prelude van de Russische componist Serge Rachmaninov (1873—1943), 'n werk met een sterk rhythme, 'n prachtige melodie en grote klankrijkdom, daarbij nog met een dergelijk tempo, dat de piano het af en toe niet bijhield. Hiermee eindigde dit belangrijke, voor velen wellicht zware programma.

HARMONIE-CONCERT

18 Juni

Het traditioneel concert op het Presidentsfeest werd dit jaar gegeven door het Harmonie-orkest van de Oranje-Nassau-mijnen. Het programma was als volgt:

1. Marche des Troupes de Transmission ..... L. Gasia
2. Il Guarany, ouverture ..... A. Carlos Gomez.
3. Die Fledermaus, ouverture ..... J. Strauss
4. Scènes de Carnaval ..... P. André
   a. Les masques passant.....
   b. Guitare .....
   c. Carnaval Boston .....
5. Jalousie, tango habanera ..... J. Gade
6. Orpheus in der Unterwelt, ouv. J. Offenbach
7. Marche de l'avenir ..... F. Rousseau

CH. GEMMEKE,
VI Gymnasium.

III.

LEERLINGENUITVOERING.

Dinsdag 24 Juni had het eerste gedeelte van de leerlingenuitvoering plaats. Onze hoofdindruk was: „Wie zittert das gequälte Herz!" (van de executanten, nu en dan ook van de toehoorders).

De belangstelling leek ons iets geringer dan vorige jaren. Als jury fungeerden de heren P. Zeyen, N. Zeyen, J. Noé, R.D. Timmermans en R.D. Salemans.

De prijzen werden als volgt toegekend:

Piano:

Groep I, Prijs: Frenken Frans.
Eerv. Verm.: Beusmans Bart.
Groep II, Prijs: Vaessen Emile.
Groep III, Prijs: Notermans Leo.
Eerv. Verm.: Moonen Jan.
Groep IV, Prijs: Geurts Jan.
Eerv. Verm.: Jansen Hub. en Dols Jos.

Viool:

Prijs: van Els Theo.
Eerv. Verm.: Goossens Tonny.

Saxophoon:

Prijs: Kersemakers Fons.

Fluit:

Eerv. Verm.: Stevens Piet.

Zaterdagavond 28 Juni vond een avondconcert plaats in het kader van de leerlingenuitvoering. Het programma luidt:

Piano: J. Mastenbroek, Nocturne in G. kl. t., Chopin.
Piano: C. Klerken, Marche funèbre in b. kl. t., Chopin.
Trompet: G. Janssen, Alpine Echols, Basil Windsor.
Piano: E. Honée, Impromptu in as gr. t., Schubert.
Piano: H. Aendekerk, Sonate pathétique in c kl. t., v. Beethoven.
Fluit: B. Cartigny, Andante in c. majeur, Mozart.
Piano: L. Meulenberg, Impromptu in f. kl. t., Schubert.
Piano: H. v. Wersch, valse in si mineur, Chopin.
Viool: J. Offermans, Vioolconcert in a kl. 1e d., Vivaldi.

De jury kende de prijzen voor deze groep toe als volgt:

Piano: Prijs: H. v. Wersch.
Prijs: L. Meulenberg.
Eerv. Verm.: E. Honée.
Eerv. Verm.: H. Aendekerk.
Fluit: Prijs: B. Cartigny.
Viool: Prijs: J. Offermans.

TONEEL

Het zij gij speelt voor stom of spreekt
Let altijd in wat kleed gij steekt.
(Vondel).

Laatst liepen wij door Kerkrade. We zagen een jongeling, met een fiets. Een gewone fiets, geen bromfiets. Toch hoorden wij gebrom. Verbaasd wierpen wij een nauwlettender oog op het tweetal, de jongeling en de fiets. Niet de fiets, maar de jongeling bromde. Maar voor hèm bromde niet hijzelf, maar de fiets! Hij geloofde in het brommen van zijn fiets. Hij had een bromfiets. Hij was brommer, hij bromde. Met een ernstig gezicht greep hij, op het kruispunt gekomen, ergens in de lucht, vlakbij het stuur, kneep in de lucht..... en de scheurende klank van een claxon waarschuwde de mede-weggebruikers: pas op! een bromfiets! En knetterend stoof hij de hoek om en verdween uit ons gezicht. Het was ons als hadden wij een spel gezien, waarna nu het doek viel. We hadden willen klappen, we hadden hem een open-doekje willen geven, maar we realiseerden ons dat we op straat waren, in Kerkrade, en liepen haastig door, want we hadden over een kwartier toneelrepetitie. Maar onderweg wilde ons het beeld van dit spel niet loslaten. Was dit spel? Toneelspel? In ieder geval geen comedie, maar bittere ernst van een jongeling die volkomen in zijn rol was ingeleefd. Wij benijdden hem en wensten ons toe, dat onze spelers tot een dergelijke inleving in hun rol zouden kunnen komen. We trokken wel een conclusie: als dit toneel was, dan is toneel in wezen: ontspanning, spel! Jammer, dat de regels van dit spel voor de meesten zo ingewikkeld zijn! Of zijn de spelregels niet zo belangrijk en is het spel hoofdzaak? Is het niet zo, dat je, wanneer je begint te spelen, de regels al spelende leert?

Daarom hebben wij met vreugde geconstateerd, dat er in het afgelopen jaar op Rolduc meer toneel gespeeld is dan de andere jaren. En daarom besloten we het dit jaar niet te doen met een lappendeken van achter elkaar gezette toneelverslagen, maar hebben we er een toneel-kroniek van gemaakt, die we willen beginnen met een enkel woord over de waarde en de zin van het toneel en over de misschien nog grotere mogelijkheden ervan voor Rolduc en zijn bewoners, groter dan die welke tot nu toe verwezenlijkt werden.

Aan een groep personen hebben wij in verband met het uitzoeken van rollen — misschien zeer onpsychologisch van onze kant! — de vraag gesteld: „Zou je graag mee toneelspelen?" En het verrassend antwoord van allen zonder uitzondering was: „Ja!" We hebben dit niet helemaal begrepen en zien geen andere mogelijkheid van verklaring dan: dat hen de uiterlijke sfeer van het „iets anders doen dan de anderen" moet getrokken hebben, want wij kunnen niet aannemen dat alle personen die we deze vraag stelden, een innerlijke drang in zich voelden naar de scheppende prestatie van het tot leven brengen van een andere persoon dan zijzelf. Wij menen inderdaad niet te mogen uitschakelen deze zeer aangename uiterlijke sfeer: de repetities (!!??), de spanning, het gegrimeerd worden, de fluisterstemming achter de coulissen **en uiteindelijk het overweldigende moment van het voor de eerste maal voor het voetlicht treden met de suggestieve kracht van de honderden gezichten in de duistere zaal vóór je.**

Maar bij velen zal het dieper gaan. Ze voelen er iets voor. Ze willen eens uit hun gewone doen komen, iets anders doen, iemand anders zijn! Zij vinden in een rol iets dat hen aanspreekt, ze leven zich in, ontdekken nieuwe mogelijkheden, een andere mens, in zichzelf en zetten zo de eerste schrede op de weg van de toneelspeelkonste, als we het met Chesterton eens mogen zijn, waar hij zegt dat het begin van de toneelspeelkunst is: alle mensen in zichzelf te vinden. Het is voor hen een spel dat hun wereld groter maakt, zoals het kind van een fiets een bromfiets maakt, van een pop een kind, zich in zijn fantasie mogelijkheden schept, die de concrete levensomstandigheden hem niet kunnen geven, en deze in zijn spel tot leven brengt.

Het toneel is een spel mèt het recreatieve element en mèt de regels die ieder spel in vaste banen moeten houden. En Vondel schijnt het hiermee wel eens te zijn, want in enkele regels „Op het Toneel" schrijft hij:

„Toneelspel kwam in het licht tot leerzaam tijdverdrijf,
Het wijkt geen ander spel noch koninklijke vonden.
Het bootst de wereld na, het ketent ziel en lijf,
En prikkelt ze tot vreugd of slaat ons zoete wonden.
Het toont in kleen begrip al 's mensen ijdelheid,
Daar Demokriet om lacht en Herakliet om schreit."

Volgens hem is het dus een leerzaam tijdverdrijf en ketent het ziel en lijf. En met dit laatste duidt hij aan dat het iets is van de hele mens, dat lichaam en ziel erbij betrokken zijn. En juist deze binding geeft aan het toneel de mogelijkheid een spel van heel de mens te worden. En daarmee heeft het ook de mogelijkheid kunst te zijn. „Het toneel is een kunst, die op verschillende plaatsen en op uiteenlopende, soms door eeuwen van elkaar gescheiden tijdstippen, werd „uitgevonden" door de mens, omdat ze beantwoordt aan een behoefte van zijn wezen, omdat ze vorm geeft aan het „dramatisch instinct", dat, naar alle psychologen vaststellen, in zijn ziel latent aanwezig is" (Lode Monteyne).

Maar dan een kunst die de resultante is van vele kunsten, zoals dr C. Godelaine zegt: „Theaterkunst is een complex van kunsten, uit de wisselwerking waarvan zij als een autonome kunsttak te voorschijn komt. Want elk der samenstellende kunsten boet iets van haar eigen geaardheid in: de literatuur moet zich schikken naar de plastiek en vice-versa; de dans en muziek dienen aangepast te worden. Geen enkele kunsttak mag geheel zichzelf blijven. Zo ontstaat het nieuwe!" Of zoals hij elders schrijft: „Theaterkunst is op haar beste ogenblikken dramatisch, d.i. geboren uit een interne actie, door de acteur geprojecteerd in de vorm van handeling, van spel, woord, muziek en dans. Deze moeten elkaar verstaan en wederzijds aanvullen, teneinde langs oog en oor te kunnen worden genoten."

Het zij verre van ons met deze citaten te gaan „bewijzen" dat toneel kunst is. Dat zou immers niets anders zijn dan het intrappen van open deuren. Dat dergelijke citaten hier gegeven worden vindt zijn reden en oorzaak in het feit, dat wij hiermede menen te wijzen op de mogelijkheid het toneel te zien als iets dat van betekenis zal kunnen zijn voor onze opvoeding en vorming, zodat het meer kan zijn dan een instituut, geschikt om een bepaald soort mensen een bepaalde tijd bezig te houden op meer of minder aangename manier, met als resultaat, dat deze persoon na enige tijd in staat zullen zijn de rest van het gemene best enige uren van ontspanning, spanning of dramatische ontroering te geven. Het toneel op zich heeft waarde, maar wil men deze kunnen genieten, dan vereist dat voorbereiding en meer dan stiefmoederlijke behandeling. Dan is de kous niet af als we twee maal per jaar gespeeld hebben, dan is de uitvoering niet het belangrijkste, maar de studie die er aan vooraf is gegaan, en als deze goed geweest is dan zal de uitvoering vanzelf goed zijn.

Maar welke zijn dan om meer concreet te worden de grotere mogelijkheden? Als we ervan uitgaan dat de uitvoering een resultaat moet zijn van gezamenlijk verrichte arbeid van alle spelers en van meer dan de spelers, dan is het duidelijk, dat al de resultaten van de uitvoering van te voren in afdelingen, clubs, liefhebberijgroepjes of hoe men deze verzamelingen van enthousiastelingen op een of ander gebied ook moge noemen, hun fundament gekregen moeten hebben. Dus decor, costuums, belichting, muziek, beweging van groepen, als daar sprake van is, begrip van het stuk, interpretatie van de rollen, tekstzegging, gebaar, houding, situatie en plaats van de personen ten opzichte van elkaar en tenslotte, last not least, het ingroeien in de persoon die vertolkt moet worden, dat alles mag niet gebeuren in een tempo van een examenspurt, waar „met een natte vinger gedaan wordt" datgene wat ze toch wel niet zullen vragen. Dit alles kan bestudeerd worden in clubjes. Geen detailwerk, zodat we experts krijgen op elk van deze gebieden, maar een bijbrengen van bepaalde vitale principen moet het doel ervan zijn.

In verband hiermee verdient aangehaald en gelezen te worden een artikel van de hand van Lou Hoefnagels (Dux jg. XIX, (1952), pg. 190 en volgende) waarin deze een aardig gedocumenteerd verslag geeft van de internationale studie-bijeenkomst over het jeugd-toneel, die gehouden werd in het begin van dit jaar in het Maison Nationale de la Jeunesse te Genval bij Brussel, en waar het voornaamste onderwerp van de besprekingen was de opvoedende waarde van het toneelspelen voor de jeugd. Hier werd als conclusie geponeerd, dat „er bij het gebruik van het toneel als opvoedingsmiddel in het onderwijs te weinig wordt uitgegaan van de jeugdige zelf. De jonge mens, die uitgangspunt en onderwerp had moeten zijn, wordt voorwerp.

Te zeldzaam zijn met name in ons land experimenten als van Anton Sweers met een Hilversumse Kweekschool en van G. van de Poel met studenten van het Seminarie Hageveld in Heemstede, waar de jegd zelf haar stukken ontwierp, schreef en instudeerde".

Mogen we het op een andere manier zeggen? Misschien biedt het toneel de mogelijkheid veel capaciteiten, hobby's en vaardigheden te verenigen, te centraliseren en te stimuleren. Waarom geen samenwerking tussen knutselklas, voordrachtclubs, schrijversclubs en toneelclubs, om zonder de eigen werkzaamheid te beletten of te onderdrukken tot een gezamenlijk resultaat te komen, dat nooit bereikt kan worden als deze „instanties" naast elkaar blijven doorwerken? Misschien zal deze samenwerking bovendien vruchtbaar zijn door de nieuwe ideeën, die door uitwisseling der gedachten zeker zullen ontspruiten aan de breinen der geïnteresseerden. Er moeten met andere woorden voorstudies gemaakt worden, alvorens men kan beginnen met de instudering van een groot stuk.

Daarvoor is het noodzakelijk dat de spelers in andere, eenvoudiger voorbeelden uit het dagelijks leven, in verhaaltjes en met zorg uitgekozen vertellingen, die zij zelf hebben gedramatiseerd à l'improviste, hun gevoelens hebben leren uitdrukken in een vorm die hen niet van buiten is opgelegd, maar die spontaan ontsproten is uit de toestand waarin het verhaal hen gebracht heeft. (cfr. Dux l.c.).

Dan hebben zij de mogelijkheid om dank zij het begrip van de tekst en het aanvoelen van de situatie te komen tot een eerlijke vormgeving van wat er in het geschreven woord ligt, met vermijden van opdreunen van de tekst, oppervlakkigheid, vals pathos en gebral, kortom uiterlijkheid, waar geen innerlijk beleven aan beantwoordt. En dan zullen zij, wanneer zij iets in eenvoudige, niet boven hun vermogen liggende voorbeelden hebben weten te doorvoelen, in staat zijn dit zelfde te voelen in stukken die zonder dat boven hun kracht gelegen zouden hebben. Niet dat we daarmee ieder zwaar, klassiek en daardoor eigenlijk volwassenen-stuk voor hen volledig toegankelijk maken, maar er zijn dan in de geest van de speler die een zware rol moet vertolken contactpunten, die zijn vertolking zullen vergemakkelijken.

Conclusies uit dit alles willen wij niet trekken. Wel willen wij enige losse suggesties geven:

Slechts datgene moet gedaan worden waar behoefte aan bestaat.

'n Maskerspel is via samenwerking met de knutselklas, die zich artistiek kan laten voorlichten door „artiesten", niet iets dat behoort tot het rijk der onmogelijkheden en geeft bovendien aan personen die normaal niet tot een toneelprestatie zouden komen, de mogelijkheid een debuut te wagen. (cfr. Dux l.c.).

Toneel is ook literatuur, zij het in een bepaalde vorm. Een toneel-opstel lijkt ons geen contradictio in terminis.

Kleine rollen worden niet gewaardeerd, omdat ze niet begrepen (willen) worden en omdat ze geen bevrediging voor de zeer begrijpelijke ijdelheid geven. Maar een toneelminnaar zal zich met evenveel plezier op een kleine rol werpen als op een grote, mits hij ook eens de kans krijgt iets groots te verrichten. De aangegeven interesse-clubjes op dit gebied geven hem de mogelijkheden daartoe (in overvloed). Want hier is de uitvoering niet van primair belang, maar gaat het allereerst om de verrijking van de leden en hoeven we niet onze toevlucht te nemen tot het ontmoedigende en vaak vernederende vergelijken van personen voor een bepaalde rol: Wie doet het 't beste. De anderen worden afgescheept met een kleinere rol en voelen zich de mindere.

'n Laatste suggestie moge zijn: 't Lijkt gewenst, in deze geest reeds het eerste trimester te beginnen met de voorbereidingen voor de uitvoering van Halfvasten, die toch altijd van een bepaald peil moet zijn. Wellicht zullen „toevallige" experimenten èn spelers èn een stuk naar voren doen komen, dat de spelers al zijn gaan kennen en waarvoor ze reeds een zekere „verliefdheid" hebben opgevat.

Gaan we over tot een concrete waardering voor de toneelprestaties van het afgelopen jaar.

WAT WE GAVEN

Ongetwijfeld twee „moord-stukken".

De Wraak van Bantanadar

'n Moordstuk slechts in de letterlijke betekenis van het woord. Literair beneden de

maat. Als detective-stuk niet logisch van opbouw en te veel op het goedkope verrassingseffect gebouwd. Spannend bleef het. Dat was zijn verdienste. Beneden de maat was het ook en daar kon zelfs het vlotte spel niets aan veranderen.

Maar laten we de criticus aan het woord:

„Als het doek opengaat worden we onmiddellijk opgenomen in de gezellige sfeer die er hangt in de woning van Professor Morgan. Die avond heeft hij verschillende gasten genodigd. Onder hen bevindt zich Baron de Parmentier, wiens interrupties het stuk een komische inslag geven.

In het eerste bedrijf doen zich enige geheimzinnige gebeurtenissen voor. Een detective, door Professor Morgan ontboden, vindt bij zijn aankomst Hartman, een vriend van de gastheer, dood voor een groot afgodsbeeld. In het tweede bedrijf begint zijn speurderswerk. Zijn scherp inzicht en groot zelfvertrouwen boeien de aandacht van de toeschouwers. De spanning, slechts nu en dan verbroken door het verschijnen van de Baron, neemt toe als de detective, samen met zijn helper Dupont, voorzichtig bewijs na bewijs opbouwt, totdat eindelijk de dader door hem aangewezen kan worden. Het is een grote verrassing als dit Professor Morgan, alias Alfred Glazer, blijkt te zijn. En dit is o.i. de verdienste van dit stuk, dat het hele spel dóór niemand met zekerheid als de dader kon worden aangewezen.

De professor is goed getypeerd als de gewetenloze schurk, die zich weet voor te doen als een zeer innemend en royaal mens. Zijn woorden en daden zijn berekend. Gelukkig kwam dit ook tot uiting in het spel.

Een moeilijke taak had ook de vertolker van de rol van de Baron. Zijn optreden moest komisch zijn, maar toch beheerst. Dit is hem goed gelukt, afgezien van sommige momenten waarin zijn jeugdigheid wel eens door de grijze haren heenbrak.

Lof komt eveneens toe aan de detective, die door zijn rustig en zelfbewust optreden niet alleen de verdachten intimideerde, maar ook de toeschouwers ontzag afdwong. De overige rollen waren goed bezet, al bleek af en toe dilettantisme.

Hoewel het detective-genre steeds aantrekkelijk is door zijn geheimzinnigheid en de steeds stijgende spanning, is de keuze van dit stuk misschien niet de beste geweest. De intrigues waren over het algemeen zwak, het verhaal langdradig, en aan het slot proefde men dat er iets haperde. Het èchte „happy end" ontbrak, want het stuk had een bewerking voor heren ondergaan(!).

Maar dank zij de voortreffelijke regie van Mhr. G. Janssen verliep het spel vlot. Dit werd onder meer verkregen, doordat hij heeft durven schrappen.

Al met al is deze uitvoering een succes geworden, waarvoor wij regisseur, acteurs en toneeltechnici, die ditmaal gebroken hadden met de traditie van het traditionele kamerdecor, hartelijk danken".

P. D.

*

Foto Lenssen

Julius Caesar.

'n „Moord"-stuk, ook in de letterlijke betekenis van het woord, maar meer, veel meer in de figuurlijke zin, al moge deze uitdrukking dan minder goed Nederlands zijn.

Hoewel zonder enige twijfel boven de krachten van de jeugdige spelers, die „door een gebrek aan levenservaring niet de rijpheid bezitten om de verschillende figuren in hun diepste tragiek ten volle uit te beelden," — aldus de criticus in „De Tijd" — was dit een spel dat iets te bieden had. Het is immers geschreven door een toneelschrijver, enig in de historie, die, ofschoon de historische gegevens op de voet volgend, aan het geheel, het karakter van iedere persoon, de dramatische opbouw en het gesproken woord een dergelijke rijkdom, diepte en gave compositie heeft weten te geven, dat het voor de spelenden zelf steeds een bron van nieuwe ontdekkingen bleef en voor de toeschouwers een eindeloos gevarieerd beeld voor ogen toverde. Hij die zich onder de suggestie van het stuk wilde laten brengen, — volgens Schiller hoeft het publiek slechts ontvankelijk te zijn en is het dat ook — ogen en oren te kort kwam om alles te verwerken. Maar laten we ook hier de criticus aan het woord:

„Op een monumentale wijze heeft Rolduc bij gelegenheid van het 40-jarig priesterfeest van Dr P. S. Everts Shakespeare's drama „Julius Caesar" vertolkt in de vrij goed speelbare vertaling van Eduard Verkade. Monumentaal niet alleen door het aantal spelers, maar ook en vooral door het optreden van de „Koninklijke Caesar": Albert van Dalsum.

Het object van het treurspel is de moord op Julius Caesar, juist voorzover deze door Brutus' idealisme gezien wordt als noodzakelijk voor de beveiliging van Rome's rust en vrijheid. Maar wat dit drama juist tot drama stempelt is het feit, dat deze moord integendeel de oorzaak is van de grootste onrust in Rome, waartoe de aanleiding gegeven wordt

door de meeslepende lijkrede van Antonius op Caesar.

Dit grootse thema is in Shakespeare's drama uitgewerkt tot een toneelstuk dat als zodanig een monumentaal werk is. Maar ook het spel als spel, met Albert van Dalsum in de titelrol, kan een monument genoemd worden in de geschiedenis van het Rolducse toneelleven.

Het spel was zó, dat ik er als verslaggever en dus als criticus vaak zo onbevangen van heb genoten en mij er zo door heb laten meeslepen, dat ik mij mijn functie van criticus niet meer bewust was, met het gevolg, dat ik vaak niet meer afzonderlijk aan dictie, mimiek, beweging enz. aandacht schonk. Dit pleit zeer zeker voor het spel als spel, voor de goede synthese van de elementen van het toneelspel hier bereikt.

Dit wil echter niet zeggen dat ik in het geheel geen leemten zou ontdekt hebben; want de oorzaak van het feit dat ik mij nu en dan weer bewust werd van mijn criticus-zijn waren juist deze leemten, die dus een aanklacht tegen zichzelf waren. Ik doel hier namelijk

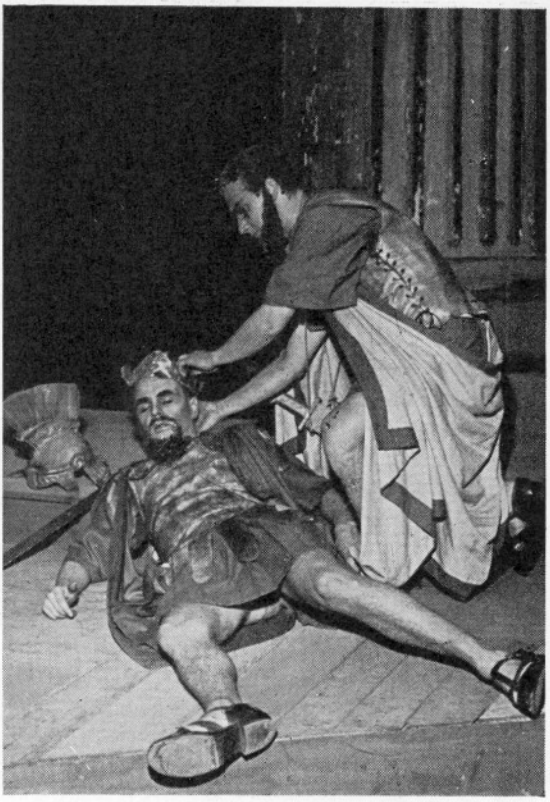

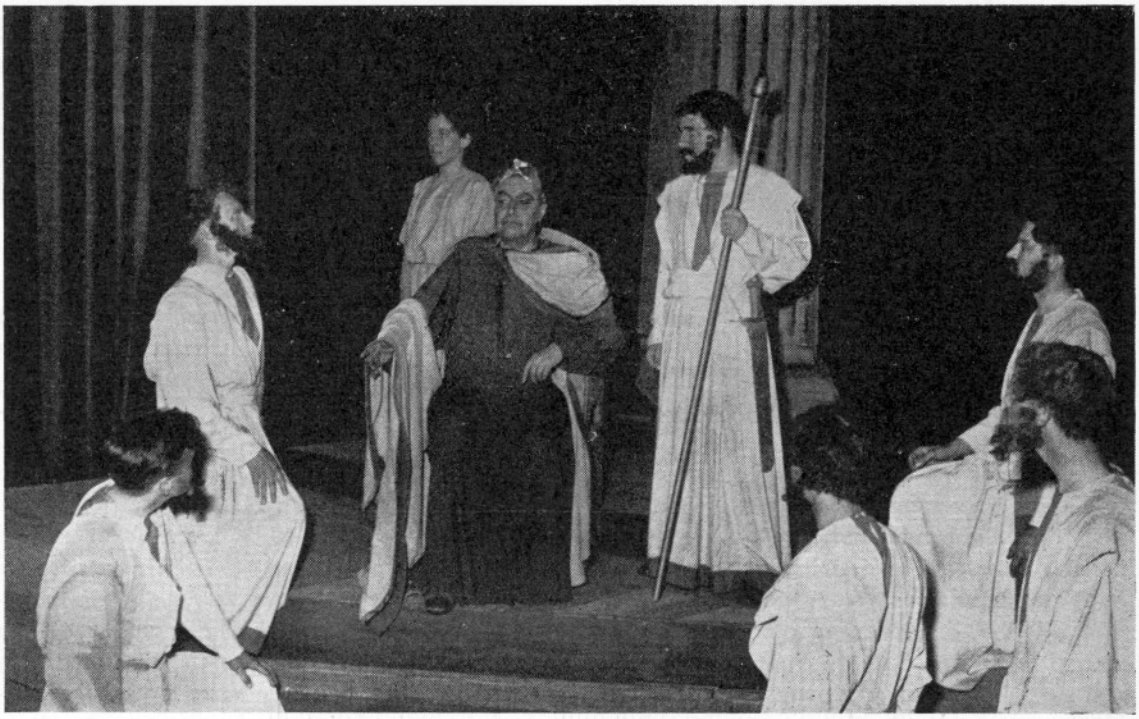

„KNIELT NIET EEN BRUTUS ZELFS VERGEEFS?" *Foto Lenssen*

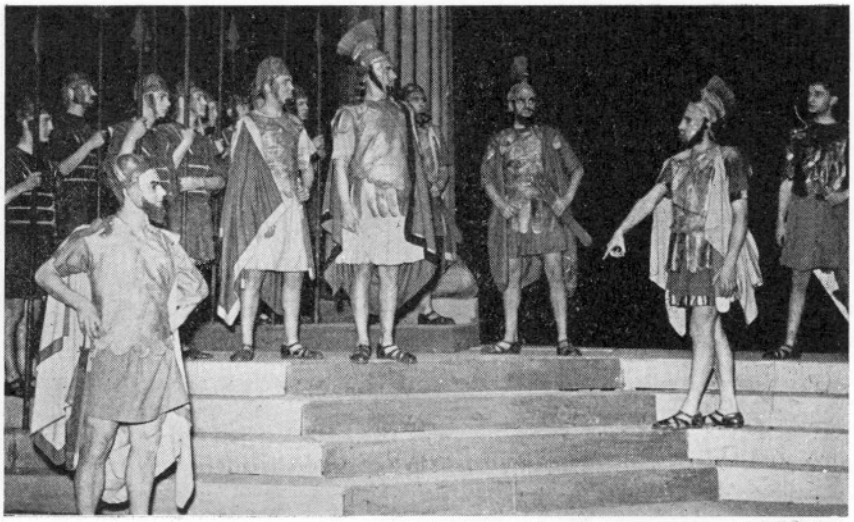

„DAT DEEDT GIJ, SCHURKEN NIET, TOEN JULLIE DOLKEN ELKANDER SCHAMPTEN IN DE BORST VAN CAESAR...."

op enkele van de vele kleinere rollen, — die juist in hun kleinheid grote rollen zijn — waar ik hier en daar graag iets minder dilettantisme had gezien. Overigens was te merken, dat deze kleine rollen zeer nauwgezet gekozen en zeer zorgvuldig geregisseerd waren. Trouwens het spel in het algemeen liet zien, dat hier een knap regisseur een leiding had gegeven door welke de spelers zich heel spontaan hebben laten richten, vooral wat dictie en gebaar betreft. In dit verband is waard vermeld te worden, dat indrukwekkende stille toneeltje van de dobbelende straatjongens bij de aanvang van het stuk. Een gelukkige vondst!

In de regie van de „volksscenes" heeft Albert van Dalsum een groot aandeel gehad. Hij heeft er een imposante menigte van gemaakt, een menigte die juicht, maar die ook raast en tiert, wispelturig, achter iedere overwinnaar aanlopend, als ze maar feesten kan. Deze moeilijke opgave heeft Albert van Dalsum met de mogelijkheden die hij in deze situatie had, meesterlijk volbracht. Verrassend was de veldslag tussen de legers van Brutus en Cassius en anderzijds die van Oc-

Foto's Lenssen

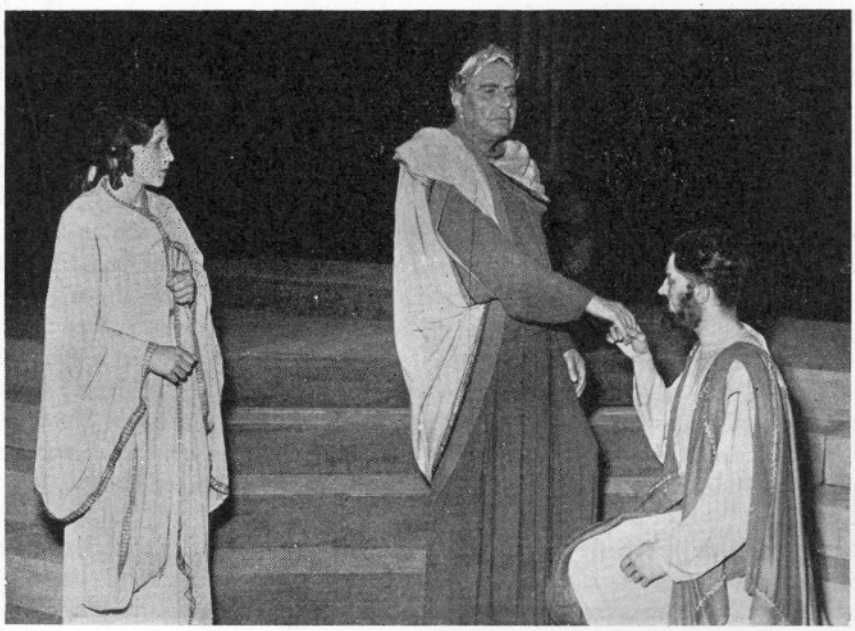

„CAESAR, IK KOM U HALEN VOOR HET SENAATSGEBOUW"

„STEEK TOE, ZOALS JE CAESAR STAK!"

tavius en Antonius, die als een flits getoond werd. In hoeverre dit te waarderen is, daarover is te twisten. Maar m.i. is iets dergelijks, alhoewel het technisch zeer knap in elkaar zat en ondanks het feit dat het zeer verrassend werkte op de toeschouwers, toch wel iets te filmisch.

Aller aandacht trok natuurlijk in het bijzonder de machtige Caesar-figuur: Albert van Dalsum. Met een simpel gebaar, dat ondersteund werd door een rijk innerlijk spel, zich uitend in een zeer gevoelige mimiek, speelde hij zijn majesteitelijke Caesar-rol.

Brutus, de idealist die voor Rome's veiligheid Caesar's geest zou willen doden zonder Caesar zelf te doden, maakte aanvankelijk de indruk een innerlijk niet geheel overtuigd spel te leveren, hetgeen, gedeeltelijk althans, zeer zeker te concluderen was uit een geforceerde mimiek en een ietwat gekunsteld gebaar. Naderhand, in de nacht van de samenzwering, wist Brutus een zelfs zeer aangrijpend spel te geven. Bij de twist met Cassius in de tent trof zijn spel ons door een mooie harmonie van gebaar, mimiek en dictie.

Cassius, de afgunstigste machtsmens, werd op een zeer aanvaardbare wijze vertolkt. Slechts na de woordentwist met Brutus in het vierde bedrijf, waar de vriendschap het won van de twist, leek ons zijn spel niet echt, immers iets sentimenteel.

Antonius hield op een pakkende wijze de lijkrede, met een aangenaam klinkende stem, die nog prettiger zou klinken, wanneer ze goed gevormd was. De verandering van de mentaliteit van het volk, die deze redevoering tengevolge had, scheen echter iets simplistisch uitgebeeld; het was te doorzichtig, de regie te voelbaar. Bij de heropvoering was deze scene meer gerijpt, vooral bij Antonius, die nu door een opzwepende rede het volk werkelijk sleurde in een woeste razernij.

Het zou ondoenlijk zijn het hele stuk in details te gaan bespreken en alle spelers naar hun spel te gaan qualificeren. Samenvattend kan men zeggen, dat het geweldig enthousiasme waarmee dit groots drama is vertolkt, niet alleen in het algemeen, maar ook individueel, deze opvoering tot een groot succes heeft gemaakt.

Het decor, dat zeer eenvoudig van opzet was, suggereerde door zijn diepzwarte achtergrond een grote ruimte, nog geaccentueerd door de vrijwel uitsluitend horizontale lijnen van de trappen, die slechts doorbroken werden door één grote zuil. De misschien iets al te povere opzet van het geheel werd zeker aangevuld door een goede, nauwkeurig bestudeerde belichting met schijnwerpers, zodat het geheel een monumentale indruk maakte en dus harmonieerde met het spel zelf. Het visuele aspect van het spel werd nog aantrekkelijker gemaakt door een goed verzorgde costumering en een artistieke grime.

De muziek, gebouwd op een fraai thema, mag zeer zeker gequalificeerd worden als zeer goede toneel-muziek, dienend doordat het de stemming van het spel onderlijnde".

Experimenten.

Van de bespreking van de „grote stukken" komen we nu vanzelf tot een woord over de experimentele prestaties van de uitvoeringen van II en III Gym en de — door overwerk van de E.H. regisseur M. Berkels? — tot het derde trimester uitgestelde uitvoering van Klein Rolduc.

Een woord van lof voor het initiatief tot deze ondernemingen, die de instemming van het jeugdige publiek, want hoger dan III Gym werd uit vrees voor ongezonde critiek(?) niet toegelaten, mochten wegdragen en heel zeker tot een goede vrije-tijdvulling van de betreffende spelers hebben bijgedragen.

Al moeten we vooropstellen, dat we het met de opzet niet geheel eens konden zijn — het ging hier eigenlijk primair om de uitvoering in de officiële aula — en al moet het ons van het hart, dat de keuze van „Een Paard op Zolder" wel wat ongelukkig was, we hebben genoten van eerlijk, vlot spel, dat in alle opzichten bleef een spontane prestatie van enthousiaste, jeugdige tonelisten, die geen problemen van gebaar, dictie of houding op het toneel kenden, maar die dit alles als vanzelf, spelend deden. Wat konden de spelers van de „grote stukken" veel van deze ongedwongen, frappant juiste reacties leren. Deze gaafheid, ongeschondenheid van spel menen wij als grootste compliment te moeten toekennen aan al de vijf stukjes, waarin het voor de ene speler meer dan voor de andere gold en toch de een of ander heus niet ontkwam aan een tè gechargeerd spel, men zou haast zeggen doordat ze in de gaten hadden, dat ze wel insloegen.

Maken de kleren de man, dan hier de costuums de spelers. Of was het toeval, dat juist de drie spelers met het grote-mannen jaquet aan, de Heren Professoren Duinstee en Uilenbril, alsmede het Joodje geen onverdiend succes oogstten? Het mannetje met het brilletje ontkwam soms niet aan een zekere gemaaktheid, geaffecteerdheid, die zijn taal soms wel wat onverstaanbaar maakte, maar als hij beweerde dat de maan geen neus had, geloofde je dat en zou je bang gaan worden iets anders te gaan beweren. Maar ook als er iets anders onbelangrijks gebeurde, waarop het hele fleurige gezelschap — wat zijn er nog aardige pakjes in onze aula — moest reageren. 't Uilenbrilletje deed dat op zijn manier en oogstte wèl succes. Een groot man en speler zou door psychologische studie zich nauwelijks beter hebben kunnen inleven, dan het boven genoemd klein grote mannetje. (Sic! Red.).

Was de bespreking van dit rolletje uitvoerig, wellicht omdat het nog het meest vers in het geheugen ligt, dit houdt in geen geval in dat dit de glansrol der jeugdigen was. Het was een algemene indruk, in deze concreet naar voren gebracht.

Zo viel ons in het zwierige schetsje van Ben Heuer „De Dappere Markies" de beheerstheid en speelse charme van Madame de Pompadour op, terwijl dezelfde persoon in een grote-mensen stuk belangrijk meer te kampen had met begrip voor zijn rol. Het eerste was spel voor hem (of haar), 't tweede lag boven zijn krachten.

De Markies kon hier zijn vorm niet zo goed vinden. En we geven toe dat het niet meevalt zo'n stuurse, statige Madame te moeten veroveren met een hazenhart. Een overdaad van onharmonische beweeglijkheid moet deze Madame wel afgeschrikt hebben.

Als er in de klucht „Een dag Huisknecht" iets was dat ons getroffen heeft, dan was het wel het stil spel van de beide knechtjes. Hoe vaak staat men bij oudere spelers niet voor het probleem hoe men hen duidelijk moet maken, dat ze, ook als ze niets zeggen, de zaal kunnen boeien. Hier kwam dit als vanzelf. En de improviserende vindingrijkheid van het moment ontaardde niet tot een er maar op los fantaseren. Ze gingen op in hun spel, weliswaar aangemoedigd door de reacties van de zaal. Men zou haast zeggen: twee kwajongensrollen hen op het lijf geschreven.

Ditzelfde kan niet gezegd worden van het Standbeeld Jopie, dat eveneens in zijn spel opging en waarvoor het spel bleef, maar dat in zijn gehele houding toch een tè grote gemaaktheid ten toon spreidde. (Een gemaakt standbeeld dus!).

En „Het Paard op Zolder", ja, dat paard bleef wel wat lang op zolder. Er kwam maar geen einde aan het gepraat. Als uitvoering zeker niet het beste, was hier toch de moeite

het best beloond. We bewonderen hier de spelers, die nu niet direct voor de planken geboren schenen en toch dank zij het werk van de „vir post scaenam" tot dit aanvaardbaar spel wisten te komen. Wellicht was met deze groep meer bereikt, als er een scholing aan was voorafgegaan, als er geschrapt was en het stuk niet zo ondankbaar was geweest. Opmerkelijk was dat het dialect van de Ploeger er zo volmondig uitkwam en uitstekend verstaanbaar was, ook als het wat te ongekuist was. Het moet deze geloofwaardig gespeelde eenkennige eigenzinnigheid geweest zijn, die Madame de Pompadour uiteindelijk in haar goede Markies gestoten heeft. We meenden te constateren, dat het Joodje — dat zijn rol soms zeer goed speelde, soms het aangeleerde Joodse accent vergat — en zijn knecht weinig last van plankenkoorts hadden.

Hiermede lopen wij intussen het gevaar antwoord te gaan geven op de vraag die ons een van de spelers van Klein Rolduc stelde na afloop van hun spel „Zigeuners in Parelland": „Meneer, wie heeft nu het beste gespeeld?" En daarmee zijn wij op het verkeerde pad. Zomin als we een kind een compliment maken of een open-doekje geven, omdat het zo mooi winkeltje of bromfietsje heeft gespeeld, zo is het boven gezegde niet als waardering: goed, beter, best bedoeld. Als je een kind ziet opgaan in zijn spel laat je het doorspelen en je trekt je terug op een verborgen plaatsje om er van te genieten hoe het kind van zijn spel geniet. Als het uitgespeeld is, vraag je: „En, fijn gespeeld?" En het antwoord dat dan komt, bepaalt of er gòèd gespeeld is. Zo heeft ieder goed toneel gespeeld, als hij „fijn gespeeld heeft".

Willen we onze Toneel-Kroniek volledig maken, dan blijft ons nog één ding over: iets te zeggen over

WAT WE KREGEN

Het is de laatste jaren bijna traditie geworden, dat er op een of andere manier ieder jaar een toneelstuk van Vondel gegeven wordt. Zelden echter is wellicht het publiek van Rolduc zó door een Vondelopvoering geboeid als door die welke het Gezelschap ‚Puck" gaf van

Joseph in Dothan.

Met één slag hebben zij de bezwaren die er aan een toneelstuk van Vondel vastzitten, weggevaagd. De reden hiervan moeten wij wel zoeken in de doorleefde interpretatie die elk der spelers van zijn rollen gaven. Dat waren tot leven gewekte mensen. En deze interpretatie was geen schepping van de vertolkers alleen, maar gebaseerd op de tekst van Vondel, waarmee wederom bewezen werd, dat tenminste niet alle stukken van Vondel voor het toneel ongeschikt zijn.

In het onderhavige stuk kwam echter wel zeer sterk naar voren, dat Vondel een toneelschrijver is die alles vanuit een hoger licht beziet, iets waartoe hij door het gegeven van dit bijbels drama wel genoodzaakt was. Gebonden aan de klassieke wetten van eenheid van tijd, plaats en handeling, kan Vondel niet de psychologische ontwikkeling van de karakters van zijn dramatis personae geven, maar hij geeft hen in een bepaald stadium van hun leven en laat dan hun reacties zien tegenover datgene wat hen overkomt, met andere woorden hun worsteling tegen de plannen die God schijnt te hebben met mensen waarvan zijzelf andere dingen zouden verwachten. Dit is een stuk vol menselijkheid en vol Goddelijke Wil.

De Broeders begrijpen de plannen niet die God met Joseph schijnt te hebben. Ruben vindt er een menselijk excuus voor:

„Men vond nooit huis, of 't schortte aan kinders of aan ouders".

En Judas vreest Gods alziende oog, als Simeon hem zegt dat Levi er wel zorg voor zal dragen, dat Vader niet achter de juiste toedracht van de verdwijning van Joseph zal komen:

Simeon: „Vertrouw dat Levi toe, hij is doortrapt en kloek".
Judas: „De logen hoeft veel schijns: zij lijdt geen onderzoek".
Simeon: „Men spreke uit énen mond, zo zal het elk geloven".
Judas: „Behalven een, die 't ziet, het alziende oog, daar boven".
Simeon: „Die zeit het niemand voort. God zwijgt indien gij zwijgt!"

Zij menen God te kunnen uitschakelen. „God zwijgt indien gij zwijgt". Maar tegen Gods plannen lopen alle menselijke bereke-

ningen te pletter, goed of kwaad bedoeld.

Slechts de vrachtmeester schijnt er rekening mee te houden, dat de Godheid wel eens hogere plannen met deze knaap zou kunnen hebben:

„Die winkbrauw voegt geen slaaf, maar eer een man van staat,
'k Verzwijg al 't overig: 't is mislijk hoe 't beslaat.
De godheid ziet het hart, de mens den schijn van buiten.
Men kan uit gissingen niet vast noch zeker sluiten".

In het spel wordt niet meer verhaald hoe Gods plannen uiteindelijk toch verwezenlijkt worden. Joseph is verkocht aan Arabiers, de broeders hebben het geld verdeeld en zelfs Ruben, de oudste die Joseph tot het uiterste verdedigd heeft, heeft het bloedgeld aangenomen en zich laten „verbluffen" door de berekeningen van zijn broeders. In de mislukking van zijn plannen ziet hij de ondergang van zijn huis, de droefheid van zijn vader, die ten onder gaat in diepe smarten:

„Geen mens kan Vader troosten.
Och, d'ouders telen 't kind en maken 't groot met smart:
Het kleine treedt op 't kleed, de groote treên op t' hart".

Dat zijn de laatste woorden van dit treurspel. Met andere woorden: het leven gaat zijn gewone gang. Er verandert niets. Wat de broeders gedaan hebben is niet meer goed te maken, maar ze mogen zich door deze grote fout niet laten ontmoedigen. Ze moeten verder leven. God, Wiens plannen zij hebben trachten te verijdelen, zal ook dit ten goede keren.

Dit onbevredigend einde, er wordt immers niets meer gezegd van de glorieuze toekomst die Joseph tegemoet gaat in Egypte, deed ons denken aan een modern stuk: „The Browning Version" (Met Eervol Ontslag) van Terence Rattingan, door het A.T.C. in het afgelopen seizoen gespeeld, dat een mislukt huwelijk „oplost" door een frappant einde dat geen einde was, maar een doorzetten van het leven zoals het al die jaren geweest was: „Wil je nog een bordje soep?" Er zijn nu eenmaal problemen die niet op te lossen zijn.

De uitvoering van dit drama heeft ons geboeid, omdat het oprecht gespeeld werd met zo'n innerlijke overtuiging van de spelers, dat zijzelf die herders waren, met hun driften, idealen en jaloersheden, hun hardheid en uiteindelijk hun samenhorigheid als het ging om de verdediging van hun aller belangen tegen een die deze in gevaar dreigde te brengen. Levi was de cinische, felle spotter, Simeon de onmeedogend harde, opvliegende driftkop, Judas de twijfelmoedige, die goed wil, maar zich uit angst voor de nietsontziende hardheid van zijn broers uiteindelijk gewonnen geeft voor het plan van de moord, later dit verandert in een verkopen van zijn broer als slaaf aan de Arabier, Ruben de nobelste oudste die de last van de verantwoordelijkheid zwaar op zich voelt drukken, de moordplannen van zijn broeders niet kan begrijpen en toch toestemt, omdat hij hoopt Joseph te kunnen redden uit de put; en als hij merkt dat hij te laat komt, dat zijn broer verkocht is, wordt hij de tragische figuur van dit drama, die zijn transigeren met de moordenaars „beloond" ziet met een niet meer te herstellen slavenkoop. Slechts hij was het die ons in zijn spel niet geheel kon bevredigen. Was het misschien omdat hij de meeste monologen had? Was het omdat zijn techniek beter scheen dan de overtuiging die hij ons niet kon suggereren en waarvan hij het gemis soms scheen te camoufleren achter al te groot misbaar! We weten het niet, maar we misten iets in zijn spel, dat we bij de anderen niet misten.

En hier komen we dan op een ander punt dat we zeer bescheiden als een critiek naar voren menen te moeten brengen: het hele spel kende namelijk geen echte hoogtepunten. Deze lagen immers juist in de alleenspraken van Ruben en daar schoot hij te kort. Hoogtepunten in het spèl waren ongetwijfeld de twistcènes tussen de broeders, die zo overtuigend en overtuigd gespeeld werden en met een dergelijke vlugge, flitsende dialoog, dat het adembenemend was.

Dat de Joseph-rol hier in handen was van een volwassen man, hebben wij met een zekere vreugde geconstateerd. Hij dééd het. We hadden geen behoefte aan een jeugdiger vertolker, die misschien wel wat stemhoogte en gestalte betreft dichter bij de jongeling van ‚niet ouder dan zestien jaren" zou gestaan hebben, maar die dan toch een te grote moeite met het begrip van de tekst zou gehad hebben. Mogen we misschien terloops even opmerken, dat we het betreuren dat dit

spel door Puck op Rolduc gebracht is? En wel om deze reden: dat we dit juist een zeer geschikt spel vonden om door de boven bedoelde clubjes in studie te worden genomen, daar het immers een stuk van literaire waarde is, dat in de klassen behandeld wordt, geen grote bezetting vraagt en dat van de andere kant wel eist dat er de nodige voorbereiding aan voorafgaat, wil er van een doorleefde uitvoering sprake zijn. In een gesprek met een van de spelers vernamen wij, dat dit spel ruim een half jaar voorbereiding gevraagd heeft. Wel een bewijs dat er voor goed toneel iets anders nodig is dan het van buiten kennen van de rollen. Niet dat we voor ons een dergelijk lange voorbereidingstijd als ideaal willen stellen, maar gezien het feit dat hier een pracht gelegenheid is tot combinatie van lessen en ontspanning, zou voor een dergelijk stuk een langere tijd beslist verantwoord zijn. Een Gymnasium is geen toneelschool, maar waar er mogelijkheden zijn om de lessen vruchtbaarder te maken door een goede vrijetijd-vulling, die aansluit op de lessen, moeten we deze niet ongebruikt voorbij laten gaan.

Tot slot een woord over decor en costuums. In één woord: een artistiek geheel, hetgeen ons niet behoeft te verwonderen als we weten, dat het decor ontworpen is door misschien de beste decor-man van de hedendaagse toneelwereld, Wim Vesseur. Hiermee vormden de costuums een goed geheel, een compliment waarvan wij ook de Engelencostuums niet willen uitsluiten. Ofschoon hier nogal critiek op was, vonden wij juist het breken met de traditionele Engelencostuums zeker in deze bij het geheel passende vorm beslist verantwoord. Maar wat de reien zelf betreft, daar waren we niet tevreden over. Het was wel het zwakke punt van het spel. Men had er eigenlijk geen oplossing voor gevonden. We vragen ons af, of er iets van het spel was verloren gegaan als dèze reien helemaal weggelaten waren. Dan deden we Vondel misschien tekort, misschien echter bewezen we hem ook een dienst. Besluiten we met te zeggen dat de uitvoering verder tot in de kleinste details uitstekend verzorgd was, dan is het wel duidelijk dat het ons van harte gemeend is, als we zeggen dat we „Puck" zeer dankbaar zijn voor dit optreden. We hopen slechts dat het niet de laatste keer geweest is, dat zij op Rolduc geweest zijn.

G. J.

*

MAANDAG 26 NOVEMBER

DE WRAAK VAN BANTANADAR

Detectivespel in drie bedrijven.

Spelenden:

Victor Morgan, professor	Jo Driessen
Godwin, zijn aangenomen zoon	Herman v. d. Berg
Baron de Parmentier	Ton Schoenmaeckers
Wilfried Montreux, student	Jean Severeyns
Rudolf Hartman	Wim Engelen
Walter Roose	Ruud de Sévaux
Erik Altman	Piet Goossens
Everhart, detective	Jos Offermans
Dupont, zijn helper	Jo Peters
Sjaksjamani	Willy Meertens
John, bediende	Pierre Houben
Agenten	Arie van Elven
	Willy Poulssen
	Jean Simons

*

ZONDAG 23 MAART

JULIUS CAESAR

Spel van William Shakespeare
in de vertaling van Eduard Verkade.

Julius Caesar	Albert v. Dalsum (a.g.)
Octavius Caesar	Piet Goossens
Marcus Antonius	Jos Offermans
M. Aemilius Lepidus	Paul Bruynzeels
Cicero	Wim Engelen
Publius	Leo Hausmans
Popilius Lena	Harry Hoens
Marcus Brutus	Charles Gemmeke
Caius Cassius	Hans van Wersch
Casca	Jo Peters
Trebonius	Hans Jötten
Caius Ligarius	Jean Severeyns
Decius Brutus	Nico van Stiphout
Metellus Cimber	Jos Schreurs
Cinna	Theo Janssen
Flavius	Evert van der Marck
Marullus	Jo Driessen
Artemidorus	Jo Driessen (d)
Een Waarzegger	Ton Schoenmaeckers
Cinna, een dichter	Ton Schoenmaeckers (d)
Een andere dichter	Jean Weerts
Lucilius	Willy Poulssen

Titinius	Jo Driessen (d)
Messala	Wim Engelen (d)
Jonge Cato	Joseph van de Laar
Volumnius	Leo Hausmans (d)
Lucius	Herman van den Berg
Varro	Arie van Elven
Claudius	Jean Severeyns (d)
Strato	Jo Peters
Dardanius	Harry Hoens (d)
Pindarius	Hub Meijers
Dienaar van Octavius	Piet Dekkers
Dienaar van Antonius	Wijnand Wijnen
Dienaar van Caesar	Tonny Goossens
Een Schoenlapper	Pierre Houben
Calpurnia	Frans Augustus
Portia	Piet Baltus

Senatoren, burgers, wachters en gevolg.

De handeling vindt gedurende een groot deel van het spel plaats te Rome; later in de omstreken van Sardis en Philippi.
Muziek: Jean Noé; Costuums: Marie Sternheim; Grime: H. de Serno; Licht: Firma Tovèrli, Amsterdam.

*

DINSDAG 26 FEBRUARI

DE DAPPERE MARKIES

(III Gym)

Komische schets van Ben Heuer.

Personen:

Madame de Pompadour	Frans Augustus
Markies de Bonnamour	Bas Cartigny

Muzikale omlijsting: Leo Meulenberg.

*

EEN DAG HUISKNECHT

(II Gym)

Klucht in één bedrijf.

Personen:

Professor Duinstee	Rudi Gerritsen
Zoontje van Prof. Duinstee	Theo Seelen
Flip	Koos Vaes
Flap	Heini Janssen
Kok	Richard Bloemen
Chauffeur	Hein Labriaire
De Kroon	Berti Gielis
Agent van politie	Jan van Beers
Een werkloze	Wim Raedts

JOPIE ALS STANDBEELD

(III Gym)

Klucht in één bedrijf.

Personen:

Pallet	Michel Hofman
Jopie	Harrie Valk
Graaf Simpel	Jan Poell
stem achter de schermen	Tonny Goossens

*

DINSDAG 1 APRIL

EEN PAARD OP ZOLDER

Klucht in drie bedrijven.

Personen:

Tinus Ploeger	Bas Cartigny
Heertje	Jan Poell
Heer	Michel Hofman
Dokter Bruin	Leo Muytsens
Moppie	Harrie Vaes
Willem Reijers	Piet Aben
Herman Dicker	Jean Thijssen
Isaac Meyer, Jood	Tonny Goossens
Brammie, zijn knecht	Harrie Valk

*

DINSDAG 20 MEI

ZIGEUNERS IN PARELLAND

Jongensspel in drie bedrijven.

Personen:

Koning Robijn	Gerard Cybulski
Generaal	Gerrit van Osch
Professor Uilenbril	Henk van de Leur
Karel	Jopie Thissen Jules Smeets
Zigeunerhoofdman	Toon Wijnen
Mallejan	Frits Boers
Knok	Harrie Valkenburg
Belbarabo	Piet Jacobs
Hassan	Colla Bemelmans
Amlah	Huub van de Loo

Radio-stem: Mhr. Berkels.

*

R. R. O.

Een nieuwe sector in het Rolducse ontspanningsleven is de R. R. O., een eigen radio-omroep, die periodiek ontspanningsprogramma's verzorgt.

Uiteraard biedt de afwezigheid van het visuele de uitvoerenden het voordeel, dat teksten van papier kunnen worden gezegd, dat enscèneringen, die vaak grondige preparatie eisen, overbodig zijn, dat het decor gevormd kan worden door eenvoudige luidsprekers en dat eventueel band en plaat de plaats van het muziekgezelschap kunnen innemen.

Deze inleidende oratio pro domo geef ik, om aan te tonen, dat een eigen radio-omroep in onze samenleving, waar vaak op korte termijn programma's dienen samengesteld te worden, een betekenis heeft, die verder strekt dan een louter „radiootje spelen".

Op 13 October kwam dan het eerste programma door de aula-luidspreker. Studioruimte was ingericht achter de film-cabine, waarheen met levensgevaar zelfs een piano was getransporteerd. Om een zo gunstig mogelijke accoustiek te verkrijgen, waren de betegelde studio-wanden met molton-dekens afgeschermd, hetgeen aan het geheel het uiterlijk van een rovershol gaf. De avond was opgezet in het raam van het K.R.O.-programma „Negen heit de klok". De stemming in de zaal (en studio) was uitstekend, zodat het experiment geslaagd mocht heten. Op 31 October de tweede uitzending als experiment in de speelzaal. Er werden overwegend platen gedraaid. Ter controle van het gesproken woord was er een hoorspelletje, waarbij men bevond, dat niet ieder toneelstukje hiervoor geschikt is. De accoustiek in de „betonnen" speelzaal voldoet niet best. Met een klankbeeld werd in de aula geëxperimenteerd op de Sociale Zondag, 25 November. Hier liggen mogelijkheden die in de toekomst zeker uitgebuit moeten worden.

Op 8 December „Radiokrant" in de aula. Er is inmiddels een vast beginlied en een slotlied dat de gebeurtenissen van de laatste weken beschrijft of aan de kaak stelt. Langzamerhand breidt ook de medewerkersstaf zich uit.

In het tweede trimester wordt in de aula een revue gegeven onder de humanistische titel: „De Lof der Zotheid". Het derde trimester bood een muzikale tombola op de cour, als inleiding op de K.R.O.-dag, die werd uitgesteld. Het werd een aaneenschakeling van technische storingen, die weinig genietbaar waren.

Als inleiding op de K.R.O.-dag (die op Sacramentsdag wel doorging) gaf de K.R.O. „24 in 1", een K.R.O.-programma van een dag in een uur. Met het „Negen heit de klok"-programma, was dit wel het beste dat gegeven werd. Een hoger tempo was nog te wensen, maar dit zal met de vooruitgang van de technische outillage wel beter worden.

De R.R.O. heeft dit jaar een vaste plaats op Rolduc verworven, en zal deze behouden, als hij zich wacht voor overorganisatie, en uit gemaakte fouten lering weet te trekken.

J. OFFERMANS,
Phil. Inf.

FILMVOORSTELLINGEN

MISSIEZONDAG 23 OCTOBER
BLANK E MISDAAD

✶

ZATERDAG 10 NOVEMBER
FRANCIS

✶

SINTERKLAASAVOND 5 DECEMBER
ODETTE CHURCHILL

✶

WOENSDAG 16 JANUARI
BASTOGNE

✶

ZONDAG 3 FEBRUARI
LA SIGNORA DI FATIMA

VASTENAVOND-ZONDAG
THE WOODEN HORSE

✶

DINSDAG 20 MEI
DE ZWARTE STROOM
Jubileum-film van de Staatsmijnen

✶

PINKSTER-ZONDAG 1 JUNI
TREASURE ISLAND
MOOI LIMBURG

✶

ZONDAG 13 JULI
WHISKEY GALORE

✶

Voetbal

Waarom sport? Wanneer we ons dit afvragen en in het licht hiervan de sport op Rolduc bezien, dan kunnen we met een gerust hart zeggen, dat het „goed" was dit jaar. De sport is in de allereerste plaats ter ontspanning, lichaamscultuur komt daarbij, maar de prestatie is op zich geen doel.

Welnu er is veel gesport dit jaar op Rolduc: er is het hele jaar gevoetbald op de cour, er is bij gunstige omstandigheden bijna voortdurend gespeeld op het veld, er is gevolleyd, gekorfbald, ja er is een zeer geslaagde handbal-volley-dag geweest, daarbij niet te vergeten, dat er binnen en buiten voortdurend is getennist door heren en jongens. Deze gezonde en grote differentiatie doet vermoeden, dat zowat allen meegesport hebben. En hiermee is het eerste en tweede doel van de sport vervuld.

Wat prestaties betreft: op voetbalgebied is er dit jaar wel iets heel bijzonders gepresteerd: Rolduc heeft na een tussenpoos van 14 jaar weer eens de intercollegiale kunnen winnen. Dit doet vermoeden dat het voetballen op Rolduc dit jaar op hoger peil stond dan andere jaren. Dit is inderdaad zo, maar dan moet er toch bij gezegd worden, dat dit hogere peil slechts bij een selecte groep van spelers te constateren was. Dit is jammer. Oorzaken hiervan? Dé oorzaak hiervan moet wel gezocht worden in het feit dat er weinig of niet getraind wordt buiten de wedstrijden. Dit ligt voor een groot deel aan de zeer slechte staat, waarin ons voetbalveld nu verkeert, waardoor het voetballen niet erg aantrekkelijk meer is, anderzijds echter ook aan de geest onder onze voetballers zelf: men getroost zich niet graag een opoffering. Een stimulans van hogerhand zou hier misschien niet slecht werken.

ROLDUC'S ELFTAL.

Over de prestaties van het Rolducs Elftal mogen we dit jaar heel tevreden zijn. Niet alleen werden van de thuiswedstrijden het merendeel gewonnen, doch tevens werd de eerste plaats veroverd op de intercollegiale te Weert.

Opmerkelijk is de 4—1 overwinning tegen

ROLDUC'S ELFTAL *Foto Lenssen*

het tweede elftal van Kerkrade op het terrein van Kerkrade en verder de 1—0 overwinning op het sterke elftal van de H.B.S. uit Kerkrade.

Uitslagen:

Rolduc	—Kerkrade II	4—1
,,	—S.V. Kaalheide I	5—0
,,	—M.T.S. Heerlen	4—2
,,	—H.B.S. Kerkrade	1—0
,,	—Bernardinus Heerlen	2—2
,,	—Haanrade	0—2
,,	—K.V.C. Oranje Kerkrade	4—2

INTERCOLLEGIALE TE WEERT.

Deze keer waren onze verwachtingen niet zo erg hoog gespannen. Verschillende spelers van verleden jaar waren heengegaan, waardoor ons elftal deerlijk verzwakt leek. Natuurlijk koesterden we toch wel enige hoop, maar we konden nauwelijks geloven dit jaar in staat te zijn beslag te leggen op de begeerde titel. Wat niemand verwachtte, gebeurde: eenmaal op het veld, werd er gevoetbald en gestreden met zo'n vuur en snelheid, met zo'n durf en enthousiasme, dat ons elftal herboren leek. Was dit het elftal, door velen op Rolduc zo sceptisch bezien? Vooral in de tweede wedstrijd tegen Roermond, dat technisch hoger stond aangeslagen, wisten onze spelers zich tot een dergelijk niveau op te werken, dat deze zeer spannende en zware wedstrijd, die na verlenging nog niet beslist was, gewonnen werd, zij het dan door middel van penalty's. Werkelijk, Rolduc heeft nooit zo gespeeld als in deze wedstrijd. Hoe dit zo kwam? Vooreerst door de geest van ons elftal: wij voelden ons allen één, en het was juist deze geest van saamhorigheid, die ons

WILHELMINA *Foto Lenssen*

CONCORDIA
Foto Prevoo

enthousiasme in grote mate aanwakkerde en het samenspel — een eerste vereiste voor een elftal — bevorderde. Vervolgens — en dit moet gezegd — door de moeite en de opoffering, die de spelers zich getroost hebben, om de gelegenheden, dat er getraind werd, zo goed mogelijk te doen slagen. Dit verdient bewondering en navolging.

De uitslagen:

Roermond—Weert 3—1
Rolduc—Sittard 2—1
Sittard—Weert 2—0
Rolduc—Roermond 0—0 (Rolduc wint na penalty's)

Competitie Eerste Klas.

Sparta	4	4	0	0	8
Pantarhei	4	2	2	0	4
Minor	4	0	4	0	0

Bekerwedstrijden Eerste Klas.

Winnaar: Pantarhei.

Competitie Tweede Klas.

Kampioen: Wilhelmina.

Bekerwedstrijden Tweede Klas.

Winnaar: Limburgia.

Competitie Derde Klas.

Kampioen: Wilhelmina II.

Bekerwedstrijden Klein-Rolduc.

Winnaar: Concordia.

Tennisclub R. T. C.

Voorzitter: Paul van der Horst.
Secr.-Penningmeester: Herman Drenth.
Materiaal: Hub. Arets, Jan van Krevel en Frans Smeets.
Moderator: R.D. P. Slangen.

Met dit geheel nieuwe bestuur startte de tennisclub voor een nieuw, vruchtbaar jaar. Inderdaad: vruchtbaar, mag dit jaar heten, niet zozeer vanwege het enthousiasme, waarmee de sport beoefend werd, — ofschoon dit ook doorgaans behoorlijk was —, als wel om het grote ledenaantal. In het begin bedroeg dit n.l. dertig en in de loop van het jaar groeide het uit tot over de vijftig jongens. Dit is een mooi resultaat. De tennissport blijkt toch nog bestaansmogelijkheden op Rolduc te hebben!

Het spel zelf stond niet op 'n erg hoog peil. De redenen hiervan? We verloren het vorig jaar enige goede spelers en daarnaast: meer dan de helft van ons huidige aantal le-

TENNISCLUB
R. T. C.
Foto Lenssen

den was „nieuweling". Zodoende hebben we ook een wedstrijd met spelers „van buiten" niet aangedurfd.

De competitie bleek evenwel niet van spanning ontbloot te zijn, gezien het grote aantal toeschouwers, vaker op de baan gesignaleerd. Dit is een verheugend verschijnsel: de tennisclub wekt belangstelling! Jammer was echter dat dezen (in hun enthousiasme wellicht) te ver naar voren drongen en zo de spelers in hun bewegingen belemmerden.

Aan de competitie namen de filosofen, als leden van de vereniging, deel.

Graag zou ik U iets verteld hebben over de kampioenswedstrijd, meestal een der spannendste van het jaar, maar helaas, deze is nog niet gespeeld; de winnaars zijn nog niet bekend.

Dit verslag zou niet volledig zijn als het niet de laatste ontwikkelingsstadia van de nieuwe baan, „de rode baan", zoals ze genoemd wordt, zou vermelden. Deze bleek n.l. in het begin van het jaar onbespeelbaar. De ongelijkmatig verspreide steenslag — van walsen kwam in de praktijk nooit veel terecht — gaf de ballen alle mogelijke soorten effect. Met man en macht hebben we het overtollige zand verwijderd en zo de onderlaag, verzwaarde asfalt, te voorschijn gebracht. Hier spelen we nu op... met goed succes. Verder bestelden we — in het begin van April — een installatie om een behoorlijk net op te hangen. Deze is tot nog toe — begin Juni — niet afgeleverd. Laat ik hierbij opmerken, dat dit waarlijk niet de schuld van de club is.

Over het algemeen kunnen we tevreden zijn over dit tennisjaar: we hebben zeker goede resultaten behaald. Mogen de volgende jaren echter deze resultaten glansrijk overtreffen, en zó zij onze tennisvereniging „een goede vaart" voor de toekomst gewenst.

DE SECRETARIS.

Handboogschutterij

Ook dit jaar heeft de handboogschutterij haar kwijnend bestaan voortgezet. Niet dat er geen belangstelling was voor deze tak van sport van de kant van de leerlingen. Ruim twintig leden deden pogingen om lid te worden, doch zij moesten teleurgesteld worden wegens gebrek aan materiaal. Enkele leden konden slechts geregeld schieten, omdat er slechts een behoorlijke boog en enkele pijlen aanwezig waren. Laten we hopen het volgend jaar in de gelegenheid gesteld te worden enkele nieuwe bogen aan te schaffen. Dus, jongens, volhouden!

Zweefvliegclub

Het probleem van de nuttige vrije-tijdsbesteding is een klein stapje dichter bij de oplossing gebracht door de geboorte van deze jonge spruit. Duidelijke kentekenen van „alle begin is moeilijk" waren natuurlijk ook hier aanwezig: verovering van en gegoochel met plaatsruimte in de knutselklas; zeer schuchtere oefeningen met de eerste modellen, wat meestal gepaard ging met veel geklapwiek en gekraak van vleugels. Maar door kranig volhouden deed de kleine kern van pioniers uitgroeien tot een club van ongeveer 20 leden. De kinderschoenen werden vervangen door grotere; zo ook moest de kleine „Mug" en „Komeet" plaats maken voor grotere broers. Dit bracht een moeilijkheid met zich mee: het voetbalveld bleek reeds gauw te klein als oefenterrein; bomen en schoorstenen vormden de grote obstakels, zodat onze toestellen telkens een bewijs aflegden van hun betrekkelijke breekbaarheid.

Toen we dan door de welwillendheid van de buren de beschikking kregen over een grote, open weide, kon de club haar vleugels wijd uitslaan.

Een veelbelovende toekomst met stunt en recordvluchten ligt voor ons. Voortbouwen, het maken van steeds grotere modellen, en een goede thermiek zijn daarvoor de onmisbare vereisten.

LERARENCORPS

Schooljaar 1951-1952

I. Priesterleraren.

van der Mühlen Drs. H. J., President.
(benoemd 1913, Directeur 1940, President 1946)

Everts Dr. P. S. 1912.
Deumens Dr. A. L. I. 1913.
Sittarz Drs. W. F. J. 1914.
Reijnen Drs. H. M. H. 1915.
Stroux Drs. F. A. A. 1923.
Boosten Dr. J. P. 1924.
Pop Dr. L. J. J. 1926.
Castermans Drs. P. G. F. 1928.
Bohnen Drs. J. H. J. 1930.
Janssen J. A. E. J. 1932.
Meisen P. W. J. 1934.
Vogels Drs. J. A. H. 1935.
Waterval M. J. J. 1935.
Senden Drs. J. F. J. E. 1936.
Coenen H. C. 1937.
Houben P. J. 1937.
Schrijen J. H. 1938.
Beiten G. C. J. 1940.
Janssen Ch. A. I. 1942.
Meijs Drs. W. 1943.
Hermens Drs. V. J. H. 1946.
Bessems H. L. 1941.
Meertens Drs. A. H. Chr. 1941.
Wijnen L. W. 1946.
Lemmens H. H. 1942.
Timmermans A. B. J. 1942.
Hommes G. P. 1944.
Berkels M. H. 1945.
Augustus F. L. 1946.
Bosch J. W. 1949.
Penders F. J. 1946.
Rouwet J. P. H. M. 1946.
Slangen P. M. 1946.
Tagage Drs. J. M. B. 1946.
Salemans R. B. H. 1947.
Starmans M. E. J. 1947.
Stassen J. J. 1947.
Lenders J. A. C. 1949.
Janssen G. M. H. 1950.

II. Lekenleraren.

Eck P. J. A. 1910.
Léger G. J. M. 1935.
van Loo E. M. 1939.
Ruyters A. P. M. 1951.

III. Onderwijzer voorb. school.

van der Heyden A. C. J. 1923 (Hoofd).

IV. Muziekleraren.

Zeyen P. 1901.
Noé J. H. 1937.

LEERLINGEN

Philosophie Supérieure

Foto Lenssen

Bex Joseph, Brunssum.
Brunenberg Gerard, Schaesberg.
Crousen Jo, Nieuw-Einde (Heerlen).
Douven Joseph, Mechelen (Wittem).
Engelen Wim, Belfeld.
Frissen Jo, Schimmert.
Heijmans Jan, Stramproy.
van Heijst Ad, Roermond.
Henkens Jos, Hushoven (Weert).
Hermans Sjef, Heerlen.
Houben Pierre, Holtum (Born).
Jötten Hans, Spaubeek.
Kroonen Giel, Reymerstok.
van der Marck Evert, Swalmen.
Martens Leo, Meers (Stein).
Meertens Willy, Maastricht.
Moonen Guus, Voerendaal.
Notermans Hubert, Kerkrade.
Ottenheim Cor, Heijthuijsen.
Peters Jo, Heerlen.
Poulssen Guus, Lutterade.
Poulssen Willy, Lutterade.

Rademakers Jean, Maastricht.
Robbertz Matthieu, Kerkrade.
Rutten Gerard, Echt.
de Sévaux Ruud, Arnhem.
Severeijns Jean, Heer.
Sieben Matthieu, Schimmert.
Verdonschot Jos, Eind (Nederweert).
Vleeshouwers Jos, Hunsel.
Wagemans André, Buchten (Born).
Weerts Jean, Maastricht.

Philosophie Inférieure

Beeren Harry, Weert.
van den Berg Herman, Maastricht.
Bergmans Piet, Steyl.
Beumers Jo, Panningen.
Bisschoff Nico, Kerkrade.
Dekkers Piet, Tegelen.
Dioncré Herman, Brunssum.
Driessen Jo, Tegelen.
van Elven Arie, Swalmen.
Fiddelaers Frans, Holtum (Born).
Gijsen Jo, Sittard.
Goossens Piet, Ottersum.
Habets Harry, Heugem.
Hendrix Jan, Boxmeer.
Hoens Harry, Passart (Hoensbroek).
Hüskens Jo, Susteren.
Kasdorp Tonny, Limmel.
Kirkels Leo, Horn.
Klerken Cor, Nunhem.
Kretzer Jozef, Echt.
Lemmen Wim, Weert.
Linssen Piet, Maasbracht.
Mastenbroek Jo, Sittard.
Moers Jo, Kerkrade.
Mooren Naud, Maasniel.
Offermans Jos, Geleen.
Quadvlieg Arnaud, Kerkrade.
Ramaekers Jan, Horst.
Schoenmaeckers Tonnie, Scharn (M'tricht).
Simmelink Harry, Nunhem.
Simons Jean, Roermond.
Steeghs Jacques, Maasniel.
Steeghs Matthieu, Maasniel.
Verkoijen Pierre, Venlo.

Seminarie-Gymnasium

6de Klas, 1ste Afd. (Seminarie).

Bisschops * Guillaume, Ubachsberg.
Gemmeke * Charles, Maastricht.
Janssen Willy, Panningen.
Kellenaers Leo, Tegelen.
Kiggen Giel, Tungelroy.
Laumen Hub., Kessel.
van Stiphout Nico, Weert.

6de Klas, 2de Afd. (Seminarie-Gymnasium).

van Aalst Henk, Schinveld.
Baur Arnaud, Nieuwenhagen.
Busch Tonny, Ophoven (Sittard).
Crousen Toine, Heerlerheide.
van Els Leo, Wanssum.
Eussen Harry, Geleen.
Grubben Harry, Maasbree.
van der Horst Paul, Roermond.
Houben * Pierre, Schinnen.
Jacobs Wim, Breda.
Janssen Piet, Maastricht.
Korsten Hubert, Grubbenvorst.
Leenders * Jan, Blerick.
Magusin Piet, Stein.
Moonen Fons, Tungelroy.
Nijskens Jan, Arcen.
Omloo Piet, Echt.
Robbertz Wim, Kerkrade.
Rongen Frans, Schinveld.
Rongen Wim, Heerlen.
Seerden Frans, Laar (Weert).
Smits Henri, Middelaar (Mook).
Theuws Piet, Venray.
Tijssen Fons, Roermond.
Verreck Albert, Rimburg.
Vroemen Frans, Geleen.

VIe Klas Gymnasium *Foto Lenssen*

5de Klas, 1ste Afd.

Baltus Piet, Stein.
van Beers Eef, Hoensbroek.
Bruijnzeels * Paul, Maastricht.
Claessens Martin, Weert.
Coumans Giel, Munstergeleen.
Crompvoets Jacques, Meijel.
Dols Hub., Munstergeleen.
Drenth Herman, Kerkrade.
Hausmans Leo, Pey (Echt).
Honée Eugène, Meerssen.
van den Hoven Bert, Passart (Hoensbroek).
Jaeger Paul, Vaals.
Huysmans Rudi, 's-Gravenhage.
Janssen Gee, Afferden.
Janssen Theo, Baarlo.
Jongen Joseph, Simpelveld.
Konings Ferdie, Baarlo.
Meijers Hub., Rothem (Meerssen).
Naus Ton, Nunhem.
Oudenhoven Leo, Venray.
Peerlings Harry, Tungelroy.
Scheenen Chris, Heeze (N.-Br.).
Smeets Hans, Nederweert.
Weerts Bernard, Maastricht.
van Wersch Hans, Molenberg (Heerlen).

5de Klas, 2de Afd.

Aendekerk Hubert, Stramproy.
van Dijck Willy, Weert.
Hartmann * Hubert, Oost-Maarl. (Eysden).
Heijmans Jacques, Stramproy.
Jans Joseph, Heerlerheide.
Kessels Fons, Grathem.
Kuppens Joseph, Kelpen-Oler (Grathem).
Lamberigts René, Hunsel.
Linke Jan, Voerendaal.
Meertens Henri, Nuth.

* Nieuwe leerlingen van het schooljaar 1951—1952.

Merckx Jan, Amstelveen.
Neefs Theo, Roermond.
Philips Martin, Valkenburg (L.).
Pisters Paul, Voerendaal.
Recker Jo, Maastricht.
Schlijper Matthieu, Chèvremont.
Schreurs Jos., Nuth.
Smeets Pierre, Schaesberg.
Stoks Frans, Posterholt.
Theunissen Harry, Horst.
Tunissen Piet, Leveroy.
Vaes Jean, Roggel.
Voncken Frans, Berg en Terblijt.
Vullings Geert, Well (Bergen L.).
Wijnen Wijnand, Hegelsom (Horst).

4de Klas, 1ste Afd.

van Aalst Theo, Schinveld.
Cleophas Jo, Steyl.
Cox Piet, Brunssum.
Dupont Jean, Gronsveld.
van Els Theo, Wanssum.
Ernst Matthieu, Linne.
Frissen Frans, Schimmert.
Geurts Ben, Maastricht.
Gommans Joachim, Tegelen.
Görtzen Willy, Simpelveld.
Hacking Matthieu, Vaals.
Helmes Frans, Steyl.
Kerckhoffs Willy, Meerssen.
Koelman Harry, Heerlen.
van Krevel Jan, Sittard.
Meulenberg Leo, Doenrade.
van Montfort Piet, Sittard.
Tacken Henri, Horst.
Veugelers Willy, Obbicht.

4de Klas, 2de Afd.

Arets Hub., Doenrade.
van Dijck Ben, Bergen (L.).
van Dijk Toon, Nederweert.
Dings Hub., Tegelen.
Jorissen Harry, Heel.
Kleijnen Pierre, Noorbeek.
Klerken Jan, Nunhem.
van Laar Joseph, Voerendaal.
Martens Alfons, Schimmert.
van Neerven Theo, Roermond.
Noij Piet, Gennep.
Notermans Leo, Schandelen (Heerlen).
Perriëns Tonny, Roermond.
Plum Willy, Lauradorp (Ubach o. Worms).
Snijders Leo, Heerlen.
Steegh Frans, Leveroy.
Troisfontaine Joseph, Sibbe-IJzeren.
van Wersch Jan, Voerendaal.
Zelen Hans, Venlo.

3de Klas, 1ste Afd.

Aben Piet, St. Joost (Echt).
Augustus Frans, Beek (L.).
Boosten Jan, Welten (Heerlen).
Cartigny Bas, Roermond.
Coopmans Huib, Ottersum.
Daemen Joseph, Hoensbroek.
Dobbelstein Nico, Mheer (L.).
Dols Jos., Oirsbeek.
Embrechts Wim, Rumpen (Brunssum).
Frantzen Jo, Geleen.
Frijns Frans, Heugem (Maastricht).
Geurts Jan, Bingelrade.
Goossens Tonny, Ottersum.
Hanssen Hans, Chèvremont.
Hofman Michel Maastricht.
Hennus Willy, Ubach over Worms.
Kempen Harry, Nieuwenhagen.
Körver Ferdi, Holz (Kerkrade).
Kunnen Matthieu, Stramproy.
Limpens Matthieu, Spaubeek.
Menge Paul, Venlo.
Thewessen André, Schimmert.

3de Klas, 2de Afd.

Berden Jan, Blerick.
Bloemers Theo, Belfeld.
van Can Pierre, Maastricht.
Crombach Leo, Bleijerheide.
van den Heuvel Jan, Gennep.
Jakobs Wim, Horst.
Janssen Hub., Broekhem (Valkenburg).
Linders Jan, Bergen (L.).
Lucassen Jan, Horst.
Meijers Sjef, Geleen.
Muijtsens Leo, Meerssen.
Peerlings Wiel, Nederweert.
Peters Felix, Geleen.
Poell Jan, Tegelen.
Prompers Gerard, Mheer (L.).
Schoeren Matthieu, Tegelen.
Sieben Heini, Schimmert.
Smeets Frans, Schaesberg.
Thijssen Jean, Oost-Maarland (Eysden).
Tosserams Koen, Belfeld.
Vaes Harry, Breust-Eysden.
Valk Harry, Maastricht.
Vliegen Eddy, Gulpen.

2de Klas 1ste Afd.

Arts Lambert, Velden.
Bronnenberg Jo, Jabeek.
Geuns Jos., Ospel.
Gerritsen Rudi, Heumen (Geld.).
van de Goor Jan, Sevenum.
van der Ham Jan, Venlo.
Hameleers Harry, St. Pieter (Maastricht).
Hamers Hubert, Ubachsberg.
Hendrikx Sjef, Mheer (L.).
Hennus Louis, Ubach over Worms.
van Hoef Wiel, Leuken (Weert).
Hupperts Juul, Valkenburg (L.).
Jenniskens Jan, Broekhuizenvorst.
Jentjens Leo, Horn.
Knops Leo, Azenray, (Maasniel).
Labriaire Hein, Vaals.
Paulissen Jo, Beek (L.).
Peters Jan, Venlo.
Puijn Martin, Wanssum.
Raedts Wim, Oostrum (Venray).
van Reen Theo, Panningen.
Seelen Theo, Venlo.
Tetterode Peter, Maastricht.
Vaes Koos, Breust-Eysden.
Ververgaert Piet, Tegelen.
Wiertz * Jozef, Terwinselen.

2de Klas, 2de Afd.

Aelmans * Frans, Maasniel.
Bergh Jean, Broeksittard.
Claus Johan, Brunssum.
Cöp Herman, Ottersum.
Curvers Piet, Tegelen.
Engels Jan, Velden.
Geelen Matthieu, Hunsel.
Groetelaers Henk, Sevenum.
Hanckman Frans, Oirsbeek.
Hawinkels Koos, Hoensbroek.
Hintzen Frans, Pey (Echt).
Huinck Piet, Maastricht.
Janssen Harry, Tegelen.
Joosten Chrétien, Wessem.
Kellenaers Victor, Tegelen.
Konings Martin, Ospel.
Latour Jan, Ubach over Worms.
Latten Leo, Bleijerheide.
Lenders Jo, Meijel.
Meertens Hub., Heerlerbaan.
Prompers, Louis, St. Geertruid.
Reijners Willy, Roermond.
Salden Willy, Einighausen.
Stevens Piet, Schinnen.
Theunissen Henk, Horst.
Voncken Hub., Voerendaal
Vossen * Cor, Nederweert.

2de Klas, 3de Afd.

van Beers Jan, Hoensbroek.
Broekhoven Jo, Einighausen.
Drenth Joop, Kerkrade.
Elbers Jan, Bergen (L.).
Ewals Piet, Tegelen.
Gielis Berti, Keent (Weert).
Hendrix Herman, Boxmeer.
Hodzelmans Piet, St. Joost (Maasbracht).
Hoeben Jan, Nederweert.
Janssen Heini, Stein (Kerensheide).
Janssen Lambert, Venlo.
Kersemakers Fons, Ulestraten.
Korsten Paul, Grubbenvorst.
Kruijsen Jan, Venray.
Kruip Ben, Swalmen.
van Lier Willy, Heibloem (Roggel).
Lotz Jan, Geleen.
Maes Jan, Castenray (Venray).
Mulders Jan, Vlodrop.
Nijsen Frans, Well (Bergen L.).
Schreurs Johnny, Tegelen.
Schroyen Engelbert, Haler-Uffelse.
Smeets Willy, Wessem.
Stenzel Theo, Heerlerheide.
Versleijen Arnold, Tienray.
Wilbers Theo, Gennep.
Zenden Hennie, Meerssen.

1ste Klas, 1ste Afd.

Beeker * Theo, Grubbenvorst.
Bogers * Harry, Heerlerheide.
Claessens * Theo, Oirlo (Venray).
Creemers * Jos., Obbicht.
Crompvoets * Herman, Meijel.
Delissen * Frans, Horst.
Eijgelshoven * Jan, Reijmerstok.
Gilissen * Jo, Heerlen.
Hilkens * Frans, Herkenbosch.
Janssen * Jo, Ulestraten.
Kruijtzer * Koen, Horst.
Lieben * André, Maastricht.
Maes * Theo, Castenray (Venray).
Notermans Martin, Kerkrade.
van Osch * Gerrit, Venray-Heide.
Peters * Theo, Sevenum.
Philipsen * Piet, Venray-Heide.
Pulles * Antoon, Roermond.
Salemans * Bertie, Hunsel.
Schroën * Jan, Roermond.
Siebers * Gert, Horst.
Smeets Jules, Meerssen.
Tacken * Martin, Horst.
Wijnen * Leonard, Horst.

1ste Klas, 2de Afd.

Bloemen * Richard, Heerlen.
Buijsers * Willy, Schinveld.
van Caldenborgh * Gerri, Heer.
Cöp * Piet, Ottersum.
Cordewener * Paul, Heerlen.
Crolla Clemens, Valkenburg (L.).
Didden * Jozef, Simpelveld.
van de Goor * Wim, Sevenum.
Hafmans * Martin, Sevenum.
Heijnen * Harry, Heer.
Hutschemakers * Harry, Banholt.
Janssen Johnny, Maastricht.
Kessels * Stephan, Heijthuijsen.
Kitzen * Guus, Papenhoven-Obbicht.
Knubben * Berti, Maastricht.
Kusters * Frans, Einighausen.
Odekerken * Jos, Molenberg (Heerlen).
Peeters * Pierre, Venlo.
van Poppel * Jan, Geleen.
Smeets * Pierre, Maasniel.
Snijders * Jos, Maasniel.
Ummelen * Jo, Heerlen.
Wiermans * Chris, Roermond.
Willems * Gerri, Ottersum.
van de Wouw Jos, Nederweert.

1ste Klas, 3de Afd.

Benders * Willy, Brunssum.
Berends Piet, Bergen (L.).
Bongaerts Giel, Beegden.
Bosch Pierre, Beek (L.).
Bours Harry, Heerlen.
van Brandenburg Wouter, Vaals.
Breukers Leo, Hunsel.
Ernst Jef, Gulpen.
Geuljans Rob, Roermond.
Hendrikx Jan, Beegden.
Houben Jacques, Sevenum.
Jacobs Piet, Hoensbroek.
Janssen Antoine, Oost-Maarland (Eysden).
Leenders Jozef, Vaals.
Lenders Henk, Meijel.
Moonen Jan, Margraten.
Palmen Hub., Brunssum.
Reijnen Tonny, Echt.
Scheepers Jan, Gronsveld.
Schreurs Jos, Grathem.
Stevens Johan, Wolder.
Strous Jan, Leveroy.
Wijnen Jan, Hegelsom (Horst).
Wijnen Toon, Maasbree.

Voorbereidende Klas, 1ste Afd.

Jongstra * Gerard, Venlo.
van de Leur * Henk, Roermond.
Leurs * Frans, Herten.
van Lieshout * Hubert, Hoensbroek.
van de Loo * Hubert, Blerick.
Meuffels * Jo, Dieteren.
Pesgens * Jè, Dieteren.
Pouwels * Gerrit, Venray-Heide.
Scheris * Matthieu, Haelen.
Schepers Gerrit, Heerlen.
Schrijvers * Jan, Overeijs-Wittem.
Slangen * Johnny, Spekholzerheide.
Steinbusch * Harry, Ubachsberg.
Stevens * Willy, Well (Bergen L.).
Tacken * Jos, Horst.
Thissen * Jopie, Gennep.
Tielen * Willy, Sevenum.
Valkenburg * Harry, Heerlen.
van Wersch * Harry, Schaesberg.
Wismans * André, Venray.

Voorbereidende Klas, 2de Afd.

Bemelmans * Colla, Nuth.
van den Bergh * Gerard, Dieteren
Beusmans * Bartje, Noorbeek.
Boers * Frits, Schinnen.
Boumans * Frans, Ubachsberg.
Brouns * Leo, Heerlen.
Budé * Johnny, Maastricht.
Coenjaarts * Boy, Amstenrade.
Coorens * Hubert, Limmel.
Cybulski * Gerard, Heerlerheide.
Damoiseaux * Hubert, Ubachsberg.
Erkens * Cobi, Bocholtz.
Frenken * Frans, Heijthuijsen.
de Groot * Jan, Heerlen.
Hendrickx * Jos, Roermond.
Hermans * Jan, Nuth.
Hocks * Simon, Haelen.
Horsmans * Jo, Ulestraten.
Horsmans * Wim, Ulestraten.
Hubens Theo, Grathem.
Jacobs * Willy, Grathem.
Jakobs * Antoon, Horst.
Kirkels * Michel, Nederweert.
Knoben * Jean, Elsloo.
Philipsen * Theo, Horst.
Schunck * Jan, Valkenburg (L.).
Vaessen Emile, Wijnandsrade.
Vaessen Victor, Bocholtz.
Waucomont Harry, Pey (Echt).

De H. Priesterwijding ontvingen:

Beenders Wim.
Bogman Xavier.
Bors Jo.
Buck Jos.
Cobben Sef.
Creemers Matthieu.
Dohmen Guus.
Timmermans Piet.
van het Bisdom Roermond.
Bergsma Joop.
van het Diaspora-bisdom Hildesheim.
Eggen Huub.
van de orde der Benedictijnen.
Lempens Jan.
in de congregatie van de Oblaten van de Onbevlekte Maagd Maria.

Peysrutdeling

Hebben met goed gevolg afgelegd:

I. Het toelatingsexamen tot de studie van de Philosophie:

van Aalst Henk, van Schinveld.
Baur Arnaud, van Nieuwenhagen.
Bisschops Guillaume, van Ubachsberg.
Busch Tonny, van Ophoven (Sittard).
Crousen Toine, van Heerlerheide.
van Els Leo, van Wanssum.
Eussen Harry, van Geleen.
Gemmeke Charles, van Maastricht.
Grubben Harry, van Maasbree.
van der Horst Paul, van Roermond.
Houben Pierre, van Schinnen.
Jacobs Wim, van Breda.
Janssen Piet, van Maastricht.
Janssen Willy, van Panningen.
Kiggen Giel, van Tungelroy.
Korsten Hubert, van Grubbenvorst.
Laumen Hub., van Kessel.
Leenders Jan, van Blerick.
Magusin Piet, van Stein.
Moonen Fons, van Tungelroy.
Omloo Piet, van Echt.
Robbertz Wim, van Kerkrade.
Rongen Frans, van Schinveld.
Rongen Wim, van Heerlen.
Seerden Frans, van Laar (Weert).
van Stiphout Nico, van Weert.
Theuws Piet, van Venray.
Tijssen Fons, van Roermond.
Verreck Albert, van Rimburg.
Vroemen Frans, van Geleen.

II. Het eindexamen van het Gymnasium Afd. A:

van Aalst Henk, van Schinveld.
Baur Arnaud, van Nieuwenhagen.
Busch Tonny, van Ophoven (Sittard).
Crousen Toine, van Heerlerheide.
van Els Leo, van Wanssum.
Eussen Harry, van Geleen.
Grubben Harry, van Maasbree.
van der Horst Paul, van Roermond.
Houben Pierre, van Schinnen.
Jacobs Wim, van Breda.
Janssen Piet, van Maastricht.
Korsten Hubert, van Grubbenvorst.
Magusin Piet, van Stein.
Moonen Fons, van Tungelroy.
Nijskens Jan, van Arcen.
Omloo Piet, van Echt.
Robbertz Wim, van Kerkrade.
Rongen Wim, van Heerlen.
Seerden Frans, van Laar (Weert).
Smits Henri, van Middelaar (Mook).
Theuws Piet, van Venray.
Tijssen Fons, van Roermond.
Verreck Albert, van Rimburg.
Vroemen Frans, van Geleen.

ALGEMENE PRIJZEN[1]

Seminarie.

TWEEDE JAAR.

Wim Engelen, van Belfeld.

EERSTE JAAR.

Jan Hendrix, van Boxmeer.
Zeer eervolle vermelding.
Jean Simons, van Roermond.

Seminarie-Gymnasium.

VIJFDE KLAS.

1ste Afd.

Rudi Huysmans, van 's-Gravenhage.

2de Afd.

Piet Tunissen, van Leveroy.

VIERDE KLAS.

1ste Afd.

Theo van Aalst, van Schinveld.

2de Afd.

Frans Steegh, van Leveroy.
Leo Snijders, van Heerlen.

DERDE KLAS.

1ste Afd.

Jan Geurts, van Bingelrade.
Bas Cartigny, van Roermond.

2de Afd.

Jan Berden, van Blerick.
Jean Thyssen, van Oost-Maarland (Eysden).

TWEEDE KLAS.

1ste Afd.

Piet Ververgaert, van Tegelen.

2de Afd.

Piet Stevens, van Schinnen.
Cor Vossen, van Nederweert.

3de Afd.

Paul Korsten, van Grubbenvorst.
Hennie Zenden, van Meerssen.

EERSTE KLAS.

1ste Afd.

Jos. Creemers, van Obbicht.

2de Afd.

Stephan Kessels, van Heijthuysen.
Guus Kitzen, van Papenhoven-Obbicht.

3de Afd.

Jef Ernst, van Gulpen.
Jacques Houben, van Sevenum.

Voorbereidende Klas.

1ste Afd.

Eugène Pesgens, van Dieteren.

2de Afd.

Michel Kirkels, van Nederweert.

Philosophie Supérieure.

Wim Engelen, van Belfeld.

Alg. pr., 1e pr. psych., 1e pr. eth., 1e pr. eth. soc., 1e pr. gesch. wijsb., 2e pr. crit.
1e verm. theod., 1e verm. kerk. gesch.

Hub Notermans, van Kerkrade.

2e pr. gesch. wijsb., 3e pr. psych., 3e pr. eth. soc., 4e pr. kerk. gesch.
1e verm. theod., 1e verm. eth., verm. kerkmuz.

Jo Crousen, van Nieuw-Einde (Heerlen).

2e pr. gew. welspr., 2e pr. kerkmuz., 3e pr. gesch. wijsb., 4e pr. econ.
2e verm. bijb. gesch., 2e verm. crit., 3e verm. psych.

Ad van Heijst, van Roermond.

1e pr. crit., 2e pr. psych., 4e pr. kerk. gesch.
3e verm. eth. soc., 5e verm. eth.

Gerard Brunenberg, van Schaesberg.

1e pr. theod., 2e pr. eth. soc., pr. 4 verm.
1e verm. crit., 1e verm. eth., 3e verm. gew. welspr., 4e verm. bijb. gesch.

Willy Poulssen, van Lutterade.

2e pr. kerk. gesch., 3e pr. eth. soc., pr. 4 verm.
1e verm. bijb. gesch., 1e verm. psych., 1e verm. eth., 1e verm. theod.

Jean Rademakers, van Maastricht.

1e pr. theod., 3e pr. crit.

Guus Poulssen, van Lutterade.

2e pr. eth., 3e pr. theod.

---

[1]) Deze prijzen zijn toegekend aan de leerlingen, die in het overgangsexamen het hoogste aantal punten behaalden.

Cor Ottenheim, van Heijthuysen.
1e pr. kerkmuz., 3e pr. eth.
2e verm. gew. welspr.

Jean Weerts, van Maastricht.
3e pr. eth.
2e verm. econ., 4e verm. theod.

Jo Peters, van Heerlen.
3e pr. theod.
Verm. kerkmuz., 5e verm. bijb. gesch.

Leo Martens, van Meers (Stein).
3e pr. theod.
5e verm. eth.

Willy Meertens, van Maastricht.
1e pr. gew. welspr.

Jos Vleeshouwers, van Hunsel.
3e pr. theod.

Hans Jötten, van Spaubeek.
pr. 4 verm.
2e verm. econ., 3e verm. eth. soc., 4e verm. kerk. gesch., 5e verm. bijb. gesch.

Jean Severeijns, van Heer.
1e verm. gew. welspr., 6e verm. eth. soc.

Guus Moonen, van Voerendaal.
4e verm. gew. welspr., 5e verm. eth.

Jos. Douven, van Mechelen (Wittem).
1e verm. psych.

Matthieu Robberts, van Kerkrade.
verm. kerkmuz.

Matthieu Sieben, van Schimmert.
5e verm. bijb. gesch.

Philosophie Inférieure.

Jan Hendrix, van Boxmeer.
Alg. pr., 1e pr. biol., 2e pr. cosmol., 2e pr. econ., 2e pr. gesch. wijsb., pr. 4 verm.
1e verm. ont., 1e verm. log., 1e verm. eth. soc., 5e verm. kerk. gesch.

Naud Mooren, van Maasniel.
1e pr. bijb. gesch., 1e pr. gesch. wijsb., 2e pr. kerk. gesch., 3e pr. log., 3e pr. ont., 3e pr. econ.

Matthieu Steeghs, van Maasniel.
1e pr. ont., 4e pr. bijb. gesch., pr. 5 verm.
2e verm. kerk. gesch., 2e verm. cosmol., 2e verm. econ., 5e verm. log., 7e verm. eth. soc.

Wim Lemmen, van Weert.
1e pr. log., 2e pr. ont., pr. 4 verm.
1e verm. cosmol., 1e verm. gesch. wijsb., 2e verm. biol., 8e verm. eth. soc.

Tonny Schoenmakers, van Scharn-Maastr.
1e pr. cosmol., 3e pr. gesch. wijsb.
2e verm. ont., 5e verm. eth. soc.

Arie van Elven, van Swalmen.
2e pr. biol., 3e pr. bijb. gesch.
2e verm. gew. welspr.

Piet Bergmans, van Steyl.
1e pr. kerk. gesch., 3e pr. cosmol.

Cor klerken, van Nunhem.
2e pr. bijb. gesch., 4e pr. gesch. wijsb.

Piet Goossens, van Ottersum.
1e pr. gew. welspr., pr. kerkmuz.

Jo Gijsen, van Sittard.
1e pr. log.
4e verm. cosmol., 4e verm. gew. welspr.

Harry Hoens, van Passart (Hoensbroek).
3e pr. cosmol.
5e verm. eth. soc., 7e verm. econ.

Piet Dekkers, van Tegelen.
1e pr. econ.
4e verm. log.

Jo Hüskens, van Susteren.
2e pr. gew. welspr.

Jo Mastenbroek, van Sittard.
pr. 5 verm.
2e verm. kerk. gesch., 2e verm. eth. soc., 3e verm. cosmol., 6e verm. gesch. wijsb., 7e verm. econ.

Jacques Steeghs, van Maasniel.
pr. 4 verm.
2e verm. log., 6e verm. kerk. gesch., 7e verm. econ., 8e verm. bijb. gesch.

Pierre Verkoijen, van Venlo.
3e verm. gew. welspr., 8e verm. log.

Herman van den Berg, van Maastricht.
1e verm. log., 4e verm. cosmol.

Nico Bisschoff, van Kerkrade.
2e verm. econ., 3e verm. biol.

Arnaud Quadvlieg, van Kerkrade.
1e verm. biol., 8e verm. gesch. wijsb.

Jo Moers, van Kerkrade.
1e verm. econ.

Jos. Offermans, van Geleen.
1e verm. gew. welspr.

Frans Fiddelaers, van Holtum (Born).
2e verm. econ.

Jean Simons, van Roermond.
3e verm. log.

Harry Beeren, van Weert.
3e verm. bijb. gesch.

Harry Simmelink, van Nunhem.
6e verm. log.

VIJFDE KLAS.

1ste Afd.

Rudi Huysmans, van 's-Gravenhage.
Alg. pr., 1e pr. lat., 1e pr. stelk., 2e pr. gr., 2e pr. fr., pr. 5 verm.
1e verm. ned., 1e verm. aardrk., 2e verm. godsd., 2e verm. vad. gesch., 2e verm. stereom.

Paul Jaeger, van Vaals
1e pr. eng., 1e pr. vad. gesch., 1e pr. alg. gesch., 2e pr. aardrsk., 2e pr. stereom.
3e verm. gr., 3e verm. nat., 4e verm. stelk.

Herman Drenth, van Kerkrade.
1e pr. stereom., 1e pr. nat., 2e pr. lat., 2e pr. ned.
3e verm. eng., 3e verm. stelk.

Gee Janssen, van Afferden.
1e pr. aardrk., 2e pr. alg. gesch., 2e pr. stelk., 2e pr. stereom.

Piet Baltus, van Stein.
pr. godsd., 1e pr. gr., 1e pr. ned., pr. 4 verm.
1e verm. lat., verm. fr., 1e verm. eng., 4e verm. nat.

Bert van den Hoven, Passart (Hoensbroek).
1e pr. fr., 2e pr. eng.
2e verm. godsd., 4e verm. vad. gesch., 4e verm. stereom..

Giel Coumans, van Munstergeleen.
1e pr. vad. gesch.
2e verm. aardrk., 3e verm. ned., 3e verm. alg. gesch.

Eugène Honée, van Meerssen.
2e pr. cult. gesch.
1e verm. gr., 1e verm. alg. gesch., 2e verm. lat.

Theo Janssen, van Baarlo.
pr. godsd.
1e verm. alg. gesch., 3e verm. aardrk.

Ferdie Konings, van Baarlo.
1e pr. nat.
1e verm. godsd., 1e verm. hoogd.

Leo Oudenhoven, van Venray.
1e pr. cult. gesch.
2e verm. ned., 3e verm. eng.

Leo Hausmans, van Pey (Echt).
pr. hoogd.

Hans van Wersch, v. Molenberg (Heerlen).
pr. 5 verm.
1e verm. vad. gesch., 3e verm. lat., 3e verm. stereom., 4e verm. gr., 4e verm. ned.

Paul Bruijnzeels, van Maastricht.
pr. 4 verm.
1e verm. stelk., 2e verm. hoogd., 2e verm. nat., 4e verm. lat.

Hans Smeets, van Nederweert.
2e verm. vad. gesch., 4e verm. alg. gesch., 4e verm. aardrk.

Jozef Jongen, van Simpelveld.
2e verm. godsd.

Eef van Beers, van Hoensbroek.
2e verm. gr.

Hub. Dols, van Munstergeleen.
2e verm. eng.

Ton Naus, van Nunhem.
2e verm. stelk.

VIJFDE KLAS.

2de Afd.

Piet Tunissen, van Leveroy.
Alg. pr., 1e pr. lat., 1e pr. gr., 1e pr. ned., 1e pr. eng., 1e pr. vad. gesch., 1e pr. stelk., 1e pr. nat., 1e pr. cult. gesch., 2e pr. godsd.
1e verm. fr., 1e verm. aardrk., 2e verm. stereom.

Jan Vaes, van Roggel.
2e pr. godsd., 2e pr. gr., pr. 5 verm.
verm. lat., 1e verm. vad. gesch., 2e verm. eng., 2e verm. alg. gesch., 3e verm. stelk.

Frans Voncken, van Berg en Terblijt.
2e pr. stelk., 2e pr. stereom., pr. 4 verm.
verm. godsd., 1e verm. nat., 2e verm. gr., 4e verm. eng.

Jos. Kuppens, van Kelpen-Oler (Grathem).
1e pr. godsd., 1e pr. alg. gesch., pr. 4 verm.
1e verm. gr., 3e verm. eng., 3e verm. vad. gesch., 3e verm. aardrk.

Geert Vullings, van Well (Bergen L.).
2e pr. godsd., 2e pr. nat.
Verm. lat., 1e verm. eng., 1e verm. stereom.

Wijnand Wijnen, van Hegelsom (Horst).
1e pr. stereom., 2e pr. aardrk.
1e verm. ned., 1e verm. stelk.

Renè Lamberigts, van Hunsel.
2e pr. alg. gesch., 2e pr. cult. gesch.
1e verm. vad. gesch., 2e verm. hoogd.

Frans Stoks, van Posterholt.
pr. lat., 1e pr. fr.
1e verm. hoogd.

Willy van Dijck, van Weert.
2e pr. fr., 2e pr. eng.

Jos. Schreurs, van Nuth.
2e pr. ned.
3e verm. gr.

Martin Philips, van Valkenburg (L.).
pr. hoogd.

Jozef Jans, van Heerlerheide.
pr. 5 verm.
verm. lat., 2e verm. stelk., 3e verm. aardrk., 4e verm. gr., 4e verm. nat.

Harry Theunissen, van Horst.
1e verm. vad. gesch., 1e verm. alg. gesch., 1e verm. aardsk., 3e verm. stereom.

Jacques Heijmans, van Stramproy.
verm. godsd., 2e verm. aardrk., 3e verm. nat.

Jan Merckx, van Amstelveen.
2e verm. alg. gesch., 4e verm. vad. gesch.

Hub. Aendekerk, van Stramproy.
2e verm. fr.

Theo Neefs, van Roermond.
3e verm. nat.

Jo Recker, van Maastricht.
4e verm. stelk.

VIERDE KLAS.
1ste Afd.

Theo van Aalst, van Schinveld.
Alg. pr., 1e pr. gr., pr. ned., 1e pr. hoogd., pr. gesch., pr. stelk., pr. meetk., pr. 6 verm.
1e verm. godsd., 1e verm. lat., 1e verm. eng., 1e verm. aardrk., 2e verm., fr., 2e verm. nat.

Willy Veugelers, van Obbicht.
pr. fr., pr. eng., pr. nat., 2e pr. lat., 2e pr. ned.
2e verm. gr., 2e verm. hoogd.

Joachim Gommans, van Tegelen.
pr. aardrk., pr. handt.
1e verm. ned., 2e verm. godsd.

Leo Meulenberg, van Doenrade.
1e pr. lat., 2e pr. gr.
1e verm. fr.

Theo van Els, van Wanssum.
pr. stelk., pr. 5 verm.
1e verm. gr., verm. meetk., 2e verm. lat.. 2e verm. fr., 2e verm. nat.

Matthieu Ernst, van Linne.
pr. meetk., pr. 5 verm.
verm. stelk., 2e verm. eng., 2e verm. nat., 2e verm. handt., 3e verm. lat.

Jan van Krevel, van Sittard.
pr. godsd., pr. 4 verm.
1e verm. hoogd., 1e verm. gesch., 1e verm. nat., 1e verm. handt.

Jean Dupont, van Gronsveld.
2e verm. godsd., 2e verm. gesch., 2e verm. ned.

Frans Frissen, van Schimmert.
2e verm. aardrk.

VIERDE KLAS.
2de Afd.

Frans Steegh, van Leveroy.
Alg. pr., pr. gr., pr. eng., pr. aardrk., pr. stelk., pr. meetk., pr. handt., 2e pr. godsd., 2e pr. lat., pr. 5 verm.
1e verm. ned., 1e verm. fr., 1e verm. hoogd., 1e verm. gesch., 1e verm. nat.

Leo Snijders, van Heerlen.
Alg. pr., pr. gr., 1e pr. lat., pr. ned., pr. fr., 1e pr. hoogd., pr. gesch., pr. stelk., 2e pr. godsd., pr. 4 verm.
1e verm. eng., 2e verm. aardrk., 2e verm. meetk., 2e verm. nat.

Toon van Dijk, van Nederweert.
pr. nat., pr. 5 verm.
1e verm. aardrk., verm. stelk., 1e verm. meetk., 2e verm. gr., 3e verm. godsd.

Hans Zelen, van Venlo.
1e verm. godsd., 2e verm. aardrk.

Piet Noij, van Gennep.
2e verm. fr., 2e verm. eng.

Jan Klerken, van Nunhem.
2e verm. ned., 2e verm. handt.

Tonny Perriëns, van Roermond.
1e verm. handt.

Willy Plum, van Lauradorp (Ubach o. Worms).
2e verm. godsd.

Theo van Neerven, van Roermond.
2e verm. hoogd.

Leo Notermans, van Schandelen (Heerlen).
2e verm. eng.

Jozef van Laar, van Voerendaal.
2e verm. gesch.

DERDE KLAS.

1ste Afd.

Jan Geurts, van Bingelrade.

Alg. pr., 1e pr. lat., pr. kerkgesch., pr. vad. gesch., pr. alg. gesch., 1e pr. stelk., pr. meetk., pr. scheik., 2e pr. godsd., pr. 5 verm.

1e verm. gr., 1e verm. hoogd., 2e verm. ned., 2e verm. fr., 2e verm. eng.

Bas Cartigny, van Roermond.

Alg. pr., pr. 8 verm.

1e verm. kerkgesch., 1e verm. ned., 1e verm. stelk., 1e verm. meetk., 1e verm. scheik., 2e verm. lat., 3e verm. godsd., 3e verm. gr.

Piet Aben, van St. Joost (Echt).

pr. eng., pr. aardrk., 2e pr. lat.

1e verm. fr., 1e verm. scheik., 3e verm. handt.

Harry Kempen, van Nieuwenhagen.

pr. fr., 2e pr. gr.

1e verm. eng., 2e verm. hoogd., 2e verm. handt.

Tonny Goossens, van Ottersum.

1e pr. ned., pr. scheik.

2e verm. gr.

Frans Augustus, van Beek (L.).

1e pr. handt., 2e pr. ned.

Jozef Daemen, van Hoensbroek.

pr. hoogd.

1e verm. ned., 2e verm. lat.

Jan Boosten, van Welten (Heerlen).

2e pr. stelk.

4e verm. handt.

Hans Hanssen, van Chèvremont.

1e pr. godsd.

André Thewessen, van Schimmert.

1e pr. gr.

Michel Hofman, van Maastricht.

1, verm. vad. gesch., 1e verm. alg. gesch., 2e verm. godsd.

Jos. Dols, van Oirsbeek.

2e verm. aardrk., 3e verm. stelk., 4e verm. godsd.

Huib Coopmans, van Ottersum.

1e verm. godsd., 2e verm. kerkgesch.

Matthieu Kunnen, van Stramproy.

1e verm. stelk., 2e verm. alg. gesch.

Jo Frantzen, van Geleen.

1e verm. aardrk., 2e verm. vad. gesch.

Nico Dobbelstein, van Mheer (L.).

1e verm. lat.

Paul Menge, van Venlo.

1e verm. handt.

Wim Embrechts, van Rumpen (Brunssum).

4e verm. stelk.

DERDE KLAS.

2de Afd.

Jan Berden, van Blerick.

Alg. pr., 1e pr. godsd., 1e pr. kerkgesch., 1e pr. gr., 1e pr. lat., 1e pr. scheik., 2e pr. hoogd., 2e pr. eng., 2e pr. vad. gesch., 2e pr. stelk.

2e verm. fr., 2e verm. aardrk., 3e verm. alg. gesch.

Jean Thyssen, van Oost-Maarland (Eysden).

Alg. pr., 1e pr. kerkgesch., 1e pr. fr., 1e pr. hoogd., 1e pr eng., 1e pr. aardrk., 2e pr. lat., pr. 4 verm.

1e verm gr., 1e verm. ned., 3e verm. stelk., 3e verm. scheik.

Leo Muijtsens, van Meerssen.

1e pr. handt., 2e pr. alg. gesch., 2e pr. aardrk., pr. 6 verm.

1e verm. scheik., 2e verm. godsd., 2e verm. kerkgesch., 3e verm. lat., 3e verm. meetk., 4e verm. vad. gesch.

Matthieu Schoeren, van Tegelen.

1e pr. stelk., 1e pr. meetk., 2e pr. ned.

4e verm. eng.

Pierre van Can, van Maastricht.

1e pr. vad. gesch., 1e pr. alg. gesch., 2e pr. aardrk.

Jan van den Heuvel, van Gennep.

2e pr. scheik., pr. 8 verm.

1e verm. eng., 2e verm. gr., 2e verm. lat., 3e verm. kerkgesch., 3e verm. fr., 3e verm. hoogd., 3e verm. handt., 4e verm. ned.

Jan Linders, van Bergen (L.).

2e pr. gr., pr. 7 verm.

1e verm. lat., 1e verm. fr., 1e verm. gesch., 1e verm. scheik., 3e verm. kerkgesch., 3e verm. eng., 3e verm. aardrk.

Sjef Meijers, van Geleen.

2e pr. fr., pr. 5 verm.

1e verm. godsd., 2e verm. hoogd., 3e verm. gr., 4e verm. eng., 4e verm. handt.

Theo Bloemers, van Belfeld.

1e pr. ned., pr. 4 verm.

2e verm. eng., 3e verm. fr., 4e verm.. hoogd.

Heini Sieben,, van Schimmert.

2e pr. meetk.

2e verm. ned., 2e verm. stelk., 2e verm. handt.

Harry Vaes, van Breust-Eysden.

2e pr. godsd.

2e verm. alg. gesch., 2e verm. vad. gesch.

Hub. Janssen, van Broekhem (Valkenb. L.).

2e pr. handt.
1e verm. stelk.

Jan Poell, van Tegelen.

pr. 9 verm.
1e verm. kerkgesch., 1e verm. vad. gesch., 1e verm. aardrk., 2e verm. ned., 3e verm. godsd., 3e verm. alg. gesch., 4e verm. gr., 4e verm. stelk., 4e verm. scheik.

Frans Smeets, van Schaesberg.

1e verm. hoogd.

Gerard Prompers, van Mheer (L.).

1e verm. handt.

Eddie Vliegen, van Gulpen.

1e verm. meetk.

Harry Valk, van Maastricht.

2e verm. vad. gesch.

TWEEDE KLAS.

1ste Afd.

Piet Ververgaert, van Tegelen.

Alg. pr., 1e pr. gr., pr. fr., 1e pr. aardrk., 2e pr. godsd., 2e pr. lat., 2e pr. nat. hist. pr. 5 verm.
1e verm. eng., 3e verm. stelk., 4e verm. bijb. gesch., 4e verm. alg. gesch., 4e verm. meetk.

Jos. Geuns, van Ospel.

1e pr. meetk., pr. handt., 2e pr. ned., 2e pr. stelk.
1e verm. nat. hist., 2e verm. vad. gesch., 3e verm. eng.

Jozef Wiertz, van Terwinselen.

1e pr. stelk., 2e pr. eng., 2e pr. meetk.
1e verm. aardrk.

Lambert Arts, van Velden.

1e pr. bijb. gesch., 2e pr. gr,. pr. 6 verm.
1e verm. vad. gesch., 1e verm. handt., 2e verm. lat., 3e verm. nat. hist., 4e verm. ned., 4e verm. aardrk.

Jan Peters, van Venlo.

1e pr. lat., 2e pr. aardrk., pr. 6 verm.
1e verm. stelk., 2e verm. gr., 2e verm. meetk., 3e verm. alg. gesch., 4e verm. eng.

Rudi Gerritsen, van Heumen (Geld.).

2e pr. vad. gesch., 2e pr. alg. gesch., pr. 6 verm.
1e verm. ned., 1e verm. meetk., 2e verm. godsd., 2e verm. handt., 3e verm. bijb. gesch., 4e verm. stelk.

Martin Puijn, van Wanssum.

1e pr. eng., 1e pr. nat. hist.
2e verm. aardrk., 2e verm. vad. gesch.

Louis Hennus, van Ubach over Worms.

1e pr. alg. gesch., 2e pr. bijb. gesch.

Hub. Hamers, van Ubachsberg.

1e pr. vad. gesch., pr. 6 verm.
1e verm. godsd., 1e verm. lat., 2e verm. ned., 2e verm. stelk., 3e verm. meetk., 4e verm. gr.

Wiel van Hoef, van Leuken (Weert).

1e pr. ned., pr. 4 verm.
2e verm. eng., 2e verm. nat. hist., 3e verm. godsd., 3e verm. aardrk.

Wim Raedts, van Oostrum (Venray).

1e pr. godsd.
2e verm. bijb. gesch.

Jules Hupperts, van Valkenburg (L.).

1e verm. gr., 3e verm. lat.

Jan van de Goor, van Sevenum.

verm. fr., 3e verm. gr.

Harry Hameleers, van St. Pieter (Maastr.).

1e verm. alg. gesch., 4e verm. lat.

Hein Labriaire, van Vaals.

1e verm. bijb. gesch.

Sjef Hendrikx, van Mheer (L.).

verm. fr.

Leo Knops, van Azenray ,Maasniel).

2e verm. alg. gesch.

Jo Bronnenberg, van Jabeek.

3e verm. ned.

Jan Jenniskens, van Broekhuizenvorst.

4e verm. godsd.

TWEEDE KLAS.

2de Afd.

Piet Stevens, van Schinnen.

Alg. pr., 1e pr. gr., 1e pr. lat., 1e pr. stelk., 1e pr. meetk., 2e pr. godsd., 2e pr. vad. gesch., 2e pr. alg. gesch., 2e pr. nat. hist., pr. 4 verm.
1e verm. fr., 2e verm. ned., 2e verm. aardrk., 4e verm. eng.

Cor Vossen, van Nederweert.

Alg. pr., 1e pr. ned., 1e pr. eng., 1e pr. vad. gesch., 1e pr. alg. gesch., 1e pr. aardrk., 2e pr. gr., 2e pr. lat., 2e pr. fr., 2e pr. meetk.
1e verm. nat. hist., 2e verm. bijb. gesch., 2e verm. stelk.

Johan Claus, van Brunssum.

1e pr. fr., 2e pr. gr., 2e pr. eng., 3e pr. lat.
1e verm. ned., 3e verm. vad. gesch., 3e verm. alg. gesch.

Jo Lenders, van Meijel.

1e pr. nat. hist., 2e pr. ned., 2e pr. aardrk., pr. 8 verm.
1e verm. lat., 1e verm. eng., 1e verm. vad. gesch., 1e verm. meetk., 1e verm. handt., 2e verm. gr., 3e verm. alg. gesch., 4e verm. fr.

Martin Konings, van Ospel.

2e pr. stelk., pr. 5 verm.
1e verm. alg. gesch., 2e verm. fr., 2e verm. nat. hist., 3e verm. godsd., 3e verm. meetk.

Hub. Voncken, van Voerendaal.

2e pr. bijb. gesch.
1e verm. godsd., 1e verm. aardrk., 2e verm. alg. gesch.

Frans Hintzen, van Pey (Echt).

1e pr. handt.
4e verm. vad. gesch., 4e verm. nat. hist.

Matthieu Geelen, van Hunsel.

2e pr. handt.
2e verm. vad. gesch., 4e verm. bijb. gesch.

Koos Hawinkels, van Hoensbroek.

1e pr. godsd.
4e verm. aardrk.

Henk Theunissen, van Horst.

pr. 5 verm.
1e verm. stelk., 3e verm. eng., 3e verm. nat. hist., 4e verm. fr., 4e verm. meetk.

Jan Engels, van Velden.

pr. 4 verm.
2e verm. meetk., 3e verm. lat., 3e verm. ned., 4e verm. stelk.

Henk Groetelaers, van Sevenum.

2e verm. lat., 3e verm. bijb. gesch., 3e verm. fr.

Jean Bergh, van Broeksittard.

1e verm. bijb. gesch., 2e verm. handt., 3e verm. aardrk.

Willy Salden, van Einighausen.

1e verm. bijb. gesch., 4e verm. godsd.

Hub. Meertens, van Heerlerbaan.

1e verm. gr., 2e verm. eng.

Victor Kellenaers, van Tegelen.

3e verm. handt., 4e verm. ned.

Herman Cöp, van Ottersum.

2e verm. godsd.

Chrétien Joosten, van Wessem.

3e verm. stelk.

TWEEDE KLAS.

3de Afd.

Paul Korsten, van Grubbenvorst.

Alg. pr., 1e pr. godsd., 1e pr. bijb. gesch., 1e pr. gr., 1e pr. lat., 1e pr. fr., 1e pr. vad. gesch., 1e pr. aardrk., 2e pr. alg. gesch.
3e verm. ned.

Hennie Zenden, van Meerssen.

Alg. pr., 1e pr. lat., 1e pr., meetk., 2e pr. ned., 2e pr. aardrk., 2e pr. stelk., pr. 5 verm.
1e verm. fr., 2e verm. gr., 2e verm. vad. gesch., 3e verm. eng., 4e verm. godsd.

Jan Kruijsen, van Venray.

1e pr. alg. gesch., 1e pr. nat. hist., 2e pr. godsd., 2e pr. bijb. gesch., 2e pr. vad. gesch.
2e verm. eng., 6e verm. lat.

Jan Mulders, van Vlodrop.

1e pr. eng., 3e pr. lat.
1e verm. alg. gesch., 1e verm. handt., 3e verm. bijb. gesch.

Jan Hoeben, van Nederweert.

2e pr. fr., 2e pr. eng.
3e verm. lat.

Ben Kruip, van Swalmen.

2e pr. nat. hist., pr. 5 verm.
1e verm. stelk., 2e verm. lat., 2e verm. ned., 3e verm. meetk., 4e verm. gr.

Jan Maes, van Castenray (Venray).

2e pr. meetk., pr. 5 verm.
3e verm. gr., 4e verm. lat., 4e verm. vad. gesch., 4e verm. alg. gesch., 4e verm. stelk.

Arnold Versleijen, van Tienray.

1e pr. stelk., pr. 4 verm.
1e verm. lat., 1e verm. ned., 4e verm. aardrk., 4e verm. meetk.

Willy Smeets, van Wessem.

1e pr. ned.
2e verm. nat. hist., 3e verm. fr.

Piet Ewals, van Tegelen.

pr. 7 verm.
1e verm. bijb. gesch., 1e verm. gr., 1e verm. eng., 2e verm. stelk., 2e verm. meetk., 4e verm. fr., 5e verm. lat.

Fons Kersemakers, van Ulestraten.

pr. 7 verm.
1e verm. vad. gesch., 1e verm. aardrk., 1e verm. meetk., 2e verm. alg. gesch., 2e verm. handt., 4e verm. bijb. gesch., 4e verm. nat. hist.

Berti Gielis, van Keent (Weert).

pr. 4 verm.
1e verm. nat. hist., 2e verm. godsd., 2e verm. alg. gesch., 4e verm. vad. gesch.

Johnny Schreurs, van Tegelen.

pr. 4 verm.
2e verm. gr., 2e verm. fr., 3e verm. vad. gesch., 4e verm. eng.

Jan Lotz, van Geleen.

1e verm. godsd., 3e verm. stelk.

Jan Elbers, van Bergen (L.).

3e verm. godsd., 4e verm. fr.

Frans Nijsen, van Well (Bergen L.).

3e verm. nat. hist., 4e verm. meetk.

Engelbert Schroyen, van Haler-Uffelse.

1e verm. handt.

Theo Wilbers, van Gennep.

3e verm. aardrk.

Herman Hendrix, van Boxmeer.

4e verm. stelk.

EERSTE KLAS.

1ste Afd.

Jos. Creemers, van Obbicht.

Alg. pr., 1e pr. godsd., 1e pr. lat., 1e pr. ned., 1e pr. fr., 1e pr. stelk., 2e pr. gesch.
2e verm. aardrk., 2e verm. nat. hist.

Theo Maes, van Castenray (Venray).

1e pr. gesch., 1e pr. aardrk., 1e pr. nat. hist., 2e pr. godsd., 2e pr. bijb. gesch., 2e pr. lat.
2e verm. fr., 2e verm. stelk.

Jules Smeets, van Meerssen.

2e pr. aardrk., 2e pr. nat. hist., 2e pr. handt., pr. 5 verm.
1e verm. ned., 1e verm. fr., 2e verm. bijb. gesch., 2e verm. lat., 3e verm. gesch.

Martin Notermans, van Kerkrade.

2e pr. lat., 2e pr. ned.
4e verm. godsd.

Leonard Wijnen, van Horst.

1e pr. bijb. gesch., pr. 5 verm.
3e verm. godsd., 3e verm. lat., 3e verm. ned., 3e verm. gesch., 4e verm. fr.

Herman Crompvoets, van Meijel.

2e pr. fr., pr. 4 verm.
1e verm. bijb. gesch., 1e verm. lat., 1e verm. stelk., 3e verm. ned.

Gerrit van Osch, van Venray-Heide.

1e pr. handt.
3e verm. bijb. gesch., 4e verm. aardrk., 4e verm. nat. hist.

Piet Philipsen, van Venray-Heide.

2e pr. stelk.
3e verm. aardrk., 4e verm. ned.

Theo Claessens, van Oirlo (Venray).

pr. 4 verm.
1e verm. gesch., 1e verm. aardrk., 4e verm. bijb. gesch., 4e verm. stelk.

Martin Tacken, van Horst.

1e verm. nat. hist., 2e verm. gesch., 3e verm. stelk.

Harry Bogers, van Heerlerheide.

1e verm. handt.

Jan Eijgelshoven, van Reijmerstok.

3e verm. fr.

Berti Salemans, van Hunsel.

4e verm. stelk.

Jan Schroën, van Roermond.

4e verm. handt.

EERSTE KLAS.

2de Afd.

Stephan Kessels, van Heijthuysen.

Alg. pr., 1e pr. lat., 1e pr. gesch., 1e pr. aardrk., 1e pr. nat. hist. pr. 4 verm.
1e verm. fr., 2e verm. godsd., 2e verm. bijb. gesch., 4e verm. stelk.

Guus Kitzen, van Papenhoven-Obbicht.

Alg. pr., 1e pr. stelk., 2e pr. aardrk.
1e verm. nat. hist., 4e verm. godsd., 4e verm. ned.

Jos van de Wouw, van Nederweert.

2e pr. bijb. gesch., 2e pr. lat., 2e pr. gesch., 2e pr. stelk.
1e verm. aardrk., 2e verm. ned.

Jo Ummelen, van Heerlen.

1e pr. godsd., 1e pr. ned., 1e pr. fr., pr. 4 verm.
1e verm. lat., 3e verm. bijb. gesch., 3e verm. stelk., 4e verm. aardrk.

Chris Wiermans, van Roermond.

1e pr. handt., 2e pr. godsd.

Clemens Crolla, van Valkenburg (L.).

2e pr. nat. hist., pr. 6 verm.
1e verm. bijb. gesch., 1e verm. ned., 1e verm. gesch., 3e verm. fr., 4e verm. lat., 4e verm. handt.

Johnny Janssen, van Maastricht.

1e pr. bijb. gesch.
1e verm. godsd., 2e verm. aardrk., 3e verm. gesch.

Gerri Willems, van Ottersum.

2e pr. fr.
2e verm. lat., 3e verm. aardrk., 4e verm. gesch.

Harry Hutschemakers, van Banholt.

2e pr. ned.
1e verm. stelk .

Willy Buysers, van Schinveld.
2e pr. handt.
2e verm. fr.

Piet Cöp, van Ottersum.
1e verm. handt., 2e verm. stelk.

Richard Bloemen, van Heerlen.
2e verm. nat. hist., 3e verm. godsd.

Frans Kusters, van Einighausen.
2e verm. handt., 4e verm. gesch.

Wim van de Goor, van Sevenum.
3e verm. lat., 3e verm. ned.

Martin Hafmans, van Sevenum.
2e verm. gesch.

Harry Heijnen, van Heer.
3e verm. handt.

EERSTE KLAS.

3de Afd.

Jef Ernst, van Gulpen.
Alg. pr., 1e pr. aardrk., 2e pr. bijb. gesch., 2e pr. lat., 2e pr. fr., 2e pr. stelk., 2e pr. nat. hist.
1e verm. ned.

Jacques Houben, van Sevenum.
Alg. pr., 1e pr. bijb. gesch., 1e pr. lat., 1e pr. fr., 1e pr. stelk., 2e pr. gesch.
2e verm. aardrk., 3e verm. ned.

Henk Lenders, van Meijel.
1e pr. nat. hist., 2e pr. gesch., 2e pr. aardrk., pr. 5 verm.
1e verm. bijb. gesch., 1e verm. lat., 3e verm. fr., 4e verm. ned. 4e verm. stelk.

Pierre Bosch, van Beek (L.).
1e pr. ned., 1e pr. handt., pr. 4 verm.
1e verm. godsd., 2e verm. aardrk., 3e verm. bijb. gesch., 4e verm. nat. hist.

Jozef Leenders, van Vaals.
1e pr. godsd., pr. 4 verm.
2e verm. lat., 2e verm. gesch., 2e verm. handt., 4e verm. bijb. gesch.

Jos. Schreurs, van Grathem.
1e pr. gesch., pr. 5 verm.
1e verm. aardrk., 2e verm. bijb. gesch., 2e verm. ned., 4e verm. godsd.

Piet Jacobs, van Hoensbroek.
2e pr. ned.
1e verm. fr., 1e verm. voordr., 2e verm. godsd.

Harry Bours, van Heerlen.
2e pr. handt.

Willy Benders, van Brunssum.
1e verm. godsd., 1e verm. stelk., 1e verm. nat. hist.

Wouter van Brandenburg, van Vaals.
2e verm. stelk., 3e verm. lat., 3e verm. gesch.

Piet Berends, van Bergen (L.).
3e verm. gesch., 4e verm. aardrk., 4e verm. handt.

Jan Scheepers, van Gronsveld.
2e verm. fr., 4e verm. lat.

Johan Stevens, van Wolder.
2e verm. handt., 3e verm. stelk.

Jan Moonen, van Margraten.
3e verm. godsd., 4e verm. aardrk.

Hub. Palmen, van Brunssum.
3e verm. nat. hist., 4e verm. fr.

Tonny Reijnen, van Echt.
3e verm. handt., 4e verm. ned.

Antoine Janssen, van Oost-Maarland (Eysden).
2e verm. nat. hist.

VOORBEREIDENDE KLAS.

1ste Afd.

Eugène Pesgens, van Dieteren.
Alg. pr., pr. godsd., pr. lat., pr. rek., pr. nat. hist.
1e verm. ned., 1e verm. fr.

Willy Tielen, van Sevenum.
pr. bijb. gesch., pr. fr., pr. 4 verm.
2e verm. godsd., 2e verm. rek., 2e verm. vad. gesch., 2e verm. aardrk.

Harry Valkenburg, van Heerlen.
pr. vad. gesch., pr. 4 verm.
1e verm. aardrk., 1e verm. nat. hist., 2e verm. bijb. gesch., 2e verm. lat.

Jopie Tissen, van Gennep.
pr. zing., pr. voordr.

Hub. van Lieshout, van Hoensbroek.
pr. aardrk.
1e verm. lat., 1e verm. vad. gesch., 2e verm. zing.

Harry van Wersch, van Schaesberg.
pr. aardrk.
2e verm. fr., 2e verm. nat. hist.

Harry Steinbusch, van Ubachsberg.
pr. ned.
1e verm. rek.

Hub. van de Loo, van Blerick.

1e verm. zing., 2e verm. ned., 2e verm. voordr.

Frans Leurs, van Herten.

1e verm. godsd.

Willy Stevens, van Well (Bergen L.).

1e verm. voordr.

VOORBEREIDENDE KLAS.

2de Afd.

Michel Kirkels, van Nederweert.

Alg. pr., 1e pr. ned., 1e pr. rek., 1e pr. aardrk., pr. 4 verm.

1e verm. bijb. gesch., 2e verm. nat. hist., 3e verm. godsd., 4e verm. lat.

Gerard van den Bergh. van Dieteren.

1e pr. bijb. gesch., 1e pr. ned., 1e pr. vad. gesch.

1e verm. lat., 4e verm. godsd., 4e verm. nat. hist.

Gerard Cybulski, van Heerlerheide.

1e pr. nat. hist., 1e pr. zing., 1e pr. voordr.

1e verm. godsd., 2e verm. aardrk., 3e verm. ned.

Victor Vaessen, van Bocholtz.

1e pr. fr., 2e pr. bijb. gesch., 2e pr. lat.

3e verm. aardrk., 4e verm. rek.

Harry Waucomont, van Pey (Echt).

1e pr. lat., pr. 7 verm.

1e verm. ned., 1e verm. aardrk., 1e verm. nat. hist., 2e verm. bijb. gesch., 2, verm. rek., 2e verm. vad. gesch., 3e verm. fr.

Emile Vaessen, van Wijnandsrade.

2e pr. fr., pr. 4 verm.

1e verm. vad. gesch., 2e verm. ned., 2e verm. lat., 3e verm. rek.

Frans Frenken, van Heijthuijsen.

2e pr. nat. hist.

2e verm. godsd., 2e verm. zing., 4e verm. fr.

Theo Philipsen, van Horst.

1e pr. godsd.

2e verm. fr.

Frits Boers, van Schinnen.

1e pr. zing.

Antoon Jakobs, van Horst.

2e pr. aardrk.

Theo Hubers, van Grathem.

pr. 6 verm.

1e verm. fr., 1e verm. rek., 1e verm. aardrk., 2e verm. ned., 3e verm. bijb. gesch., 4e verm. vad. gesch.

Jan Schunck, van Valkenburg (L.).

pr. 5 verm.

3e verm. lat., 3e verm. vad. gesch., 3e verm. nat. hist., 4e verm. bijb. gesch., 4e verm. zing.

Leo Brauns, van Heerlen.

1e verm. godsd., 2e verm. vad. gesch.

PERSONALIA

De H. Priesterwijding ontvingen:

Beenders Wim.
Bogman Xavier.
Bors Jo.
Buck Jos.
Cobben Sef.
Creemers Matthieu.
Dohmen Guus.
Timmermans Piet.
van het Bisdom Roermond.
Bergsma Joop.
van het Diaspora-bisdom Hildesheim.
Eggen Huub.
van de orde der Benedictijnen.
Lempens Jan.
in de congregatie van de Oblaten van de Onbevlekte Maagd Maria.

De volgende examens werden afgelegd:

*R. K. Universiteit Nijmegen: *)*

J. Bohnen, pr., doct. ex. Ned. taal en letteren.
F. Schols, cand. ex. pol. en soc. wetensch.
P. Willems, doct. ex. psych.
J. De Goede, doct. ex. rechten.
H. Onderdenwijngaard, cand. ex. psych.
J. Pierik, doct. ex. rechten.
J. Stassen, cand. ex. rechten.
J. Moonen, pr., doct. ex. theol.
G. Limpens, prop. ex. geneesk.
P. Coenen, pr., doct. ex. Ned. taal en letteren.
L. Schneider, doct ex. rechten.

Universiteit Leiden:

W. de Haes, semi-artsex.

Universiteit Utrecht:

C. Ruijs, semi-arts ex.
Th. van Rens, artsex.
W. Loyson, doct. ex. med.
P. Berger, semi-artsex.
K. Hoefnagels, artsex.
W. Geilenkirchen, doct. ex. biol.
F. van Neer, cand. ex. geneesk.

Universiteit Groningen:

B. Stassen, cand. geneesk.
Th. Bögels, cand. geneesk.
Chr. Meerstens, pr., doct. ex. Germ. lett. (Engels).
R. Coppes, cand. ex. geneesk.
L. Bettinger, pr., doct. ex. Franse taal en lett.

Technische Hogeschool Delft:

L. Huberts, prop. ex. werktuigk. ing.
L. de Monte, civ. ing.
L. van Pol, cand. ex. mijning.
J. Henssen, geol. ing.

Belastingacademie Rotterdam:

W. Hoefnagels, surnumerair ex.

Katholieke Economische Hogeschool Tilburg:

L. Horbach, cand. ex. econ. wetensch.
A. van Pol, cand. ex. econ. wetensch.
B. Weterman, pr., doct. ex. econ. wetensch.
P. van der Lande. doct, ex. econ. wetensch.

Universiteit Londen:

J. Houben, pr. promotie phil.

M.O. examen Aardrijkskunde:

M. Berkels, pr.

Werden benoemd:

tot Huisprelaat van Z. H. de Paus:

Mgr. J. J. F. Ingendael, pastoor-deken te Maastricht.

---

*) De examenlijst is afgesloten op 15 Juli. Oud-leerlingen worden verzocht opgave van door hen afgelegde examens te zenden aan de Redactie van Rolduc's Jaarboek te Rolduc.

tot Ridder in de Orde van de H. Gregorius de Grote:

M. W. J. Coenders, burgemeester te Sittard.

Begiftigd met het Kruis van Verdienste van de Orde van Malta:

Dr. L. A. Veeger, oud-geneeskundig inspecteur voor Volksgezondheid.

met het Erekruis Pro Ecclesia et Pontifice:

J. H. Derix, portier te Rolduc.

Werden benoemd:

tot Officier in de Orde v. Oranje Nassau:

P. J. de Hesselle, pastoor-deken te Kerkrade.
Mgr. P. J. M. Jenniskens, directeur van het Vrouwelijk Jeugdwerk.

tot Lid van de „Maatschappij der Nederlandse Letterkunde" te Leiden:

Dr. E. Batta.

tot Burgemeester:

van Vlodrop, Herkenbosch en Melick: Mr. E. Rutten.
van Schaesberg: H. Dassen.

tot Notaris:

te Breda: A. Essers.
te Heijthuizen: A. A. H. Jochems.
te Lichtenvoorde: B. Borghuis.

OVERLEDENEN.

(achter de naam zijn de jaren aangegeven waarin zij als leerling op Rolduc verbleven).

Mr. F. J. Bolsius (1879—1880). Oud-President der Rechtbank te Roermond, oud-lid van de Tweede Kamer.

H. J. J. Pubben (1886—1896). Em. rector.

Dr. D. H. J. M. Bolsius (1899—1906).

Dr. A. J. H. Thijwissen (1896—1897). Oud-leraar van Rolduc (1901—1920), oud-directeur R.K. H.B.S. en Gymnasium te Maastricht.

J. M. Souren (1885—1887). Em. pastoor-deken van Weert, ere-kanunnik van het Kathedrale Kapittel van het Bisdom Roermond.

D. Daniëls O.P. (1907—1908). Em. pastoor van Rotterdam.

Dr. L. A. Veeger (1893—1899). Oud-geneesk. inspecteur van volksgezondheid.

Dr. H. J. Verhagen (1883—1889). Oud-leraar van Rolduc (1894—1919), oud-aalmoezenier van Sociale Werken te Kerkrade.

C. Verhaegen (1914—1922). Arts te Beneden Leeuwen.

J. W. H. Pinckaers (1915—1917). Pastoor te Ubach over Worms.

J. H. Brand (1918—1920). Pastoor te Eind-Nederweert.

B. Derks (1921—1924). Hoofdcommies ter Gemeente-secretarie te Sittard.

R. Harbers (1915—1917). Burgemeester van Belfeld.

L. W. J. Boijmans (1889—1896). Em. pastoor van Heijthuizen.

Drs. M. P. M. Daniëls. Oud-leraar van Rolduc (1904—1914).

J. P. Cremers (1892—1895). Oud-leraar van Rolduc (1899—1909), oud-conservator van het Natuur-Historisch Museum en oud-Voorzitter van het Natuur-Historisch Genootschap.

G. F. H. Houben (1894—1901). Ingenieur te Baarn.

K. J. L. Alberdingk Thijm (1875—1878). Letterkundige te Haarlem.

L. Lipperts (1905—1907). Pastoor te Ospel.

N. Prompers (1877—1879). Oud-wethouder van Sint Geertruid.

F. J. Knops (1872—1883 en 1891—1892). Em. pastoor van Holset.

Mr. L. H. J. Smits (1886—1894). Journalist.

Baron E. Michiels van Verduynen (1904—1906). Nederlands Ambassadeur te Londen.

Dr. M. Roebroeck (1882—1887). Arts te Maastricht.

IN MEMORIAM

Dr Verhagen

aalmoezenier van sociale werken

„Rieks" zou de stijl, de sfeer, het coloriet van zijn portret beter weergeven.

En om het portret van deze zo menselijke geestelijke, van deze zo vergeestelijkte mens is het ons te doen. Het mag in de galerij van Limburg's groten niet ontbreken.

Toen hij „seuventig" werd, schreef hem Prof. G. Brom: „Ik mag je krant, de Zuid-Limburger, niet onveilig maken met onthullingen over je sociale avonturen van Groningen tot Kerkrade. *(Nederland op zijn langst)"*.

Nu „onze goeie Rieks" zijn sociale avonturen bekroond en gëijkt ziet in de hemel, zou men van *Limburg op z'n smalst* moeten gewagen, zo we, ondankbaar en onverschillig, ons veilig wilden stellen in bescheiden, maar onverantwoorde zwijgzaamheid.

De redactie van het voorname familie-archief „Jaarboek van Rolduc" sommeert dan ook met recht Rieks' vrienden: *schrijft*.

Zo *moet* ik een worp doen naar „zijn persoon en zijn werk als aalmoezenier".

Let wel: „zijn persoon en zijn werk". Dat valt in hem zo heerlijk samen, dat is zo volkomen één, *als doen en zijn* bij iedere sterke persoonlijkheid.

Welnu. Om hem nu, *onder dat opzicht*, als aalmoezenier, gelijkend en psychologisch aanvaardbaar, aanschouwelijk voor te stellen, — is dat niet mijn opdracht? — zie ik geen kans, als ik Rieks, de gehele Rieks, de éne Rieks, daar niet bij betrek.

*

Zijn aalmoezeniersschap bestrijkt de jaren 1919—1937.

Voor out-siders een merkwaardig geval. In 1919 was hij vijftig jaar, doctor in de wiskunde, en sedert jaren leraar te Rolduc. Daarbij een doorgewinterde Groninger, die nooit een woord plat-Limburgs leerde spreken, die weliswaar met kostelijke humor uit eigen koker de humoristische Limburgers voor zich innam, maar ze toch ook nu en dan prikkelde, ja, zelfs in het harnas joeg, zonder echter ooit hun sympathie te verliezen of te zien verminderen.

Zijn benoeming tot aalmoezenier bevreemde geen van zijn vrinden of kennissen. Integendeel. Zij wisten dat hij toen pas werd wat hij wezen zou en wezen moest. En zelf heeft hij er zeker naar verlangd.

In een eigenhandig schrijven van 29 Juni 1919 vertrouwt Mgr. Schrijnen hem toe: „Amice Reverende, u weet dat pater Cleofas met September als aalmoezenier aftreedt. Ik wensch u in zijn plaats te benoemen. U zult wel geen onoverkomelijke bezwaren tegen deze benoeming hebben. Ge kunt wel raad houden met den eenen of anderen, zoo u dat noodig oordeelt. Maar ik had niet gaarne dat de zaak nu reeds bekend werd."

Of hij met de een of ander raad heeft gehouden is moeilijk te achterhalen — Poels zal wel op de hoogte van alles zijn geweest — maar hij heeft zeker geen onoverkomelijke bezwaren ingediend.

Wellicht herinnerde hij zich de amicale plagerij niet meer, welke Dr Gisbert Brom hem 6 Juli 1910 uit Rome, 1 via Varrone, heeft gestuurd: „Amice Doctor! Ontvang mijn oprechte hulde en hartelijke gelukwenschen bij uw promotie, die morgen zeker wel schitterend zal afloopen. Minstens *cum laude*. Ik heb ten minste een kolossaal respect voor uw lijvig proefschrift, misschien ook wel omdat ik er niets van begrijp. Alleen reeds bij het doorbladeren begint het mij te duizelen. Maar gij kunt nu als Pythagoras zeggen: *Eureka*..." Als hij ooit zijn *Eureka* heeft gesproken, omdat hij... wat hij zocht... gevonden had, dan in 1919 bij zijn benoeming tot aalmoezenier. Want nogmaals, toen werd hij pas wat hij wezen zou, wat hij wezen moest.

Aanvankelijk heeft hij waarschijnlijk nauwelijks vermoed, waarom hij, jong priester „zijn land te verlaten had" — hij is enkele weken kapelaan geweest in het Aartsbisdom — waarom God, in zijn alwijze goedertierenheid, hem, de Noorderling, naar ons gistend, ziedend Zuiden zond... De mens wikt, God beschikt.

Post factum is het minder aanmatigend de Goddelijke Voorzienigheid, met concrete aanwijzingen te willen narekenen.

„Het lijkt me overduidelijk, zo heb ik van af de kansel durven beweren, dat bij de opkomst en ontwikkeling van de mijnindustrie, voor het katholieke Limburg van Sint Servaas, een nieuwe levensstijl moest worden gevonden, het Evangelie dat van alle tijden is, aan moderne structuren moest worden aangepast, „een grote, scherpe bocht in de geschiedenis der christelijke beschaving" (Dr. Poels) van dit gewest moest worden genomen.

„God, de eerste oorzaak van het wereldgebeuren, benut daarvoor, wil daartoe nodig hebben, als tweede oorzaak, „bildende" vormgevende zieners en doeners, persoonlijkheden, die Hij voor deze taak, soms langs geheimzinnige wegen, vormt, leidt en bestemt... De oud-aalmoezenier van sociale werken, Verhagen — het zal wel door niemand wor-

den ontkend — werd op meesterlijke wijze door de Opperste Bouwheer tot „perfect instrument" in Gods hand, gesmeed en getoetst."

Deugdelijk materiaal, geschikt voor het beoogde doel of minstens geschikt te maken — de genade werkt niet zonder, niet naast en zeker niet tegen de natuur — deugdelijk materiaal vond God in de mens Rieks Verhagen, die „gesproten uit een ondernemend, in-christelijk en degelijk-vroom geslacht, begaafd was met een scherp verstand en een edel gemoed". (Ik geef toe dat deze aanzet met de grove borstel om fijner penseelwerk schreeuwt. Het kan hier niet verder „geleistet" worden, waar we de geheimzinnige wegen trachten te besluipen, waarlangs de voorzienigheid hem heeft geleid tot aalmoezenier te Kerkrade.

Die wegen lopen *geographisch* langs de zigzaglijn: Groningen—Rolduc—Rijsenburg —Groningen—Rolduc; psychologisch langs de rechte heirbaan: Schaepman—Ariëns—Poels.

Van Schaepman hebben al onze voormannen ontvangen. Zoals van Vuren hem, zo heeft hij allen de hersens gespleten. „Schaepman heeft mij leren leven," getuigde Poels. En Ariëns verklaart, op het eind van zijn leven, Centrum 21 Januari '28: „Wat we geweest zouden zijn zonder hem, is niet te zeggen maar zeker niet wat we geworden zijn. Daarvoor was al te fascinerend de invloed die van hem uitging — een invloed, die niet alleen, en zelfs niet in de eerste plaats, uitging van zijn lessen, maar vóór en bovenal van zijn hele machtige persoonlijkheid; van dat complex van natuurlijke en bovennatuurlijke gaven van geest en gemoed... al te zamen vormend de schitterende wapenrusting van de door God geroepen, geniale en onvervaarde paladijn van Christus en Zijn Kerk."

Zo spreken al zijn leerlingen. En Rieks, die hem te Rijsenburg als professor, als ziener en aanvoerder gesmaakt, genoten, bewonderd en aanbeden heeft, kwam er niet over uitgesproken. Meermalen heb ik hem met Schaepman geplaagd. Zonder het minste succes. Schaepman was in zijn oog de grote denker, de grote dichter, de grote staatsman, de grote socioloog, de grote man van Nederland. Rieks bewonderde Schaepman, vereerde Schaepman, dweepte met Schaepman, verdedigde Schaepman in alles. Ge mocht naar Schaepman, de onschendbare, de onaantastbare niet wijzen..... Het onverzwakte getuigenis van een zo heldere en critische ingewijde als Rieks lijkt mij *meer dan een goede noot* voor Schaepman te zijn.

In die persoonlijke belevenis met de grootmeester Schaepman, ligt m.i. — met zijn aanleg — de verklaring van Rieks' voorkeur voor „de grote lijn", van zijn ontvankelijkheid voor „de lokkende Sirene van menig rijper geest, de Staatkunde" (Sch.) en van zijn voorliefde voor de journalistiek. Maar vooral van zijn immer groeiende, innige overtuiging dat op wereldlijk terrein, de Katholieken van Nederland, voor de eer van God en voor de Nederlandse volkseenheid en volkskracht, tot hun volle rechten en volle plichten moesten worden opgevoerd. Van af zijn rijp-worden als jongeling tot aan zijn dood loopt onafgebroken deze Schaepmaniaanse lijn.

Het sociale probleem, de noodzaak van sociaal werk, de begeestering voor de christelijke democratie, het opkomen van de sociale beweging rond 1890 — zijn theologie-studie te Rijsenburg valt in de jaren 1890—1894 — komen hem langs twee kanalen van hetzelfde water; Schaepman en Ariëns. In 1891 is *Rerum Novarum* verschenen. En op dat rijke motief heeft Schaepman te Rijsenburg zijn leerlingen vergast met machtig-schone orchestraties, waarvan zijn Vlissingse rede voldoende getuigt. Maar ook is in 1889—1890 te Enschedé Dr Ariëns van wal gestoken met practisch sociaal verenigingswerk, waarvan alle sociaal-voelende progressisten — ik neem deze globale verzamelnaam in tegenstelling met de eveneens globale term van conservatieven — wel bijna onmiddelijk de draagwijdte hebben aangevoeld. Rieks, die in 1894 priester werd gewijd, zie ik in mijn verbeelding, te Rijsenburg, met zijn mede-theologanten zeer vaak in zeer drukke conversatie over die eerste aanzet van onze katholieke arbeidersbeweging, in de lijn van Schaepman.

Ariëns is voor hem als een tussenschakel, medeleerling van Schaepman en zelf onofficieel leermeester en model. Niet zo hoog te

paard, niet zo ongenaakbaar held; meer vriend dan meester, veel nauwer geneigd tot persoonlijk contact. Leeftijd, positie, karakter, het leven zelf en zijn onberekenbare kansen... alles heeft hier een rol gespeeld om hun zielen te versmelten. Maar hun beider verering voor Schaepman heeft ze m.i. tot elkaar gebracht. Beide werken samen om Schaepman's conceptie tot gestalte te brengen; zelfs wanneer Ariëns oorspronkelijk wordt door eigen practische vindingen, menen ze beide nog louter uitvoerders te zijn van de ene architect Schaepman.

De student in de wiskunde te Groningen, die Rieks in die jaren is, volgt van heel nabij de litteraire en politieke successen, welke de grote man behaalt, geniet van zijn heftige polemieken met katholieke en niet-katholieke tegenstanders, kiest ondubbelzinnig zijn partij, ook in de pers, tegen weerspannige geloofsgenoten. Maar tegelijkertijd is hij altijd en overal in de weer om de katholieke Werkliedenvereniging met al haar ontluikende instellingen te bevorderen. En niet alleen de werkliedenvereniging, maar alles wat met sociale katholieke actie in verband staat of in verband kan worden gebracht. In Groningen wordt sedert enkele jaren geen gouden jubileum gevierd, zonder dat de naam van Dr Verhagen genoemd wordt, want genoemd moet worden.

Schaepman, de gevierde Meester. Ariëns, de beminde vriend.

Ook over Ariëns kwam Rieks niet uitgesproken. Met welk een warmte en ontroering! „Fijne mens, hartelijke mens, lieve mens!" Dat zou de fijnbesnaarde Rieks van Schaepman nooit gezegd hebben. Of hij over Schaepman ooit een lezing heeft gehouden weet ik niet, maar begin '30 — Ariëns is 7 Aug. 1928 overleden — had hij hem al vijf en twintig keer bezongen.

De genegenheid was wederkerig. Nog in 1924 noemt Ariëns Verhagen „een aardige beste baas, die Roomse blijdschap brengt en achterlaat." Hij was, na zoveel jaren niet vergeten dat hij Rieks reeds in 1898, toen hij worstelde met het failliet van Haaksbergen „mijn beste reiziger" had gedoopt, die op één tournée voor drie duizend gulden oogjesgoed en blauwe keper wist te plaatsen. Ook niet dat hij in 1901, bij zijn pastoorsbenoeming te Steenderen, zich „door Rieks, die zelf geen wijn meer gebruikte, nu hij door Ariëns geheelonthouder geworden was, vriendschappelijk een anker wijn liet aanbieden". (Alfons Ariëns II. 208. G. Brom).

Van Poels heeft Verhagen natuurlijk gehoord en genoten, toen in de jaren 1898 en 1899 „de Katholiek" zijn geruchtmakende artikelen had gepubliceerd. In Mei 1899 heeft hij hem persoonlijk ontmoet in de vermaarde club (de Klarenbeekse zogenaamd) waar Dr Gisbert Brom, bij gelegenheid van zijn koperen priesterjubileum, een groep vooraanstaande, gelijkgezinde vrinden had genodigd, met de bedoeling een blijvende werkgemeenschap van ontwaakte, wakkere Nederlandse Katholieken te bevorderen en aan te moedigen. Feitelijk om het program van Schaepman, zonder Schaepman, doch niet tegen hem, geleidelijk uit te voeren. Poels grote en machtige redevoeringen: *Onze Roeping* 4 Juni 1900, en *Tijdig* Pinkstermaandag 1903 zijn Rieks zeker niet onbekend gebleven. Evenmin het heldhaftige en succesvolle optreden van de kamprechter Poels te Venlo tijdens de spoorwegstaking.

Doch Poels gaat zijn eigen weg, als hoogleraar in het Oude Testament aan de katholieke Universiteit te Washington, en Rieks, hoe popelend ook van ongeduld om katholiek Nederland sociaal één en werkzaam te helpen maken, moet zo veel uren in de week aan de leerlingen van Rolduc het a.b.c. der wiskunde verklaren, terwijl hij zijn afschuwelijk geleerd proefschrift in nachtelijke uren bijeen peinst... De eentonigheid van de tredmolen in het grauw der dagen!

Zijdelings zal hij van uit Rolduc het sociale en politieke beweeg toch wel volgen en, voor zover mogelijk, beïnvloeden. Maar het evenwicht is zoek. Zijn matemathische vleugel kan zich reppen naar hartelust, zijn sociale vleugel kan zich niet voldoende uitslaan.

Rond 1910, het jaar van zijn doctoraat, het jaar ook van Poels' definitieve komst in de mijnstreek, vermoed ik een soort aarzeling bij Rieks — hij is nog altijd maar geleend door het Aartsbisdom aan Roermond — of hij nu heel zijn leven maar in de dorre wiskunde zal blijven steken. Tussen het uiterst schamel restantje van zijn bewaarde papieren, vind ik een autograaf van Mgr van de Wetering,

dat denken en begrijpen en vermoeden doet:

Utrecht, 5 September 1911.

Zeer Eerw. Zeergeleerde Heer,

Bij uw laatste bezoek kreeg ik de indruk dat het u zwaar valt u van het Aartsbisdom los te maken. Ik voel mij daarom gedrongen u nog eens de verzekering te geven, dat u volkomen vrij is, en, mocht u besluiten uwe excardinatie niet aan te vragen, dat u hier in het Aartsbisdom een bediening zal worden gegeven, al kan ik nu nog niet zeggen welke.

Ik wensch echter, ook in uw belang, de zaak geregeld te zien.....

Ik voelde mij gedrongen u dit te schrijven, alvorens u een beslissing neemt. Dergelijke overeenkomsten, die alleen op mondelinge afspraken berusten, geven op den duur tot onaangenaamheden en moeilijkheden aanleiding. Het is in uw belang dat ik meen aldus te moeten handelen.

Wees zoo goed mij ook uwe zienswijze mee te deelen.

Met bijzondere hoogachting,

Uw dr in Xto

H. VAN DE WETERING,

Aartsb. van Utrecht.

Hij heeft zijn excardinatie wel aangevraagd.

Waarom?

Ik poneer met stellige zekerheid, ofschoon ik er niet het minste concreet bewijs voor leveren kan: omdat Poels was gekomen en hij met Poels gesproken had en sprak. Ongetwijfeld zal het briefje van de aartsbisschop — heeft hij het niet met opzet uitgelokt? — zijn fijngevoelige fierheid ontzaglijk deugd hebben gedaan.

Welten-Rolduc; Rolduc-Welten: Poels-Verhagen; Verhagen-Poels in de jaren 1910—1919! Het ontvouwt ons allerlei vergezichten; het biedt ons allerlei doorkijkjes. Poels geeft nachtelijke colleges over wat hem in zijn denkerskop rumoert en wat eens tot de idée standsorganisatie zal verklijven. Rieks luistert, schertst, plaatst een ondeugende opmerking, geeft concrete inlichtingen, nuanceert, bewondert en... geeft zich gevangen, blij en verrukt zijn eigen dromen zo klaar te horen verdietsen. Met Dr van Gils zal hij menig Zaterdagavond in Welten komen logeren, om van daar uit hun bedeltochten met preek te ondernemen voor de bizondere school.

Uiterst ingewikkelde en verwarde toestanden heersen te Kerkrade, die niet te genezen zijn dan op lange termijn, door ze in de wortel aan te pakken. Rolduc heeft er zich reeds mee bemoeid. Poels en Rieks maken samen een plan de campagne om de publieke opinie om te zetten. Poels' *Nieuwe Kerkraadse* (1911) en Verhagen's *Zuid-Limburger* (1916) zijn er de neerslag van. (Met dit laatste zij niet gezegd dat de doctor in de wiskunde zijn journalistieke pen pas toen (1916) in de inkt begon te steken).

Poels zorgde voor het eigene van de streek, voor de Limburgse mentaliteit. Rieks, wars van alle provincialisme trouwens, kon vrijer „de grote lijn" houden, en onverdacht het algemeen goede en algemeen katholieke sterk op de voorgrond brengen. Zijn later beroemde „Kalenderblaadjes" in de Zuid-Limburgers, gekruid met vondsten van de brillantste humor, vinden daar hun kracht en succes.

Poels en Verhagen... een prachtige versmelting van Schaepman, Ariëns, en hun beider eigen visie. Ontwikkeling en verrijking in eodem sensu et eadem sententia. Voor sociale actie, hoe breder de basis, hoe sterker het gebouw.

Meer en meer groeiden Poels en Rieks naar elkander toe. Van uit Zwitserland herinnert Poels er aan dat hij zich met geen enkel aalmoezenier zo één heeft bevonden als met aalmoezenier Verhagen.

Het kon niet anders of de Professor moest worden wat hij geworden is.

„Zijn blik was te ruim, zijn hart klopte te warm — ik schrijf hier eenvoudig een gedeelte van mijn lijkrede over — zijn liefde voor het volk was te groot, dan dat hij zich met louter abstracties kon tevreden stellen.

„Wat een man van zijn formaat, met zijn inborst, van het wordende nieuwe Limburg had gezien en vermoed, bewerkte als van zelf een doorbraak tot de practische christelijke democratie, zoals dat in die tijd heette.

„Het probleem Limburg, concreet gesteld, verontrustte hem, hield hem gevangen. Hij liet het rekenen en waagde de sprong, waarop

God gerekend had, de sprong van het zich totaal wegschenken aan het christen volk.

„Op vijftigjarige leeftijd werd hij wat hij wezen zou en wezen moest: aalmoezenier van sociale werken, volledig toegerust voor zijn taak, ongeduldig bereid om te geven wat hij had en wat hij was. Zonder te rekenen. Hij kon niet rekenen. Hij kon geven. En als hij niet meer had om te geven, nam hij de bedelstaf, de zware bedelstaf op, om anderen te doen delen in het geluk van geven. Dat hij zich ook hier wel eens misrekend heeft, zou hij niet gemakkelijk hebben toegegeven.

„Hij was te mild van oordeel, te fijngevoelig van aard, te Franciskaans van levenshouding, te nederig en te voornaam, om fijnproever als hij was, de humor van het geval niet met volle teugen te smaken.

„Zijn aalmoezenierschap was wat het is voor ieder aalmoezenier van sociale werken: onderrichten, vormen, leiden, richten, ploeteren, alles voor allen zijn, dienen, dienaar zijn van heel het volk."

Het eigene, het specifieke van Rieks — zijn eigen kleur, zijn ondefinieerbare „goût de terroir," „son crû" — de drankbestrijder draait zich om in zijn graf, als hij dit fraais, ik weet niet hoe onder de ogen krijgt — is slechts bij benadering te schetsen.

„Zijn leeftijd, zijn wetenschappelijke standing, zijn scherpzinnigheid, zijn durf, zijn uiterst geestige paraatheid, zijn onbaatzuchtige toewijding, zijn schone, stralende eenvoud verzekerden hem een heel eigen plaats in het Limburgse college" van aalmoezeniers. Tot vlak voor zijn dood was hij de geziene gast, de sympathieke senator op onze aalmoezeniersvergaderingen, waar hij steeds met gejuich werd binnen gehaald. Wij bewonderen zijn levensmoed en zijn vitaliteit, zijn belangstelling voor alles wat onze belangstelling had; we omringden hem met onze sympathie; we durfden niet van liefde gewagen, omdat hij ons anders vierkant uitgelachen en bespot zou hebben, neen gekraakt onder moordende ironie. We hielden van hem... omdat hij het was...", een zo wondere versmelting van bezonken beschaving en verfijnde cultuur, dat het voor iedereen een verkwikking en een verrassing was met hem in aanraking te komen."

Ook in het hart van de arbeiders had hij een grote plaats ingenomen. Zij hadden en hoorden hem graag. Ook thans nog leeft hij in hun herinnering. De strompelende, bijkans blinde, magere man, die op geen vergadering van belang ontbrak, en die zo leuk uit de hoek kon komen — het volk smaakt en maakt romantiek zonder het te weten — was een aantrekkelijkheid van de bijeenkomst, maar tevens een stille aanwakkering, een zegen ook voor de beweging. De arbeiders voelen bij intuitie wie het werkelijk goed met hen meent.

Dat Rieks, tijdens zijn aalmoezenierschap, misschien minder dan zijn collega's, zijn afdelingen afreisde, misschien het levend contact met de organisaties niet zo zocht in ondergeschikte „opgeschroefdheden", misschien adviseurschappen ontweek, behalve dan van de Drankweerorganisaties... in één woord, dat hij meer „de grote lijn" hield, zich veel tijd reserveerde voor zijn Zuid-Limburger, zijn Mariaoord en zijn vele persoonlijke relaties met invloedrijke personen in heel het land, niemand nam hem dat kwalijk. Men nam hem niets kwalijk. Hij mocht b.v. de stoutste dingen zeggen aan iedereen op een niet mis te verstane manier. Zijn scherpe, vinnige pen hoefde hij niet te verstompen. Men wist dat een gentleman ze hanteerde.

Men wist misschien minder — het wordt na zijn dood meer en meer bekend — dat hij altijd veel aanloop heeft gehad van armen en sollicitanten en dat hij ze zo wat altijd helpen kon en hielp, op voorwaarde dat ze hun mond hielden over wat hij meende „tussen ons" te moeten blijven.

Met de Middenstand heeft hij wel enige strubbelingen gehad, van wege zijn sympathie voor het coöperatie-wezen. Verder kon hij het met alle standen goed vinden. Met opzet onderhield hij vrij geregeld contact met invloedrijke, leidinggevende figuren als magistraten, groot-ondernemers, directeuren en publicisten. Zijn bezonken wijsheid en zijn aangename omgang bezorgden hem vele relaties, die hij handig en vernuftig wist te benutten voor zijn zeer democratische idealen.

Zijn opvolger was het opgevallen „dat hij vaak goede raad gaf, maar zelden ongevraagd, want voor anderen was hij uiterst fijnvoelend... Om mij te helpen — de eerste weken — is hij met mij de buurtpastoors af-

gegaan, ter introductie." Zulke fijne trekken tekenen de mens Verhagen.

Persoonlijk denk ik met genoegen terug, alhoewel met een vleugje zelfverwijt, dat ik dat werk van geestelijke barmhartigheid niet intenser heb betracht, aan zijn hartelijke, ontroerende dankbaarheid, telkens als ik hem een paar uren kon voorlezen, tijdens de blijaanvaarde beproeving van zijn verduisterde ogen.

Zijn blindheid heeft hem niet verengd. Integendeel.

Zij heeft hem gerijpt en verdiept. Het humanisme van het kruis was hem geen louter schone theorie. Het was stil genoten, stil verzwegen, geniaal verdoken leven. Van zijn fijne levensaroma, van zijn bezonken cultuur, van zijn zo licht-geschoeide wijsheid hebben alle zijn getrouwen genoten.

Verstorven goud fonkelt als het licht van Rembrandt, als de gloed van middeleeuwse kerkeglazen. Christelijke soberheid geeft aan een rijke ziel de fijne toets. Begrijpe wie begrijpen kan... Rieks heeft willen rusten in de schaduw van het Mariaoord waarvoor hij zoveel heeft geleden, al was het maar alleen dat de eerste opzet van een alcohol-vrij Gezellenhuis niet kon slagen.

Tot zijn laatste ademtocht bleef hij, moderne Cato, van oordeel dat Carthago. dat de zijn kop weer brutaal opstekende drankduivel moet worden uitgeroeid. Zijn laatste boodschap was die van zijn boezemvriend Ariëns: sobrii estote..... *were di* tegen het drankmisbruik... Het is niet alles van onze sociale beweging, maar het is er een noodzakelijk onderdeel van.

De eerlijke, schrandere, onbaatzuchtige, edele mens en priester Dr Verhagen heeft ons geleerd en blijve ons leren dat de grote zegepraal van het leven hierin gelegen is: zich zelf kunnen vergeten in de dienst van iets hogers dan ons zelf; met de eenvoud van een kind en met de vurigheid van een engel, onze plicht en meer dan onze plicht volbrengen, uit liefde voor God en uit liefde voor de mensen.

J. COLSEN C.M.

Dr. Albert Joseph Hubert Thywissen

Dr. Albert Thywissen werd geboren te Venlo 22 Mei 1878. Nog geen 23 jaren oud werd hij 23 Maart 1901 te Roermond priester gewijd.

Na zijn priesterwijding werd hij tot leraar benoemd te Rolduc. Om zich op deze taak voor te bereiden ging hij aan de Rijksuniversiteit te Leiden wis- en natuurkunde studeren. 4 April 1911 promoveerde hij hier tot doctor in de wis- en natuurkunde op het proefschrift:

„Het vraagstuk van Derichlet".

Na zijn promotie, die 't bewijs leverde van zijn scherpe geest en wetenschappelijke zin, wijdde hij zich aan het onderwijs van de jeugd te Rolduc, waarna hij in 1920 van Mgr. Schrijnen de verrerende opdracht ontving te Maastricht een Katholieke Hogere Burgerschool en Gymnasium te stichten.

In September 1920 werd met de H.B.S. begonnen in een groot herenhuis op het O. L. Vrouweplein waarin thans de drukkerij van Boosten & Stols gevestigd is.

De Basiliek was de schoolkapel en het O. L. Vrouweplein de speelplaats.

Lang zou men er echter niet blijven zitten want Directeur Thywissen zag vooruit in de toekomst en in 1923 was de school aan de Aylvalaan, gebouwd door Architect Ir. J. Kayser uit Venlo al klaar en 1 September begon Dr. Thywisen met zijn Gymnasium.

In enkele jaren groeide de school uit tot een der belangrijkste middelbaar-onderwijsinstituten in 't Zuiden.

In 1942 moest directeur Thywissen door een maatregel van de bezetter zijn taak neerleggen, maar iedereen weet, dat hij de man achter de schermen was, die alles bestuurde.

In 1946 moest hij wegens gezondheidsredenen ontslag nemen als directeur, maar als voorzitter van de „Stichting Katholiek Onderwijs" bleef hij werken voor zijn school,

totdat God hem 26 September 1951 opriep naar de plaats van 't eeuwige loon.

Tussen deze nuchtere data heeft zich dit rijke en vruchtbare leven ontwikkeld. Dit leven en de persoon van directeur Thywissen zijn niet te begrijpen als men niet als de grote stuwkracht en bezieling van zijn hele arbeid kent en erkent zijn grote liefde voor zijn school, zijn stichting!

Er was als 't ware geen steen aan deze school — letterlijk en figuurlijk — of hij had hem gelegd.

Hij gaf zijn hele persoonlijkheid aan de actuele reputatie ervan. Wie aan zijn school raakte, raakte aan hem.

Hij was één met zijn school. Deze liefde is de centrale krachtbron geweest, waaruit hij alle geestdrift bij zijn werk geput heeft.

Dit schoolgebouw is het stoffelijk symbool van zijn ideaal en zijn werk en zal zò een blijvend moment zijn voor de grondlegger van het middelbaar onderwijs in Maastricht.

Vanzelfsprekend was dit gebouw voor hem slechts het middel tot het ware doel: het katholieke onderwijs en de principiële vorming der jongens.

In dit opzicht transigeerde hij niet. Onverbiddelijk wees hij de ouders op hun verplichting en grote verantwoordelijkheid hun jongens katholiek onderwijs te geven.

Een van zijn vaste gezegden was: het neutrale onderwijs is de bron van alle neutraliteit.

Nooit heeft hij dan ook maar één leerling van een neutrale school op de zijne aangenomen.

Datzelfde gold bij hem ook voor leerkrachten. Verder vroeg hij van zijn leerlingen ernstige studie-ijver en verwaarlozing hiervan vond in hem een zeer streng rechter, die in niet malse bewoordingen dit aan de delinquent wist duidelijk te maken.

Bij een oppervlakkige kennis van zijn karakter en persoon zou men allicht tot de mening komen, dat hij toch wel erg ruw en hard kon optreden.

Dat was echter meer schijn dan werkelijkheid, want achter dit alles klopte een goed en warm hart voor zijn jongens. En de jeugd, die scherp ziet, voelde, dat dit barse uiterlijk en vervaarlijk stemgeluid slechts diende om een gouden hart te verbergen.

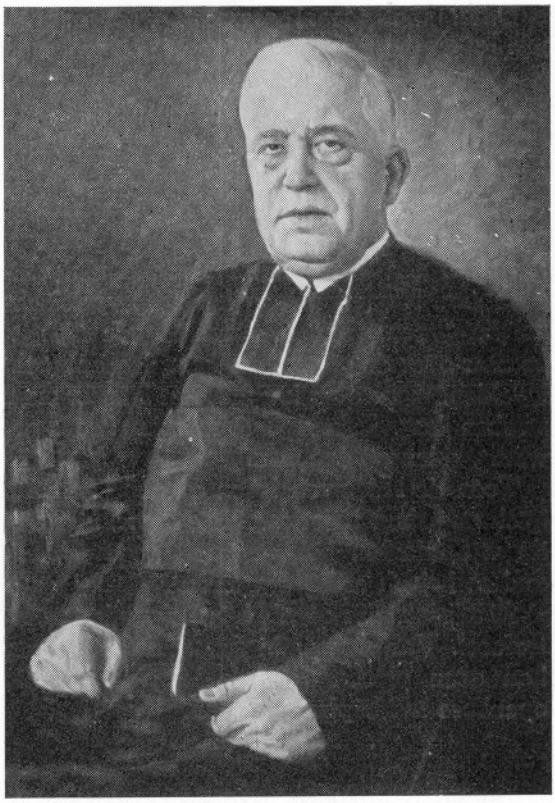

Deze leraar begreep zijn jongens en deze begrepen hem. Zo was 't in de jaren van 1911—1920 op Rolduc, waar hij door de leerlingen als leraar en persoon zeer gewaardeerd werd en zó is 't ook gebleven in Maastricht.

Zeer vele oud-leerlingen uit deze jaren zullen hem hun hele leven dankbaar blijven voor de principieel katholieke opvoeding en 't onderwijs van hem genoten.

Een bewijs hiervan is ook, dat ze hem steeds op de hoogte hielden van belangrijke gebeurtenissen in hun leven.

Zelf een uitstekend docent, stelde hij hoge eisen aan zijn leraren; zelf een voorbeeld van werkkracht en plichtsbetrachting vorderde hij deze ook van hen.

Moesten er aanmerkingen gemaakt worden, dan deed hij dit zonder aanzien des persoons, omdat hij ervan overtuigd was, dat de belangen van het onderwijs geschaad waren. Het resultaat van dit alles kon niet uitblijven en zo groeide deze nieuwe school uit tot de grote en uitstekende onderwijsinrichting, waar meer dan 600 leerlingen hun onderwijs en opvoeding ontvangen.

Dat is het ideaal geweest, waarvoor hij zijn rijke talenten in dienst stelde en waaraan hij dagelijks met toewijding van al zijn krachten werkte.

Toen hij in 1946 om gezondheidsredenen ontslag nam als directeur, bleef hij voorzitter van de vereniging „Katholiek Onderwijs" werken voor de scholen onder zijn bestuur. Dat was zijn bezigheid, maar ook zijn ontspanning. Maanden lang heeft hij verschrikkelijke pijnen geleden. Dan klaagde hij niet zo zeer over de pijnen, die hem dag en nacht kwelden, maar over het feit, dat hij niet meer werken kon. Waarlijk deze man heeft gewerkt, zolang 't dag was.

Toen de Heer van leven en dood hem tot Zich riep, kon hij zeggen: zie Heer, hier ben ik; vijf talenten hebt Gij mij gegeven, vijf andere heb ik er bij gewonnen.

23 Maart 1951 vierde hij zijn gouden priesterfeest. Van wege zijn gezondheidstoestand kon geen plechtige herdenking en grootse openbare hulde plaats vinden.

Een deputatie van leraren en leerlingen heeft hem toen namens allen de gelukwensen en de dank overgebracht.

In een plechtige Hoogmis zouden allen God danken voor alles, wat hij voor onze school, leraren en leerlingen gedaan had. Ontroerd dankte hij voor deze erkenning van zijn levensarbeid en ons gebed.

Enkele maanden later 26 September 1951 stonden wij ontroerd om de lijkbaar van hem, die gedurende heel zijn leven de grote gaven van zijn geest aan de vorming en het onderwijs van de jeugd geschonken had en die gedurende vijf en twintig jaren de pionier en de promotor van het katholiek middelbaar onderwijs in Maastricht geweest was.

Drie dagen later had onder zeer grote belangstelling de lijkdienst plaats in de basiliek van O. L. Vrouw, waarna een groep vrienden en leraren hem uitgeleide deden naar het kerkhof van Venlo, waar het gemeentebestuur deze grote zoon van hun stad de laatste eer bewees.

L.

Rector Jos Cremers

Mijn gedachten gaan terug naar het jaar 1908, toen ik als leerling van de sixième latine voor het eerst kennis maakte met de leraar in de Natuurlijke Historie, Monsieur Cremers. Ik zie hem nog voor me zitten in de klas bij de watertoren, die markante persoonlijkheid, welke ik niet licht zou vergeten, niet vermoedende, dat ik hem later nog vaak zou ontmoeten op mijn levensweg.

Op de katheder prijkte zijn onafscheidelijke snuifdoos. Wie een heel goede beurt maakte, kreeg wel eens een snuifje. Ik geloof niet, dat ik er ooit bij geweest ben, maar dan troost ik mij met de gedachte, dat een bekend aardrijkskundeleraar in de oude prijzenboekjes van Rolduc zeer vaak vermeld staat, doch dat diens naam bij de „Géographie" ten enenmale ontbreekt.

Een boek had Cremers haast nooit bij zich. Wat hij doceerde, kende hij uit eigen ervaring. Toch kwam hij niet ongeprepareerd naar de les, want vaak had hij „de spullen" bij zich. Aan composities had hij een broertje dood en wist gewoonlijk ook niet, wanneer die waren. In de klas gekomen, merkte hij aan de spanning, die er hing, en aan de blanco vellen papier, dat er iets bijzonders aan de hand was en dan klonk het onveranderlijk: „Schrijft op de volgende vragen". Het gebeurde een keer, dat een der leerlingen zijn kennis meende te mogen putten uit een boek, dat hij onder de bank verborgen hield. Hij werd op heterdaad betrapt, uit de bank gesleurd en in conspectu omnium op de knieën gezet. Nooit heb ik zo'n originele philippica horen afsteken als tegen deze delinquent. 'n Origineel type is Cremers altijd gebleven.

Niet lang heb ik van zijn lessen kunnen genieten, want in 1909 werd de nog jonge leraar benoemd tot kapelaan te Breust-Eysden. Vandaar kon hij zijn zwerftochten door Zuid-Limburg beginnen, want een kapelaan op een dorp beschikte in die tijd nog al over wat vrije tijd.

Na vier jaar werd kapelaan Cremers Rector te Raath-Bingelrade, van welk ambt hij in 1917 door de bisschop eervol werd ontheven, om zich geheel en al te kunnen wijden

aan de wetenschap, maar hij bleef Rector Cremers of „De Rector" tout court.

Reeds op Rolduc had de Rector de aandacht op zich gevestigd door een uitvoerige en systematische verhandeling over de vleermuizen (de Katholiek 1908—1909). Dat was feitelijk de eerste serieuze bewerking van een groep van Nederlandse zoogdieren. Geen wonder, dat de mannen der wetenschap, wanneer zij Zuid-Limburg bezochten, hem wisten te vinden op de kapelanie te Eysden, maar in Limburg zelf deed men nog te weinig aan de beoefening van de Natuurlijke Historie. En zo rijpte bij Rector Cremers en enkele vrienden het plan om te komen tot de oprichting van een vereniging, die deze zaak veilig zou stellen. Op 27 November 1910 werd te Sittard geboren het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. Rector Cremers werd de eerste voorzitter en dat is hij gebleven tot een jaar voor zijn dood. Hij begreep, dat zo'n genootschap niet kon bestaan zonder eigen orgaan en zo ging hij spoedig over tot het uitgeven van een eigen „Natuurhistorisch Maandblad", een periodiek, eenvoudig van opzet, doch uitgegroeid tot een blad van wetenschappelijke standing.

Zijn hartewens was een Limburgs Natuurhistorisch Museum. Ook dat kwam tot stand. Wederom een bescheiden begin. En wat is het geworden? „Een der belangrijkste regionale instellingen van ons land, dat tot ver buiten onze grenzen bekend is. Dat Maastricht als wetenschappelijk centrum zo hoog staat heeft het niet op de laatste plaats aan de Rector te danken", zo getuigde een Nederlands hoogleraar in 1938, toen de Rector als Conservator van het Museum moest aftreden.

Het is haast ongelofelijk, wat voor werk Rector Cremers verzet heeft. Zijn wil, anderen en de wetenschap te dienen, en vooral ook zijn liefde voor Gods schone natuur hebben dit mogelijk gemaakt. Limburg en Nederland zijn hem veel dank verschuldigd.

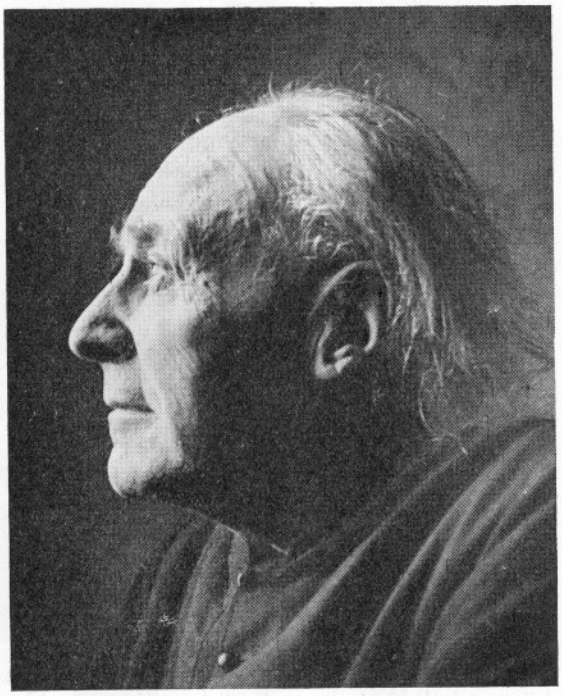

Foto Leufkens

De Rector was een joviale vriendelijke priester, die door zijn ongekunsteldheid en hartelijkheid velen tot zich trok, maar hij was niet altijd even gemakkelijk. Misschien kon hij wel eens wat scherp zijn met de pen, wanneer hij ergens onrecht of onraad meende te bespeuren. Doch dat vergeven wij hem gaarne, omdat ook hij wist te vergeven.

In de laatste jaren van zijn leven liet zijn gezondheid veel te wensen over, doch zijn geest bleef onverzwakt tot het einde toe. Eindelijk vond deze onvermoeibare geest rust, toen de Heer hem riep op 28 December van verleden jaar.

Een zwerfsteen dekt zijn graf. Dat was de wens van de Rector, die zoveel hield van zijn geboorteland. Hij ruste in vrede.

E. M. KRUYTZER.

Drs. Matthieu Daniëls

Na zijn gymnasiale studie te Rolduc studeerde hij aan de Universiteit van Amsterdam en werd, als voorheen zijn oom Dr. F. Daniëls, later hoogleraar aan de Katholieke Universiteit van Freiburg, in 1901 leraar in de Wis- en Natuurkunde te Rolduc. Na een

tussenpoos, waarin hij te Amsterdam het doctoraal examen aflegde, keerde hij naar Rolduc terug. Op 15 Juli 1919 werd hij benoemd tot archivaris van de gemeente Nijmegen, welke functie hij 23 jaar lang met grote toewijding, in stilte en zonder ophef waarnam.

Toen hij Rolduc voor goed verlaten had, sprak hij nog met liefde over zijn Rolducse tijd en getuigde hij hoe zijn werk onder de jeugd hem lief was geweest. Hier werd hij door zijn vriend en collega Dr. W. Goossens ingeleid in de kennis van archivalia en archeologie. De enkele malen, dat hij zich buitenshuis bewoog, want hij leefde stil en teruggetrokken te midden van het woelige Rolducse leven, was het om samen opgravingen in Zuid-Limburg te bezichtigen. Zijn liefste bezigheid was het determineren en ordenen van oude munten en zegels. Uit alle delen van het land werden hem later te Nijmegen muntcollecties ter determinatie toegezonden.

Reeds tijdens zijn verblijf te Rolduc volgde hij met belangstelling alles wat op de ondergrondse resten zijner vaderstad betrekking had. Zijn critische zin weerhield hem al te vaak het resultaat van zijn eigen onderzoek te publiceren. In het jaar 1928 schreef hij in de Oudheidkundige Mededelingen van het Rijksmuseum te Leiden een uitvoerig gedocumenteerd en geïllustreerd artikel, waarin hij de aandacht vestigde op de overblijfselen van een „gallo-romeinse" tempel en met grotere zekerheid dan tot dusverre geschiedde de ligging van Noviomagus aangaf en de verklaring van die naam bevestigde.

Naast het stadsarchief had het gemeentemuseum zijn bizondere zorg. Toen de Romeinse afdeling in 1938 werd ondergebracht bij het Rijks-museum en dit laatste heropend werd, dankte Minister Prof. Dr. J. R. Slotemaker de Bruïne hem voor zijn werkzaamheid op oudheidkundig gebied en deelde hem zijn benoeming mede tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Professor Dr. J. H. Holwerda, directeur van het museum, verklaarde bij die gelegenheid, dat de onderzoekingen van M. Daniëls ten grondslag lagen aan alles wat in de laatste twintig jaar over Romeins Nijmegen geschreven was.

Ook in Nijmegen leefde hij teruggetrokken en bleef zijn leven, behalve als het opgravingen gold, besloten tussen archief, museum en zijn werkkamer, waar zijn levensgroot portret, in donkere tinten door zijn zwager Dokter H. Wiegersma geschilderd, aan de wand hing. Op 1 October 1942 nam hij zijn ontslag.

Wat zich in het najaar van 1944 in Nijmegen afspeelde, had hem sterk aangegrepen.

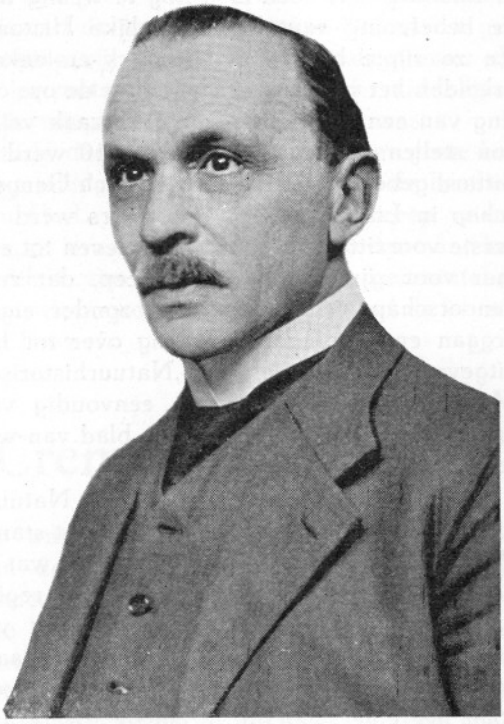

Ook hij moest zijn huis verlaten. Een hartkwaal openbaarde zich, die aan zijn stil en werkzaam leven, doorgebracht in eenvoud en soberheid, op 2 Mei 1952 plotseling een einde maakte. Hij was, zoals De Gelderlander schreef „een gave persoonlijkheid, een man van de oude stijl, een levensstijl, zoals helaas op vandaag te weinig gevolgd wordt."

Weinige maanden voor zijn dood was zijn broer Drs. L. Daniëls O.P., die „De Jonge Vondel" van zijn ordesgenoot Professor Dr. B. H. Molkenboer in het licht gaf, eveneens onverwacht overleden.

Sjang in een gouden lijst

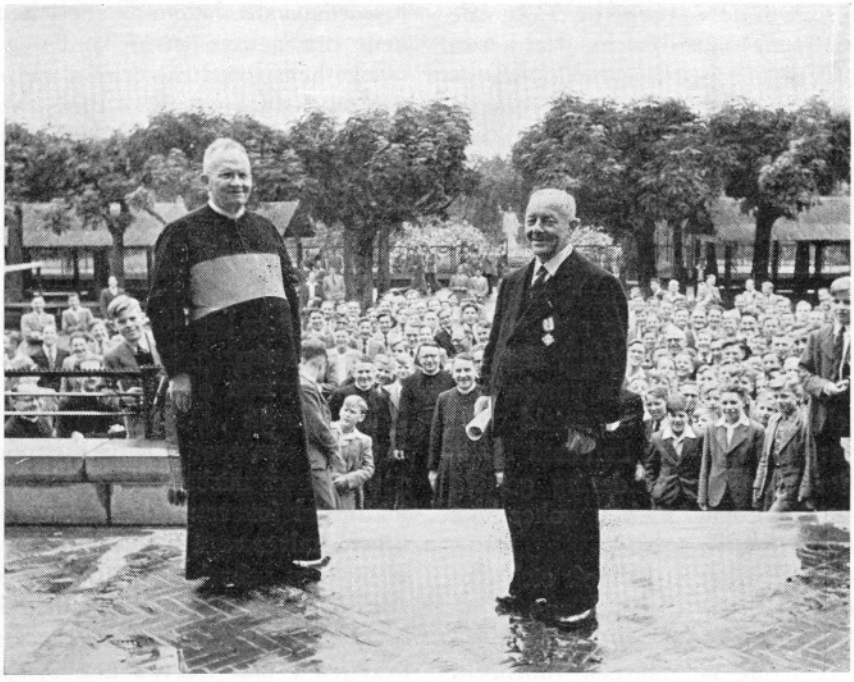

Twintig jaar geleden postte iemand in Londen een kaart met de bondige adressering: „Sjang, Rolduc". Tot veler genoegen bereikte zij onze portier, voor wie zij bestemd was. De geadresseerde glimlachte verrast, maar hij weerstond de naïeve illusie, die hem werd opgedrongen. Al had hij relaties met de posterijen — de directeur van het Kerkraadse kantoor sprak hem eens aan met: „Collega" — ze strekten zich niet uit tot de centrale „postal service" van Engeland. Sjang reconstrueerde helder de momenten, die de richting van de kaart hadden bepaald. De taal had wel het land aangewezen, en eenmaal aan deze zijde van het Kanaal, was het poststuk naar de Zuidoostelijkste hoek van Limburg geëxpediëerd. Daar moest het onder de neus komen van de man, die alle binnenkomende en uitgaande post aan een nauwkeurig onderzoek onderwerpt. Voor die man was zij bedoeld. Andere mensen krijgen post onder de ogen, Sjang krijgt ze onder de neus, bij deze controle halverwege afgeschermd door een lorgnet-constructie, een knijpbril-met-verende brug van voor-eerste-wereldoorlogs model.

Sjang ontkomt niet aan de sage. Dat hij, al tijdens zijn leven, er niet aan ontkomt, is kenmerkend voor de bijzonderheid van zijn figuur. Toch moet de verbeeldings-periferie van de verhalen volmaakt overbodig genoemd worden. Hun geschiedkundige kern bezit meer dan voldoende kracht tot het verzekeren van verbazings-succes. Wanneer oude oud-Rolduciens in gezelschap herinneringen ophalen, dan golven de enkele maatjes, indertijd clandestien genoten, spiritualiën als hectoliters door hun vertelsels! [1]) Zij hebben altijd Sjang ontmoet tijdens hun abituriënten-vacantie, aldus het verhaal, en ze hebben getracht hem „onder de tafel" te drinken. Maar de uitdagers kwamen „onder de tafel" terecht, en Sjang fietste met rechtgehouden stuur volkomen nuchter huiswaarts. Dat is de Sjang van de sage, die door afstand van

[1]) Zie b.v. Henri van Renswoude, *Van Bron naar brede Bedding*, Amsterdam 1951, blz. 146.

tijd en plaats groeit tot onmeetbaarheid. De Sjang van de realiteit zal grootgebekte groentjes wel eens 'n lesje hebben gegeven. Hij zal heus zijn partij wel geblazen hebben. Maar die Sjang van de werkelijkheid kan alle overdrijving missen. Hij is opzichzelf al imposant genoeg. Volgens een hardnekkige sage zou Sjang onkwetsbaarheid bezitten voor de uitwerking van drank, alsof zijn jeugd in een Styx van zwart bier is gedompeld geweest. Waartoe die legendarisering? Onkwetsbaar zijn is minder eervol, dan kwetsbaar blijven zonder gekwetst te worden. Het onderwerp „drank" mijdt een opgevoed mens, wanneer hij spreekt over iemand, die er zich aan te buiten gaat. De Limburger Sjang, die het bier stellig weer best vindt, kan zonder gevaar voor belediging de vraag gesteld worden, waarvoor men eens een befaamd Duits drankbestrijder op een vergadering gesteld heeft: „Von nichts kommt nichts: woher hast du den dicken Bauch?"

Wie over Sjang spreekt, behoeft zich niet van de hyperbool te bedienen. Sjang is op een voldoend aantal nummers Olympisch recordhouder. Ik moge mij tot één voorbeeld beperken. Niemand bestrijdt zijn record misdienen, noch in aantal, noch in devotie. Het laatste zij terloops vermeld, het eerste is fameus. Tijdens de vacantie heeft hij het vaker gebracht tot zeven op één morgen. Zeven, achter elkaar, met grote welwillendheid en toewijding. Wanneer het nodig was en de „copia servorum" ontbrak, dan kon hij ook twee, zelfs drie heren tegelijk van dienst zijn. Dan zocht hij een centraal gelegen punt en met trefzekerheid slingerde hij zijn *amens* en *Deo-gratiassen* precies op tijd naar het altaar, waar die verwacht werden.

Sjang beoefent het portiersvak als een kunst. Met onverstoorbaar levensoptimisme en joviale vriendelijkheid, met parate begroeting en rake kwinkslag, met soepel aanpassingsvermogen en bovenal veel mensenkennis bewaakt hij de ingang, en beheerst hij inkomende en uitgaande mensen zowel als dingen. Nooit verliest hij zichzelf, behalve dan, wanneer hij publiek gehuldigd wordt!

Niemand wordt van zijn hartelijkheid uitgesloten, niemand van laag tot hoog. Daarom kent hij, bij mijn weten, alleen maar vrienden. Een aangeboren intuïtie geeft hem in, wat de ander hebben kan. Beheerste vrijmoedigheid, altijd nog voor de veiligheid getemperd door ontwapenende en zich aanpassende humor, houdt hem steeds binnen subtiele grenzen. Hij kent zijn mensen en hij kent zijn plaats: dat maakt hem zo uniek.

Zowel de kwajongen die streken beraamt of uithaalt, als de surveillant die ze moet voorkomen of hun daders opsporen, zij nemen Sjang in vertrouwen, vast overtuigd, dat hij hun zijde deelt. Beiden vergissen zich, maar Sjang blijft „Sjang".

Ieder bezoeker van Rolduc wordt verwelkomd, doch er bestaat een duidelijke rangorde in de waardering, blijkend uit de wijze van te-woord-staan of aankondiging. Als Sjang tegen u zegt: „De heer is niet thuis", dan ziet hij u aan voor iemand die geld komt vragen, of zeer misbare artikelen verkopen. Als hij huistelefoneert: „Ik wijs hem de weg, komt u hem halverwege tegemoet", dan is dat geen uiting van gebrek aan tijd maar van taxatie. Als hij in de telefoon jubelt:, „Hier is hoog bezoek voor u, ik zal „ze" wel naar boven brengen", dan hebt u een sympathieke indruk gemaakt of een vermoeden gewekt van het belang, dat de gastheer hecht aan uw komst. Algemeen geldende regels voor deze variaties kunnen niet gegeven worden, maar van geval tot geval is het mogelijk te achterhalen, waarop de onderscheidende voorkomendheid gegrond was.

De taal van Sjang zou een syntactisch-stilistische studie verdienen. De fijne schakeringen van gepaste vertrouwelijkheid en Limburgse gemoedelijkheid geven de kenmerkende gestalte aan zijn zinnen. Sjang *is* zijn stijl, zijn levens- en zijn taal-stijl. Een allermerkwaardigste ervaring doet men op, wanneer men onverwacht de portiersloge betreedt en daar een reeks van substantieven hoort, die in het domein der minne, en niet in dat van *een klein-seminarie thuis horen. Dan telefoneert Sjang met een — gewoonlijk van zien* hem onbekende — dame. Als een volleerd troubadour goochelt hij met woorden der lenigste hoffelijkheid. De automatisering heeft veel telefoon-juffrouwen van het genoegen beroofd, waarmee zij eertijds — na een opmerkelijk lange pauze — de verbinding met Rolduc tot stand brachten. Misschien

heeft zij ook nog een ander van een genoegen beroofd!

Er gebeurt maar weinig op Rolduc, dat aan Sjang z'n weet ontsnapt. Toch is indiscretie hem vreemd. Zijn intuïtieve combinatie — en speurzin onthullen hem vrijwel alles. Een fout in een adres, een brief van een bepaald formaat, herhaald aanvragen van een telefoonnummer, een Zondagse ceintuur, een terugkerend bezoek... Sjang merkt op, combineert, overweegt, Sjang wéét. De wetenschap is veilig bij hem, dat is een van zijn grootste kwaliteiten.

Voor de qualificatie van Sjang z'n geheugen bezit onze taal maar één woord. Het is „fenomenaal". Heeft hij één keer iemand gezien, dan herkent hij hem onfeilbaar. De verhalen die daaromtrent in omloop zijn, hebben niets uitstaande met sagevorming, doch alles met geschiedenis. Reeds menigeen heeft blij verrast iets van zijn jeugd hervonden, als hij, na jaren op Rolduc terugkerend, werd begroet met naam en bijnaam uit de studententijd, of spontaan herinnerd aan gebeurtenissen van weleer. Die kleine dingen der hartelijkheid maken het leven.

Sjang heeft vijf directeuren gekend, tientallen docenten, duizendtallen leerlingen. Allen komen en gaan. Sjang is de blijvende. Hij vertegenwoordigt in het kader van een mensenleven het Roda aeterna. Hij vormt het verbindingspunt tussen de generaties, die in deze eeuw Rolduc hebben bevolkt. Daarom is hij ook het centrum geworden van de romantische drift naar het voorbije, die aan de reünie het aanzijn heeft gegeven.

Nu is er altijd iemand, die de oud-Rolducien verwelkomt. Als Sjang er niet meer is, zullen tal van mensen niet meer naar Rolduc komen. Dan zal de herinnering aan hun rijpe jeugd bijgezet zijn tussen muren van steen. Thans leeft zij nog in een goede, lachende mens.

Vijftig levensjaren van Sjang liggen op Rolduc. Sjang in het goud! Hij kreeg een gouden erekruis van de Paus en een van de Koningin. Zij passen op zijn brede borst. Het herdenkingsfeest was voor mij aanleiding om, voor de ongetelden die hem kennen, een levende Sjang te reconstrueren, levend omdat het artikel misschien iets vangt van wat de reële Sjang tot „Sjang" maakt. Dit beeld van reconstructie heb ik in een gouden lijst geplaatst. Sjang past er in.

BOHNEN.

Bij het veertigjarig Priesterjubileum van Dr P. S. Everts

Er zijn mensen, wier naam ten nauwste verbonden is met de samenleving waarvan zij deel uitmaken. Zo is het met Dr. Everts en Rolduc.

Wanneer oud-Rolduciens spreken over Rolduc zal waarschijnlijk binnen zeer korte tijd het gesprek over hem gaan. En er zullen wel weinigen zijn, met wier naam zoveel kostelijke anecdotes zijn verbonden als juist met de zijne, dit als gevolg van het feit, dat hij de gave bezit van een uiterst persoonlijke humor, die kans ziet, zeer gewone zaken op zeer ongewone en originele wijze te zeggen of te doen.

Classici hebben de naam, kamergeleerden te zijn, wier belangstelling voor het wereldgebeuren na 400 uitermate gering is. Maar zij, die het voorrecht hebben gehad — want een voorrecht is het — zich onder de leerlingen van Dr. Everts te rekenen, hebben in hem kunnen ontdekken, de man met een veelzijdige belangstelling, en met een grote liefde voor al wat hij waard vond lief te hebben. Zij hebben in hem ontdekt de man, die vóór alles Priester was. Ze kennen hem als de man met het grote hart, dat hij hardnekkig doch vergeefs heeft trachten te verbergen, aldus de H.E. H. President. Ze hebben hem

leren kennen als de uitstekende leraar, — als men het veertig jaar gedaan heeft, dan moet men het wel kennen, aldus de jubilaris — Ze kennen hem als zorgzame klasseleraar van de eindexaminandi; als een man met een vruchtbare belangstelling voor Rolduc, zijn historie, zijn gebouwen, waarvan hij de kennis van het verleden parallel doet gaan aan zorg voor toekomst. En door heel Limburg is hij bekend als een bekwaam lid van de Bisschoppelijke Bouwcommissie, in welke functie hij voor de kerkenbouw in Limburg verdiensten heeft, die moeilijk na te gaan zullen zijn.

Zo is Dr. Everts een van de grote Rolducse figuren, een van hen die aan het Rolducse leven van een lange tijd een eigen stempel geven.

Het was daarom juist, dat op Zondag Halfvasten Dr. Everts zich — zeer tegen zijn zin — aan een huldiging moest onderwerpen. En nu mag het waar zijn, dat men aan een feestrede vaak een eigen waarde dient toe te kennen, zoals de jubilaris het in zijn dankwoord uitdrukte — ,,er zijn van die toespraken, die men feestredenen pleegt te noemen'', — toch werd zelden iemand oprechter huldiging bereid dan juist aan hem die er zich zo graag aan had onttrokken.

Dank werd hem gebracht namens zijn klas, zes gymnasium, dat hem een cultuuratlas aanbood.

Dank werd hem gebracht namens heel de Rolducse gemeenschap door de H.E. H. President die dit deed op zijn eigen, eenvoudige en daardoor zo diep waarachtige wijze.

In een kort woord dankte Dr. Everts allen, die aan dit feest hadden meegewerkt. Bovenal dankte hij de goede God voor de grote genaden, hem in zijn Priesterleven geschonken.

Tenslotte wees hij allen op hun plicht van dankbaarheid jegens hen, die aan hun opvoeding hun krachten wijden.

Met het zingen van het ,,Lève Rolduc'' werd deze zitting, waaraan door Harmonie en koor luister werd bijgezet, besloten. Was het een huldeblijk voor het werk van de jubilaris in Rolduc's bosquet, dat de Harmonie onder leiding van Jean Noé een eerste uitvoering gaf van ,,Roodkapje in het bos''?

J. OFFERMANS, Phil. Inf.

STAATSMIJN „WILHELMINA", TERWINSELEN.

Rolduc en de Gouden Staatsmijnen

Het vijftigjarig bestaan van de Staatmijnen in Limburg, dat in Mei van dit jaar met grote luister in de gehele Mijnstreek — van Kerkrade tot Lutterade — is gevierd, mag zeker in het Rolducse jaarboek enige aandacht vinden.

Vanuit Rolducs standpunt bezien is vijftig jaar niet zo erg lang. Hier rekent men met eeuwen. Maar er zijn zoveel aanknopingspunten tussen de eeuwenlange geschiedenis van Rolduc en de zoveel kortere historie van de moderne mijnindustrie in Zuid-Limburg, dat men zo'n gouden jubileum van de Staatsmijnen niet over het hoofd kan zien.

Iedere Rolducien weet, hoe sterk de oude abdij geïnteresseerd is geweest in de kolenmijnbouw. Over de authenticiteit der „Kalculen" uit de Annales Rodenses als kleine mijnen-in-dagbouw zullen we hier nu maar niet discussiëren. Zeker is in ieder geval, dat in de zeventiende en achttiende eeuw de abten van Rolduc behoorden tot de meest ervaren mijnexploitanten van West-Europa. Wij hopen altijd nog, dat een historicus — zij het beroepsman of amateur — zich eens aan een samenvattende studie zal zetten over deze boeiende industriële episode in Limburgs historie. Misschien zit er zelfs een proefschrift in, te schrijven door een oud-Rolducien-historicus.

Wanneer men zijn fantasie een ogenblik de vrije teugel laat, dan kan men zich voorstellen, dat men de hoogeerwaarde abt Chaineux vandaag de dag eens zou willen rondleiden over de enorme mijncomplexen, die thans door Zuid-Limburg verspreid liggen. Hij zou — als mijnbouwer — ongetwijfeld zijn hart ophalen, wanneer hij zag hoe zijn industrie in dit schone land is uitgegroeid tot een factor van betekenis. Misschien zou hij met een wijsgerige glimlach de opmerking maken: „Ach, in wezen is er eigenlijk toch niet eens zo heel veel veranderd."

✶

Rolduc ligt niet binnen het concessiegebied van de Staatsmijnen. Maar de oudste Staatsmijn, de „Wilhelmina" te Terwinselen, mag toch een echte „buur" heten. Ouderen dan wij zullen zich nog de tijd herinneren, dat de enorme steenberg van „der Schtaat", zoals men in Kerkrade zegt, nog maar een heel klein bergje was. Mét de groei van de steenberg is het gehele aanzien van een streek veranderd. Van eenvoudige, rustieke en ongecompliceerde streek tot een industriegebied, dat zijn weerga in ons land niet vindt. Maar het wezen van de streek is niet veranderd. Van elders zijn duizenden gekomen om hier te werken. Er verrezen dorpen als steden, spoorwegen, viaducten en snelwegen werden aangelegd. Het geluid van de nachtegaal verstomde bij het grommen der sirenes. Maar toch, in grote trekken is de levensaard van dit land en van zijn mensen dezelfde gebleven. Eenvoudig, hartelijk, vroom. De mens is niet verproletariseerd, niet geschonden.

Men accepteert deze dingen misschien te gemakkelijk als „gewoon", „vanzelfsprekend". In feite is het een unieke overwinning op de materialistische denkwijze, die het leven in een geïndustrialiseerde streek vaak bedreigt. Honderden geestelijken en leken hebben dit bereikt in jarenlang opofferingsgezind werk. Vaak heeft men hiervoor betaald met zijn persoon. En ook in dit opzicht heeft Rolduc zijn grote rol gespeeld. Toen Dr Poels z.g. indertijd zijn Sociale Studieweek startte op Rolduc, heeft hij bij de grijze wijsheid dezer abdij een tegenwicht gezocht voor de „Sturm und Drang" van een nieuwe geïndustrialiseerde Zuid-Limburgse maatschappij.

✶

Er zijn nog meer banden, die Rolduc en de Staatsmijnen binden. Zeer persoonlijke banden. Op allerlei plaatsen in het bedrijf treft men oud-Rolduciens aan. Tot in de hoogste bedrijfskringen toe. Dat er een zekere „esprit de Rolduc" bestaat is ontegensprekelijk en het Rolduc-in-zijn-oude-vorm heeft deze „esprit" rijkelijk gedistribueerd over degenen, die in het bedrijfsleven traden en daar vaak met verantwoordelijkheid werden belast.

Al zal Rolduc van uit zijn bezinning van

honderden jaren misschien wat wantrouwend uitzien naar de vaart en de onstuimigheid, waarmee Zuid-Limburg ook in de jaren die komen nog steeds naar nieuwe ontwikkeling zoekt, toch zal de oude vriendschap tussen de „kolen-abdij" en de mijnindustrie bevestigd blijven in wederkerige, meest hartelijke gevoelens.

BERNARD BEKMAN.

Reünie 1952

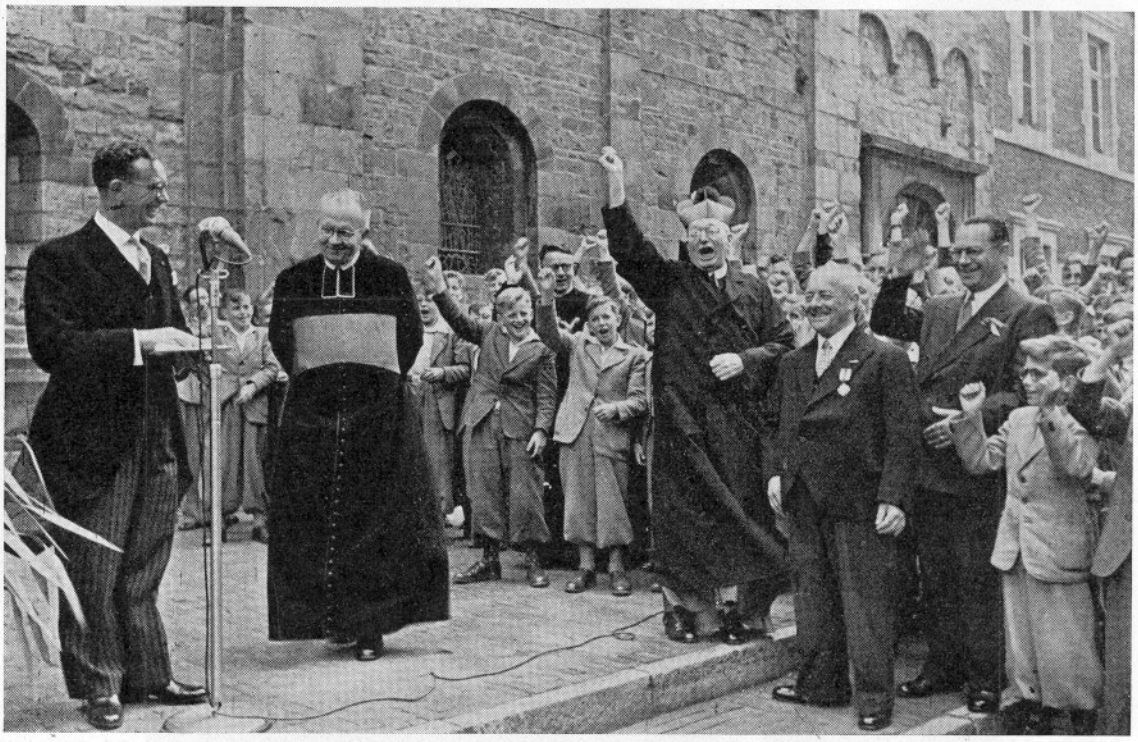

Het woord „reünie", uitgesproken door de oudleerling, de Heer H. Dassen, bij gelegenheid van de klokkenwijding en de onthulling van het gedenkteken ter nagedachtenis van de gesneuvelde oud-leraren en leerlingen op 3 September 1951, is mede oorzaak geworden dat thans — nog geen jaar ná deze plechtigheid — een verslag kan geschreven worden over de vierde reünie te Rolduc, waarvan de eminente oud-leraar, leerling en organisator der vorige reünies, Mgr Prof. Dr Cobbenhagen, reeds tijdens zijn tafelrede op de eerste dag kon verklaren, dat de zojuist aangevangen reünie, gezien het geconstateerde grote enthousiasme, zeker zou slagen. De reünisten zijn weer naar hun woonplaats vertrokken en het dagelijks werk heeft weer beslag op hen gelegd. Maar ze zijn gegaan, oud en jong, gesterkt in hun herinneringen aan het Séjour de leur Enfance, ja „leur Enfance". Want ze voelden zich één.

Met het plan tot het houden van deze reünie is het gegaan als met veel andere initiatieven. De een wacht op de ander, totdat in April van dit jaar enkele oud-Rolduciens hun koppen bij elkaar staken om te komen tot realisering van het verlangen van talrijke oud-leerlingen van Rolduc.

Het feit van het gouden jubileum van Sjang, de portier, gaf uiteindelijk de stoot tot een spoedige verwezenlijking. Immers het feest van Sjang zouden ook de oud-leerlingen moeten meevieren.

Uit de talrijke oud-Rolduciens was spoedig een comité gevormd.

Vanzelfsprekend was het, dat de initiatiefnemers contact opnamen met Mgr Prof. Dr Cobbenhagen, de enige overlevende der vroegere organisatoren. Dat deze eminente oud-Rolducien gaarne „meedeed" en zitting nam in het comité van voorbereiding, valt licht te begrijpen. Contact werd opgenomen met de Bisschop van Roermond en de Directie van Rolduc, waarna de werkzaamheden konden beginnen. De details van deze werkzaamheden zullen de belangstellende le-

zer niet interesseren. Maar begrijpelijk is het, dat deze details het comité heel wat hoofdbrekens hebben bezorgd.

Aan de vooravond van de reünie reed de groene Skoda van de voorzitter van het comité, de Heer Dassen, bemand met het „topcomité" van de reünie, Rolduc binnen. Beslag werd gelegd op de spreekkamer en spoedig voelden deze heren zich als prefect, provisor en zelfs... directeur van Rolduc. Chambretten werden uitgedeeld, dagorde vastgesteld, menu's besproken, lijsten getypt, etc.

De dag van de reünie was reeds aangebroken, toen deze surrogaatleiders van Rolduc voor enige uren de vergetelheid in de slaap zochten.

Met werkelijk directorale waardigheid schreed op de morgen van de vijftiende Juli burgemeester, landdrost Dassen, voorzitter van het reünistencomité, door „zijn" Rolduc. Thans zou hij de scepter zwaaien over deze eerbiedwaardige gebouwen. Alles werd nog even in vogelvlucht genomen.

Reeds om negen uur arriveerden de eerste reünisten op Rolduc. Aanstonds vielen zij in handen van notaris Thomassen, die zich in de wachtkamer had geïnstalleerd, om noodzakelijke formaliteiten te vervullen. Tegen tien uur werd het zelfs een ware stormloop naar de wachtkamer. Mannen schudden elkaar de hand en al spoedig sloegen de eerste kwinkslagen over eerbiedwaardige grijsheid of kale-schedel-schoonheid de jongere oud-Rolduciens in de ban der bewondering voor zoveel uithoudingsvermogen van ouderen. Getooid met het reünisteninsigne, installeerden de reeds aanwezige reünisten zich voor het huis, om met de voorzitter de nog arriverende gasten te verwelkomen. De hartelijke sfeer, die een reünie moet kenmerken, sloeg telkens over op de aankomenden.

„Ha, der Piet! Daar heb je der Lei ook!", waren spontane uitingen van verblijding om het weerzien!

Tegen elf uur was het vóór de abdijkerk een prettig geroezemoes van mensen in feeststemming.

Ja, stemming was er, toen vanuit het bosquet de eerste tonen van Rolduc's harmonie weerklonken. Enkele ogenblikken later schalden de koperklanken tegen de voorgevel van Rolduc. Bij iedere oud-leerling kwam het Directeursfeest weer in herinnering. Samen met de harmonie namen de huidige bewoners van Rolduc plaats op het voorplein.

Tegen 11 uur arriveerden Burgemeester en Wethouders van Kerkrade, die aan de huldiging van „Sjang" luister kwamen bijzetten.

Nog wachtte men op Mgr. Dr. G. Lemmens, de Bisschop van Roermond.

Om kwart over 11 steeg plotseling een gejuich op, de klokken van Rolduc lieten hun bronzen en sonore klanken galmen over de wachtenden. De Bisschop was gearriveerd. Nauwelijks stopte de auto voor het bordes van de kerk of de portier van Rolduc stond bij het portier van de Bisschoppelijke wagen en als eerste begroette Sjang de Bisschop.

Onmiddellijk nam de huldiging van Sjang als „gouden jubilaris" een aanvang. Temidden van geestelijke en wereldlijke autoriteiten stond de bekende figuur van onze Sjang, de gemoedelijke, op het bordes voor de kerk.

„Ik ben op de eerste plaats hier gekomen „om Sjang hartelijk te bedanken, voor wat hij „in deze 50 jaren voor Rolduc heeft gedaan", aldus sprak Mgr. Dr. G. Lemmens, — na een opwekkende mars van de Rolducse harmonie. „In de twintig jaren, dat ik nu Bis„schop ben, weet ik nog beter, wat Sjang „allemaal gedaan heeft. Sjang, jong, miene „dank!"

De hartelijke dankwoorden van het hoogste kerkelijk gezag in Limburg waren nauwelijks verklonken, toen Mr. C. J. G. Becht, Burgemeester van Kerkrade de voor velen verrassende onthulling deed omtrent de officiële namen van onze goede Sjang, onder mededeling dat de drager van deze namen „Jean Hubert Derix", bij Kon. Besluit van 10 Juli 1952 was bevorderd tot drager van de gouden medaille, verbonden aan de Orde van Oranje Nassau. Onder het spelen van het „Wilhelmus", dat door alle aanwezigen enthousiast werd meegezongen, bevestigde de Burgemeester het nieuwe onderscheidingsteken op Sjang's borst, naast het voorkort ontvangen Pauselijk Ereteken „Pro Ecclesia et Pontifice."

Vervolgens trad de Voorzitter van het reünie-comité naar voren om namens de oud-Rolduciens Sjang te feliciteren met zijn jubileum.

Onder welgekozen woorden aan het adres van de portier bood deze namens de aanwezige oud-leerlingen en de velen, die niet aanwezig konden zijn, de jubilaris een enveloppe aan.

Ten slotte huldigde Mgr. v. d. Mühlen, President van Rolduc, zijn trouwe en populaire portier met de verdiende Koninklijke onderscheiding.

Een jubelend „Lève Rolduc" besloot deze spontane en hartelijke huldiging.

Voor de Oud-Rolduciens betekende dit het begin van hun vernieuwd verblijf op Rolduc. Al gauw waren de oude maar nog steeds vertrouwde plaatsen bevolkt: Bosquet, cour, beugelbaan, klassen, dortoir en speelzaal. De traditionele ijzeren weg werd weer bewandeld, nu misschien niet in het tempo, waarin hij vroeger begaan is.

Maar spoedig riep de sonneur allen naar de speelzaal, waar velen reeds hun oude compagnie-tafel hadden ingenomen. Onder leiding van de Zeereerw. Heer H. Schrijen, leraar van Rolduc, zou hier het reünistenlied worden ingestudeerd. In het begin nog wat onhandelbaar, had de voorzitter toch spoedig zijn „kudde" aan het lijntje. In het vooruitzicht van de ophanden zijnde feestborrel, liep deze repetitie vlot van stapel.

Weldra verschenen de door hoog en laag begeerde donkergroene flessen aan de deuropening van de speelzaal. Met een donderend hoera werd het kostbare feestvocht begroet. Dat de glazen spoedig gevuld waren, is wel te begrijpen. Het wachten was nu op de feesteling.

De heer Dassen leidde de jubilaris de speelzaal in. Met enkele welgekozen woorden, bracht de Voorzitter de eerste heildronk uit op „der Sjang", die al spoedig hier en daar enkele kwinkslagen ten beste gaf, — en sommige lang niet mals!

Voordat men aan tafel ging, bestegen de nestoren-reünisten: Em. pastoor Wismans en Mgr van Gils nog het spreekgestoelte om uit de schier onuitputtelijke bron hunner herinnernig een en ander over Sjang en „Sjengske" op te diepen.

Grote bijval ontmoette het door Em. pastoor H. Wismans op Sjang gemaakte jubellied, naar het bekende „Lève Rolduc".

Mgr. v. d. Mühlen, waardig Directeur, verwelkomde zijn „jongens" en gaf directorale aanwijzingen en vermaningen met sanctiebepalingen, verwijzende naar de strafheid der voorschriften, „ne pas jeter des balles contre la façade". Hij zou het betreuren, als een der jongens „à la fenêtre" plaats moest zoeken, om boetvaardigheid te plegen. Vóór alles: Monseigneur toonde zich de grote vriend van allen, die hij mocht begroeten als vrienden van Rolduc.

De bel voor het feestdiner werd met luid gejuich begroet. Zoals bij Directeursfeest, trok ook nu een opgewekte schare vol verwachting naar het rijk der Zusters, waar weldra iedereen aan de feestelijk versierde tafels een plaats gevonden had. Onder de voortreffelijke leiding van Mgr. Cobbenhagen werd hier een programma afgewikkeld, dat de deelnemers aan deze 4e reünie nog lang in herinnering zal blijven. Naast het voortreffelijke menu, waarvoor aan de Provisor alsmede aan de staf van Zusters alle dank, moeten hier zeker vermeld worden de brillante tafelredenaars: Mgr. Cobbenhagen, de voorzitter van het reüniecomité, Mgr. Nolet, pater Schräder S.J., Mgr. van Gils en Em. pastoor H. Wismans. Het is onmogelijk over al deze toespraken uit te wijden. Maar alle sprekers legden getuigenis af van hun liefde en aanhankelijkheid aan het oude Roda.

Ook Mgr. Lemmens liet zich niet onbetuigd en kwam tijdens het diner alle aanwezigen zijn zegen geven, terwijl Mgr. v. d. Mühlen, president van Rolduc, bij gelegenheid van zijn Naamfeest, „Groot congé" gaf.

Hoe kan het anders, hier moest over het tijdschema gegaan worden. Om zes uur toog prefect P. Houben toch nog met zijn schare op wandeling. Helaas moest echter geconstateerd worden, dat o.l.v. oud-leraar H. Vliegen enkele oud-leerlingen zich hadden afgezonderd, om een nog kortere wandeling te maken, richting Duitsland. Waarom? Was het diner hieraan schuld? Het is hun vergeven!

Langs het kapelletje, nabij Berenbos, waar het „Vers l'autel de Marie" werd gezongen ging de wandeling naar de bekende „Hoek van Holland", waar velen natuurlijk de verleiding te sterk werd. Voor de exploitante van het rustige cafétje bracht dit plotselinge bezoek nogal enige consternaties met zich mee. Via het bosquet bereikten de wandelaars tegen 7 uur Rolduc, waar reeds de bel luidde voor het Lof, dat opgedragen werd door Mgr. Dr. Cobbenhagen met assistentie van de Eerw. Heer E. Senden, leraar te Rolduc. Na het Lof, werd onder leiding van prefect P. Houben het avondgebed gebeden, dat besloten werd met „Miserere" en „De Profundis"

voor de overleden leraren en oud-leerlingen, waarna meesterlijk orgelspel van de Heer Nico Zeijen Jr. reminiscentie gaf aan de orgelbespeling, vroeger door zijn vader de heer Pierre Zeijen ten beste gegeven.

Tijdens het souper drongen reeds de tonen door van het corps van de „Bergkapel", dat de reünisten een concert kwam aanbieden. Dit concert viel zeer in de smaak van de aanwezigen. In verband met de invallende duisternis moest het programma echter ingekort worden. De heer H. Dassen maakte zich tot tolk van allen, toen hij de muzikanten dankte voor dit buitengewone concert.

Intussen was het uur voor de gezellige avond aangebroken, waarvan de leiding in handen was van de Voorzitter van het comité. Onverbiddelijk zwaaide deze de voorzittershamer. Vele sprekers haalden herinneringen op uit hun jeugd- of lerarentijd. Onder meer werden in de katheder gesommeerd: Minister L. Peters, Mr. I. C. Debrot, Oud-Voorzitter van de Staten van Curaçao en lid van de ronde tafelconferentie (die onder bijval samen het Curaçao'se Volkslied ten gehore brachten), Em. Pastoor Wismans, Mgr. Dr. van Gils, Directeur L. Linssen, oud-prefect van Rolduc, Joep van Wessem van Sittard en Pater Schräder S.J. Het aantal slachtoffers zou zeker nog groter geweest zijn, indien de onverbiddelijke klok haar twaalf slagen niet had laten vallen.

Was om 12 uur het officiële gedeelte gesloten, op menige herenkamer bleef tot lang na het middernachtelijk uur licht branden. Ook het buffet trok nog wel enige klanten.

Uiteindelijk toog toch de een na de andere naar Dortoir I of II, waar de oud-Rolduciens de nacht doorbrachten. De nachtelijke rust brak aan; tenminste dat dacht men. Om half drie werd ze echter plotseling onderbroken, doordat al te vrolijke oud-Rolduciens, niet-reünisten, die ook tot de herenkamer waren doorgedrongen, de verleiding niet konden weerstaan op dit ongewone uur even de bel te laten kleppen. Zelfs de koffers op de Dortoirs waren voor deze snodaards niet meer veilig.

De eerste reünie-dag was ten einde, een dag vol van herinneringen. Een dag waarop de liefde en aanhankelijkheid van de oud-Rolduciens jegens het dierbare Roda zich manifesteerden.

Reeds lang voor het officiële uur van opstaan stonden velen aan de lavoirs. Nog enkele uren zou ons verblijf op Rolduc duren; daarom was iedere minuut kostbaar. Voordat de Hoogmis begon hadden de meeste herengeestelijken-reünisten reeds de H. Mis gele-

zen en liepen nu brevierend langs de oude vertrouwde wegen.

Om 8.30 uur riepen de bronzen klokken van de toren de reünisten naar de Hoogmis welke tot intentie van alle levende en overleden oud-leraren en -leerlingen werd opgedragen door de President van Rolduc met assistentie van de Eerw. Heren reünisten H. Vliegen en Jos. Bey. De wisselende gezangen werden uitgevoerd door een koor van Rolducse studenten onder leiding van de Eerw. Heer H. Schrijen.

Na de Hoogmis bracht de Heer N. Zeijen Jr. nog ten gehore: Toccata, Fuga en Hymne over het „Ave Maris Stella" van Fl. Peeters.

Het daarop volgende ontbijt werd natuurlijk alle eer aangedaan, vooral omdat op deze Woensdagmorgen, bij wijze van uitzondering, verse Rolducse broodjes op de schalen lagen te geuren.

We zouden niet op Rolduc geweest zijn wanneer we ook niet even les hadden gehad. Na de recreatie werd een „ouderwetse les" bijgewoond. Allen kropen weer in de banken, waar zelfs Monseigneurs, Edelachtbaren en Hoogedelgestrengen de verleiding niet konden weerstaan om vóór de les met de bladen van de pupiters te klappen.

Met aandacht, maar ook ondeugend, hebben de aanwezigen geluisterd naar de lesgevers Mgr. Dr. van Gils, Prof. Mr. Hermesdorf en Dr. Win. Roukens. Het is te begrijpen, dat de lesgevers in de machtige historie van Rolduc meer dan genoeg stof vonden, om gedurende een uur de leerlingen te boeien. Ieder op zijn karakteristieke manier, aan velen overbekend.

Natuurlijk had Mgr. van Gils niet genoeg aan het hem toegemeten uur en — tot groot genoegen van alle eerbiedwaardige leerlingen — verlengde hij zijn les met een kwartier, waarvoor hij later een reprimande in ontvangst moest nemen van de Voorzitter van de reünie.

De les had genoeg stof opgeleverd voor flinke debatten in het bosquet of op de cour, waarvoor na de les ruimschoots gelegenheid bestond.

Helaas naderde het afscheid van Rolduc met rasse schreden.

Na een gezellige kout in de speelzaal onder het genot van een fris glaasje bier, luidde om 1 uur de bel, die voor de laatste ronde naar de eetzaal riep voor het „Rolducs-diner", dat deze keer gepresideerd werd door Mgr. v. d. Mühlen.

Ook tijdens dit diner waarvan de hoofdschotel bestond uit het befaamde „Oranje boven", kregen velen nog de gelegenheid hun „hart te luchten". Dankbaar werd hiervan gebruik gemaakt door Ir. A. van Mourik, Mr. C. Martens, Em. à Campo Jr., namens de jongeren, de president van Rolduc en de Voorzitter H. Dassen.

Het is begrijpelijk, dat suggesties tot herhaling van deze reünie door diverse sprekers gedaan, met een stormachtig en veelzeggend applaus werden begroet.

In dit verband werd zelfs reeds het jaar 1954 genoemd, aangezien Rolduc dan zijn 850-jarig stichtingsfeest hoopt te vieren.

Tussen pudding en koffie sprak de president van Rolduc tot zijn „vrienden" als een man die begrip heeft voor hetgeen in veler harten omgaat, doch een heel wat optimistischer kijk heeft op de toekomst dan andere sprekers van deze dagen. „Gaat U maar onbezorgd naar huis, het gaat nog goed met Rolduc en het peil van het onderwijs gaat niet naar beneden" waren de laatste woorden welke de president zijn „jongens" meegaf.

Na het afscheidswoord van de president, waarbij deze nadrukkelijk vaststelde, dat een herhaling van de reünie noodzakelijk was, ging de Voorzitter H. Dassen over tot de sluiting van deze vierde en zeer geslaagde reünie.

Allen dankte hij, die op enigerlei wijze hadden meegewerkt aan het welslagen van deze dagen, die voor alle aanwezigen een bron van verkwikking geweest zijn.

Het „Adieu Rolduc" klonk door de eetzaal. Een oude Wismans neuriede met tranen in de ogen de oude vertrouwde klanken mee. Vrienden namen afscheid. Jaren waren overbrugd. Nog was het moeilijk te scheiden.

Aan de uitgang stond Sjang, zoals hij daar vroeger stond als de vacantie begon: een hand en een hartelijk woord van deze oude trouwe dienaar van Rolduc.

Vol van herinneringen aan het beleefde gedurende deze dagen vertrokken de 140 deelnemers met het voornemen hier over enkele jaren terug te komen.

Lodewijk van Deyssel en Rolduc

Op 22 Augustus 1864 kondigde Jos. Alberdingk Thijm aan zijn enige dochter Catharina (1849—1908), op kostschool bij de „Filles de la Croix" te Aspel bij Rees (D.), de aanstaande vermeerdering van zijn gezin met de volgende woorden aan:

„Wij hebben een groot nieuws voor je, dat wij je nu met dit briefjen maar met-een willen meêdelen.

De goede God zal ons, nog waarschijnlijk binnen het tijdsverloop van je vakantie, een nieuw zusjen of broêrtjen schenken. En wie denkt je nu wel, dat dat wichtjen (dat God ons beware) ten Doop zal houden?

Daarvoor, lieve kind, hebben we *jou* gekozen, en de peetoom zal Jan zijn. Wat zeg je daarvan? Dat is *nu* al een zieltjen, dat meer bijzonder aan je zorgen wordt toevertrouwd." [1])

Juist een maand later, op 22 September 1864, werd dit kind, Thijm's derde zoon, te Hilversum geboren, „op het lieve kleine buiten aan den 's-Gravenlandschen weg, dat nu nog „Heuvelrust" heet" [2]) en waar de familie Thijm de zomers placht door te brengen. Bij het H. Doopsel ontving de pasgeborene de namen Karel Joan Lodewijk. Zijn oudste broer, de 17-jarige Jan (1847—1926), leerling van de philosophie te Rolduc, [3]) en de 15-jarige Catharina, beiden nog in vacantie thuis, fungeerden als peter en meter.

De jonge Karel ging te Amsterdam, waar zijn ouders 's winters woonden, naar de zusters-bewaarschool in de Kerkstraat; ook te Hilversum bezocht hij enige tijd „een door zusters gehouden volksbewaarschool, waar (hij), waarschijnlijk als het eenige opgezetenen- of „villa-bewoners"-kind, aan een apart tafeltje vóór de banken zat." [4]) Later kreeg hij in dezelfde plaats met de gebroeders Henri, Eugène en Felix Gompertz, die zijn medeleerlingen op Rolduc zouden worden (1875—1878), privaatles „van de dochter van den dorpsschoolmeester in een kamer van 's meesters woonhuis". [5]) Daarna ging hij te Amsterdam op de jongensschool van L. G. van Schaik op de Prinsengracht bij het Molenpad, en „met de groote vacantie van 1874" deed zijn vader hem „op het St. Joseph-Instituut, op den Ouden-Zijds-Achterburgwal, niet ver van het Oudekerksplein, onder directie van den heer Kuntz". [6]) Na de zomervacantie van 1875, die dat jaar op 2 October eindigde, kwam Karel Alberdingk Thijm op Rolduc.

De toenmalige Directeur van Rolduc, Mgr. Dr. W. Everts (1827—1900), stond sinds vele jaren tot Karel's vader in nauwe betrekking. Hun eerste, voorlopig nog enkel schriftelijk contact, in 1855 door bemiddeling van hun wederzijdse vriend, later Thijm's zwager, de architect Dr. P. Cuypers (1827—1921), gelegd, had geleid tot een oprechte en hartelijke vriendschap, door frequente ontmoetingen en een uitgebreide briefwisseling onderhouden, waar eerst de dood van Thijm in 1889 een eind aan zou maken. Herhaaldelijk kwam de oude Thijm de prijsuitdeling op Rolduc bijwonen en tijdens de zomervacantie was Everts een graag geziene gast op Thijm's buiten te Hilversum.

Van Everts aan Thijm zijn ongeveer 150 brieven bewaard, die als onderdeel van de ‚Bibliotheca Thijmiana" thans berusten in de Universiteitsbibliotheek te Nijmegen. De brieven van Thijm aan Everts besloegen oorspronkelijk 110 nummers; op verzoek van Thijm's oudste zoon, Pater J. C. Alberdingk Thijm S.J. (1847—1926), zijn er echter een 35-tal, als van te persoonlijk en delicaat karakter, door Mgr. Prof. H. Everts (1854—1938) vernietigd. De overige 75 zijn in het bezit van Dr. P. Everts te Rolduc, die ze aan ondergetekende welwillend ter beschikking heeft gesteld met het oog op de publicatie van dit artikel. Aan Dr. Everts zij daarvoor hartelijk dank gebracht. [7])

---

[1]) Catharina Alberdingk Thijm, Jos. Alberdingk Thijm in zijne brieven geschetst als Christen, Mensch, Kunstenaar, Amsterdam, 1896, blz. 148.

[2]) Lodewijk van Deyssel, Gedenkschriften, Amsterdam, 1924 (verder aan te halen als: Gedenkschriften), blz. 1.

[3]) F. Sassen, Pater J. C. Alberdingk Thijm en Rolduc, in: Rolduc's Jaarboek, VII (1927), blz. 3-20.

[4]) Gedenkschriften, blz. 16.

[5]) Gedenkschriften, blz. 8.

[6]) Gedenkschriften, blz. 103.

[7]) De brieven van Thijm aan Everts zijn gedeeltelijk gepubliceerd door de geadresseerde in De Katholieke Illustratie, jg. XXII (1888-89), blz. 383 e.v. onder de titel: A travers une correspondance, en door

De correspondentie tussen Thijm en Everts, die met een beleefde en enigszins gereserveerde uitwisseling van gedachten over litteraire, historische en archaeologische kwesties was ingezet, kreeg in de loop der jaren een meer vertrouwelijk karakter. Naast de zaken des geestes gingen die van het hart in de brieven een steeds belangrijker plaats innemen. De meest verscheidene onderwerpen kwamen daarin ter sprake. Nu eens ging 't over de gebeurtenissen van de dag in de binnen- en buitenlandse kunst en letterkunde, dan weer gaven blijde of droevige voorvallen in de wederzijdse families stof tot schrijven. Met de uitgever Thijm besprak Everts de uitgave van zijn „Geschiedenis der Nederlandsche Letteren", die in 1868 voor het eerst verscheen. Maar uiteraard stond lange jaren het beraad over de opvoeding van Thijm's zonen en over de moeilijke leiding van diens dochter Catharina in de brieven voorop. En met de jaren werd Everts meer en meer de priester, bij wie Thijm „in zaken van het praktische maatschappelijke leven op zichzelf niet alleen, doch ook in hun verband met het zieleleven" [8]) gaarne te rade ging. [9]) Een onverdacht getuige, Thijm's jongste zoon, schrijft in het leven van zijn vader [10]):

„Hij schatte de menschenkennis, en het op deze gebazeerde oordeel van dezen man, hoog: en als paedagogische specialiteit hem nog het allerhoogst. Weêrvoer Thijm de een of andere teleurstelling in verwachtingen die hij omtrent zijne kinderen koesterde, en was zijn oordeel over hoe te doen niet aanstonds helder onder de bewogenheid van zijn gemoed, dan verzocht hij den heer Everts hem voor te lichten en niet zelden konformeerde hij zijn gedrag aan den dan onmiddellijk ontvangen uitvoerigen en beredeneerden raad. Natuurlijk, de heer Everts was, waar het omstandigheden gold, die zijn gemoed niet zoo dadelijk en zoo bijzonder in beroering brachten, helderder van inzicht en kalmer van besluit. Hij schreef dan brieven, waarin hij rekende op de gevoeligheden van Thijm's hart en die met nauwkeurige behoedzaamheid ontzag om geen onnoodige prikkeling te weeg te brengen. Hij gaf Thijm niet zelden den levensmoed terug, die voor een oogenblik dreigde te verminderen. Hij was in die gevallen Thijm's degelijke en toch bescheiden raadsman, wiens heldere blik van een uitstekenden invloed was, en Thijm's gemoed richtte zich op in het kontakt met Everts' geschreven woord, zooals zijn leest zich verhief bij eene persoonlijke ontmoeting met denzelfden man."

Karel Alberdingk Thijm heeft hetzij onder het pseudoniem A. J., hetzij onder dat van Lodewijk van Deyssel de figuur van de Directeur, die hem van Rolduc heeft verwijderd, op de meest realistische wijze verschillende malen beschreven. Hij heeft daarmee voor Everts in de Nederlandsche letterkunde een monument gesticht, dat aan geen andere Directeur van Rolduc vergund is geweest. Wij laten hier enkele aanhalingen volgen, die te zamen een beeld geven van de persoon van Directeur Everts, zoals Karel Alberdingk Thijm hem gekend heeft.

„De heer Everts... was een eminent man, een man van karakter, een der kloekste figuren, die men in Thijm's omgeving aantreft." [11])

„Zijn karakter was solide en fier als dat van een plichtvollen militair. Als een legeroverste heeft de heer Everts bijna een halve eeuw lang de uitgebreide inrichting, aan wier hoofd hij staat, bestuurd, [12]) onkreukbaar trouw aan sobere en arbeidzame gewoonten, onverzettelijk van wilskracht een krachtig bestuur met eene juist van die kracht getuigende zachtheid bekleedend. Zijn vlekkeloos gezond gestel, steeds aangesterkt door het nimmer voor een duur van eenige beteekenis onderbroken verblijf in de reine atmosfeer van den berg, waarop zijn gesticht is gelegen, heeft het zijne er toe bijgedragen om hem in staat te stellen zonder stoornis zijne zielskracht zich te laten ontwikkelen. Winter en zomer om half zes op en dag aan dag, jaar in jaar uit, het streng gereglementeerde leven van het Instituut... het verschaft die degelijkheid van houding, die fiksche beradenheid in het langzame gebaar, die rustigheid van beweging en leven, die gepaard gaan met en de uiterlijke kenteekenen zijn van de gestadige gerustheid en zelf-bewuste standvastigheid van de ziel, waarvan deze heer Everts een toonbeeld mag worden genoemd." [13])

De heer Everts, die, behalve „Kostschoolbestuurder", hoogwaardigheidsbekleeder in de Katholieke Kerk was, wij meenen „Geheim Kamerheer" van den Paus of iets dergelijks, [14]) en in deze hoedanigheid

---

de schrijver van dit artikel in het Thijm-nummer van De Beiaard, jg. V, dl. 2 (1920), 186-206, onder de titel: Thijm en Everts. Een aantal brieven van Everts aan Thijm, betrekking hebbende op diens zoon Jan, zijn afgedrukt in het in noot 3 genoemde artikel; de brieven, betrekking hebbende op Karel, welke hieronder worden afgedrukt, zijn nog niet eerder gepubliceerd.

[8]) J. A. Alberdingk Thijm, door A. J., Amsterdam, 1893 (verder aan te halen als: A. J.), blz. 206.

[9]) Vgl. Rolduc's Jaarboek, 1927, blz. 3.

[10]) A. J., blz. 207.

[11]) A.J., blz. 203.

[12]) Hier neemt de schrijver 't met de historie niet al te nauw: Everts was van 1851 tot 1868 leraar, van 1868 tot 1893 directeur.

[13]) A. J., blz. 204-205.

[14]) Directeur Everts was sinds 1876 Ere-Kamerheer, sinds 1891 Huisprelaat van Z.H. de Paus.

„Monseigneur" werd genoemd en een toga droeg met violette knoopjes en sjerp van violette zijde, de heer Everts, omtrent wien meer dan eens in de Limburgsche kringen gemompeld werd dat hij kans had eventueel de officiëele successie van den Bisschop van Roermond te erlangen, en die aanzienlijke Belgische en Limburgsche familiën frequenteerde, had het ietwat rustiek militaire in zijn voorkomen door onvermoeide oefening onder een floers van superbe en bijna volmaakte urbaniteit weten te bedekken. En zijne hoofschheid, vooral jegens vrouwen, had eene gelijkenis met die van Thijm. De deftige Hollandsche dames, die hem hunne kinderen kwamen toevertrouwen, placht hij te ontvangen met een galante voorkomendheid, die menig Parijsch pastoor hem zoude hebben benijd, en in het fraaie bosch achter de abdij werd hij wel eens aan den wandel gezien met schoone joffers, die hij begeleide als een echt cavalier in houding en woord en lach en kleine oplettendheden, zooals Thijm ook daarvan zo goed de kunst verstond." [15])

„Hij was een prachtig voortbrengsel van de natuur, een prachtig man. Bouw, beenderenstelsel, spiervorming, — in gestalte, schouders, handen, wangen, kin, voorhoofd — krachtig, oud, hoog en edel boersch. Een met de jaren, door vermindering van haren, hoog geworden en rond voorhoofd, als een kerkkoepel. Groote, innerlijk vonkelende, bruin-zwarte oogen, een, bij het lachen met geestige gemoedelijkheid als krachtig, regelmatig en gaaf te zien komend, gebit. Verzorgde vingernagels aan de stevige en sterke, duinhelmachtig behaarde handen. Een klein, opkrullend en dan weder nedergevlijd, zilver-zwart kuifje, als een, de voortdurende overwinning van met door dezen mensch ingepalmd te zijn dralenden beteekenend, hanekammetje, midden boven het voorhoofd. Dezelfde zilver-zwarte tint over het gelaat. Heerlijk geürbaniseerd door afkomst, opvoeding, omgang, en letterkundige cultuur. Gestyleerd door klassiek latijn, kerklatijn, en edellieden- en geestelijken-memoires-Fransch. De letterkundige geestigheid in de gezelschaps-causerie. Twaalf jaar lang had hij, in 't midden van zijn leven, het rooken nagelaten. Wat een oogen! van gemoedswarmte en levendigheid tintelende goudbruin-en-zwarte kristallen bessen." [16])

Lodewijk van Deyssel heeft ook de indruk vastgelegd, die de jonge Karel bij zijn eerste aankomst op Rolduc van de uiterlijke verschijning van de Directeur heeft meegekregen. Hij was met zijn vader via België aan het station van Herzogenrath aangekomen, wandelde de berg op en kwam langs de muren van de kloosterhoeve en door de oprijlaan aan de voordeur. De „heerlijke portier — hij heette Martin — onvergetelijk type, in een gewoon jasje, broekje en dasje, maar, met zijn korte lichaam en groot dik hoofd, precies zoo als de klooster-portiers in Limburg vóór duizend jaar moeten geweest zijn" [17]), de portier dan ging de Directeur waarschuwen.

„Toen, in een aftrappelingstrappen-gekraak en een nieuwheidswind van aankomende gewichtige beweging, groot en breed en hoog en zwaar van machtige zwartheid, de direkteur van het gesticht, een glinster-glimmend hoofd met een wijden energischen voorhoofdschedel van levensmoed en krachtig-een-gesticht-beheeren opglooyend naar een zwart krulkuifje, als een soldatenpluimpje wapperend liggend boven-op dit leven van ijverkracht en altijd-door-indrukmaking, en dit hoofd op den zwaar zwarten stal in den priestertoog tot aan den grond, zwart de breed-glooyende rug, zwart de breede borst, en in 't midden de zestig kleine toogknoopjes, als een gebroken rozenkrans af naar de onderste tooghelft, die als en lager dan een zwarte vrouwen-onderrok tot op de voeten in zwart glimmende bestaal-gespte schoenen hing; en in dit hoofd boven den zwarterig glaggeschoren kin, die als een in beenderen gehouwen wil één gestampte stompvooruit was van het bovenhoofd tot het boordje en waar de neus effen knollig recht in stond en de forsch gelipte mond ingescheurd in lag, de oogen groot, dik, vet-bollig en levend bruin, met een tartingsglans van beheerscht vleeschleven, waarin samenkwamen de zegevierende voorhoofdsglans en alle de dikke tanden sappig wit en wolvig zichtbaar. En hij was van een hoog-verstandige goedmoedigheid, de boersche wangen, maar met de politoerige huidglans van een fijnbeschaafd man, opzettend bij het welkom-lachen van den mond, de boersche behaarde handen, maar met de neergedrukte nagelvelletjes en glad-witte nagelhoofdjes van een wetende-te-leven-stedeling naar voren gevoerd in het zacht-breede armreiken, in een getemperde drukte der vingers van vertrouwen-gevend en vaderlijk-hartlijk hand-drukken." [18])

De eerste brieven over Karel waren al enkele maanden te voren tussen zijn vader en de Directeur van Rolduc gewisseld. Tegen Pasen had Everts aan Thijm geschreven:

„Uwe bedoeling was immers niet, Kareltje na de Paasch-vacantie hier te laten komen? Ik kan mij onze afspraak daaromtrent niet nauwkeurig meer herinneren. Mocht ge 't evenwel zoo meenen, en denkt ge dat de knaap rijp is voor Rolduc, dan zou 't haast doen mij zulks te melden, daar er nauwelijks meer een paar plaatsen beschikbaar zijn." (nr. 118, 16 Maart 1875).

Het antwoord van Thijm aan de Directeur luidde:

„Zeker, het was ons voornemen niet vóór het najaar U te verzoeken aan onzen Karel eene plaats in Uw steeds roemrijker instituut te geven. Hij leert nu *om aangenomen te worden* en doet wel zijn best. De

[15]) A. J., blz. 208.

[16]) Gedenkschriften, blz. 142.

[17]) Gedenkschriften, blz. 154.

[18]) Lodewijk van Deyssel, De Kleine Republiek, tweede druk, Amsterdam, z.j., blz. 8-9.

jongen heeft groote gaven. God keere ze ten goede! Hij heeft meer teederheid dan Frank, maar zal daardoor misschien ook lichter in groot gevaar verkeeren... Frank is geen reus, maar hij heeft niet de kleine teederheidsmouvementen, waar Karel (hoe brutaal ook somtijds) onuitputtelijk in is. Ik zie erg op tegen het vertrek van Karel. Het zal voor mijne vrouw een wezenlijke slag zijn. Maar wij meenen toch, dat we dat offer brengen moeten." (nr. 75, 23 Maart 1875).

En enkele maanden later:

„Ik ga erg opzien tegen het vertrek van dat kind. Hij is zoo hartelijk. Ik wandelde veel met hem. Nu wordt ons huis stil en een beetje droog." (nr. 78, 18 Aug. 1875).

Vader Thijm tekent met deze woorden over Karel's karakter en hebbelijkheden tegelijk ook het enigszins wekelijk milieu, waaruit de knaap een overgang zou moeten vinden naar het harde leven van de kostschool. Karel was als jongste thuis verwend. Zijn moeder, door een zwakke gezondheid in haar huiselijke taak belemmerd, had hem van jongs af te veel toegegeven. Zijn vader, in beginsel „voor de toepassing van de meest mogelijke zachtheid bij de opvoeding der kinderen", [19]) was door zijn handelszaak en zijn veelvuldige activiteiten in het openbare leven zó in beslag genomen, dat hij zich in feite weinig met de opvoeding van zijn kinderen had beziggehouden. Die van Karel was vrijwel geheel overgelaten aan een kindermeisje, die zulk een grote rol in zijn leven heeft gespeeld, dat hij in zijn „Gedenkschriften" verschillende bladzijden aan haar heeft gewijd. [20]) De beschrijving van Mietje van der Vliet doet duidelijk blijken, dat zij met de vele goede eigenschappen en het gevoelig hart, dat Karel haar toeschrijft, toch aan de opgroeiende jongen niet heeft kunnen geven wat deze nodig had.

Karel's vader mocht op goede gronden vertrouwen, dat het tekort in de opvoeding van zijn jongste op Rolduc wel zou worden aangevuld. Zijn oudste zoon Jan, die van 1859 tot 1865 op Rolduc was geweest, had hem in die jaren en later niet dan voldoening gegeven. Aanvankelijk door zijn vader voor de handel bestemd, had hij op Rolduc op waarlijk providentiële wijze zijn roeping tot het Priesterschap gevonden; van zijn vader scheen hij enkel de goede en edele eigenschappen te hebben geërfd. [21]) De tweede, Frank (1858—1925), die van 1866 tot 1869 op Rolduc ter school was gegaan, scheen aanvankelijk de goede verwachtingen te zullen vervullen, die men zowel daar als bij hem thuis omtrent hem koesterde, al berokkende het gebrek aan evenwicht tussen zijn inkomsten en zijn uitgaven zijn hardwerkenden vader al spoedig enige zorgen. Dat Karel, hoe jong ook, een liefhebber was van lezen en muziek, had de oude Thijm reeds opgemerkt [22]); hij hoopte, dat zijn jongste daardoor meer aan het huis gebonden zou worden dan diens oudere broer, die „alleen in zijn vaste uren met volharding werkte om door die branding zwemmend op het eilandje der uitspanningen te kunnen landen." [23])

Het vertrouwen in de opvoedersgaven van zijn Rolducse vriend was bij Thijm nog versterkt door de brief, die de Directeur aan Karel bij zijn Eerste H. Communie had geschreven. Hij bracht dit in de volgende woorden tot uiting:

„Uw schrijven aan onzen Karel op den dag zijner eerste h. Communie heeft ons zeer getroffen en ons hart met dankbaarheid vervuld. Wij zien eruit dat Gij u, met de oude vriendschap, de toekomst van onzen jongsten zoon wilt aantrekken. Dit is ons geen geringe geruststelling en een kostbare waarborg voor den goeden uitslag zijner opvoeding. Karel is heilzaam aangedaan geweest door de grote plechtigheid, hij heeft innig gewaardeerd, dat zoo vele volwassenen zich beijverden, hem geluk te wenschen, en ik geloof, dat zijn aanneming hem een goeden stap vooruit heeft gebracht." (nr. 76, 9 Mei 1875).

Een maand later kwamen meer zakelijke aangelegenheden in verband met het aanstaand vertrek van Karel de aandacht van diens vader vragen.

„Mijn vrouw draagt mij op om zoo spoedig mogelijk wel het nommer te willen opgeven, dat Karel in uw kweekschool dragen zal. Zijn volle naam is (als ge hem registreeren zoudt) Karel Johan Lodewijk; hij is geboren 22 September 1864 en heeft met veel stichting zijn eerste H. Communie gedaan den 28 April 1875. Indien nummer 172 open was, zou mijn vrouw hem dit gaarne zien dragen, omdat het op het voor hem bestemde zilver staat." (nr. 77, 8 Juni 1875).

De Directeur stelde hem per omgaande gerust:

[19]) A. J., blz. 338.

[20]) Gedenkschriften, blz. 2-7, 40-42.

[21]) Over Jan Alb. Thijm en de geschiedenis van zijn roeping, zie het artikel, genoemd in noot 3.

[22]) Thijm aan Everts, nr. 74, 16 Juni 1874.

[23]) t.z.p.

„Karel kan nummer 172 houden, al zou er een ander zijn, die 't zelfde voert. De initialen zullen het goed doen onderscheiden. Hij zal immers in de latijnsche klassen gaan? Dat was, meen ik, ons besluit, bij ons onderhoud, verleden jaar. We kunnen er overigens nog nader over spreken." (nr. 119, 9 Juni 1875).

Het was inderdaad de bedoeling, dat Karel op Rolduc van meet af een gymnasiale opleiding zou krijgen. Laten wij zien, wat hij daar later zelf van dacht [24]):

„Wij leerden dan in Rolduc Latijn en Grieksch. Ik geloof, dat het goed is zich te doordringen van het Grieksche, Romeinsche en Fransche leven, zoo als dat was in de bloeitijden dier naties. Ofschoon de kennis van oude talen op zichzelf geen waarde heeft, is het voor de vergemeenzaming met het leven in het verleden goed de talen te kennen. Men maakt ze zich ook eigen om den geest te versieren en als stijldeelen in de conversatie, dit laatste wat het Grieksch en Latijn aangaat alleen voor de conversatie met geleerden, wat het Fransch aangaat voor de algemeene.

Men leert Grieksch en Latijn om de werken der Grieksche en Romeinsche schrijvers in de oorspronkelijke taal te kunnen lezen. Men moet die werken niet lezen om daaruit direct, maar om daaruit in-direct het oude leven te leren kennen. Men moet niet denken: zoo en zoo was dat oude leven, want zoo heb ik het in de oude schrijvers gelezen; maar: lieden met een schrijvers-mentaliteit dachten, blijkens hunne werken, zoo en zoo over het oude leven en stelden het aldus voor: ergo wás het aldus. Op deze wijze construëert men de minst onjuiste voorstelling van het leven. Indien, gezien dóór den geest, en dan door mij door den geest héén, van dien en dien bepaalden schrijver, het leven zéo was, dan wás het dus voor mij zús. De constructie, die dan voor mij de waarheid is, is de vereeniging van hetgeen ik als de ook thans aanwezige en altijd zoo geweest zijnde werkelijkheid heb leeren kennen mèt de mededeelingen der oude schrijvers."

Kan men zeggen, dat Lodewijk van Deyssel een grondige klassieke opleiding heeft ontvangen? De bijna drie jaren, die hij op Rolduc heeft doorgebracht, en het daarop volgende jaar op Katwijk zijn zeker daartoe niet toereikend geweest. Het getuigenis van Directeur Everts over zijn geringe inspanning op het Latijn laat ook niet toe, daarover enige illusie te maken. Van huis uit was Karel sterk Frans georiënteerd en de spheer van het toenmalige Rolduc was bijzonder geschikt om zijn belangstelling in die richting te versterken. De Franse beschaving was voor hem de natuurlijke voortzetting van de klassieke en wanneer hij later als 16-jarige tegen erkende autoriteiten voor „de eer der Fransche meesters" in 't geweer komt, dan is dat optreden de vrucht van een vorming, die overwegend door de waarden van „le génie latin" was bepaald.

Voorlopig was het zo ver nog niet. Vader Thijm had Karel op Rolduc achtergelaten en ontving al spoedig van de Directeur een niet nader gedateerd briefje:

„Stel uwe goede vrouw omtrent Karel gerust, en hernieuw haar van mijnentwege de belofte, dat ik hem lief zal hebben als eene moeder en kastijden als een... gaat dat?... ja! 't staat in de h. Schrift: kastijden als een vader.

Karel maakt het tot dusverre goed. Hij zit naast me aan tafel en wij praten Fransch samen. Hij vindt 't Latijn „niet zoo moeilijk", is tot dusverre heel braaf, ...eet flink en slaapt als een roos." (nr 122, Vrijdagmiddag).

De eerste maanden is alles goed gegaan. Dan begint Karel ongesteld te worden. Hij heeft blijkbaar daarover naar huis geschreven en zijn vader heeft per briefkaart bij de Directeur naar de gezondheidstoestand van zijn zoon geïnformeerd. Deze antwoordde:

„Ik haast me uw briefkaart te beantwoorden. Karel heeft, voor een dag of 4, geklaagd over duizelingen, waaraan hij, naar zijn zeggen, thuis ook soms leed. Daar hij mij zeide er ten uwent niets tegen te gebruiken, heb ik hem ook hier maar ongemoeid en onbedokterd in de ziekenkamer laten gaan. Toen hij evenwel na een paar dagen ook zei dat een halsklier een beetje gezwollen was, heb ik hem een gorgeldrankje van den dokter laten geven. Hij was dan ook daags voor Sint Niklaas weer geheel in orde. Maar helaas! Daar kwam, door tussenkomst van Jozef Cuypers, [25]) de Sint Niklaastrommel, en nu heeft hij *natuurlijk* in dien overvloed zijn maag bedorven. Maar ik verzeker 't u, 't is geheel onbeduidend, en ik ben overtuigd dat hij, bij een beetje diëet, morgen weer klaar is. Hij is niet bedroefd om een kleine ongesteldheid, en zou er desnoods eene zoeken, om de liefde der „école buissonnière". Hard werken is zijn zwak niet. Ook is hij in de eerste latijnsche compositie niet voor circa het 2/3den der lijst gekomen! Werk maken gaat nogal, maar stil zitten en van buiten leeren is paardenarbeid voor hem. Hij is anders eer dikker geworden dan mager, en 't ontbreekt hem zelden aan eetlust. Wel geloof ik, dat dit gebrek, wanneer 't zich eens vertoont, zijn oorzaak heeft in veel eten, als er iets van zijn gading wordt opgedischt. Op compot, dessert en soortgelijke dingen is hij erg gesteld.

Wees nu, bid ik u, gerust: ik heb u de geheele waarheid gezegd. Dat hij goed verzorgd wordt, behoef ik, hoop ik, niet te zeggen. Zoolang ge van *mij* geen

[24]) Gedenkschriften, blz. 165.

[25]) Karel's neef, Ir. Jos. Th. J. Cuypers (1861-1949), architect, zoon van Dr. P. Cuypers; zie R.J., XXIX (1949), blz. 102-106.

tijding krijgt over zijn niet-welzijn, moet ge denken, dat het niets of haast niets is.

Wij zitten hier in twee voet hooge sneeuw; 't is geen wonder dat er eens een halskliertje zwelt." (nr. 123, 7 Dec. 1875).

Spoedig daarop volgde een ongedateerd schrijven:

„Toen ik u, voor een paar weken, schreef, dat Karel na één of twee dagen geheel hersteld, zou zijn, zeide ik u, in volle overtuiging, de waarheid. Hij zelf moet u, na mijne opmerking, dat hij u niet zoo licht ongerust moest maken, geschreven hebben dat hij reeds hersteld was. Dit is evenwel niet zoo. Hij is blijven klagen over duizeligheid en gebrek aan eetlust. Ofschoon velen, en wel van zijne medeleerlingen, denken dat hij een beetje de schoolziekte heeft, is het bij mij toch, na zijne stellige verzekering, eene overtuiging geworden, dat er *iets* mankeert. De dokter weet het echter ook niet. Hij spreekt van zenuwachtigheid, en dat mag wel in het spel zijn, maar Karel is overigens toch zóo opgewekt niet.

Hij beweert dat thuis ook dikwijls gehad maar er niets tegen gebruikt te hebben. Het ergste is, dat hij niet naar de klassen gaat en zoo doende achterblijft. Wat vangen wij met hem aan? Ik heb u dit willen meêdeelen ten einde uwe raad in te winnen, maar ook om zijne moeder, *zoo ge 't goedvindt,* met den toestand bekend te maken. Ge kunt overigens *volmaakt zeker* zijn dat er niets bedenkelijks bij is, noch in ons oog, noch in dat van den doctor. Ik vrees eenigszins, dat hij de twee eerste maanden te veel voedsel nam, te sterk werd. Wat zeiden de deskundigen te Amsterdam van zijne duizelingen?

Met een paar woorden zult ge zeer verplichten." (nr. 124, ongedateerd).

Het eerste trimester duurde in die dagen op Rolduc (zoals op alle kostscholen) van October tot Pasen. Van Kerstvacantie was evenmin sprake als van halftrimesterdagen. Maar, hoe gunstig die lange werkperiode voor onderwijs en studie ook moge geweest zijn, toch is het niet te verwonderen, dat zich bij leraren en leerlingen een zekere vermoeidheid openbaarde. De Nieuwjaarswens van Everts bracht Thijm en zijn vrouw weer minder goed nieuws over Karel:

„Laat ik u en Mevrouw eerst een hartelijk nieuwjaar wenschen, en dan u zeggen, dat Karel in de laatste dagen over jicht in den rug klaagt. Vandaag was hij toch weer beter. Maar 't is vreemd, dat hij altijd ongesteldheden heeft, die men niet kan constateren. Toch ziet hij er bleek uit en is niet meer zoo dik als hij, vooral tegen 't einde van November, geworden was. Ik vrees dat hij 't er op aan legt om aan 't latijn, dat hem veel inspanning kost, te ontsnappen. Maar ik heb geen moed om te zeggen: ga in de klassen. 't *Mocht* eens meer waar zijn dan ik vermoed.

Verschoon mijn laconisme: ik heb 't zóo druk. (nr. 125, 31 Dec. 1875).

In het nieuwe jaar schijnt 't intussen met Karel beter te zijn gegaan. In de brieven, die Thijm en de Directeur van Rolduc ook in 1876 bleven wisselen, wordt over Karel slechts een enkele maal gesproken. Op Everts' 25-jarig priesterfeest, 20 September 1876, bood J. A. Alberdingk Thijm, met Mevrouw Sterck-de Vooys en de Heren A. W. H. Smits en Dr. P. H. J. Cuypers [26]) hem een kostbaar kazuifel aan, „vercierd met de edele H.H. Patronen van U, van ons en van onze door U opgeleide kinderen", als „een klein blijk van de vriendschap, die wij U toedragen; van de dankbaarheid, die wij U verschuldigd zijn voor hetgeen Gij gedaan hebt en nog doet aan de opvoeding van onze dierbare kinderen, van onze deelneming in de onbegrensde hoogachting, waarmee alom Uw naam genoemd wordt". (nr. 80, 16 Sept. 1876).

Hetzelfde jaar 1876 bracht aan Thijm de benoeming tot hoogleraar in de kunstgeschiedenis en de aesthetica aan de Rijksacademie voor Beeldende Kunsten te Amsterdam. Hij deed zijn Rolducse vriend terstond in zijn vreugde delen:

„Daar zijn drie dingen die mij verheugen: de verbeterde publieke meening toelatend dat men, met mijn konfessioneele antecedenten, tot een wijsgeerig en historisch professoraat benoemd wordt; de gelegenheid wat mij dierbaar en het gemeenzaamst is voor Jan en alleman te kunnen verkondigen op een aangewezen tribune; de hartelijke deelneming die ik van allerlei kanten ondervind. Bid een beetje voor mij dat ik licht ontvange en neem mijn dank voor uw hartelijke gelukwensch.

Mijn vrouw groet u vriendelijk. Wij hooren met veel voldoening dat Karel het goed maakt." (nr. 81, 14 Nov. 1876).

Na de Paasvacantie van 1877 is Karel echter niet tegelijk met de anderen naar Rolduc teruggekeerd. De Directeur heeft waarschijnlijk mondeling de boodschap gekregen, dat deze vertraging aan ongesteldheid te wij-

[26]) Mevrouw Sterck-de Vooys was de moeder van de latere medewerker van Rolduc's Jaarboek Dr. J. F. M. Sterck (1859-1941): zie over hem: Ir. Jos. Cuypers in R.J., XXII (1942), blz. 135-137, en Dr. M. van Can, t.z.p., blz. 138-140. De Heer A. W. H. Smits was de vader van Mr. A. M. A. Smits (1854-1922): zie R.J., II (1922), blz. 62; deze laatste was op zijn beurt de vader van de latere Rolducse leraar André Smits (1892-1948). Dr. P. H. J. Cuypers was de vader van Ir. Jos. Cuypers: zie noot 25.

ten was, en interpelleerde na enkele dagen Karel's vader.

„Hoe heb ik het? Is Karel zóo ongesteld? Ik heb U van dag tot dag verwacht, en begin nu waarlijk ongerust te worden. Hebt ge misschien geen tijd om hem herwaarts te brengen? Ik kon immers iemand tegemoet sturen, tot Venlo b.v., zoodat, indien 't noodig was, een ander hem slechts tot Utrecht of hoogstens Boxtel behoefde te begeleiden. Of combineert ge uw tochtje met een ander, naar Catharina b.v.? Want ik kan me maar altijd niet voorstellen dat Karel ziek is. Help mij dus uit den droom, bid ik U, al is 't maar met een briefkaartje." (nr. 129, 8 Mei 1877).

Thijm liet niet lang op antwoord wachten. Hij schreef:

„De koorts die hier in vele gezinnen onwelkome bezoeken heeft afgelegd, heeft Karel juist sinds eenige dagen verlaten. Hij is gisteren weer uit geweest, sterkt aan en wij hopen hem in het begin der volgende week weder schoolwaarts te zenden. Misschien verbinden we zijn terugkeer aan het voorgenomen bezoek aan Catharina. Anders zullen we zeer gaarne van uw aanbod gebruik maken en schrijf ik u nog nader." (nr. 82, 11 Mei 1877).

Enkele dagen later, op 20 Mei 1877, moest Thijm zijn vriend een „pijnlijke mededeeling" doen: zijn dochter Catharina was na zeven jaar kloosterleven naar huis teruggekomen. „Aan kinderen hebben zijn veel zorgen vast (nr. 83, 20 Mei 1877).

De correspondentie tussen de twee vrienden gaat verder. Bij het begin van het nieuwe schooljaar geeft de Directeur aanstonds bericht over Karel.

„Karel maakt het goed, al kan hij nog niet altijd en overal zeker kattenkwaad, dat hij „grappen" noemt, ook al gaat het 't gezag eenigermate te na, achterwege laten. De retraite die vanavond begint, zal hem goed doen. Hij is anders wel bang voor mij en ik laat hem, ten einde dat „begin der wijsheid" niet weg te nemen, gewoonlijk ook maar op wat eerbiedigen afstand." (nr. 130, 9 Oct. 1877).

Het blijkt wel, dat Karel minder rechtstreeks contact met Everts gehad heeft dan zijn broer Jan, die de nauwe persoonlijke relatie tot de leermeester van zijn jeugd geheel zijn leven dankbaar is blijven gedenken. Als de grond van zulk een relatie volgens het woord van Montaigne uiteindelijk moet worden gezocht in een „parce que c'est moi, parce que c'est lui", dan is het niet te verwonderen, dat Karel, wiens karakter en levensvorm zo hemelsbreed van die van Jan verschilden, de weg tot Everts niet gemakkelijk gevonden heeft. Maar de Directeur was in de ruim 15 jaar, die sinds de aankomst van Jan op Rolduc waren verlopen, ook zoveel ouder geworden. De omgang met de kleinere jongens moet hem moeilijker gevallen zijn dan in de jaren van toen. Daarbij was de „brilliant professeur de rhétorique" van vroeger thans met het bestuur van zijn school belast; als drager van het gezag stond hij anders tegenover de jongens dan als persoonlijke raadgever. [27]) Het directeurschap ook legde hem plichten op, die hem, waar het betrof de zoon van zijn vriend, bijzonder zwaar moeten gevallen zijn. De Nieuwjaarsbrief naar Amsterdam bij de jaarwisseling 1877—'78 heeft de Directeur zeker veel hoofdbrekens gekost.

„Dubbel spijt het mij, dat ik juist thans geen betere berichten over onzen Karel kan geven. Reeds vóor weken heb ik hem bedreigd U van een en ander kennis te zullen geven, in de hoop, dat hij mij het onaangename dier taak door beterschap zou sparen. Thans durf ik niet langer talmen, in 't belang van het kind. Eerst had hij, ieder oogenblik, onaangenaamheden met zijn verschillende leermeesters, meestal toch dezelfde, die hij verleden jaar ook reeds had. Hij maakte grapjes, als hij het noemt, bespottingen en ordestoringen, als de meesters zeggen, maar altijd van dien aard, dat hij zich bij berisping of bestraffing als onschuldig wilde doen doorgaan. Eigenlijk poogde hij die heeren zoo wat voor 't lapje te houden, om het plat te zeggen. Daarbij kwam, natuurlijk, verwaarloozing der studiën, althans ten deele; vervolgens ook soortgelijk gedrag in de Kerk, waar hij 't de surveillanten liet misgelden. Ik heb hem herhaaldelijk, eerst altijd in goedheid, terechtgewezen, en kreeg dan ook wel eenig resultaat, maar slechts voor een paar dagen.

Toen begon hij, dan met dezen, dan met geenen, zich van de overige leerlingen af te zonderen, naar alle donkere hoeken en afgelegen schuilplaatsen te gaan, en daar te rooken, hoewel hij 't nimmer doet, wanneer hij bij de anderen is, gelijk dan trouwens zijn voorschriften gebieden. Wij hebben hem toen een „compareat" gegeven, waarbij zijne leermeesters tegenwoordig waren, en ook toen beloofde hij weer beterschap.

Prof. Wimmers [28]) had ik verzocht, hem eene speciale leiding te geven — maar ook dat hielp niet.

Onlangs nu is hij begonnen de glazen in de kruisgangen stuk te werpen, bij welke gelegenheid hij zich door een onbeschaamde leugen poogde vrij te pleiten.

---

[27]) Lodewijk van Deyssel schrijft later: „Behalve bij dergelijke bezoeken (van zijn ouders) ben ik nog maar een enkele keer in de kamer van den Directeur geweest, eens voor een straf." Gedenkschriften, blz. 156.

[28]) H. P. J. H. Wimmers (1847-1826), leraar Rolduc 1871-1890.

Dat is een van die dingen, voor welke men een jongmensch, die anders geen bijzondere waarborgen geeft voor de toekomst, van de school verwijdert. Ik heb hem dan ook degelijk gestraft en hem aangekondigd dat ik U kennis zou geven van zijn gedrag, en U waarschuwen, dat hij, bij hervallen in zulke fout, naar huis zou gezonden worden. Ik hoopte namelijk, dat deze bedreiging eenigen invloed op hem zou hebben. Ik verneem evenwel dat hij tegen kameraden gezegd zou hebben: „O! laten ze mij maar wegzenden. Ik weet hoe dat gaat, moeder zal er een oogenblik over huilen en vader zal mij een paar klappen geven, en dan is het voorbij en dan ben ik toch thuis."

Wanneer die verschillende misdrijven nu maar niet te ernstig worden en niet al te frequent, dan zal hij, eens de vlegeljaren doorworsteld hebbende, wel bedaard worden: maar ik sta voor de moeilijke taak van handhaving der tucht, en van afwering van het verdacht, dat ik partijdig ben voor het kind van een vriend, wanneer ik hem anders behandel dan de overigen.

Ik bid U, kom ons te hulp, en laat uw vaderlijk gezag en uwe moederlijke teederheid eens met volle kracht bij hem gelden. 't Is als de voortzetting en gave God! de laatste stuiptrekkingen van Karel's „stouticheden" in zijne kindsheid. Hij verbeeldt, zich heldendaden te doen, noemt dat: „een flinke jongen zijn, die wat durft", enz. De diepste grond van het hart is nog wel onverdorven, maar er groeit, er tiert welig onkruid over den akker, en dat dient uitgeroeid te worden.

Dat ik het noch aan waakzaamheid, noch aan vermaningen laat ontbreken, daar zijt ge, hoop ik, van overtuigd. Kon hij maar een jaar verder zijn en de studie ernstig opvatten, dan zou het wel beteren.

Nog eens, 't is dringend noodig dat hij U hoore en in zich keere.

Niemand zal zich hartelijker verheugen over een omkeer ten goede." (nr. 131, 31 Dec. 1877).

Dat het „compareat", waarvan de Directeur spreekt, op Karel toch wel indruk gemaakt heeft, blijkt uit de beschrijving, die hij vele jaren later daarvan heeft gegeven. [29]) Of deze beschrijving geheel en al met de historische werkelijkheid overeenkomt, laten wij in het midden. Voor het latere geslacht Rolduciens heeft het begrip „compareat" een enigszins legendarische inhoud gekregen.

„Het „klein compareat" had plaats op de kamer van den Directeur. Het was een Rechtbank. Aan de tafel, die met een groen kleed overdekt was, en waarop een groot crucifix stond, hadden plaats genomen de Directeur en de professoren van de klas van den delinquent, allen in de gewone gewaden, die zij steeds als priesters droegen. Het was het „klein" compareat, daarom was niet de geheele gemeenschap der professoren er aanwezig; maar alleen zij, die den jongen mensch, wiens zedelijk gevoel heilzaam beïnvloed moest worden, als eerwaardige groote kameraden en als leeraern het dichtst en het meest dagelijks omgaven. Hun gezamentlijkheid hier, terwijl men ze anders nooit als aldus een afzonderlijke gemeenschapsgroep vormende bij-een zag, was niet alleen uiterlijk indrukwekkend, maar zoo wel van beteekenis, door dat zij den jongen dwaler bewust deed worden van de bizondere verhouding in welke hij tot juist alle deze zijne oudere vrienden stond, als ontroerend door de broederlijkheid, die door de nu zoo zeer blijkende onderlinge verhouding van bij de zelfde klasse betrokkenen bestond en nu den jongen man zoo duidelijk voor oogen kwam.

Dan werd het kind, dat nog klein, en alleen daar tegenover stond, van het kwade, dat hij gedaan, en van het Goede, dat hij doen kon, gesproken. Het geval werd ontleed in de karakter-beweeg-krachten, die er toe hadden geleid. Vragen werden gedaan. Beschouwingen en vermaningen gegeven. Bij het begin en het einde werd gebeden."

De brief van de Directeur moet Karel's ouders intussen wel hebben doen beseffen, dat het gedrag van hun jongste ernstig te wensen overliet. Maar het is voor vader en moeder vaak moeilijk, in hun kinderen iets slechts of zelfs iets minder goeds te erkennen en Thijm, die „het leven van zijn kinderen altijd gekleurd is blijven zien met zijn vaderlijke illusies" [30]), is tegenover de wilde „temperamentuitingen" van zijn jongste zoon altijd vreemd blijven staan. Hij antwoordde aan Everts:

„Uw schrijven over Karel, zoo hartelijk, zoo belangstellend, heeft ons door de feiten die het inhield, pijnlijk getroffen. In een huisgezin meet men natuurlijk met een anderen maatstaf, dan die men in een methodisch werkende onderwijsinstelling aanwendt, — het voorgevallene wordt niet te min ook door ons streng veroordeeld en mijne vrouw en ik, we hebben beide (twee dagen achtereen) Karel heel ernstig over de verschillende punten van beschuldiging onderhouden. Hij heeft aan zijn moeder geschreven, per briefkaart dat hij haar antwoorden zou zoodra de komposities zouden zijn afgeloopen. Van mijn brief spreekt hij niet. Wij wachten nu af hoe zijn stemming zich betoonen zal om daarnaar verder te handelen." (nr. 86, 15 Jan. 1878).

En een week later:

„Twee regels om u te zeggen dat we reeds voor eenige dagen een lief berouwvol episteltje van onzen Karel hebben ontvangen. Hij belooft heel ernstig beterschap en wij kunnen niet nalaten hem in dezen te gelooven." (nr. 85, 22 Jan. 1878).

„Men gelooft zoo gaarne, wat men gaarne zou hebben" [31]). Maar in dit geval hadden de ouders te gemakkelijk in de belofte van

[29]) Gedenkschriften, blz. 157-158.

[30]) A. J., blz. 368.

[31]) Everts aan Thijm, nr. 137, 25 Mei 1878.

beterschap van hun zoon geloofd. Twee maanden later ontving Thijm aan zijn zakenadres het volgende schrijven van de Directeur:

„De winter of liever het winter halfjaar duurt zóo lang, dat ik zeer vermoeid ben en ook bij de jongelui den invloed van die gerekte inspanning gevoel. Karel doorleeft dezen winter bepaald eene crisis, die mij bang maakt voor zijne toekomst. Hij heeft, na mijne vroegere klachten over zijn lichtzinnigheid, een oogenblik beterschap beloofd, met woorden en met werken: maar 't heeft zeer kort geduurd. Ge kunt u zulke gekke streken niet verbeelden, die hij niet begint. Nu eens schrijft hij briefjes, quasi van den éenen jongen aan den anderen, en fingeert antwoorden daarop, alles van genoegzaam compromittanten aard om zich aan eene ferme afranseling bloot te stellen, indien ik het niet verhinderd hadde. Daar wêer schrijft hij namen van makkers, met beleedigende epitheta's op deur of poort, met krijt. Een andermaal loost hij, aan tafel, winden, tot groote verontwaardiging zijner dischgenooten, en zulks moedwillig en herhaaldelijk. En wanneer zijn makkers hem bedreigen met straffen, die hem ten deele zullen vallen, dan zegt hij, dat de Directeur hem niet hard zal straffen, dat die een te goede vriend van zijn vader is, enz. enz. De jongelui zijn altijd geneigd hunne oversten van partijdigheid te beschuldigen en gelooven dus maar al te licht dergelijke praatjes.

Ge ziet, Lieve Vriend, dat ik hem nauwkeurig heb gadegeslagen, en u mijne bevinding onverholen en onverbloemd mêedeel, omdat ik u de waarheid schuldig ben en gij geen man zijt om de waarheid te vreezen. Ik heb echter mijn brief bij Langenhuyzen geadresseerd, opdat ge er uwe vrouw dat van zoude zeggen, wat ge nuttig acht.

Karel is op 't oogenblik een beetje ongesteld: lichte builtjes op de huid — netelzucht, geloof ik, maar niets ernstigs. Ik bezocht hem daareven in de ziekenkamer en kwam ongevoelig van zijn baldadigheden te spreken. Ik vroeg hem, of het waar was, wat sommigen meenen, dat hij van hier weg wilde en daarom het uiterste waagde, in de hoop van weggezonden of door u weggenomen te worden. Ik voegde erbij, dat ik zelf van meening was, dat eene verandering van „milieu" goed voor hem zou wezen, misschien noodzakelijk, terwijl hij het, èn bij zijn leermeesters èn bij zijn medeleerlingen, zoo deerlijk verkorven had. Ik zeide hem voorts, dat hij, door mijne onpartijdigheid bij zijne makkers verdacht te maken, mij „au pied du mur" zette, en mij zou dwingen, ten avond of morgen, de laatste straffe op hem toe te passen, om niet het „prestige" van 't gezag te verliezen.

Hij antwoordde, dat hij toch liever hier wou blijven, dat hij zich kon beteren. Op mijne opmerking dat hij dit herhaaldelijk had gezegd, maar geen woord hield en zelfs menigmaal hardnekkig gelogen had, en ik dus moest gelooven, dat hij geen karakter genoeg bezat om zich te bedwingen, kreeg ik ten antwoord: „Dat ligt aan mijn wil. Als ik wil, kan ik het." — Dus heb je tot hieraan bepaald kwaden wil getoond? — Ja — En wat waarborgt me, dat je voortaan woord zal houden? — Een schouderophalen was heel het antwoord. Aan prof. Wimmers, die hem vermaande, zei hij dezer dagen: „'t is of me soms een booze geest aangrijpt."

Wij zullen nu eens zien, wat hij deze laatste 14 dagen maakt; en zoo wij geen geheelen omkeer bespeuren, houd ik het ervoor, dat eene verandering van lucht, van omgeving wenschelijk is.

Houd mij de oprechtheid en de omslachtigheid ten goede; 't is uit liefde voor uw kind en belangstelling voor zijn toekomst. Erken, in mijne bezorgdheid, de oprechte vriendschap." (nr. 132, 28 Maart 1878).

De brief had op geen ongelukkiger ogenblik kunnen aankomen. Het effectenkantoor Luns & Co, waar Thijm in 1875 zijn tweede zoon Frank een plaats in had verzekerd, was ondanks „de meest voldoende informatiën", die Thijm destijds over de firmanten had ingewonnen (nr. 76, 9 Mei 1875), enkele dagen te voren ten val gekomen, „niet zonder (zoals Thijm aan Everts schreef) een belangrijk deel van mijn vermogen in zijn val mee te sleepen. Frank is nu zonder betrekking, zonder uitzicht. God heeft gegeven, enz." (nr. 88, 31 Maart 1878).

Thijm heeft echter bij al zijn zorgen over Frank de voorzichtige wenk van de Directeur, dat een „verandering van milieu" voor Karel heilzaam zou zijn, begrepen en ter harte genomen. Indien hij hem thans van Rolduc wegnam, zouden de naam van de jongen en die van zijn vader tegenover de buitenwereld niet behoeven te lijden; men zou immers kunnen aannemen, dat Karel's voortdurende ongesteldheid en vroegtijdige ontwikkeling een andere omgeving noodzakelijk maakten.

„Na de ondervindingen door u omtrent Karel opgedaan, mag ik niet langer vergen u met zijn verzorging te belasten. Als geoefende opvoeders hunne onmacht belijden om wanneer een kind niet door zijn natuurlijken aanleg gedreven wordt in alles zijn plicht te doen, hem te boetseeren naar het model, dat met matige eischen korrespondeert, is het voor ons wel heel moeilijk in de zich openbarende leemte te voorzien.

Maar wij willen gaarne, volgens uw herhaalden wenk, beproeven door zijn plaatsing in een ander milieu hem terug te brengen van zijn verkeerdheden. Mijn vrouw heeft hem terstond een fikschen brief geschreven en hem opgelegd dien aan u te toonen.

Wij hadden juist een brief van hem ontvangen waarin hij schreef dat de heer Wimmers hem zoo gemoedelijk had toegesproken, dat hij het stellige voornemen had gevormd zich te verbeteren, enz. In denzelfden geest had hij ook geschreven aan Frank. Het spijt mij dus dubbel dat er nu weer een omkeer is ingetreden. Aan Frank schreef hij dat hij ter bestraffing van een jongen, die een ander onrechtvaardig van stroopsmeerderij beschuldigd had, diens jongens-

naam ergens met een minachtend epitheet neergeschreven had. Toen een der Heeren onderzoeken wilde, wie dit laatste had gedaan, waren geen der dertien kameraden te bewegen geweest om Karel te noemen, hoewel ze het S. Jozefscongee ervoor hadden moeten missen. 's Avonds was Karel berouwvol zichzelf gaan aangeven.

Ik vond hier nogal goeds in, o.a. dat hij goed met zijn makkers stond enz. Woensdag ga ik naar Jan en zal met dien onderzoeken of wij Karel met de Paaschvacantie wellicht te Kuilenburg kunnen plaatsen. Het is gelukkig kinderen te hebben, maar vooral wanneer ze zooveel plichtgevoel en zooveel natuurlijken afkeer van het kwaad hebben als die mijner ouders. Nooit had ik mij op ondervindingen voorbereid als die welke mijn deel geworden zijn. Ik dank u voor de attentie van uwen brief bij Langenhuyzen te adresseeren. Ik heb echter mijn vrouw volledig in kennis van de zaak gesteld." (nr. 88, 31 Maart 1878).

De Directeur is onmiddellijk ingegaan op de bereidheid van Karel's ouders om hem na de Paasvacantie niet meer naar Rolduc te laten terugkomen. Maar er is op dit moment in de ons bewaarde brieven van weerszijden een lacune. Van een eventuele plaatsing in Kuilenburg horen wij verder niet meer. Jan Thijm zal wel aan zijn vader hebben duidelijk gemaakt, dat het destijds te Kuilenburg gevestigde Klein-Seminarie van het Aartsbisdom, dat onder leiding van de Jesuieten stond, niet voor Karel in aanmerking kon komen. Uit een latere brief van Everts aan Thijm (nr. 133, 7 April 1878) blijkt echter, dat Thijm bij nader toezien een plaatsing hetzij in een particuliere kostschool te Bergen-op-Zoom, hetzij in het bekende Jesuietencollege, destijds nog gevestigd te Katwijk a/d Rijn, voor Karel op het oog had. Het lag voor de hand, dat Everts ook daar zijn oordeel over zou geven.

„En nu Karel. — Wat hij in zijn brief zegt van de jeuk. door zijne ongesteldheid ontstaan, houd ik voor waar. Dat heb ik hem ook terstond gezegd. Maar ge zult met me bekennen dat de schijn tegen hem was. Het is echter ook waar, dat hij zich van tijd tot tijd woorden heeft laten ontvallen, die u met schrik om het hart slaan... 't Is mischien beter dat ge er hem niets van zegt, evenmin als van een paar vroeger begane fouten (het evenvermelde dateert nog van *na* zijn ziekte); hij heeft herhaaldelijk sleutels weggenomen, van de slachterij, van de brouwerij, van de slaapzalen, enz. Hij had er *12*, die hij, toen hij gewaar werd, dat ik er achter ging komen, in de gemakken heeft geworpen. Later heeft hij er nog drie aan Mijnh. Wimmers gegeven. Ook is hij herhaaldelijk uit het gesticht weggeloopen naar Herzogenrath om er chocolade te gaan kopen. Hij is zóo slim, zóo behendig in die dingen, dat men hem nooit genoeg bewaken kan. Dat hij sedert eenigen tijd het goede voornemen gemaakt heeft, zich te beteren, geloof ik; maar evenzeer ben ik overtuigd, dat hij bij de eerste gelegenheid zich weer door dien „boozen geest" laat verleiden. Gisteren werd hij weer uit de studiezaal verwijderd; eergisteren riep hij, aan tafel, een anderen herhaaldelijk toe: „verrèk" —

Met dat alles, blijft er een zeer groot deel van zijn hart en karakter gezond, en 't zou dwaas zijn aan zijne gelukkige vorming te wanhopen voor de toekomst. Hij behoort onder de leiding van iemand te staan, die een superieuren geest en meer dan gewoon krachtige vaderhand bezitte, en onder niet te vele kameraden, vooral geen kleinere en jongere.

Hij is niet méér impopulair tusschen zijn makkers geworden dan vroeger; maar het zijn de deugnieten (ge begrijpt in welke zin ik dit woord bezig), die hem aanhangen: de brave, degelijke jongens, groot en klein, houden niet van hem. Wèl terroriseert hij ze enigszins met zijn gevatheid, radheid van tong, scherpte van uitdrukking en opmerking. Zoo, bijvoorbeeld in het feit van 't schrijven op die deur, waren er die hem terstond als den dader hadden opgegeven, maar die verkozen *toch* mede gestraft te worden, uit vrees voor hem, zoo hij vernam dat ze hem verraden hadden.

Ik ken dien heer van Bergen-op-Zoom niet. Hij zal al heel bijdehand moeten wezen om te slagen. Ook vrees ik dat de wetenschappelijke ontwikkeling (inzonderheid in de levende vreemde talen) daar (als te Katwijk) niet aan de verwachting zal voldoen.

Katwijk, hebben mij vele families gezegd, vormt te zeer *groote heertjes*. De jongelui praten daar onder elkaar altijd (*zegt* men) van rijden, partijen, reizen, groótdoen in een woord. Bij Karel is de neiging tot rentenieren al genoeg aanwezig. En toch zal, van die twee, Katwijk wel het beste nog zijn. Zou die heer van Bergen o. Z. niet een beetje veel van *die* jongeheeren hebben, die elders niet slagen? Ik vrees het. — Was hij *uw* zoon niet, wij probeerden het nog eens; ik ben overtuigd dat hij hier op den duur goed zou worden; maar, maar... ik ben bijna even overtuigd, dat hij ons vroeg of laat in de noodzakelijkheid bracht, éér we zoo verre waren, hem, om der tucht wille, te verwijderen. En dat ware mij *al* te hard. Tusschen zoo'n groot getal moet de tucht strenger gehandhaafd worden, dat spreekt, en die is juist de zwakke zijde van het kind, dat zóo'n stout en driest initiatief bezit.

Mevrouw heeft geen ongelijk op het punt der „formules". Uw gezegde, dat eene verandering van „milieu" wenschelijk was, vind ik betamelijk, en voor wie menschen, inzonderheid kinderen, kent, zeer juist. Men kan dat verklaren door te zeggen, dat hij te rijp is, *in ontwikkeling en karakter*, om met *kinderen* om te gaan, en door zijn *leeftijd en „taille"* daar toch toe getrokken wordt. Ook zou het geen verstandig mensch hinderen, zoo men zei: de Directeur heeft ons geraden, hem eens van *lucht en milieu* te doen veranderen, vooral hem omgang met ouderen te bezorgen. Te Rolduc oordeelt men het samenkomen op eene speelplaats van kleinen en grooten over het algemeen verkieslijk, maar bij uitzondering minder goed, als voor Karel. Te Katwijk gaat die scheiding streng dóór. Hij

zal daar ook slagen, geloof ik; althans zoo hij als hij *nu is*, pas hier kwam, dan vertrouw ik dat hij terecht zou komen. Ook zal de vernedering die er voor hem in ligt, van niet terug te keeren naar Rolduc, waar hij gaarne zou terugkeeren, heilzaam voor hem zijn.

Ik denk dat ge hem niet vroeger kennis moet geven van zijn definitief vertrek dan toekomenden Zondag, dat wil zeggen, zóó, dat hij 't 's-Maandags pas verneemt, of zou ik hem zeggen, *alles* in te pakken? —

Zijne studiën hebben natuurlijk ook onder het min regelmatige van zijn gedrag geleden. Het gedrag op zijn bulletin als „laisse à désirer" gekenmerkt, zal, om hem aldus te doen opnemen, eene wijziging behoeven, die ik er gaarne aan zal toevoegen.

Adieu, Waarde Vriend, ik bid God van ganscher harte dat Hij zich onzes kinds erbarme en van hem make, wat er van te maken is, heel veel goeds! (nr. 133, 7 April 1878).

Het was dus van weerszijden goedgevonden, dat Karel na de Paasvacantie van 1878 van Rolduc zou wegblijven. Op Maandag in de Goede Week gingen de jongens op vacantie, in verband met de traditionele tweejaarlijkse retraite van de Heren, welke die avond zou beginnen. Karel had de laatste dagen herhaaldelijk spijt betoond over zijn misdragingen en beterschap beloofd. Een uur na zijn vertrek ontving Directeur Everts van Thijm een (thans verloren) brief, die hem van besluit deed veranderen. Thijm moet in deze brief de suggestie hebben geopperd, Karel bij de vroegere leraar van Rolduc J. T. P. H. Janssen (1828—1888), sinds 1877 pastoor te Sevenum, [32]) voor zijn verdere opleiding in huis te doen. Everts kende echter zowel zijn geboorteplaats als zijn oud-collega en vriend te goed om van dit plan veel succes te verwachten. Maar het was vooral de stemming, die uit Thijm's brief sprak, welke zijn hart over zijn verstand deed zegevieren en hem ertoe bracht, nog die zelfde Maandag aan Thijm telegraphisch te berichten, dat Karel, zo hij daarom vroeg, zou mogen terugkomen. Op Goede Vrijdag, tegen het einde van de retraite, na zonder twijfel over de kwestie ernstig te hebben nagedacht, schreef hij zijn vriend het volgende:

„Uw laatste brief, dien ik één uur na Karel's vertrek ontving, ademt een gevoel van neêrslachtigheid, dat mij diep getroffen heeft en mij heeft doen besluiten, U onmiddellijk het telegram te sturen, waarmede ik u zeg dat Karel mag terugkeeren, omdat ik in zijn berouw der laatste dagen hoop put op ernstige beterschap. Ik zeide u, dat ge slechts na lang verzoeken zijnerzijds erin moest toestemmen hem terug te laten keeren, ten einde hem dieper te treffen en zekerder tot vaste voornemens te stemmen. Ofschoon ik nog geen bericht heb, denk ik dat ge mijn verandering van gevoelen zult billijken: 't berust wel alleen op de verbeterde stemming van het kind, maar van die stemming hangt mijns inziens veel, zeer veel, af, en 't was om haar ontbreken, dat ik vroeger zoo geringe kans zag van te slagen. Zeker zijn wij natuurlijk ook nu niet, maar er ontstaat *gegronde hoop*, en meer behoeft men niet.

Want ja, hoe voortreffelijk onze vriend Janssen als leidsman ook voor K. zou kunnen werken, de bijna absolute afzondering, waarin het kind daar te Sevenum zou zijn, schijnt mij een onoverkomelijke hinderpaal voor gelukkigen uitslag dier onderneming. Buitendien twijfel ik dat Janssen zóóveel tijd beschikbaar zou hebben om K. regelmatig het vereischte getal lessen te geven. Wilt ge 't intussen nu nog proberen, dan wacht ik een woordje te Sevenum Maandag of Dinsdag.

Jan schrijft mij uit Kuilenburg, om te vragen of er niet nog erger dingen ten laste van Karel zijn; hij vreesde dat ik, uit een gevoel van deernis, niet de geheele waarheid in het vader- en moederhart had uitgestort. *Dat is niet zoo.* Gij weet alles — op eene menigte kleinigheden na, die hem wel telkens met het reglement en het gezag in conflict brachten, maar toch zijn zedelijkheid niet zwaarder belasten dan het meêgedeelde.

Hoofdzaak voor hem is, wanneer hij terugkeert, omgang met degelijke, „omni exceptione majores" jongelui. Drukt daar goed op.

Ik heb deze dagen, in mijne afzondering, nog eens recht hartelijk voor hem gebeden, en ben bereid het arme en toch zoo dierbare kind weer met liefde en moed en vertrouwen te ontvangen.

God zegene ons voornemen.

Laat hem niet toe zich te zeer te verontschuldigen — dat is zijn zwak, een gevolg van zijn lichtkwetsbare eigenliefde.

Groet uwe goede vrouw en ontvang mijne hartelijke wenschen van Zalig Paaschfeest." (nr. 134, Goeden Vrijdag 1878).

Karel kwam dus na de Paasvacantie terug. Het eerste begin van het nieuwe trimester was nog niet al te best:

„Karel is wel aangekomen; ik geloof evenwel dat hij zich te Venlo of te Gladbach langer heeft opgehouden dan noodig was, door een trein te laten voorbijgaan — als overigens nog anderen gedaan hebben. [33]) Hij houdt zich tot dusverre rustig, maar is mij niet de minste groete van u of iemand komen

[32]) Thijm was ook met pastoor Janssen sinds vele jaren bevriend. In zijn brieven aan Everts laat hij nooit na deze te verzoeken aan Janssen zijn groeten over te brengen.

[33]) De reis per trein naar Rolduc werd destijds over Venlo, M. Gladbach en Herzogenrath gemaakt. De spoorlijnen Eindhoven-Weert en Sittard-Heerlen-Kerkrade-Rolduc waren nog niet aangelegd. Passen waren in die goede oude tijd voor Duitsland niet nodig.

brengen, waarschijnlijk uit vrees. Dat is ook niets, als 't maar goed gaat; dat is al wat ik hoop en verlang. Ik geloof, met u en anderen, dat een beetje gestrengheid, misschien zelfs eene betamelijke kastijding, vooral als *vernedering*, geen kwaad kan op een hoovaardig gemoed als het zijne." (nr. 135, 12 Mei 1878).

Ook enkele dagen later is de Directeur nog niet geheel zeker van Karel's goede stemming:

„Karel houdt zich rustig en goed. Misschien ware 't beter geweest hem niet terstond de twee punten, die ik in een vorigen brief aan Mevrouw aanraakte, te verwijten. Ze waren van zoo'n gewicht niet, en hij zal dan allicht vreezen, dat ik alles, alles oversein. Ik heb zeker, sedert de vacantie, niet in zijne toegenegenheid gewonnen, dat voel ik. 't Is trouwens niet erg, als hij maar beter wordt. „Quand on est destiné à gouverner les hommes", zegt Fénelon, „il faut les aimer pour l'amour de Dieu, sans attendre d'être aimé d'eux et se sacrifier pour leur faire du bien, quoiqu'on sache, qu'ils ne nous paient pas de retour." Ik moet mij zeer bedriegen, of zijn *hart* is nog niet geheel ten goede gekeerd: vrees voor de kwade gevolgen houdt hem in toom. Intusschen: „initium sapientiae timor." (nr. 136, 22 Mei 1878).

Had Everts bij het schrijven van dit briefje reeds een voorgevoel van de catastrophe, die ging komen? Reeds drie dagen later moest hij aan Karel's vader het volgende berichten:

„Met bloedend harte kom ik tot U. Ach! waren we maar bij mijn plan gebleven, Karel na de vacantie niet meer te laten terugkeeren! Toen ik uwe droefheid zag en Karel's beloften hoorde, heeft mijn gemoed mijn geest verschalkt. Wèl was ik, terstond na Karel's terugkeer, zeer angstig, toen ik in zijn heele houding, tot zelfs in zijne schijnbaar meerdere ingetogenheid, geen *grondhartige* beterschap meende te erkennen, vooral ook toen ik den brief van zijne waarde moeder ontving, die mij zonder het zelf te weten, bevestigde in de overtuiging, dat hij slechts aan straf en schande wilde ontsnappen; maar de keuze van zijne vrienden, na de eerste vier, vijf dagen, gaf mij weer hoop. Men gelooft zoo gaarne, wat men gaarne zou hebben!"

De Directeur verhaalt dan omstandig, dat Karel zich „eergisteren, op onzen terugtocht van de kapel van Schaesberg, waar wij in de Meimaand altijd eens heen wandelen, als een pelgrimage en een pleiziertochtje tevens," aan een zeer onwelvoeglijke handeling heeft schuldig gemaakt, niet de enige en vergeleken met 't geen reeds gebeurd was, voor zijn omgeving niet eens de meest gevaarlijke. De brief vervolgt:

„'t Is een „manque de pudeur" in een knaap van zijn leeftijd en van zijne opvoeding, die alles doet vreezen. Ik werd dan ook terstond van drie verschillenden, die niets van elkaar wisten, maar zich allen gekwetst en geergerd voelden, in kennis gesteld.

Ik weet thans ook niet met wat grond wij zijn langer hier blijven, na al het gebeurde en na zoo spoedig en zóó ergerlijk hervallen, nog zullen wettigen. De zaak is publiek. Wij geven het eerbaarheidsgevoel een slag in 't gezicht, zoo wij iemand die het als in 't openbaar aanrandt, in ons midden laten, vooral bij een jongeling, die nu slechts bij wijze van laatste proefneming hier was. Waart ge zelf niet zoo deerniswaardig, ik zou zeggen: heb medelijden met mij, en laat me niet langer den harden strijd tusschen mijn hart en mijn overtuiging strijden. Nu zeg ik: wapen u met moed, neem hem terug, en doe hem al de gestrengheid van het beleedigd vaderlijk hart gevoelen. Hij moet vernederd en bestraft worden; liefde en overtuiging heeft hij niet willen aanhooren. Misschien neemt men hem te Katwijk nog aan; zoo niet, hij weet, strenggenomen, genoeg om alle kantoorwerk te verrichten; laat hem pennen en werken met de minst mogelijke verpoozing. Hij dient te *voelen*. Misschien is hij na eenige tijd dan in betere stemming, en kan men het op nieuw elders probeeren. Wij kunnen hem van hier laten brengen tot Venlo, Eindhoven of den Bosch, zoo ge verkiest. Men zal evenwel niet lang mogen wachten omdat ik vrees, zoo hij het plan vermoedt, dat hij weg zal loopen.

Vergeef me, bid ik U, dat ik u te midden van zooveel andere smarten, ook deze nog moet veroorzaken. Waarlijk, de beproevingen ontbreken u niet! God geve u de kracht om ze te dragen." (nr. 137, 25 Mei 1878).

Het antwoord van vader Thijm op deze ongelukstijding is ons niet bewaard. Wij kunnen slechts gissen, welke zijn gevoelens geweest zijn, nu hij „te midden van zooveel andere smarten" ook nog aan zijn jongste zoon de uiterste teleurstelling moest ondervinden. De déconfiture van Frank's kantoor had hem vrijwel geruïneerd; voor zijn dochter Catharina was nog geen blijvende bestemming gevonden; hij moest zich de vraag stellen, in hoever de tekorten in de eerste opvoeding van zijn jongste zoon mede oorzaak waren van de schande, die door Karel's wegzenden van Rolduc over zijn gezin was gekomen.

Het verblijf van Karel Alberdingk Thijm op Rolduc was ten einde. Hij was nog geen veertien jaar oud. Maar toen zijn vader enkele dagen later van Directeur Everts te horen kreeg: „Karel heeft mij een briefje geschreven, waarin hij belooft te zullen goedmaken, wat hij zoo deêrlijk verkorven heeft" (nr. 140, 6 Juni 1878), kon hij weer hoop hebben. Karel werd naar Katwijk gezonden, maar ook daar heeft men hem niet langer dan

een jaar gehouden. Thijm was gedwongen zijn zoon in zijn boekhandel, de Firma Wed. van Langenhuysen, op te nemen, maar hij begreep, dat zonder verdere opleiding dan drie of vier klassen gymnasium aan een behoorlijke maatschappelijke toekomst niet viel te denken. Hij dacht toen erover, Karel, desnoods tegen zijn zin, enige tijd naar het buitenland, Duitschland of België, te zenden om het vak te leren, en het sprak voor hem van zelf, dat hij over dat plan het advies van zijn vriend te Rolduc ging inwinnen. Deze antwoordde:

„Duitschland is het *boekenland* en wanneer men terecht komt, ook het land van het familieleven en der degelijkheid.

Ik ken b.v. de familie Coppenrath, vroeger de grootste boekhandel uit Münster, waarvan een zoon de dochter van den Regenburgschen Manz gehuwd heeft, en ook die Manzen ken ik. Een ervan, onze oudleerling, is in Weenen, een ander te München. Misschien kreeg ik daar wat bij gedaan. Maar zoo Karel inderdaad zulk een Germanenhater is of er zoo erg veel op tegen heeft, om van huis te gaan, dan zou ik niet gaarne den raad geven hem te *dwingen*. Kan de verre afstand, liever, de lange reis hem niet bekoren? Weenen is toch ook geen Pruiszen — noch München. Al ging hij maar voor één jaar, 't ware te wenschen; maar nog eens *dwingen* — durf ik niet aan te bevelen. In Aken zou ik hem ook wel kunnen besteden en dan van hier een oog op hem houden, hem van tijd tot tijd laten komen, enz. Maar *wil* hij? gaat hij althans niet als een slachtoffer? Een dwaze vraag, zult ge zeggen, en toch! Karel is gevoelig, ontvangt sterke indrukken: kan hij niet reeds een jongens*liefde* hebben, die hem — buiten de aantrekkelijkheid van 't ouderlijk huis en den persoon zijns vaders en zijner moeder — doet verlangen in Amsterdam te blijven?

Bij tante Dora [34]) en dan bij van Dieren, dat was ook zoo kwaad niet, alhoewel ik anders minder Belgisch dan Duitsch gezind ben.

„En résumé": kunt ge hem overhalen om met eenige tevredenheid „voor één jaar" (men kan later zien hoe 't gaat) in den vreemde te gaan, in een goed huis, dan deed ik het; gaat het niet zonder ernstigen, eenigszins beredeneerden weerzin zijnerzijds, dan liet ik hem, voorloopig tenminste, thuis.

Kan ik u behulpzaam zijn in het opsporen van een geschikte gelegenheid, dan ben ik geheel tot dienst." (nr. 144, 25 Febr. 1880).

Van een verblijf in het buitenland is echter niets gekomen. Karel bleef in de boekhandel van zijn vader en kreeg daar gelegenheid zijn onverzadigbare leeslust zonder enige beperking of contrôle te bevredigen. Thijm was bepaald tevreden over hem:

„Gelukkig maakt Karel het opperbest. Zijn ijver en volhardende liefhebberij werken al heel vruchtbaar. Ik zal hem dan ook vooreerst nog maar bij mij houden." (nr. 96, 15 Juni 1880).

De litteraire loopbaan van Lodewijk van Deyssel ging beginnen. Weldra zou de 16-jarige het in een artikel van de „Dietsche Warande" (Aug. 1881) tegen een autoriteit als Nuyens opnemen voor „de eer der Fransche meesters", d.i. de Franse toneelschrijvers, van Molière tot Victor Hugo en Dumas Fils, en daarmede indirect voor de eer van zijn vader, aan wie door Nuyens een gebrek aan Christelijke voorzichtigheid tegenover het moderne Franse toneel was verweten. Het Warande-artikel getuigde van zulk een uitgebreide belezenheid in de gehele contemporaine litteratuur, dat Schaepman, die in „Onze Wachter" (1882) de schrijver met grof geschut te lijf ging, het pseudoniem aanvankelijk nog niet doorzag. Pas toen de oude Thijm in de „Dietsche Warande" onder zijn eigen deknaam Pauwels Foreestier protesteerde tegen „de grove mishandeling door Dr. Schaepman van Deyssel aangedaan", kwam de zelfvoldane doctor tot de bevinding, dat hij zich gemeten had met dezelfde kwajongen, die al eerder onder de naam A. Duyrcant van weinig eerbied voor de grootheden van zijn tijd blijk had gegeven [35]) en die hij vroeger bij zijn bezoeken aan het huis van Thijm op zijn brede rug paardje had laten rijden. [36])

Wij zouden het dispuut over „de toneelquaestie", dat zo scherpe tegenstellingen tussen de Katholieke emancipatoren heeft opgeroepen, hier niet in den brede hebben vermeld, indien ons niet uit een brief van Thijm aan Everts bekend was, dat ook deze laatste in de bedoelde kwestie een bepaald standpunt heeft ingenomen en daaraan terstond na het verschijnen van het eerste artikel van Lodewijk van Deyssel in een brief aan de jeugdige schrijver uitdrukking heeft gegeven. Thijm schrijft:

„*Driedubbelen* dank voor Uw brief aan L. v. D. — Vooreerst verheug ik mij dat gij de juistheid van het betoog erkent, wat den grond der zaak aangaat, ten tweede dat gij doet inzien dat er een zekere „pudeur" is, die verschil van erkenning van het genie voorschrijft naar mate het huist in zielen die nader bij of

[34]) De zuster van Thijm, die te Antwerpen gehuwd was.

[35]) Zie Onze Wachter, jg. 1882, 1e deel, blz. 341, noot bij blz. 315.

[36]) A. J., blz. 200.

verder van de godsdienstige waarheid staan. Geloof ook vrij, wat mij zeker betreft, dat ik geen huldegroet aan Voltaire zou gebracht hebben, schoon ik het deed aan Victor Hugo. Ik geloof aan dezes goede trouw en zie hem hoewel in de schemering, waar het goddelijk waarheidslicht bijna niet meer doordringt, op een hoog standpunt staan, dat de verachtelijke sofist van Ferney nooit bereikt heeft. Ten derde ben ik blij, dat gij, man van ondervinding, dienstig acht L. v. D. aan te moedigen. Mij dunkt de verdere letteroefeningen zullen bijdragen om hem van het ellendig koffiehuisbezoek en wat eruit volgt terug te houden (Hij komt er nooit). Dank, dank!" (nr. 97, 18 Oct. 1881).

Het is goed, de aanmoediging, die Lodewijk van Deyssel bij zijn eerste optreden onder deze later zo beroemde schuilnaam van Directeur Everts ontvangen heeft, voor de geschiedenis van de Nederlandse letterkunde vast te leggen. Toch moet de Directeur bij het kennisnemen van de verdere „letteroefeningen" van zijn overmoedige oud-leerling niet zelden de schrik om het hart zijn geslagen. Bij Thijm zou de vaderlijke trots op de uitzonderlijke gaven van zijn jongste zoon tegen de verontrusting over diens litteraire beeldstormerij hebben opgewogen, indien hij niet had ondervonden, dat door het ergerniswekkend optreden van Karel ook zijn eigen naam bij zijn geloofsgenoten gecompromitteerd werd. Hij begon te beseffen, dat het gebrek aan geestelijk evenwicht bij de jeugdige schrijver het ergste moest doen vrezen, en maakte Everts deelgenoot van zijn bezorgdheid:

„De studieuze geest heeft Karel (tijdelijk?) verlaten. Nu schrijft hij wel geen enormiteiten meer, als die de beminnelijke redaktie van den Tijd aanleiding gaven om mijn noodeloos door hen erbij gesleepten naam door het slijk te sleuren; maar het heterodoxe heeft nu plaats gemaakt, helaas, voor het mondaine. Bidden we om beter licht voor hem." (nr. 99, 13 Juni 1883).

Dat ook Karel's oudste broer, de vrome Jesuiet Jan, in deze jaren leraar in het novicenhuis van de Sociëteit te Mariëndaal bij Grave, zich zorg maakte over de toekomst van zijn petekind, valt te begrijpen. Hij schreef aan Directeur Everts:

„In den Almanak [37]) vindt UEerw. een stukje van Karel, dat weer een *lueur d'espoir* geeft. Hij is mij nog betrekkelijk meegevallen; heeft nog veel goeds in zijn hart en geloof ook. Maar men kan zo weinig op hem rekenen. Toch geloof ik wel, dat dit stukje gemeend is." (7 Dec. 1884).

Toen ik deze brief van Pater Thijm aan Everts in Rolduc's Jaarboek 1927, blz. 14—15, opnam, drukte ik tevens in een noot een tweetal gedichten af, door Karel in de Volksalmanak van 1885 onder de pseudoniemen A. D. en A. Duyrcant gepubliceerd, die door de Pater bedoeld kunnen zijn. Het ene draagt als opschrift: „Aan mijn vader", het tweede is getiteld: „Ave Maria, gedicht ter ere der H. Maria, van een bekeerden twijfelaar". Beide geven blijk van zulke edele en oprechtreligieuze gevoelens, dat de hoop van Pater Thijm gerechtvaardigd scheen. Vele jaren later — het zal in 1934 of 1935 geweest zijn — ontmoette ik Lodewijk van Deyssel onverwacht bij een van zijn familieleden, en het eerste, wat hij zeide na de kennismaking, was: „U hebt destijds een paar versjes van mij in het Jaarboek van Rolduc opgenomen", waaraan hij aanstonds toevoegde: „Komt U mij eens opzoeken?" — Bij het langdurig gesprek, dat ik de volgende dag met hem had, is mij gebleken, dat de herinnering aan Rolduc en aan de figuur van Directeur Everts na bijna 60 jaar hem nog in alle levendigheid voor de geest stond. Is ook hier niet het woord van Everts' opvolger, Directeur Corten, van toepassing: „C'est bien là ton privilège, Rolduc, que quiconque a habité sous ton toit, s'il a le coeur noble, ne t'oubliera jamais"?

Karel trouwde in 1887 en vestigde zich te Houffalize in de Belgische Ardennen. Hoewel zijn vrouw in aanleg en ontwikkeling weinig bij hem paste, koesterde de oude Thijm de hoop, dat zijn zoon door dit huwelijk tot een geregeld leven zou worden gebracht. Hij schreef aan Everts:

„Met Karel gaat het in zijn huwelijk God dank zeer goed. Hij maakt zijn vrouw gelukkig; haar brieven vloeien over van zijn lof. Hij schrijft — wat dat geven zal, moeten wij afwachten." (nr. 108, Driekoningen 1888).

Tegen het einde van het jaar kon Thijm aan zijn Rolducse vriend de geboorte van zijn eerste kleinzoon en stamhouder aankondigen:

„Ik heb mij te verheugen in het bezit van een gezonden kleinzoon en naamgenoot, gedoopt te Taverneux Joseph Willem Lambertus.

Karel gaat voort met zijn naturalistische schrijverij. Wat zal men ertegen doen? Het zit in de lucht. Op

[37]) Bedoeld is de Volksalmanak voor Nederlandsche Katholieken, die door Jos. Alberdingk Thijm vele jaren werd uitgegeven.

alle kunstgebied doet zich dat streven gelden." (nr. 110, 15 Dec. 1888).

Op het origineel van deze brief schreef Everts later met dikke potloodletters: „de laatste!". Drie maanden later, op 17 Maart 1889, kwam voor Jos. Alberdingk Thijm het stervensuur, dat door zijn jongste zoon zo roerend en met zo fijn gevoel en oprechte eerbied is beschreven. [38]) Maar hij had nog vóór zijn dood een briefje van Everts ontvangen, dat hem zeker met ernstige gedachten zal hebben vervuld.

„Ach! wat een treurig boek heeft Karel geschreven! [39]) Ik weet haast niet of ik u zeer geluk mag wenschen met den kleinzoon (wien ik alle goed toewensch en toebid), bij de gedachte dat het kind zulk een opvoeder moet hebben." (nr. 151, 30 December 1888).

De briefwisseling van Thijm en Everts is hiermede afgesloten. Het blijkt niet, of Everts later nog met Lodewijk van Deyssel in contact is geweest. Met Pater Alberdingk Thijm bleef de correspondentie gaande, rond de nagedachtenis van zijn vader en over de uitgave van diens verzamelde werken en de voortzetting van de Almanak. [40]) Als oudste broer en dooppeter voelde Jan Thijm thans meer dan ooit zijn verantwoordelijkheid tegenover Karel. [41]) Hij schreef aan Directeur Everts:

„Ik heb laatst een paar uren, eerst met Karel bij Moeder, te Hoogerheide, en daags daarna bij Karel, te Bergen-op-Zoom doorgebracht. Hij is zeer welwillend voor mij en ik tracht dien band natuurlijk niet te verbreken. Ik heb zijn kamers ingezegend en doe moeite hem aan de Kath. Illustratie te verbinden. Hij is arm en laat zich nogal vinden. Met Catharina zijn zij op minder goeden voet — altoos nog om zijn huwelijk. God geve toch, dat hij niet eeuwig verloren ga en vooral ook zijn arm kind van nu 10 maanden voor godsdienst en deugd behouden blijve! Er wordt zeer veel voor hem gebeden. Maar het eenige, menschelijke middel is in mijn oog de Katholieke pers. Hij blijve UEw. ten innigste aanbevolen met zijn gezin." (2 Oct. 1889).

Het verschijnen van Lodewijk van Deyssel's tweede roman „De Kleine Republiek" in 1889 zal Directeur Everts wel niet minder hebben ontsteld dan dat van „Een Liefde".[42]) Het boek speelt in zijn geheel op Rolduc en het kostschoolleven, dat de jonge Karel daar gedurende bijna drie jaar had meegemaakt, wordt er met de uiterste nauwkeurigheid van het toen heersende naturalisme in beschreven. De roman kan voor een groot deel als autobiographisch worden beschouwd. In „Willem", de hoofdpersoon, „het eenzame jongetje, dat in een besloten samenleving met vriendjes en leraren de samenhang van lijfs- en zielservaringen leert kennen", [43]) heeft de schrijver klaarblijkelijk zich zelf getekend. In „de Heer en Mevrouw Tiessen" zijn Karel's ouders gemakkelijk te herkennen. De avonturen van „Willem" op Rolduc kunnen als illustratie dienen bij de brieven, die Directeur Everts over Karel aan diens vader had geschreven.

Als roman heeft „De Kleine Republiek" grote gebreken. Het boek vertoont een opvallend gemis aan compositie en het meesterschap van het woord, dat de schrijver hier ontplooit, kan de lezer van heden slechts moeilijk verzoenen met het rauwe naturalisme, dat zelfs de heiligste zaken in dit boek ontluistert. Het Rolducse leven, dat naar zijn uitwendige zijde in „De Kleine Republiek" tot in de kleinste, soms „smerige, weerzinwekkende" bijzonderheden wordt getekend, is hier van alle idealisme en diepere geestelijke betekenis ontdaan. Van de wezenlijke waarde van Rolduc als Katholieke inrichting van opvoeding en onderwijs is in deze „fotografie in woorden" geen spoor te bekennen. Het is, om met een term van de moderne psychologie te spreken, de exacte beschrijving van de „behaviour" van de personen van de roman, geplaatst tegen de achtergrond van het stoffelijk milieu, waarin hun gedraging zich afspeelt.

Voor iemand, die Rolduc niet uit eigen ervaring kent, is het wijdlopige en langdradige boek beslist ongenietbaar. De zakelijke

[38]) A. J., blz. 368-370.

[39]) Bedoeld is: Een liefde (1887), de eerste naturalistische roman van Lodewijk van Deyssel, die zoveel aanstoot gaf, dat de schrijver in de volgende drukken de meest ergerlijke passages heeft geschrapt.

[40]) R.J., VII (1927), blz. 17-19.

[41]) In Augustus 1889 was Karel Alberdingk Thijm verhuisd naar Bergen-op-Zoom; zijn moeder verbleef na Thijm's dood in een rusthuis te Hoogerheide, waar zij in Februari 1893 overleed.

[42]) Lodewijk van Deyssel, De Kleine Republiek, 2 delen, Deventer, P. Beitsma, 1889; de tweede druk verscheen als deel 2 van de Verzamelde Werken van Lodewijk van Deyssel, te Amsterdam, Scheltema en Holkema, z.j.

[43]) Anton van Duinkerken, Lodewijk van Deyssel, in: Roeping, XXVIII (1951-52), blz. 111.

bezwaren, die door een buitenstaander reeds aanstonds ertegen konden worden ingebracht, vinden wij samengevat in een passage van een bespreking van het boek in „De Gids" door J. A. Sillem:

„Er zou uit de gegevens, waarover de schrijver te beschikken had, een boeiend, belangwekkend geheel hebben kunnen worden samengesteld. Het leven op een katholiek jongensinstituut, de verschillende typen van half wereldlijke, half geestelijke leeraars, de eigenaardige vormen en gebruiken, en de indruk daarvan op jonge voor impressies zoo vatbare gemoederen, de wijze van onderwijs geven, het mystisch-religieuse en tegelijk vroolijk-levenslustige, hetwelk dergelijke inrichtingen pleegt te kenmerken, zouden een beschrijving in romanvorm ten volle waard wezen. En de heer van Deyssel heeft talent genoeg om tegen zulk een taak te zijn opgewassen. Maar dan had hij ons dit kostschoolleven moeten geven in zijn vollen omvang, en niet, met weglating van het meest eigenaardige en belangwekkende, bij voorkeur het licht moeten laten vallen op het ruwe en onreine dat daar wordt aangetroffen. Dan had hij bovendien zijn roman in verstaanbaar Nederlandsch behooren te schrijven." [44])

Men kan zich de indruk voorstellen, die „De Kleine Republiek" bij zijn eerste verschijnen op Rolduc moet hebben gemaakt. Verschillende van de oudere leraren vonden er zichzelf onder soms al te doorzichtige schuilnamen terug en kregen een spiegel voorgehouden, waarin ook hun menselijke fouten onbarmhartig werden blootgelegd. Aan een groot aantal van Rolduc's leerlingen uit de zeventiger jaren werd een litterair portret aangeboden, dat in zijn realistische uitbeelding een onmiskenbare duidelijkheid vertoonde. Dat Karel de sympathieën en antipathieën tegenover bepaalde leraren van zijn jeugd hier uitspeelt, zoals hij later nog met een zekere wellust de bijnamen van de Rolducse Heren zou uitstallen, [45]) behoeft ons niet al te zeer te verwonderen. Maar het dient erkend, dat hij ten opzichte van Directeur Everts ook in zijn meest realistische beschrijvingen een respect bewaart, dat zowel hem als de Directeur eer aandoet.

Het leven van J. A. Alberdingk Thijm, dat onder het pseudoniem A. J. in 1893 verscheen, [46]) moet Directeur Everts in menig opzicht met de schrijver van „De Kleine Republiek" hebben verzoend. Dat Alberdingk Junior zo kort na de ongebreidelde beschrijvingswoede van zijn twee romans en na de heftige scheldpartijen van zijn litteraire kritieken een proza kon schrijven van zo sobere en bezonken schoonheid, bewijst opnieuw zijn meesterschap over de taal. Van het naturalisme had hij intussen naar eigen getuigenis afscheid genomen. De lectuur van mystieke geschriften uit de bibliotheek van zijn overleden vader had zijn gevoel voor het innerlijke en wezenlijke verscherpt. De verafgoding van het woord om zijnzelfswil is voorbij. In elke zin van zijn gebeeldhouwd proza tracht hij nu „iets mede te delen, dat vermeldenswaardig is". [47])

Het oordeel van Gerard Brom over het leven van Alberdingk Thijm door A. J.: „als schilderij een meesterstuk, als portret een karikatuur" [48]) is niet in allen dele rechtvaardig. Tijdgenoten moesten in het beeld van Thijm, dat hier met zoveel zorg en liefde werd getekend, ook buiten de beschrijving van zijn uiterlijk voorkomen talrijke trekken van gelijkenis ontdekken. Dat het strijdbare Katholicisme van Thijm hier niet de plaats kreeg, die het verdiende, moet aan het gebrek aan zieleverwantschap tussen vader en zoon worden geweten. Duidelijk bleek echter uit het boek, dat ondanks alles Rolduc en zijn Directeur een grote plaats in het hart van Karel Thijm zijn blijven innemen. Hoe Everts erin wordt getekend, heb ik boven reeds laten zien. Het moest bij de Directeur de overtuiging vestigen, dat de moeite, aan Karel besteed, toch niet geheel vergeefs was geweest, en de hoop versterken, dat de grote gaven van zijn oud-leerling nog eens ten goede zouden keren.

Toen Lodewijk van Deyssel bij zijn zestigste verjaardag in 1924 zijn „Gedenkschriften" het licht gaf, [49]) wijdde hij een heel hoofdstuk aan „De kostschool Rolduc". Het beeld van het „séjour de son enfance" heeft zich na bijna een halve eeuw in zijn herinnering verfraaid:

„Rolduc was véél mooyer (dan Katwijk) Rolduc

[44]) Mr. J. A. Sillem in De Gids, LIII (1889-1), blz. 177-178.

[45]) Gedenkschriften, blz. 155.

[46]) J. A. Alberdingk Thijm, door A. J., Amsterdam, Loman en Funke, 1893.

[47]) Anton van Duinkerken, t.a.p., blz. 112.

[48]) Gerard Brom, Alberdingk Thijm en van Deyssel, in: De Beiaard, jg. VI, dl. 2 (1921), blz. 462.

[49]) Lodewijk van Deyssel, Gedenkschriften, Amsterdam, Em. Querido, 1924.

was een pracht-oord... Een oude abdij in een gebergte, met de schoonste kerk van het geheele land, een dertiende-eeuwsche. Een oude abdij in een gebergte, met Limburgsche geestelijken, Limburgsche jongens en Limburgsche knechts, die elk voor een derde Duitscher, voor een derde Belg en voor een derde Nederlanders uit een ver gewest waren. Een prachtige in zich zelf volledige gemeenschap, aan welks leden men ter nauwer nood bespeurde, dat zij soms verbindingen met dorpen of andere gemeenschappen in de, overigens óók vreemde, streek hadden." [50])

„Van zoo een verblijf te Rolduc, van de orgelmuziek onder de zeer oude en steeds aanwezige, oudgeele, in hun eenvoud aandoenlijk gevormde, kerkgewelven, van de geheele teedere en plechtige kerkatmosfeer, dragen de kostschoolleerlingen voor het geheele leven de herinnering mede, — van die orgelmuziek en dien zang, terwijl, daar vóór de oogen, in de zoo mooi om te zien zijnde, zinrijke gewaden, de gods-dienst wordt verricht." [51])

Is het wonder, dat de schrijver ook in dit hoofdstuk aan Directeur Everts, „den geletterden en urbanen zuiderling met Fransche nuancen" de ereplaats geeft?

„Iets moois, iets om te beminnen, lijkt mij de positie van Directeur van zulk eene instelling. Al die jongens, bij het Bestuur van wier opvoeding hij vóor-zit, zullen over tien, over twintig jaar de mannen zijn, die het menschen-leven uitmaken, aanvoeren, voort-planten in de verschillende streken van Nederland. Al die innerlijke en uiterlijke, bewegelijke en onbewegelijke, levensvormen, door welke in en om de dorpen en steden, dit leven ons zoo veel beter lijkt dan waar vooral het afkeurenswaardige en beklagenswaardige te zien is en de geheele stand van het leven dus lager of valsch is, — zullen de leeraren der opvoedingsgestichten, met hun Directeur aan het hoofd, hebben voorbereid en dus mede veroorzaakt." [52])

Het beeld van Rolduc zou echter zonder een kontrastwerking voor van Deyssel iets van zijn schoonheid gemist hebben. Tegenover de figuur van Everts tekent hij die van een zijner leraren, in wie gemakkelijk de latere deken van Maastricht, Mgr. Dr. J. E. H. Menten (1834—1920) kan worden herkend, met de meest ongunstige kleuren. [53]) Zou hier de houding van Everts zelf ongewild de herinnering van zijn oud-leerling hebben beïnvloed? Oudere Rolduciens verhalen, dat er aan de samenwerking tussen Everts en Menten niet zelden iets ontbrak. In de kleine republiek, die door Everts met zoveel energie bestuurd werd, konden zulke wrijvingen ook voor de onderdanen niet verborgen blijven. Karel Alberdingk Thijm heeft blijkbaar als jongen reeds de zijde van Everts gekozen.

Aan Lodewijk van Deyssel is een uitzonderlijk lang leven gegund geweest. Hij placht daar in zijn latere jaren de spot mee te drijven, zeggende, dat hij eigenlijk reeds gestorven was. Als sterfelijk mens heeft hij zijn roem als letterkundige overleefd. Maar zijn naam staat in de geschiedenis als die van de grootmeester van het Nederlandse proza van de generatie der Tachtigers. De kweekschool van zijn jeugd zal niet mogen vergeten, dat hij het is geweest, die aan het derde Rolduc in de tijd van zijn nationale betekenis een plaats in de Nederlandse letterkunde heeft verzekerd. Wij zagen zijn broer aan Directeur Everts schrijven: „Er wordt zeer veel voor hem gebeden." (2 Oct. 1889). Rolduc moge zich thans nog bij dit gebed aansluiten. „Ne désespérons pas de cette âme!" [54])

F. S.

*

[50]) Gedenkschriften, blz. 144.
[51]) Gedenkschriften, blz. 146.
[52]) Gedenkschriften, blz. 144.
[53]) Gedenkschriften, blz. 147-151.

[54]) Gratry over Lamennais, bij diens sterven in 1854.

Inhoud

Religioni et Regi (Dr. W. Roukens) 3
Klokkenwijding (H. Dassen) 7
De nieuwe klokken 9
Kroniek 1951—1952 10

Jaarverslagen:

Mariacongregaties 23
Missievereniging „Rolduc" 24
Jeugdconferentie „H. Joannes Bosco" 28
Academie „St. Augustinus" 30
Academie „Alberdingk Thijm" 32
Heemclub „Maasland" 33

Muziek, toneel en film:

Muziek (Ch. G.) 36
Toneel (G. J.) 41
R. R. O. (J. O.) 54
Film 55

Sport en Spel:

Voetbal 56
Tennisclub R.T.C. 58
Handboogschutterij 60
Zweefvliegclub 60

Lerarencorps 61
Leerlingen 62
Prijsuitdeling 69
Personalia 80

In Meroriam:

Dr. H. J. Verhagen (J. Colsen C.M.) 82
Dr. H .J. Verhagen (J. Colsen, C.M.) 88
Rector J. H. Cremers (Dr. E. M. Kruijtzer) 90
Drs. M. P. M. Daniëls (H. W.) 91

Jubilea:

Sjang in een gouden lijst (Drs. J. H. J. Bohnen) 93
Bij een veertigjarig priesterfeest (J. O.) 96
Rolduc en de Staatsmijnen (B. Bekman) 99
Reünie 1952 101
Lodewijk van Deyssel en Rolduc (Dr. F. S.) 107

Platen

Onthulling gedenkplaat 2, 5
Wijding der klokken 7, 9
Restauratie Klein Rolduc 10, 11
Plaatsing der klokken 11
Drs. W. J. Th. Peters 12
Dr. L. A. Veeger 13
Bezoek Mr. C. J. G. Becht 15
Feest Dr. P. S. Everts 16, 96
Bezoek Mr. Selden Chapin 18, 19, 20
Limburgse dag 20, 21
Excursie VI Gym. 21, 22
Koningsschieten 34
De wraak van Bantanadar 44
„Julius Caesar" met Albert van Dalsum 45-48
Rolduc's elftal en Wilhelmina 57
Concordia 58
Tennisclub R.T.C. 58
Philosophie Superieure 62
VI Gymnasium 64
Dr. Verhagen 82
Dr. A. J. H. Thywissen 89
Rector Jos. Cremers 91
Drs. M. Daniëls 92
Gouden Feest van Sjang 93
Staatsmijn Wilhelmina Terwinselen 98
Reünie 1952 . . . . . 101 e.v.